

T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

SEYYİD ŞERİFİ MEHMED EFENDİ; HAYATI, DİVANI VE HİLYESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Cihan OKUYUCU

Hazırlayan
Sadık YAZAR

İstanbul – 2006

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR	VI
ÖNSÖZ	VII
I. BÖLÜM: ŞERİFÎ MEHMED EFENDÎ, HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ	1
1. ŞERİFÎ MEHMED EFENDÎ'NİN HAYATI.....	1
1.1. Babası (Şeyh Burhaneddin Efendi).....	1
1.2. Şerîfî Mehmed Efendi.....	2
1.3. Oğlu (Şerîfî-zâde Şerîf Mehmed)	5
1.4. Şerîfî Mahlaslı Diğer Şairler	5
2. EDEBÎ ŞAHSİYETİ	7
2.1. Şerîfî' de Dil ve Üslup	8
2.2. Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri.....	19
2.3. Kullandığı Edebî Sanatlar	22
2.4. Divandaki Atasözleri ve Deyimler.....	34
2.4.1. Atasözleri	34
2.4.2. Deyimler.....	35
3. ŞERİFÎ MEHMED EFENDÎ'NİN ESERLERİ	41
3.1. Divan.....	41
3.2. Hilye.....	42
3.3. Şerîfî Mehmed'in Divanı ve Hilyesindeki Bazı İmlâ Özellikleri	44
II. BÖLÜM: ŞERİFÎ MEHMED EFENDÎ DİVANININ ŞEKİL VE MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	45
1. DİVANIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	45
1.1. Nazım Şekilleri	46
1.1.1. Kasîde.....	46
1.1.2. Gazel	47
1.2. Vezin	49
1.2.1. İmâle.....	49
1.2.2. Zihâf	50

1.2.3. Kasr	51
1.3. Kâfiye ve Redif	51
2. DİVANIN MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	55
2.1. ŞERÎFÎ DİVANINDA DİN VE TASAVVUF.....	55
2.1.1. DİN.....	55
2.1.1.1.Allah.....	55
2.1.1.2.Melekler	56
2.1.1.3.Kitaplar	57
2.1.1.4.Ayet ve Hadisler.....	57
2.1.1.4.1. Ayetler.....	57
2.1.1.4.2. Hadisler	59
2.1.1.5.Peygamberler.....	60
2.1.1.5.1. Hz. Âdem	60
2.1.1.5.2. Hz. Nûh	60
2.1.1.5.3. Hz. İbrâhîm	61
2.1.1.5.4. Hz. Süleymân	61
2.1.1.5.5. Hz. Yûsuf	62
2.1.1.5.6. Hz. Mûsâ	62
2.1.1.5.7. Hz. Hızır.....	62
2.1.1.5.8. Hz. İsâ	63
2.1.1.5.9. Hz. Muhammed.....	63
2.1.1.6.Dört Halife	64
2.1.1.7.Kaza ve Kader	64
2.1.1.8.Ahîret ile İlgili Mefhumlar ve Diğer İtikâdî Meseleler	64
2.1.1.9.İbâdet İle İlgili Mefhumlar.....	66
2.1.2. TASAVVUF	67
2.1.2.1.Hak Âşığı	67
2.1.2.2.Tarîkatlar	68
2.1.2.3.Pîr	68
2.1.2.4.Dergâh	69
2.1.2.5.Zâhid	69
2.1.2.6.Mutasavvıflar	70

2.2. ŞERÎFÎ DİVANINDA CEMİYET.....	70
2.2.1. Şahıslar.....	70
2.2.1.1. Gerçek ve Tarihî Şahsiyetler (Devlet Adamları, İlim Adamları, Şairler ve Sanatkârlar).....	70
2.2.1.2. Târîhî Efsânevî Şahsiyetler.....	72
2.2.1.3. Masal Kahramanları.....	72
2.2.2. Ülke ve Şehirler.....	73
2.2.3. İctimâî Hayat.....	75
2.2.3.1. Sultân.....	75
2.2.3.2. Meslekler.....	77
2.2.3.3. Maddî Kültür Unsurları.....	77
2.2.3.4. Şerîfî Divanına Yansıyan Âdet ve Gelenekler.....	80
2.3. ŞERÎFÎ DİVANINDA İNSAN.....	81
2.3.1. Sevgili.....	82
2.3.1.1. Genel olarak Sevgili.....	82
2.3.1.2. Sevgilinin Benzetildiği Unsurlar.....	82
2.3.1.2.1. Yûsuf, İsâ, Süleymân.....	82
2.3.1.2.2. Perî, Melek, Hûrî.....	83
2.3.1.2.3. Şem'.....	83
2.3.1.2.4. Hân, Hâkân, Hüsrev, Pâdişâh, Sultân, Şâh, Şeh-süvâr.....	84
2.3.1.2.5. Cân, Tabîb.....	84
2.3.1.2.6. Gonca, Gül, Serv, Nihâl.....	84
2.3.1.2.7. Ay, Güneş.....	85
2.3.1.2.8. Kâfir, Büt.....	85
2.3.1.3. Sevgilide Güzellik Unsurları.....	86
2.3.1.3.1. Saç.....	86
2.3.1.3.2. Alın.....	88
2.3.1.3.3. Kaş.....	88
2.3.1.3.4. Göz.....	89
2.3.1.3.5. Gamze ve Kirpik.....	90
2.3.1.3.6. Yüz ve Yanak.....	90
2.3.1.3.7. Ben.....	92

2.3.1.3.8. Ayva Tüyleri	92
2.3.1.3.9. Ağız	93
2.3.1.3.10. Dudak	93
2.3.1.3.11. Boy	94
2.3.2. Âşık	95
2.3.2.1. Genel Olarak Âşık	95
2.3.2.2. Âşığın Benzetildiği Unsurlar	96
2.3.2.2.1. Bülbül	96
2.3.2.2.2. Pervâne	97
2.3.2.2.3. Dolap, Ney, Top	97
2.3.2.2.4. Av, Karınca, Doğan	98
2.3.2.2.5. Kul, Köle ve Benzer İfadeler	98
2.3.2.2.6. Teşne, Bî-dil, Dil-dâde Bî-çâre, Belâ-keş, Mübtelâ, Dermend, Hasta, Mürde	99
2.3.2.2.7. Delî ve Benzer İfadeler	99
2.3.2.2.8. Sultân, Şâh, Süleymân	100
2.3.3. Rakîb	100
2.3.3.1. Genel Olarak Rakîb	100
2.3.3.2. Rakîb İle İlgili Tasavvurlar	100
2.3.3.2.1. Köpek, Eşek, Karga, Div, Şeytân, Ehrimen	100
2.3.3.2.2. Diken, Kec-rev, Özür-leng, Yüzü Kara, Fitne, Yaban, Düşman, Hem-râz, Mahrem, Jâle	101
2.4. ŞERİFÎ DİVANINDA TABİAT	102
2.4.1. Hayvanlar	102
2.4.1.1. Kuşlar ve Çeşitleri	102
2.4.1.2. Dört Ayaklı Hayvanlar	103
2.4.1.3. Böcekler	103
2.4.2. Ağaç, Çiçek ve Meyveler	104
2.4.2.1. Ağaçlar	104
2.4.2.2. Çiçekler	105
2.4.2.3. Meyveler	106
SONUÇ	108

KAYNAKÇA.....	109
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	112
III. BÖLÜM: METİN.....	113
1. DİVAN-I ŞERÎFİ.....	113
2. HİLYE-İ RESUL.....	375
3. EK: DİVAN VE HİLYE’NİN ORJİNAL METNİNDEN ÖRNEKLER.....	407

KISALTMALAR

a.g.e	:Adı Geçen Eser
a.g.m	:Adı Geçen Makale
S.	:Sayı
c.	:Cilt
s.	: Sayfa
D.	:Divan
H.	:Hilye
Bkz.	:Bakınız
Hrz.	:Hazırlayan
F.	:Fatih Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası
S.	:Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası

ÖNSÖZ

Harf inkılâbından sonra Klasik Türk Edebiyatının bir araştırma alanını oluşturan Arap harfli metinlerin, Latin harflere aktarılıp ilmî kriterlerle incelenmesi onlarca yıl süregelmiştir. Bu meyanda manzum ve mensur eserlerin çoğu gün yüzüne çıkartılıp; üzerlerinde daha farklı çalışmalar yapılması için, farklı sahalardaki araştırmacılara sunulmuştur. Bu çalışmalar sonucunda eski kültürümüze ait birçok değer günümüze aktarılıp söz konusu kültürümüze karşı olan ön yargılar ortadan kaldırılmıştır. Tüm bu çalışmalara rağmen kenarda köşede kalmış daha birçok eser, kendilerini gün yüzüne çıkartacak araştırmacıları beklemektedir. İşte biz de bu anlamda XVI. asır şair ve âlimlerinden biri olan Şerîfî Mehmed'in divanı ve hilyesini, çalışmamıza konu olarak seçtik.

Çalışmamıza konu ettiğimiz Şerîfî Mehmed, kendi çağında önemli olan bir aileye mensuptur. Gerek babası gerek oğlu Osmanlı toplumunun önemli mevkilerinde bulunmuşlardır. Böyle köklü bir aileye mensup olan Şerîfî Mehmed hakkında, şu ana kadar yapılan herhangi bir çalışma olmaması, bizi böyle bir çalışmaya sevk etmiştir.

Tespit ettiğimiz çalışma konusunu üç ana bölüm etrafında geliştirdik. Birinci bölümde biyografik kaynaklardan ve eserlerinden hareketle Şerîfî Mehmed'in hayatı ve edebî şahsiyetini söz konusu ettikten sonra iki eserini (divan ve hilye) tanıttık. İkinci bölümde ise Şerîfî Mehmed'in divanını şekil bakımından inceledikten sonra, divanının muhtevası üzerinde kısmî bir tahlil yaptık. Üçüncü bölümde ise Şerîfî Mehmed'in divanı ve hilyesini, transkripsiyon alfabesi ile Latin harflerine çevirdik. Çalışmamızın sonuna da, çevirisini yaptığımız eserlerin orijinal metinlerinden örnekler aldık.

Şerîfî Mehmed'in yukarıda da değinildiği üzere iki eseri mevcuttur. Bunlardan biri, tek nüshasına ulaşabildiğimiz divanı; diğeri de iki nüshası bulunan hilyedir. Şerîfî'nin divanı, uzun sayılabilecek bir dibaceyle birlikte 333 şiir (kasîde ve gazel)den oluşmaktadır. Şerîfî'nin şiirleri, Klasik Türk Edebiyatı çizgisinde; âşıkâne,

rindâne ve yer yer de sūfîyânedir. Divanın tek nüshalı olması, birçok zorluğu beraberinde getirmiştir. Divanın birçok yerinde silinme veya koparılmalar mevcuttur. Özellikle sayfa kenarlarındaki şiirlerde bu anlamda birçok kesilmelerin olması, karşılaştırılacak bir nüsha bulunmadığı için, çalışmamızın sağlığı bakımından önemli bir zorluk oluşturmuştur. Bu eksiklerin ortaya çıkardığı tüm hataları metinde veya dipnotlarda göstermeye çalıştık. Bu anlamda karalanma, koparıma vb. hatalardan ötürü okuyamadığımız yerleri (...) işaretiyle, okuyup da emin olamadığımız birkaç kelimeyi de yanına (?) işareti koyarak gösterdik. Metne, vezin ve anlam bakımından eklediğimiz kelime ve ekleri de köşeli parantez [] içinde verdik. Ayrıca *kaside* ve *gazel* nazım türlerinden oluşan Şerîfî Mehmed divanını hazırlarken; söz konusu divan, nazım türlerine göre mürettep olmadığı için, “**ŞİİRLER**” başlığı altında her şiiri, kaside veya gazel ayırımına gitmeden sırasıyla numaralandırdık.

Çalışmamızın diğer bir bölümünü oluşturan Şerîfî'nin hilyesi ise, kendi türünde Türk edebiyatındaki ilk manzum örnektir. Hz. Peygamber'in fizikî özelliklerini tavsif eden hilyenin mevcut iki nüshasından hareketle tenkitli metnini hazırladık.

Yaptığımız bu çalışmada, sarf ettiğimiz dikkate rağmen farkında olmadan yaptığımız hataların ve eksikliklerin hoşgörüsü ile karşılanacağını ümit ediyoruz.

Çalışmam boyunca; kısıtlı zamanından bana zaman ayırıp çalışmamı takip eden, bana her türlü konuda yardımcı olan değerli hocam ve tez danışmanım **Prof. Dr. Cihan OKUYUCU'YA**, yaptıkları yönlendirmelerle bana yardımcı olan diğer bölüm hocalarıma ve tüm desteğiyle bana yardımcı olan değerli ağabeyim **Ali ALTUN'A** teşekkürü bir borç bilirim.

Sadık YAZAR

İstanbul 2006

I. BÖLÜM

ŞERÎFÎ MEHMED EFENDÎ, HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

1. ŞERÎFÎ MEHMED EFENDÎ'NİN HAYATI

XVI. yüzyılda yaşamış bir şair olan Şerîfî Mehmed Efendî, söz konusu yüzyılda telif edilmiş iki tezkirede yer almayı başarmıştır. Bunlardan biri Kınalızâde Hasan Çelebî'nin Tezkiretü'ş-Şuarâ'sı, diğeri de bu eserin bir özeti niteliğinde olan Beyânî Tezkiresi'dir. Gerek bu iki tezkirede gerekse şairden bahseden diğeri biyografik kaynaklarda; şairin, Zeyniye tarikatından Burhaneddin Efendî'nin oğlu olduğu vurgulanmıştır. Bu önemine binâen öncelikle, kaynakların verdiği bilgilerden hareketle Burhaneddin Efendî'yi tanıtmaya çalışacağız.

1.1 Babası: Şeyh Burhaneddin Efendi

Şeyh Burhaneddin Efendi (ö.970/1562-63), dedesi Şeyh Mehmed Çelebî (Muhyiddin Mehmed b. Pîrî Halife, ö.889/1493)'nin yerine Zeyniye tarikatının Isparta'daki tekkesinde post-nişin olur. Yaptığı irşadlarla kısa sürede her kesimden insanın üzerinde etkili olmuş, toplum içinde itibarlı bir konuma yükselmiştir. O sıralarda Kanunî Sultan Süleymân ile arası iyi olmayan Sadrazam Rüstem Paşa, kendisinden yardım dilemiştir. Daha sonra işleri yoluna giren Sadrazam Rüstem Paşa, onu İstanbul'a getirtip kendisine Küçük Ayasofya Zaviyesi'ni tahsis etmiştir. Paşa'yı kıramayan Şeyh Burhaneddin, burada bir yıl boyunca irşad faaliyetlerine devam ederek ilmiye sınıfından birçok kişi üzerinde etkili olur. Ancak daha sonra hem devlet erkanına olan yakınlıktan duyduğu rahatsızlıktan hem de Isparta'daki tekkeyi boş bırakmak istememesinden dolayı Eğridir'e dönmek ister. Şeyhinin bu

isteğini de yerine getiren Rüstem Paşa, durumu Kanuni'ye arz eder ve kendisine Eğridir gölü içinde bulunan Nis adasındaki gayri müslimlerin haracından 30 akçe maaş bağlanmasını sağlar.¹

Şeyh Burhaneddin'in iki oğlu bir de kızı olmuştur. Oğullarından birinin adı Seyyid Mehmed, diğerinin adı ise Şerîfî Mehmed Çelebî'dir.² Reşat Öngören, "Zeyniler" kitabında Burhaneddin Efendî'nin oğullarının isimlerini Mahmud ve Ahmed olarak zikreder.³

1.2. Şerîfî Mehmed Efendi

Şairimizden bahseden kaynaklara göre Şerîfî Mehmed'in doğum yılı belli değildir. Bu konuda sadece Kamusu'l-A'lâm'da onun hicrî onuncu asır şairlerinden olduğu zikredilir.⁴ Ancak 1542 tarihlerinde evlendiğine göre onun doğum tarihini 1519 tarihlerine kadar götürebiliriz.⁵ Şairimiz hakkında en kapsamlı bilgiyi veren, onun çağdaşı Kınalı-zâde Hasan Çelebî'dir. Ona göre şairimiz, Hamid ilinde küçük büyük arasında "Eğridir" diye meşhur olan kasabadandır. Şairimizin Hz. Peygamber'in soyundan olduğunu belirten Kınalı-zâde, onun "şeriflik"inin kesin delillerle "zâhir ü ayân" olduğunu söyler. Şairimizin mesleğine de değinen Kınalı-zâde, onun Rumeli'de bazı kasabalarda kadı ve hâkim olarak görev yaptığını belirtir.⁶ Şairin hayatından bahseden diğer biyografik kaynakların verdiği bilgiler, Kınalı-zâde Hasan Çelebî'nin verdiği bilgilerin tekrarından ileri gidememektedir.⁷

Şair, gerek uzun bir dîbâceye sahip divanında gerek "Hilye-i Şerîfe" adlı mesnevisinde, hayatıyla ilgili olarak adı geçen kaynakların verdiği bilgilerin dışında,

¹ Reşat Öngören, *Zeyniler*, İstanbul, 2003, s.122-123

² Neşet, "Eğridirli Şair Şerîfî", Ün: Isparta Halk Evleri Dergisi, C.I, S.7, s.104-105

³ Reşat Öngören, a.g.e, s.123-124

⁴ Şemseddin Sâmî, *Kâmusu'l-A'lâm*, Ankara, 1996, Kaşgar Neşriyat, C.IV, s.2858

⁵ Neşet, a.g.m, C.1, S.7, s.104-105

⁶ Kınalı-zâde Hasan Çelebî, *Tezkiretü's-Şuarâ*, (haz. İbrahim Kutluk), Ankara, 1989, Türk Tarih Kurumu, C.I s.172

⁷ Beyânî, *Tezkiretü's-Şuarâ*, (haz. İbrahim Kutluk), Ankara, 1997, Türk Tarih Kurumu, s. 136; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, (hazırlayanlar: Nuri Akbayar, Seyit Ali Kahraman), İstanbul 1996, C.5 s. 1587; Şemseddin Sâmî, a.g.e, C.IV s.2858

yeni bir bilgi vermemiştir. Ancak söz konusu biyografik kaynakların verdiği bilgileri destekler mahiyetteki beyitler, hem divanında hem de hilyesinde sıkça geçmektedir. Bu konulardan biri şairin Hz. Peygamber'in soyundan gelen bir kişi yani "Şerîf" olduğu meselesidir. Şair bu konumunu kendisini övmek ve padişaktan yardım istemek için kullanır:

Nesebden ber-şeref evvel ma' ârifle haseb şoñra
Umaram kim ola aḥvâlüm im' ân olmağa bā' iş D. 58/23

Yukarıdaki beyitte; önce nesebi bakımından sonra da aldığı eğitim bakımından şerefli olduğunu söyleyen şair, aşağıdaki beyitte de kendisine şeref verilmesinin sebebinin "âl-i nebî" olmasından ileri geldiğini söyler:

Viren evlâda şeref âl-i nebî olduğudur
Şanma ḥaḍrâ virür âl-i şeh-i muḥtâra şeref D. 192/3

Şair aşağıdaki beyitlerde de Hz. Peygamber'in soyundan geldiğini açık ifadelerle belirtir:

Ḳıl nazâr âl-i Muḥammedür Şerîfî bendeñe
Nitekim mâyil olurlar olsa ḥazrâ bâğ u rāğ D. 182/19

Çü sen âl-i Resûl-i bâ-şafâsın
Gerek evşâf-ı ceddüñi yazasın H. 62

Resûl-i muḳtedâdur çünki ceddüñ
N'ola gelse zuhûra ceḥd ü ciddüñ H. 63

Şehâ âl-i resûl-i bâ-şafâyın
Ki ya' ni nesl-i maḥbûb-ı Ḥudâyın H. 240

Güzîn-i enbiyâ nesline şâhân

Ḳadīmden idegelmişlerdür iḥsān

H. 241

Şairin divanı ve hilyesine akseden bir konu da, aldığı eğitim ve mesleğiyle ilgili bilgilerdir. Bu bilgiler de biyografik kaynakları destekler mahiyettedir. Şair, divanından önce kaleme aldığı hilyesinde, sıradan bir müderris olduğunu söyledikten sonra senelerce ilim yoluna talip olduğunu ve birçok ilmi elde ettiğini söyler. Devrinin ileri gelenleriyle medreselerde ilim tahsil ettiğini söyleyen şair bilgi denizi içinde yanıp tutuşarak ömrünün ilim ile geçtiğini ifade eder:

Müderris dā' ilerden bir naḥīfem

Ḳavī bī-ḳāreyem mest ü za' īfem

H. 233

Ṭarīḳ-i ' ilme çok yıl ṭālib oldum

Fünūnı nice yıl kāsib oldum

H. 234

Mevālī-i ' izāmıyla nice yıl

Medārisde iderdüm ' ilmi taḥṣīl

H. 235

Olup baḥr-i ma' ārif içre pür-süz

Geçerdi ' ilim ile ' ömrüm şeb u rüz

H. 236

Şâir divanında, kaynakların da belirttiği gibi, mesleğinin kadılık olduğunu açıkça ifade eder:

Dā' i-i kemter ḳuzātuñdan Şerīfī-i ḥaḳīr

Pādişāhum bī-riyā eyler şenāñı Ḥaḳ ' alīm

D. 232/5

Bu Şerīfī-i ḥaḳīri Ḳādı-yı şer' eylemiş

Ḳullarına Ḳāsımu'l-erzāḳ yazdıḳda keḳāf

D. 187/17

Şairimizin vefatı konusunda da kaynakların verdiği belli bir tarih yoktur. Ancak onun vefatının Sicill-i Osmanî’de de belirtildiği gibi⁸, III. Murad’ın saltanatı sonlarında olması gerekir.⁹ Zira şairin elimizdeki divanı, III. Murad’a yazılmış kasidelerden oluşmaktadır. Dolayısıyla şairin en azından III. Murad devrinden önce vefat etmediği kesindir.

Şairin ailesiyle ilgili de kaynaklarda bir bilgiye rastlayamıyoruz; ancak Osmanlı devletinde önemli mevkilere gelmiş Şerif Mehmed Efendî adlı bir oğlu olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız.

1.3. Oğlu: Şerif Mehmed Efendi (Şerîfî-zâde)

Şerîfî Mehmed Efendi’nin yukarıda da zikredildiği gibi, kaynaklarda Şerif Mehmed Efendi (Şerîfî-zâde) diye geçen bir oğlu vardır. Bu zat da “Şerîfî” mahlasıyla bir divan¹⁰ oluşturacak kadar şiirler yazmıştır. Osmanlı Devleti’nde Kazaskerlik gibi önemli bir mevkîe kadar yükselen Şerif Mehmed Efendi’nin divanı dışında “Fetihname-i Kıbrıs”¹¹ ve dedesi Şeyh Burhaneddin’in hayatı ve menkıbelerini ele aldığı “Menakıb-nâme-i Şeyh Burhaneddin”¹² adlı eserleri vardır.

1.4.Şerîfî Mahlaslı Diğer Şâirler

Tuhfe-i Nâilî ve Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü’nden hareketle eriştiğimiz Şerîfî mahlaslı diğer şairler dört tanedir (Şerîfî Mehmed Efendi ve oğlu ile birlikte altı tane). Bunları şöylece sıralayabiliriz:

⁸ Mehmed Süreyya, a.g.e, C.5, s.1587

⁹ Neşet, a.g.m, C.1, S.7, s.104-105 ünvanlı kaynak bu bilgiyi yanlış buluyorsa da bu bilginin doğru olması gerekir.

¹⁰ Şairin divanı Süleymaniye/Hacı Mahmud Efendi 3398 numaradadır.

¹¹ Detaylı bilgi için bkz. Hilmi Gül, Fetihname-i Kıbrıs, 1974, İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü Lisans Tezi

¹² Eserin ikisi Süleymaniye (Hacı Mahmud Efendi 4552 ve Nafiz Paşa 1200) biri de İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan üç nüshasına ulaşabildik.

- a. **Şerîfî Çelebî**: Diyarbakırlı olup h.920 (m.1532)de vefat etmiştir. Kabri Mısır'dadır. Şehnâme'nin manzum tercümesini yapmıştır.
- b. **Hüsâm-zâde Seyyid İbrâhim Efendi**: Germiyanlı Hüsâm Efendî'nin oğludur. Seyyid Şerîfî demekle meşhurdur. H.980 M. 1572'da doğdu. Müderristir. H.1016 M.1607'de vefat etmiştir. İstanbul'da Şerîfe Hatun Mescidi'nde medfundur.
- c. **Seyyid Abdülkerîm Efendî**: Kefeli olup H.1049 M.1629'da vefat etmiştir.
- d. **Şerîfî Çelebî**: Anakaralı olup "Çiçekli Şerîf" demekle meşhurdur. H.1325 M. 1813'te vefat etmiştir.

2. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Şerîfî Mehmed, Klasik Türk Edebiyatının zirvede olduğu dönem (XVI. asır)de yaşamıştır. Bu durum, şâirin şiirlerine olumlu anlamda yansıdığı gibi (şair usta kişileri örnek alacaktır), onu birinci dereceden şairlerin gölgesinde bırakarak arka plana bırakması bakımından da olumsuz olarak karşılanabilir. Nitekim Şerîfî; medhiye özelliğinin belirgin bir şekilde ön plana çıkmasına rağmen, birçok usta şairin ortaya çıktığı bu devirde, ikinci sınıf bir şair olmaktan öteye gidememiştir.

Şerîfî Mehmed'in dönem tezkireleri arasında çağdaşı Kınâlî-zâde ve Beyânî'nin tezkirelerinde övgülü ifadelerle yer aldığını görüyoruz. Özellikle Kınâlî-zâde onun şâirliğinden övgüyle bahseder:

*“Mîr ’āt-ı sînesi mîskal-ı ma’ârif ile mücellâ vü
gerden-i dil ü cānı kalâ ’id-i letâ ’if ile muvaşşah u
muhallâ idî¹³”*

Şerîfî Mehmed'in en belirgin özelliği, medhiyeciliğidir. O divanını, padişahı övmek için oluşturmuştur. Bunu açıkça şöyle ifade eder:

Bâ' iş-i cem' budur eş' âra
Ola esbâb-ı şenâ hünkâra 6a

Şair, padişahı övmek için kasidelerinin yanında gazelleri de kullanmıştır. Öyle ki şairin 29 kaside bulunan divanında, sadece *Sultân Murâd* ibaresi, 48 defa geçmektedir. Birçok gazelde de tasvir edilen sevgilinin padişah olduğu açıktır.

Şairin divanındaki başlıca konular, aşk ve padişah (III. Murâd)ın övgüsüdür. Bunun dışında ölüm, hayattan şikayet, hayattan zevk alma, tasavvuf ve yer yer sosyal konuların da divanda işlendiği görülmüştür.

¹³ Kınâlî-zâde Hasan Çelebî, a.g.e, C.1, s.172

2.1. Dil Ve Üslup

Şerîfî divanına, dilin kullanılışı açısından baktığımız zaman, kullanılan dilin dîbâce ve şiirlerin olduğu bölümlere göre farklılık arz ettiğini söylememiz gerekir. Şair, dîbâce kısmında klasik süslü nesrin özelliklerini sergileyen kapalı ve girift bir dil kullanır. Bu bölümde cümleler uzayıp gider. Normal şiirleri ve hilyesinde ise sade sayılabilecek bir dil kullanır. Ancak şairin bazen uç noktalara da çıktığını söyleyebiliriz. Yani şair, bazen tamamen Türkçe kelimelerden oluşan sade ifadelerle yer verdiği gibi, yer yer de sözlük köşelerinde kalmış yabancı kelimelerle oluşturduğu kapalı ifadelerle de yer verir. Söz konusu her iki durumun da, divanda istisna sayılacak kadar az olduğunu söylemeliyiz. Şairin, dîbâce bölümü hariç, divan ve hilyesinde kullandığı dil, sadelik bakımından vasat bir çizgide seyrederek. Bu durumu, şairin kullandığı rediflerde de görmek mümkündür. Buna göre rediflerin neredeyse yarısı Türkçe kelimelerden oluşurken Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan rediflerin sayısı da kayda değer orandadır.

Şerîfî Mehmed, divanında birçok atasözü, deyim ve halk söyleyişini başarılı bir şekilde kullanmıştır. Yer yer arkaik ek ve kelimeleri de kullanan şair, Eski Anadolu Türkçesine ait özellikleri de şiirlerine yansıtmıştır.

Aşağıdaki beyit ve mısralarda da görüldüğü gibi Şerîfî Mehmed divanında birçok arkaik kelime kullanır:

Gösterür cism-i nizārum tende derd-i ‘aşkumı	
Şaklamaz ol cevheri <u>şinsun</u> <u>ufansun</u> bu zücāc	64/2
Cū deñli ‘ayb-ı nāsı görme cevābum <u>esle</u>	228/2
Cān u dille <u>қан</u> <u>yalaşdı</u> oldu <u>қадашум</u> benüm	236/2

Acıyup zâr-ı Şerîfiye bu deryâ <u>gögerür</u>	68/5
Zâd-ı ğufrâna Şerîfî <u>dürüşüp</u> ol vâsıl	154/5
<u>Kalkırsa</u> n'ola şüfî tâcî başını şıkdı	330/3

Şerîfî Mehmed, aşağıdaki beyit ve mısralarda da görüleceği üzere konuşma dilini, halk söyleyişlerini şiirlerinde başarılı bir şekilde kullanmıştır:

Başuñ alup gitmez iseñ alurum başuñ didüñ	93/2
Her ne geysen ey ruĥ-ı gül-gün saña gey yaraşur Gey yüzi ağum yeşiller geymenüñ âvânıdur	122/4
Yüz şuyın dökdi bu gözler nice dem ağladı	311/1
Pâdişâhum ben senüñ kul olayın ol hûyuña	279/4
Sevdük ol rûĥ-ı revânı yolına vir başı Yoĥsa yabanda mı bulduñ be bu cânı ħartâş	150/3
Eşk ile demler iderdüñ şimdi gel ħan ağlama Ey cihân-dîde gözüm ğam çekme ĥoş gör bu demi	312/3
‘Āşık-ı pâkem Ĥudânuñ biñ bir adı ħaħkıyçün	184/4
Allah ekeninden toĝurandan ola ĥoşnüd	94/2

Şerîfî Mehmed, yer yer sade Türkçenin doruĝa çıktığı akıcı ve güzel ifadeleri de kullanır:

Şabrum dükendi kıanda gidem n'eyleyem n'idem	224/4
Dişı dürdür lebi ter 'āşıkı dir dir ditrer	233/2
Şanmañ ol taze nihāle yeñi 'āşık oldum	262/2
Göz dile aķduñ diyu bu dil göze baķduñ diyu	299/3
A benim saçları sünbül yanağı reyḥānum	235/5

Yukarıdaki örneklerin yanında, Şerîfî divanında özellikle de kasidelerde, yer yer uzun ve kapalı terkiplere de rastlamak mümkündür.

Şiddet-i deşt-i ğam-ı 'aşkuñla Mecnūnvār olup	221/4
Server-i ser-nāme-i iķbāl ü şāhib-iḥtişām Mefḥar-ı 'Oşmāniyān u 'ālī-ķadr u nīk-nām	229/19
Āf-tāb-ı dest-i sīm-efşān ile ol genc-i cūd Deşt kūh u kūh kān u kān mihr-āşār olur	102/4
'Āşıkān-ı sīne-i şad-çāk-i bī-miķdāra şu	269/15
O baḥt-ı taḥt-ı 'Oşmān-ı veliyyü'l-emr-i 'ālemdür	304/34

Şerîfî divanında -Nedîm'dekine benzer tarzda- bazı yabancı kelimeleri Türkçeleştirme temayülünün var olduğunu görmekteyiz. Ancak Şerîfî'deki bu temayülün bilinçli bir şekilde değil de vezin gereği yapıldığı açıktır. Şerîfî divanında, *cevir (cevr)*, *nazım (nazm)*, *şehir (şehr)*, *'adil ('adl)*, *haşir (haşr)*, *hüsün (hüsn)*, *lutuf (lutf)*, *'akıl (akıl)* vb.

Şerîfî Mehmed divanına bakıldığı zaman, aynı kelimenin üç dil (Türkçe, Arapça, Farsça)deki farklı kullanımlarına rastlarız. Örneğin divan boyunca gönül için “*yıkık*”, “*münkesir*” ve “*şikest*” sıfatlarının kullanıldığını görebiliriz. *Gıce gündüz, rûz u şeb, subh u mesâ* bir diğer örnek olarak verilebilir.

Şiirlerinden anlaşıldığına göre Şerîfî'nin Farsça bilgisi, Klasik Türk Şiirinin mazmunlarının çerçevesinden ibarettir. Yani Şerîfî, Klasik Türk Şiirinin mazmunlarından bazısını oluşturan Farsça kelimelerin dışında herhangi bir Farsça şiir söylememiştir. Sadece dîbâce kısmında Hâfız'dan birkaç beyti tercüme eder.

Şerîfî Mehmed'in Arapça'yı ise çok iyi bildiği anlaşılmaktadır. Şairin bu özelliğinin hem divanına hem de hilyesine açıkça yansıdığı görülmüştür. Şairin bu özelliğini yansıtan en önemli husus, divanında Türkçe-Arapça mülemma gazel ve beyitler yazmasıdır. Şairin bu tür şiirlerinde Arapçayı başarılı bir şekilde kullandığı görülmüştür¹⁴:

Devlet degil mi eyleye ‘aşkuñ beni helāk	
طوبى لمن يموت و في قلبه سواك	212/1
Mevlâyilere yine ‘ayān sırr-ı semā‘ uñ	
لا يمكن ان يدركه العقل قياسا	6/2
Vechinde görüp zülfi niķābın didi ‘uşşāk	
سبحان قدير جعل الليل لباسا	6/4
Şerîfî istemez sensiz cinānı	
لعمرى لا يطيب العيش لولاك	204/5

Şerîfî Mehmed, her iki eserinde de, Klasik Türk Şiirinin mazmun kadrosu dışında kalan birçok Arapça kelime ve söz konusu şiirde nâdiren kullanılan kalıpları

¹⁴ Şerîfî Divanı'nın 6. ve 204. şiirlerinin mülemma gazel olduğu tespit edilmiştir.

kullanır. *Ağniyā, efvāh, ‘avārif, evfak, hümüm, vehhāc* vb. kelimeler söylediklerimize örnek olarak gösterilebilir.

Şerîfî'nin Arapça bilgisini yansıtan bir diğer özellik de, kullandığı Arapça atasözleridir. Şair divanında Türkçe atasözlerinin yanında dört tane de Arapça atasözü kullanmıştır. Bunlardan ikisi şunlardır:

İller içre söylenür bu ¹⁵ الحسود لا يسود	85/5
Kim dimişler dostum ¹⁶ لاخير الا في الوسط	171/2

Şerîfî Mehmed'in şiirlerinde kullandığı kafiyeler de, onun Arapçayı bildiğini göstermekle beraber dil tercihinin yansıtması bakımından da önemlidir. Bunun somut bir ifadesi olması bakımından divandaki ilk 10 şiirin (85 beyit) kafiyelerine baktığımız zaman 55'inin (%64,7) Arapça olduğunu görüyoruz. Bu sayısal değerlerin divan boyunca bu ölçülere yakın gittiğini düşünürsek şairin Arapçayı kullanmadaki sıklığı daha iyi anlaşılacaktır.

Şerîfî Mehmed'in eserlerinde Arapçayı bu derecede başarılı kullanmasının sebebi, onun meslek seçimiyle ilgili olması gerekir. Zira şairin, müderris ve kadılık yolunda, çağın gereği olarak medrese eğitimini almış olması gerekir. Medresedeki dilin Arapça olduğu göz önünde tutulursa şairin eserlerinde Arapça kelimeleri kullanmadaki sıklığı daha iyi anlaşılabilir.

Şerîfî Mehmed'in dili, genel olarak XVI. asır Osmanlıcasının özelliklerini taşır. Ancak hem divanı hem de hilyesinde, yer yer bu standartların dışına çıkan bazı dil özellikleriyle karşılaşmak mümkündür. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Divanda ve Hilye'de, bazen tamlamaların *ع* harfi ile gösterildiği görülmüştür:

¹⁵ “Kin güden kişi önder olamaz.”

¹⁶ “Her şeyin hayırlısı ortasıdır.”

- Odur **şāh-ı serīr**-i mülk-i keşret (شاهي سرير)
Hümā-yı ser-ferāz-ı evc-i vaḥdet H.40
- Zulmet-i zulm** şeb-i ye`cūcdan def` itmege (ظلمتي ظلمي)
Çekdi seddi nūrdan mānend-i İskender güneş H.251
- ‘**Aşk-ı cānānı** Şerīfī şanma şimdi virdi el (عشقي جاناني)
Sākī-i kudret ezel bezminde şunmuşdur ayag H.184/5
- Nesne fetḥ olmaz ḥam-ı ebrū-yı dil-berden ‘aceb
Eyledūñ ‘**ömr-i ‘azīzi** egri rāyile telef (عمري عزيز) H.190/4

2. Hilye’de normalde د harfi ile yazılan kelimelerin bir örnekte ذ harfi ile yazıldığı görülmüştür.

Yüzin ḥāke sürer şu yāre karşı
Müdām çağlar aḳar **ḏizāre** karşı H.11

3. Şerīfī’nin divanı ve hilyesinde normalde –dan –den (دن) olan lokatif ekinin yer yer **دون (-dun)** ve **دين (-din)** şekillerine de rastlanır.

Şalınmasun diyu **açlıkdan** ol māh (اجلقدن)
Yüregi üzre taş bağlardı her gāh H.118

Bu dünyā **olmadın** Ādemle ma‘ mūr (اولمه دين)
Degilken nām-ı insān şey’-i mezkūr H.137

Bu dil-i āvāre de kılmışdı ḥayliden qarār
Gelmedin mülk-i ḳademden ‘ālem icāda ḡam (كلمدين) D.239/2

Mu‘ arrādur didüğinden **ḳamūdun** (قمودون)

Ta‘ālā şānuhu ‘ammā yaķūlūn H.14

4. Divan ve Hilye’de bazen; ilgi eki, birinci ve ikinci şahıs iyelik ekinden önce (و) harfi gelir:

Gel ‘**ömrüñ** ħarmanını verme bāda (عمروك)
Yoġa varsa gerek āĥir fenāda H.198

Tapuñdur ber ü baĥruñ pādişāhı
Gözümüñ yaşına eyle niġāhı (كوزومك) H.230

Mesken it şāh-ı ħayāluñ dil-i vīrānumuza
Oldı gencīne-i ‘**aşkuña** bu dil vīrānuñ (عشقوکه) D.202/12

Daha önce de söz konusu edildiġi gibi, Klasik Türk şirinin tema ve mazmunları ortaktır. Hal böyle olunca Klasik Türk şairlerinin üslupları, onların şairlik kalitesini ortaya koyar. Aşaġıda Şerîfî Mehmed’in üslubunda göze çarpan özellikler anlatılacaktır.

Şerîfî Mehmed bazı beyitlerinde, daha çok Halk Şiiri örneklerinde görmeye alıştıġımız “**dedim, dedi**” tarzını kullanarak Halk edebiyatına yaklaşıp:

Didüm olsam ħüsnüñüñ gencine mālîk yā ‘azîz
Didi ol Yūsuf-liķā anca diyesin yā ‘azîz 133/1

Göreyin ‘arz-ı cemāl eyle didüm ol şāha
Didi var-a ne virürler bu kaçadar ilĥāha 283/1

Şerîfî Mehmed’in üslup özelliklerinden biri de, özellikle Necâtî Beg’de görmeye alıştıġımız, birinci mısradaki söylediġini ikinci mısradaki bir atasözü, vecize

veya somut bir örnekleme ile açıklama geleneğidir. Aşağıdaki beyitte şair, sevgilinin köyündeki köpeklerin âşıkları kovmasını, gece bekçilerinin garibanlarla geçinememesiyle örneklendirmiştir:

Seglerüñ aǵyāra uyup ƣodılar ‘ âşıkları
İdemez cānā ‘ aseslerle ğarībān imtizāc 67/4

Şerîfî aşağıdaki beyitte de; aşğın, sevgilinin yüzüne karşı göz yaşı ve âhının artmasını, bahar gelince yağmur ve rüzgarın artmasıyla ilişkilendirmiştir.

Yaşumla āhum artar rūy-ı nigāra ƣarşu
Bārān u bād olur ƣoƣ evvel bahāra ƣarşu 273/1

Şerîfî bazı şiirlerinde ifadeyi güçlendirmek ve ahengi sağlamak için ses tekrarlarına (aliterasyon) baş vurmuştur. Bu özelliği, şiirinin akıcı olmasını sağlamıştır. Aşağıdaki beyitte “y” sesinin tekrarı ifadeyi güçlü kılmıştır:

Ey ƣaddi elif ğamzesi peyƣān u ƣaşı ya
Ya eyledüğüñ ƣaddümi bilmez misin ayā 3/1

Aşağıdaki beyitte “d” sesi dokuz defa tekrarlanarak sade ve akıcı bir ifade yakalanmıştır:

Dişi dürdür lebi ter ‘ âşığı dir dir ditrer
Cān ƣabṭbi durur ol ğaste-dile dermānum 233/2

Aşağıdaki beyitte ise “b” sesi ve “belā” kelimesi, beyitteki ahengi sağlayan unsurlardır:

Bālā ƣadüñ belāsı düşürdi belālara
Cānā belā mı eksük olur mübtelālara 295/1

Şerîfî Mehmed'in divanında orijinal sayılabilecek ilginç hayaller ve benzetmelere rastlamak mümkündür.

Güneşin harman tablosu içerisinde bir elek çemberi olarak hayal edildiği aşağıdaki beyitte, onun zerrelere de buğday tanesi olarak düşünülmüştür. Bu beyit sosyal (gerçek) hayatı yansıtmaya bakımından da kayda değerdir:

Harman-ı dehre zer-efşândur anuñ her rîzesi
Oldı gūyā nūrdan ğırbāle çenber āf-tāb 21/9

Aşağıdaki beyit, sevgilinin güzellik unsurlarının *şenbûse* ve *gūlac* tatlılarının malzemelerine benzetilmesi bakımından ilginç ve orijinaldir.

Būse-i la' lūñ dūrūr ğayrānlaruñ senbūsesi
Bādemī çeşmūñ yeter cismūñdür 'uşşāka gūlac 65/3

Sevgilinin güzelliğinin Kabe'ye, ben'inin de Hacerü'l-Esved'e benzetildiği aşağıdaki beyitte; sevgilinin saçını orijinal bir şekilde Hacerü'l-Esved'i koruyan bir muhafız olarak hayal edilmiştir:

Hıfz için Ka' be-i ğüsnūñ ğacerü'l-esvedini
Ditrer ol kākül-i ter ħāl-i 'ızāra ğālib 23/2

Aşağıdaki beyitte, âşık sevgilinin mum gibi olan yanağının aksini gönlünde saklıyor. Ancak ettiği ahlardan çıkan rüzgârın bu mumu söndürmemesi için de cismini bu mum için fanus yapıyor:

'Aks-i şem' -i ruğını cān gibi dilde şağınup
Bād-ı āh irmemege cismümi ğıldum fānūs 143/3

Gönlün bir ayna olarak tasavvuru Klasik Türk Şiirinin mazmunlarından. Şerîfî bu mazmunu geliştirerek, sevgilinin ay gibi olan yüzünü birçok yerden görmek için, bu aynayı parça parça ettiğini söyler.

Pāre pāre eyledüm yine gönül āyīnesin
Tā baqam nice şuverden ol mehūñ dīdārına 289/4

Soyut (idealize edilmiş) tasvirlerle dolu olan Şerîfî divanında yer yer realist tasvirlerle de rastlanır. Bir savaş sonrası alanının tasvir edildiği aşağıdaki beyit, şairin tasvir gücündeki başarıyı ortaya koyar:

Qavs-ı manşūrı ile tīredür a‘ dāya cihān
Döşedi şanki kızıl penbe zemīne hāllāc 63/14

Şerîfî Mehmed, daha çok Bakî’de görmeye alıştığımız rindâne, minnet duymayan, meydan okuyan ifadeleri de şiirlerinde kullanır.¹⁷

Ṭālib degülüz silsilede manşība zīrā
Kākülleri a‘ lālara dīvānelerüz biz 134/2

Yukarıdaki beyitte herhangi bir mevki makam peşinde olmadığını gür bir şekilde ifade eden şair, aşağıdaki beyitte de dinin tüm hükümlerine boyun eğdiğini, gelecek için kaygı duymadığını söyler.

Emr ü nehye rāzıyuz müstaqbele ğam çekmezüz
Ehl-i dil olmayana rüşen degüldür hālümüz 136/2

Şerîfî divanında berceste mısra özelliğini taşıyan bazı mısralara rastlamak mümkündür:

Hātır almaqdur ele ‘ālemde ihsāndan ğaraż 164/1

¹⁷ Bu özelliğin yoğun olarak görüldüğü Şerîfî Divanının 134 ve 136 numaralı şiirlerine bakılabilir.

Yukarıdaki beyitte, dünyada ihsan almaktan maksadın gönül almak olduğunu söyleyen şair, aşağıdaki beyitte de mal ve askerle gururlanmanın hezimetin sebebi olduğunu ifade eder.

Māl ü ‘ asker birle mağrūr olmadandur inhizām 227/4

Aşağıdaki beyitte, bazen hırsızların gece karanlığında muradlarına erdiklerini söyleyen şair, bir sonraki beyitte ise irfan ehlinin dostluğu ile bilindiğini söyler.

Zulmet-i şebde murādına irūr gāh lüşüş 163/4

Ehl-i ‘ irfān bilinür pādişehüm hem-dem ile 285/2

Olmaz ey şāh-ı kerem ‘ ārif-i ‘ irfān küstāh 81/4

Yukarıdaki beyitte irfan sahibi arifin küstah olmaması gerektiğini söyleyen şair, aşağıdaki beyitte bilgisiz kimsenin olmadık yerde küstahça davranabileceğinin ifade ediyor:

Nā-maḥal yirde olur niteki nā-dān küstāh 81/2

Furşat-ı mevsim geçer bu rüzgār eyler şebāb 30/5

Sonuç olarak Şerîfî'nin şiirlerini sade bir Türkçe ile yazmasına karşın, sadelikte de kapalıta da uç noktalara gittiği görülmüştür. Şiirlerinden anlaşıldığına göre iyi bir Arapça bilgisi olan şair, bu bilgisini çeşitli şekillerde divanına yansıtmıştır. Kullandığı hayallerde de yer yer orijinallik ve güzelliği yakalamasına karşın bazen de hayal bulmada zorlandığı görülmüştür. Aynı şey ahenkte de böyledir. Şair bazen ses tekrarları, cinas gibi sanatlarla ahenkte başarı sağlarken yer yer de ifadede bir zorluk ortaya çıkmıştır.

2.2.Şiir ve Şâir Hakkındaki Görüşleri

Şerîfî Mehmed, daha çok fahriye (kendisini övmek) maksadıyla şiir ve şair hakkındaki görüşlerini divana yansıtmıştır. Buna göre öncelikle Şerîfî'nin irfânı (şiiri), kendisinden önce gelen (selef)lerden farklıdır.

Oldı ' irfân-ı Şerîfî hânım
 Kıdemâ-yı selefün mâ-ba' di 310/5

Şerîfî, bilgi ('İlm ü hüner) ile şiir arasında ilgi kurarak şairliğin bir bilgi gerektirdiğini ifade etmiştir.

'İlm ü hüner cevâhîrine mâlik olalı
 Oldı sühan ma' ârifî māl u menâlümüz 239/2

Şerîfî Mehmed'e göre, şiirinin çok güzel olması, kaynağını (tema) sevgiliden almasından ötürüdür. Şâir, sevgili (pâdişâh)nin güzellik unsurlarını konu edindiği ve pâdişâhı övdüğü için şiirlerinin rengîn olduğunu ifade eder.

La' l-i yâr u dürr-i dendân ' aksini medhinde gör
 Böyle rengîn nazma hoş-âyendedür nâzük-edâ 1/15

Yukarıdaki beyitte sevgilinin dudağı ve inci gibi olan dişlerini methetmenin şiirine naziklik kattığını ifade eden şair, aşağıdaki beyitte de ortalıkta birçok şairin olduğunu ama sevgili (padişah)nin tertemiz olan vasıflarını, ancak kendisi gibi nazik edalı bir kimsenin işi olduğunu söyler:

Ehl-i ' irfân çok Şerîfî gibi ammâ az olur
 Nâzım-ı evşâf-ı pākūñ şâ' ir-i nâzük-edâ 20/8

Aşağıdaki iki beyitte de şair sevgilinin güzellik unsrularını konu edindiği için şiirinin içli ve güzel olduğunu söylemeye çalışır:

Medh-i lebûñle âteş-i ' aşkı yakup gönül	
Vaşf-ı ruhuñda yazdı çoğ eş' ar-ı sūznāk	212/2
Sem' ine dendānı vaşfı irse dirler çeşm-i ter	
Harç ider dirler Şerîfî şā' ir-i nāzük-edā	16/5

Şâir, şiir yazmasının sebebi olarak da pâdişâhı gösterir. Devrin pâdişâhının artık tâze şiirler istediğini söyleyen Şerîfî, şiirlerinin pâdişâhın tertemiz vasıflarını övdüğü için devlet katında yeri olduğunu ifade eder. Zira şairin yegâne gayesi de şiirinin her satırı gibi pâdişâhın karşısında el bağlamaktır.

Āfāka ' arz eyle hüner ' ârifler oldı cilveger	
İster Şerîfî şî' r-i ter devr-i şeh gerdün-haşem	230/8
Haṭṭ u şî' rüm mu' teber devlet serinde yiri var	
Eyledi evşaf-ı pāk-i şehryāre ihtişāş	156/6
Her zamān hānum sūtūr-ı nazm-ı eş' arum gibi	
Karşuñā el bağlamakdur şaff-ı dīvāndan ğaraz	164/5

Şerîfî Mehmed, her divan şâiri gibi şiirlerini, mübalağalı kelimelerle över. Şâirin şiirleri için; **rengin, hoş, ter, sūznāk** vb. ifadeler kullandığı görülmüştür.

Dünyada şiir ve nazımla sühan-dân (güzel söz söyleyen) olduğu için irfân (şiirler)ının yedi iklime ulaştığını söyler.

Şîr-i ' irfānumuz irse n'ola heft iklîme	
Nazm u eş' ar ile ' âlemde sūhan-dân olduk	193/23

Ehl-i irfân (şairler)ın çok olduğunu ancak kendisi gibi şairlerin bulunmadığını söyleyen Şerîfî Mehmed, şâirliğini överken çoklukla kendisini ünlü Arap şairi Hassân'a benzeter.

Ḥüsn-i medḥinde Şerîfî oldu Ḥassân-ı zamân
‘Âlem-i ma‘ nâda taḥsîn eyledi Selmân aña 11/5

Yeñilendi ḥasen nazmı şehâ ḥüsn-i kemâlümle
Selâsetlerle iḥyâ itdi nazmum rûḥ-ı Ḥassânı 304/29

Şiirleriyle dünyayı bir gül bahçesine dönüştürdüğünü söyleyen şâir, Sâ'dî'nin tarzını yenilediğini ifade eder. Acem şâirlerinin şiirleri için övgüler ettiğini, hatta yer yer ehl-i kemâl (şâirler)in şiirleri karşısında pây-mal (ayak altında kalmış) olduklarını söyler.

Gülsitân oldu cihân nazmumla
Yeñilendi yine tarz-ı Sa‘ dî 310/4

Eş‘ âruñı ta‘ yîn ider rindân olup tedvîn
Güftâruña taḥsîn ider erbâb-ı ‘ irfân-ı ‘ Acem 230/9

Sâyeveş kalur ayakda şâ‘ ir-i rengîn-maḳâl
Pây-mâl olur dem-â-dem düstlar ehl-i kemâl 219/1

Sevgilinin güzellik unsurlarını dile getiren şiirleriyle kıyamete kadar zinde (diri) kalacağını ifade eden Şerîfî, “*süst-nazım*” diye tanımladığı rakipleri için de şiirlerini kıskanmamaları gerektiğini, zira kendisinin bu şiirleriyle Allah'ına şükrettiğini söyler.

Ḳadd ü dendânın Şerîfî şi‘ r ile medḥ eyledük
Tâ kıyâmet zindesin bu nazm bu eş‘ âr ile 285/5

İtme ey süst-nazım şî' r-i Şerîfiye hâsed
Hoş sühanla ider ol Hâlîka şükr-i ni' met

49/5

Şerîfî Mehmed, kendi şiirinin övgüsü çerçevesinde; şiirin kaynağını, şiirin güzelliğini ifade etmek için kullanılan terimleri, ve kendisine örnek aldığı şairleri açıklar.

2.3.Kullandığı Edebî Sanatlar

2.3.1. Anlamla İlgili Sanatlar

Şerîfî Mehmed divanında birçok edebî sanatı başarılı bir şekilde kullanmıştır. Kullanılan bu edebî sanatların, Klasik Türk Şiiri mazmunlarına bağlı kalınarak oluşturulduğu görülmüştür.

2.3.1.1.Teşbîh

Aşağıdaki beyitte âşık olmayı, boynuna bir demir dağı almaya benzeten şair; bir alttaki beyitte de orijinal bir hayalle, bir kimsede aşk olmaması halini, kışın bir evde ateş olmamasına benzetir:

Bir demür tağa boyın urmağa beñzer mişli

‘Aşkuñ âsândur öñi lîk şonı müşkildür

106/2

‘Aşk-ı yâr olmasa bir kimsede anuñ mişli

Beñzer ol hâneye ki olmaya şitâda nârı

323/3

Reml-i sâ‘at gibi durmaz mâ‘-i cārîdür aķar

Yâr ile her demde dem sür itmeden ‘ömr inķizâ

10/4

Yukarıdaki beyitte ömrün geçmesini kum saatine benzeten şair, aşağıdaki beyitte de güneşin ışıklarındaki hareketlenmeyi, yaprakların titremesine benzetmiştir:

Rezmgāhuñda görelden darb-ı kamer tīguñı
Berg-i lertzān gibi ol havf üzre ditrer āf-tāb 21/29

2.3.1.2.İstiâre

Aşağıdaki beyitte sevgilinin dudağını rengi bakımından la'l taşına benzeten şair, bir sonraki beyitte de sevgiliyi serviye benzetir:

Ol tabībūñ la'l-i nābın ārzū eyler göñül
Dürčinūñ eṭrāfına derc olmuş āyāt-ı şifā 2/4

Servler per-i 'anādilden ider mūsīkār
Gülşen içre çemene gonca gelüp buldı vuşul 217/3

Pāre pāre eyledüm yine göñül āyīnesin
Tā baqam nice şuverden ol mehūñ dīdārına 289/4

2.3.1.3.Mecâz-ı Mürsel

Aşağıdaki beyitlerde altı çizili kelimeler, gerçek anlamları dışında kullanılarak birer deyim haline gelmiştir:

Sāğar-ı zer gibi nā-geh zāhir oldı māh-ı 'īd
Gam gubārın bāda vir irişdi eyyām-ı sa'īd 95/1

Dest-gīr olmağıla irgürür eflāke serin
Ehl-i 'irfāna olanuñ 'ārif 'ālī-pāye 281/4

Taşlara çalarmış serin oldum diyu aġyār
Döndürür anı ezgiye bir gün çala çala 288/2

2.1.3.4.İhâm

Aşağıdaki beyitlerde altı çizili kelimeler, beyit bütünlüğünde tüm anlamları kastedilecek şekilde kullanılmışlardır.

Kākūli ‘aşkı ile oldı müselsel şevkum
Ser-i sevdā-zedem olmadı hevādan bīrūn 267/2

2.2. Arzu, istek 2. Hava)

İrişdüm kâne ‘aks-i la‘ lūñ ile baħr-ı ‘aşk içre
Sirişküm dürlerine mālîkem devrūñde ya nem yok 198/2
(1. Islak 2. Neyim)

Bāl açup bāġ-ı vücūda eyledi pervāz gül
Āile bülbüllerine kılmaġ içün nāz gül 223/1
(1. Kırmızı 2. Hile)

2.3.1.5.Tevriye

Gülsitān oldı cihān nazmumla
Yeñilendi yine tarz-ı Sa‘ dī
310/4

Şair yukarıdaki beyitte **gülsitān** kelimesini, ilk anlam (gül bahçesi)ının yanında İran şairi Sa‘dī’nin kitabını da çağrıştıracak şekilde kullanmıştır. Aşağıdaki beyitte de **dāl** kelimesini, ilk anlam (işaret eden)ı yanında, Arap harflerinden olan د harfinin de uzak anlam olarak kullanıldığını görüyoruz.

Dāġlar rüşen delāyildür ten-i ħam küşteye

Ca' d-ı zülfüñ bükdi addüm andan özge dāl yok 199/2

Aağıdaki beyitte ise air, hezâr kelimesini, ilk anlam (bin sayısı)ı yanında, uzak anlam olarak da bülbülün kastedildiğini görüyoruz.

Bülbülāsâ ide efğâmı 'aceb mi dil-i zâr
'Āıı irdi hezâra o ruı gülzâruñ 205/4

2.3.1.6.Hüsn-i Ta'lîl

Ol gözi nergis erîfi ankı vaqt ire diyu
Göz uladur muntaır ahrada her bābunec 66/5

Yukarıdaki beyitte papatyanın, gözü nergis gibi olan sevgiliyi beklediğini söyleyerek papatyanın eklini güzel bir sebebe balar. Aağıdaki beyitte ise hamamların tavanlarındaki camlar, arhın piri için birer gözlük olarak hayal edilmitir.

Sîm-tenler evı ile germ olup ammāmlar
Pîr-i ara gör diyü gözlük tutar cāmlar 107/1

ermende oldu rularuñı gördi dil-berā
N'ola ızarsa aclet ile nal-ı erguvān 250/2

Yukarıdaki beyitte air, erguvanın kızarmasını, sevgilinin yanaklarına bakıp utanması gibi güzel bir sebebe balar. Aağıdaki beyitte ise air, sevgilinin azının üstündeki benlerini, su üzerinde oynayan Hint çocukları gibi hayal eder.

anma beñler görünen 'arîz-ı mehtāb üzre
Geldi hindü beeler oynamāa āb üzre 278/1

2.3.1.7.Tehis ve İntak

Bîd öyküendi kıadd-i yâre diyu
Yirlere şaldı bād idüp taḫrîk 213/1

Yukarıdaki beyitte rüzgar, sevgilinin boyuna *öyküinen* söğüt ağacını, dallarını yere salmakla cezalandırmıştır. Aşağıdaki beyitte ise def, her zaman mutribin elinden *silleler yiyip* kimseye *kin tutmayan* biri olarak hayal edilir.

Yüz çevirmez silleler yer dest-i mutribden müdām
Sāde-dildür kimseye dutmaz Şerîfî kine def 191/5

2.3.1.8.Tezâd

Aşağıdaki beyitte sevgili, bir taraftan yüzünü ağyara mum yaparken diğer taraftan da aşğın gününü kapkara bir geceye çevirir. Diğer beyitte ise sevgilinin sunduğu zehir aşğa şekerden daha tatlı olur. Âşık sevgilisiz kaldığı zaman ise, şekerli yemek kendisine acı gelir

Cemāl-i mehveşin ağyāra şem^ç -i bezm idüp yārũñ
Siyeh zülfi gibi rûzum şeb-i târ eyleyen ṭālî^ç 181/3

Sem şunarsañ şehd ü şekkerden lezîz olur baña
Telḫ olur sensüz nigārā sükkerî aşum benüm 236/4

Şair aşağıdaki beyitte ise dönemin bir eleştirisi de sayılabilecek bir üslupla alçakların devlet tarafından korunmasına karşın yüce kişilerin ayak altında kaldıklarını söyler.

Degme kimse ma^ç rifet ehline olmaz dest-gîr
El virür devlet edāniye e^ç ālî pāy-māl 219/3

2.3.1.9.Mübâlağa

Şerîfî Mehmed'in bir mehdiye şairi olduğu daha önce de zikredilmişti. Şairin bu özelliğine paralel olarak divanında mübâlağa sanatını çokça kullandığı görülmüştür. Aşağıdaki beyitte padişahın kölelerinin, Keykubâb veya Hüsrev'i kıskanmadıklarını söyleyen şair, bir sonraki beyitte ise gam tekyesinin mumlarını, sinesindeki ateşin yaktığını ve Ceyhun ve Şat ırmaklarının, kendi gözyaşından sadece bir damla olduğunu söyler.

Keykubād u Hüsre ve reşk eylemez çâkerleri
Sâyesinde oldı her bir bende-i fermân feraḥ 69/14

Tekyegâh-ı gam çerâğın sūz-ı sīnemden yaḫar
Ḳatrelerdür eşk-i çeşmümden benüm Ceyḫūn u Şat 171/3

Şair aşağıdaki beyitte ise, felek değirmeninin aşığın gözyaşlarıyla döndüğünü söyler.

Yaḫup tolab-ı 'uşşâkı doḫınma çarḫuma şâyed
Döner çarḫ âsiyâbīnūñ yaşum seyliyle devrânı 322/3

2.3.1.10. Nidâ

Şerîfî Mehmed aşağıdaki beyitlerde, muhatabına seslenerek ifadeyi konuşma ağzına yaklaştırır.

Gül-i bī-ḫâr dir idüm saña eyâ ḡonca eger
Olmasa yol dikenî nâşî gülistân[un]da 282/3

Şeb-i hicrân ile yok mı ḡam-ı zülfe ḡâyet
Ḳoma 'âşıkları zülmetde eyâ nūr-ı şabâḫ 71/2

Ne kaçar ‘ aşık-ı şūrīdeden āyā dildār
 Ne kadar ‘ aşıkı çoğ olsa virür yāra şeref 192/2

Şairin nidâ sesleriyle, aşağıdaki beyitte bir ahenk oluşturduğu görülmüştür.

Ey şehryār-ı kām-rān vey mālīk-i mülk-i cihān
 Sultān Murād Hān-ı zamān ey şāhib-i seyf ü kalem 230/5

2.3.1.11. **Tekrîr**

Şiirde ahengi sağlamanın yollarından biri de ifadeyi bozmayacak şekilde tekrarlara başvurmaktır. Şerîfî Mehmed’in şiirlerinde de bu anlamda birçok beyte rastlamak mümkündür.

Mā-mezā-yı şoĥbetüm yār ile ĥālā nām imiş
 Demler ol demler imiş eyyām ol eyyām imiş 152/1

Yukarıdaki beyitte ikinci mısra tekrirlerden oluşmuşken aşağıdaki beyitte de irfân kelimesinin üç defa tekrarlandığı görülmüştür.

Kaçma benden güzelüm zümre-i ‘ irfāndansın
 İder ‘ irfānı olan zümre-i ‘ irfāndan ĥaz 173/5

Her kaçan kākül qarīn-i ĥāk-i pāy-ı yār olur
 Ĥāk ‘ ūd u ‘ ūd misk ü misk ‘ anber-bār olur 102/1

Ol dil-ārām olmadı gördük dil-ārāmuñ senüñ
 Kalmadı şabr u qarāruñ gitdi ārāmuñ senüñ 209/1

2.3.1.12. **Telmih**

Klasik Türk şairleri, mensup oldukları dönem şiirinin kaynak (K.Kerim, Hadis, İran mitolojisi, aşk ve masal kahramanları vb.) ını oluşturan birçok olaya göndermeler yaparlar. Şerîfî Mehmed'in de divanında birçok olaya gönderme yaptığı görülmüştür.

Tîgı mâh-ı leylîdür a' dâ günü Manşûrîdur
Düşmenüñ başına gam Necdinde ' âlemdâr olur 102/20

Yukarıdaki beyitte Leylâ ve Mecnûn hikayesindeki bir savaşa gönderme yapan şair, aşağıdaki beyitte de Hz. Yusuf'un K.Kerim'de anlatılan hikayesine telmih yapar.

Gürkî ihvânda şafânuñ eşeri kalmadı
Gitme şahralara ey Yûsuf-ı Ken'ân şehâ 8/3

Aşağıdaki beyitte harisliğin sembolü olan Karûn'a, bir sonraki beyitte ise Kabe'yi yıkmayı düşünen Ebrehe ve ordusunun kuşlar tarafından yok edilmesi olayına, fil hadisesine telmih yapılır.

' Âkıbet hâke defîne gibi defn olmağı añ
Kendüni mâlik-i gencînesi tut Qârûnuñ 211/2

Mâl ü ' asker birle mağrûr olmadandur inhizâm
Ehline zâhir bu ' ibret n'olduğı *aşhâb-ı fîl* 227/4

2.3.1.13. Tenâsüp

Klasik Türk Şiirinde en sık başvurulan sanatlardan biri de tenasüptür. Öyle ki her beyitte tenasüp sanatına rastlamak mümkündür. Şerîfî divanında tenasüp sanatının çokça kullanıldığını görüyoruz. Sevgilinin güzellik unsurları ve benzetilenlerinin bir arada verildiği aşağıdaki beyit buna güzel bir örnektir.

Ruḥlarıñ *mıhr-i cihān-ārā meh-i nev kaşlarıñ*
Gün yüzüñ nev-rūzduz zülf-i siyeh şāmuñ senüñ 209/2

Ruḥlarıñ *Beytü 'l-Ḥaramdur dāne-i ḥālūñ Bilāl*
Kıble ḥaqqı reşḥa-i la' l-i lebüñ āb-ı zülāl 215/7

Yukarıdaki beyitte şair, sevgilinin güzellik unsurlarını dinî unsurlara benzeterek, hepsinin bir araya toplamıştır. Aşağıdaki beyitte de aşğın gözyaşıyla ilgili kelime kadrosunun hâkim olduğunu görüyoruz.

Görelî deryâ-yı eşküm baḥr-ı 'ummān acıdı
 Cüy-ı eşkümden selâsil cüybâra eyleyem 245/4

Ehl-i diller cem' ola meclis-nümâ cānān ola
 Yaḫa per pervāneler şeydāları sūzān ola 301/1

Yukarıdaki beyitte bir aşk meclisindeki unsurları bir araya getiren şair, aşağıdaki beyitte de kendi mesleğine ait mahkeme unsurlarını bir arada verir.

Hüccet yeter bu şi'ri oldı Şerîfî bendeñ
Şāhidler oldı ḥübān gül gibi bu ḫabāle 298/5

2.3.1.14. Leff ü Neşr

Klasik Türk şairlerinin kullandığı sanatlardan biri de, birinci mısra ile ikinci mısra arasında düz veya çapraz olarak birbiriyle ilişkili kelime kadrosunun bir araya getirildiği leff ü neşr sanatıdır. Aşağıdaki beyitte gönlün pervane, sevgilinin de mum ile çapraz bir şekilde ilişkilendirildiği görülmüştür.

İdelî bu delî göñlüm ruḫ-ı cānāna heves
 Şem'a cān atdı ider yanmağa pervāne heves 148/1

Ur Muhammed birle *Haydardan* demi ey **esb-i nāz**
 Ya Burāka hem-cenāḥ ol ya ‘*Alīye* **düldül** 225/4

Yukarıdaki beyitte düz bir şekilde Muhammed-Burak, Haydar-Ali, esb-düldül arasında bir ilgi kurulduğunu görüyoruz. Aşağıdaki beyitte ise seg-ases ve aşık-gariban arasında bir ilginin kurulduğunu görüyoruz.

Seglerüñ aḡyāra uyup *ḳodılar* ‘*āşıqları*
 İdemez cānā ‘*aseslerle* *garībān* imtizāc 67/4

2.3.1.15. İstifhām

Şerîfî divanında birçok istifham sanatı örneğine rastlamak mümkündür. Bunların çoğu “mı, mi” soru ekiyle sağlanmıştır.

Bülbülāsā vālih-i āh-ı hezār ider mi ki
 Varısa germiyyet-i ḥüsn itdi ey gül iḳtizā 9/2

Gel ey perī gözinden ‘*uṣṣāḳuñ* olma ḡāyib
 Üftādeler revā mı firḳatle ola ḥāyib 33/1

Sevdük ol rūḥ-ı revānı yolına vir başı
 Yoḥsa yabanda mı bulduñ be bu cānı ḳartāş 150/3

2.3.1.16. İrsâl-i Mesel

Klasik Türk şairlerinin ifadelerini güçlendirmek için başvurdukları yollardan biri de şiirlerinde atasözü kullanmaktır. Şerîfî Mehmed divanında, yirmiye yakın atasözü kullanmıştır. Aşağıdaki beyitlerde de “Can çıkmayınca ümit kesilmez” ve “Göze yasak olmaz” atasözlerinin kullanıldığını görüyoruz.

Hāneden dil-ber çıkar cān tende iken umaram
Bu meşeldür çıkmayınca cān kaç^ç olmaz ümīd 92/3

Seyr-i gülzār-ı cemālūñden beni men^ç eyleme
İller içre bu meşeldür kim göze olmaz yasağ 183/3

2.3.1.17. İktibās

Şerîfî divanında özellikle K.Kerim ayetleri, hadis ve Arapça birçok ifadenin iktibas edildiğini görüyoruz.

Diñle ان الله غفار لمن تاب āyetin
Mağv olur cānā cemīl-i ^ç afv ile cümle zünüb 27/3

2.3.2. Söz İle İlgili Sanatlar

Şerîfî divanında yukarıda örneklerle açıklanan mana sanatları yanında, söz ile ilgili sanatların da kullanıldığı görülmüştür.

2.3.2.1.Cinās

Şerîfî divanında, birçok şiirde cinas sanatının kullanıldığını görüyoruz. Şair yer yer tam cinas yer yer de mürekkep cinasın örneklerine başvurur.

Aşağıdaki beyitlerde altı çizili kelimelerde cinas sanatına başvurulmuştur.

Baña bŷy-ı zŷlf-i yāri irgŷrŷrsen her seħer
Haķķuñ ol ābādı eltāfıyla a bād-ı şabā 12/4

Bülbülüñdür aña göster yüzüñ ey cism-i laîf
Ye güläc-ı tenüñ ' arz eyle o şāha ye gel aç 63/10

Genelde biri yabancı biri de Türkçe olan kelimeler arasında yapılan cinas sanatı yukarıdaki beyitte iki Türkçe elime arasında yapılmıştır.

Cāhile meyl eyleme göge irürse cāh ile
Ma' rifet kesbiyle körpem eyle ' irfāna heves 145/4

Muṭrib u güyende küyında kalınca kıldılar
Ol leb-i la' le gül ü mül rüy-māl u ser-fürü 271/3

Görmedüñ ḥaste-i ' aşkuñı görüp ağıyarı
Bārīden kōrkup efendī beni de gör bārī 323/1

2.3.2.2.İştikāk

Şerîfî divanında aynı kökten gelen kelimelerin bir arada kullanıldığı iştikak sanatına çokça rastlamak mümkündür. Aşağıdaki beyitlerde, altı çizili kelimeler aynı kökten türeyen kelimelerdir.

Göñül āyinesi me'nūs olupdur seng-i cevrüñle
Ne deñlü ḥāṭırum meksūr iderseñ inkisārum yok 194/3

Mihr-i sa' de kona vefk-ı maḫşūd
Devletüñ ide muwāfık Veffāk 196/3

2.4. Divandaki Atasözleri ve Deyimler

Anlatmak istediği şeyi en güzel ifadelerle sunmayı hedef bilen Kalsik Türk şairi, yerli malzemelerden atasözü ve deyimleri bu hedefleri için kullanır. Şerîfî Mehmed de bu anlamda divanında birçok atasözü ve deyim kullanmıştır. Şâirimiz, Türk atasözlerini kullanmakla iktifâ etmemiş dört tane de Arap atasözü kullanarak divanını zenginleştirmiştir.

Kullanılan atasözleri genellikle “*bu meseldür*” ibaresinden sonra aynen iktibâs edildiği gibi yer yer vezin gereği kelimelerin yer değiştirdiği, bazen de yerlerini eş anlamlılarına bıraktığı görülmüştür.

Ṭa^c n-1 nādānı çeker her bār-1 erbāb-1 hüner
Sengsār olur şecer kim ola şāhum mīve-dār 103/4

Şerîfî divanında bazı ibarelerin, atasözü kalıbında olmasına rağmen, veciz bir söz mü yoksa atasözü mü olduğu tam olarak anlaşılmamıştır. Bu gibi örnekleri atasözlerine dâhil etmeyip vecîze veya berceste mısra olarak değerlendirdik.

2.4.1. Divanda geçen atasözleri

1. İller içre söylenür bu الحسود لا يسود	85/5
2. Bu meseldür كل سرّ جاوز الاثنین شاع ¹⁸	178/1
3. Kim dimişler dostum لاخير الأ في الوسط ¹⁹	171/2
4. الجنس الي الجنس يميل ²⁰	4b
5. Aḥbāba it telaṭṭuf düşmenlere müdārā	19/4

¹⁸ “İki kişiyi aşan her sır yayılır.”

¹⁹ Tercüme: “Her şeyin hayırlısı ortasıdır.”

²⁰ “Her cins kendi cinsine meyl eder.”

6. İllerde meşel olmaz ırak ‘ aşıkça Bağdād	83/7
7. Ölmez oğul ‘ âlemde kişiye bir eyü ad	83/17
8. ‘ Āşık-ı şādıkça bir hatvece gelmez Bağdād	90/5
9. Bu meşeldür çıkmayınca cân kaṭ‘ olmaz ümīd	92/3
10. Sengsār olur şecer kim ola şāhum mīve-dār	103/4
11. Noqşān virür faḳīre kemāliyle rūzgār	108/4
12. Şādīlik ardınca gam gelür	113/3
13. Güç olur ādeme şusuzluğıla rāh-ı Hicāz	126/7
14. Raṭb u yābis sözi çok söyler olanlar me’ yūs	143/5
15. Ḥayr-ı nās olandan olur müntefi‘ elbette nās	146/5
16. İller içre bu meşeldür kim göze olmaz yasağ	183/3
17. Baḥr-ı ‘ aşka düşene yār olıma şabr u sükūn	268/5
18. A‘ lā güzelüm māyil olur ednāya	282/3

Şerîfî divanında tespit edebildiğimiz deyimleri, alfabetik olarak aşağıdaki gibi sıraladık.

2.4.2. Deyimler

A			
		bağrına çek-	249/5
acı yaş	99/3	bağrını del-	160/4;274/1;284/3
âlemi dār et-	226/2	bağrını ḥūn eyle-	325/5
ayağa düş-	297/2	bağrını yak-	62/1
ayak bağı	151/5	baş açık	291/3
ayakda қо-	126/10; 126/19;	baş egdir-	306/20
	126/20	baş egme-	128/1/2/3/4/5;
aylar yıllar geç-	107/2		129/1/2/3/4/5;
			191/4
B			
		baş kaldır-	78/5
bāda vir-	207/1;247/4	baş oyna-	150/2
bağrı başı	150/2	baş üzre	27/2;93/2
bağrı delik	249/9	baş ver-	150/3
bağrına bas-	286/2;330/5	başa çık-	60/4

başa üş-	272/3	cân ver-	4/1;69/4;81/3;88/2;
başda kavak yili	273/2		133/5;143/5;215/11
başdan çık-	65/4		;269/6;318/4
başdan geçdi	266/4	cân virme-	133/3;227/1
başı āsmāna ir-	293/2	cânı ağzına gel-	235/1
başı eflāke ir-	252/5	cânı aşk ateşine yak-	118/1
başın al	10/3;93/2;129/1	cânı çıkayaz-	236/5
başına āfāk teng ol-	195/1	cânı dirîğ kıl-	250/5
başına and iç-	320/3	cânı fedā eyle-	46/1
başına gün doğ-	292/2	cânı gel-	233/1;325/1/2
başına hümā-yı devlet ķon-44/4		cânı lezîz ol-	101/3
başına kaynar sular koyul-240/4		cânı mecrūḥ et-	69/8
başına kıyāmetler kop-	285/4	cânı mest et-	74/5
başına pertev sal-275/1		cânı mest etme-	96/5
başına sāye sal-	300/6	cânı teslim et-	215/10
başında kavak yelleri es-	280/5	cânın gūşına mengūş et-	154/4
başını alıp gitme-	93/2	cânına dāğ ur-	40/4
başını galtān it-	291/5	cânına geç-	292/5
bel bağla-	3a;140/5;	cânına minnet gör-	28/3
	177/4;252/2	cânını ver-	70/3
belini bük-	18/3;79/1;252/2	cânlar vir-	306/18
bende-i fermān ol-	11/2		
boyn ver-	10/3		
boynu bağlı	54/2		
büryān dil	249/10		

C

cân ağzına gel-	179/5;283/2
cân al-	272/1
cân at-	4/3;148/1;257/3
cân cevheri	64/5
cân evin ihyā it-	11/2
cân fedā	16/2
cân hırzı	45/1
cân metāmı çal-	42/2
cân nişār et-	227/5
cân nişār eyle-	114/3
cân ortaya koy-	187/11

Ç

çāk et-	37/2
çāk eyle-	173/6;297/1
çāk ol-	78/16;300/1

D

dāğ ur-	40/4;259/2;311/2
dağ üsti bağ	183/2
dāğ-ı cefā yaķ	2/1
dāğ ol-	250/4
defter-i a' māli ḥayr ol-	125/2
defteri düril-	203/4
dem sür-	10/4;266/3
demleri yut-	3/4
derdi derd üstünde	32/1
derd-keşi	42/1
devlet işigi taşında ol-	14/1

devlet serden cüdā ol-	14/1
dil al-	158/1
dil bağla-	51/5
dil cūyān ol-	11/1
dil ḥarāb ol-	31/3
dil murğı	152/2
dil tağla-	12/3
dilden gam git-	72/1
dile gel-	136/3
dili ḥarāb eyle-	318/1
dili yağmaya ver-	74/5
dilini yaq-	7/5
dilini yap-	203/3
diller al-	13/1; 78/14
diller uğurla-	7/4
diller uzat-	13/2;68/1
diller yak-	109/5
dürr-i naşḥat kulağında ol-	49/2

E

efsün oku-	148/2
el kara-	137/5
el kardır-	233/4
el ur-	293/1
el vir-	35/25;199/1;235/3; 304/5
el virme-	55/3;62/4;92/1; 129/5; 142/1
elde değil	300/14
elden gel-	50/2;75/3;190/1
eli boş	154/5
eli dāmānuñdan kesilme-	283/1
eli girībānuñda ol-	283/2
elif çekme-	247/3
elif okut-	24/4
ellerin al-	48/1

F

ferdāya sal-	289/2
fitneyi bas-	330/4
fuṣṣat eyyāmı fevt ol-	303/2
fuṣṣat eyyāmını hoş gör-	165/4

G

gaflet ḥ`ābı	203/5
gam çek-	269/12
gam çekme-	136/2;312/3
gam ḡubārın bāda vir-	95/1
gam ye-	106/5
ḡam yeme	197/2/5;221/5; 253/4
gam yut-	33/7
göge çık-	272/2
göge er-	145/4;248/1
göñli açıl-	217/5
göñli fasl ol-	31/4
göñli gözi açıl-	201/3
göñlü düş-	218/3;283/4
göñlü yıkık	234/1
göñlünü al-	126/10;208/1;269/3
göñlünü ele al-	83/5;208/1
göñlünü ma`mūr eyle-	228/4
göñlünü parça parça kıl-	292/4
göñlünü yak-	161/5
göñül bağla-	279/3;249/8;311/3
göñülden gözden çık-	211/5
göz açtır-	313/4
göz dile ak-	235/4;299/3
göz göz et-	257/4
göz karart-	280/1
göz kusur bul-	255/2
göz yumma-	53/4
gözi açuqlar	53/4;130/3; 296/1;298/1
gözleri kan ağla-	164/9
gözünden çık-	220/2

gözüne al-	172/7	iş as-	88/2;225/5;330/1
gözüne gel-	95/3		
gözüne gönlüne	205/1		K
gözüne karañu görün-	114/4	ğaddini бүk-	60/5;180/4;199/2
gözüne teng ol-	283/2	ğaddini ya eyle-	3/1
gözünü aç-	90/5;125/2;150/1; 203/5;324/3	kadrini şikest eyle-	41/4
gün görme-	50/3	ğāl et-	45/2
güni doğ-	306/4	kalb-i mecrüh	258/5
		kalb-i vīrān	300/16
		kalbini terazi kıl-	73/4
		ğāmeti dü-tā ol-	12/1
		ğan ağla-	18/2; 135/1; 164/9
		kan ağlama-	312/3
		ğan ol-	178/3
		kan yeliş-	236/2
		kanı boynuna ol-	237/2
		kanı şorul-	3/2
		kanını dök-	236/5
		ğanını kurut-	308/4
		kanını mübāğ kıl-	71/3
		kanlar ağla-	21/32;
		kanlu göz.	3/2
		ğanlu yaş	3/4;10/2;116/1; 126/3;198/3;230/1; 287/3
		kara gönülü	298/3
		kaşını çek-	49/3
		kayd-ı tenden geç-	16/2
		kendinden geç-	279/5
		kendinden kes-	183/5
		kıssayı ko-	54/4
		kin tütma-	26/5
		kulağımı tut-	150/1
		kulak çek-	76/4
		ğurı efsāne	118/4
			M
		mengüş-ı cān it-	265/5
	H		
haber al-	147/5		
haber ver-	325/4		
haddini bilme-	59/2		
hağğa şal-	26/5		
hağğkuñ ābādi ol-	12/4		
harāret ver-	300/6		
harf at-	160/2		
ğātur al-	164/1		
ğātur yap-	264/4		
ğāturına gel-	108/5		
ğāturına gelme-	124/2		
ğāturımı meksūr et-	194/3		
ğāturımı sa' y et-	31/5		
ğāturımı sı-	63/6		
hevādan geç-	255/4		
hevāya düşür-	280/5		
hevāya ver-	140/2		
ğırz-ı cān et	154/4		
ğoş geç-	36/1		
ğoş gel-	220/4;222/5;64/4		
ğoş gör-	151/3;165/4;312/3		
ğoş tut-	202/7;229/6		
ğudā zevālini gösterme-	14/4		
	İ		
ilde dilde söylen-	209/5		

meydānı al-	304/31;313/3		
miḥnetini çek-	48/5		Ş
murāda er-	1/12;20/3;125/1;	şēş cihetini bağla-	35/6;51/4
	163/4	Şirāri āfākı tūt-	29/2
mübtelā ol-	12/2	şöhret bul-	55/1
münkesir ḥātır	31/5		
			T
	N	tacını kap-	9/3
nazardan düş-	215/13	taşlar ye-	65/2
nūr-ı başār	74/5;164/2;195/2;	ter düşme-	5/5
	215/3;310/2		
			Ü
ömr sür-	10/4	üstüne yavuz yil es-	280/1
			Y
	P	yād et-	258/3
pā-māl ol-	12/2	yād eyle-	295/3
		yād iller	61/5;269/12
	R	yalñ yüzlü	1/25;311/2
reng eyle-	319/2	yār ol-	7/4
rızā göster-	10/3	yaş dök-	14/5
rif' atde ol-	7/2	yaşı kan ol-	135/1
rūzgār kararını al-	268/5	yıldızı düşkün	248/2
rūzumı şeb et-	5/1	yılduzı düşkün ol-	294/2
		yir edin-	11/3
	S	yirden göge minnet et-	35/4
ser çek-	103/2; 169/23/24	yirden yire çal-	249/7
serden geç-	254/3	yire geç-	273/2
seri eflāke ir-	193/18	yirlerden yire geç-	12/2
seri eflāke irgür-	281/4	yoğ yire	165/2;179/5;219/2
serin taşlara çal-	288/2	yol al-	52/3
ser-keş et-	129/2	yolına baş ver-	150/3
sevdāya sal-	268/4	yollar gözet-	25/2
seyle ver-	259/1	yüregi kıp-	187/14
sīneye çek-	23/3;207/3	yüregi tağla-	313/2
sīneye çekme-	247/3	yüregini oynat-	68/4
söz at-	276/6	yüz bul-	172/1
söz getir-	126/6	yüz çevirme-	81/4;191/5;257/3

yüz çevirme-	81/4;191/5;257/3; 258/1
yüz dut-	13/4
yüz göster-	31/1;56/5;103/1; 131/2
yüz gösterme-	62/4
yüz sür-	14/5;78/9;117/5 ;158/5;167/1/5; 183/4;193/18;14/3; 269/9;271/5;273/5; 295/4
yüzi kara	66/4
yüzler sür-	27/2
yüzünü ağart-	63/12

Z

zevķ u şafâ sür-	149/21
------------------	--------

3. ŞERÎFÎ MEHMED EFENDÎ'NİN ESERLERİ

Yaptığımız araştırmalar sonucunda Şerîfî Mehmed Efendî'nin iki eserine ulaştık.

3.1. Divan

Yaptığımız taramalara göre Şerîfî Mehmed divanının bir nüshasına ulaşabildik. Bu nüsha İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümünde T.696 no'da kayıtlıdır. Divan 78 varaktan oluşmakla birlikte, hatime bölümünden anlaşıldığına göre, divanın sona ermediği anlaşılmıştır. Buna göre divanın en azından bir varak eksik olması gerekir. Divan ciltli olup sayfalar cetvellidir. Her sayfada ortalama 17 satır vardır. Kullanılan yazı türü ise taliktir. Divanın ilk sayfasında (1a) Şerîfî Mehmed'e ait olduğunu düşündüğümüz bir mührün yanında, divanın eline geçtiği kimselerin mühürleri ve kayıtları da mevcuttur.

Nüşanın başı:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Nüşanın sonu:

mengüş-1 güş-1 cân oldı.

Şerîfî divanı, uzun (7 varak) bir dîbâceyle başlar. Divandaki şiirler, harf sırasına göre mürettep olmakla birlikte nazım türlerine göre gayrı mürettep bir yapıya sahiptir. Şairimiz kaside ve gazel nazım türündeki şiirleriyle III. Murad'ın övgüsünü yaptığı bir divan oluşturmayı hedeflemiştir. Şair bu anlamda divanındaki gazel ve kasidelerin amacını şu şekilde ifade etmiştir:

Bâ' iş-i cem' budur eş' āra

Ola esbāb-ı şenā hūnkāra	6a
Olmağa ed' iyye-i şāh-ı cihān	
Qıldı şāhāne ğazeller dīvān	6a
Medḥ-i vaşfında fevāyid yazdı	
Ḥarfden ḥarfe qaşāyid yazdı	4b
Medḥ-i pākinde qaşāyid didi her bir ḥarfe	
Qılmağa vaşf-ı kerīmi ile dīvān iḥrāc	63/21

Divanın tematik incelemesinde de görüleceği üzere şair, yukarıdaki beyitlerde ifade ettiği gibi divanını adeta III. Murad'ın medhiyesine hasretmiştir. Bunu sadece kasideleriyle değil gazelleriyle de yapmaya çalışır. Divanda “Sultān Murād” ibaresinin 48 defa geçmesi bunun somut bir örneğidir.

3.2. Hilye

Bilindiği gibi Şerîfî Mehmed Efendî, Hz. Peygamberin soyundan gelen bir şeriftir. Sahip olduğu bu konunun farkında olan şair, dostlarının da tavsiyesiyle Hz. Peygamber'in haricî özelliklerini konu alan bir eser oluşturur. Bu, Türk edebiyatında türünün ilk manzum örneği olan hilyedir. Şair hilyesini Kanunî Sultan Süleyman'ın oğlu, Şehzâde Bâyezid'e sunmuştur.²¹

Tezimizin de bir bölümünü oluşturan eserin iki nüshasına ulaşabildik. Bunlardan biri, Fatih Üniversitesi Kütüphanesi, Şefik Can Nadir Eserler bölümünde bulunan 9 varaklı bir nüshadır. Diğeri ise, Süleymaniye Kütüphanesi, Murad Buhârî 330 numaralı kayıta bulunan nüshadır. Bu nüsha ise 16 varaktan oluşuyor.

²¹ Şerîfî Mehmed'in hilyesi ile ilgili detaylı bilgi için bkz.: Sadık Yazar, “Şerîfî Mehmed Efendî ve Hilyesi” (Basılmamış Makale)

Hilyenin Nüshaları

3.2.1. Fatih Üniversitesi Nüshası

Bu nüsha söz konusu kütüphanenin Şefik Can Nadir Eserler bölümünde bulunmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi 9 varaktan oluşan kısa bir nüshadır. Ciltsiz, sayfaları cetvelli, 21 cm boyutunda, talik yazıyla yazılmış olup her sayfada ortalama 11 satır vardır. Nüsha, klasik mesnevi yapısına aykırı bir düzende, Şehzade Bâyezid'in övgüsünün yapıldığı 11 beyitlik kısa bir bölümle başlar. Bu nüshayı, eserin tenkitli metnini verirken F harfi ile göstereceğiz.

Nüshanın başı:

Ey kerem kâni luţuf ıssı sa' âdet gülşeni
Devletüni ' ömrüni kılsun ziyâde ol ğanı

Nüshanın sonu:

Ziyâde eylesün ' ömrüni Allâh
Cihân turduqca tur ' âlemde ey şâh

3.2.2. Süleymaniye Nüshası:

Bu nüsha da adı Süleymaniye kütüphanesinin Murad Buhari bölümünde 330 no'da kayıtlıdır. 230*45, 150*100 mm ebatlarında, mukavva ciltli, talik yazıyla yazılmış olup 16 varaktan oluşan bu nüsha ortalama 9 satırdan oluşmaktadır. Nüsha, klasik mesnevi türünün özelliklerine uygun bir düzende oluşturulmuştur. Bu anlamda F nüshasına göre daha düzenlidir. Bu nüshayı da S harfi ile göstereceğiz.

Nüshanın başı:

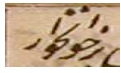
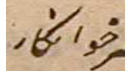

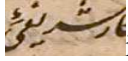

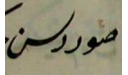
İlāhī cān-baḥş-ı rūḥ-ı ‘ālem
 Ḥadīş-āmūz-ı ‘aql-ı pāk-i ādem

Nüşamn sonu:

Zıll-ı Ḥaḫsın sāye-i luḫfuḫda olup müstezıl
 Āsitānuḫda olur her zerre-i kemter güneş

3.3.Şerîfî Mehmed’in Divanı ve Hilyesindeki Bazı İmlâ Özellikleri

Şerîfî divanı ve hilyesinin metninde göze çarpan bazı hata ve tutarsızlıkların olduğu görülmüştür. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- I. “Bostan” kelimesi çoğunlukla ’u yazılmasına karşın bazen de harfi olmadan yazılmıştır.
- II. Aslında vav-ı ma’dûle olmayan bazı kelimelerin vav-ı ma’dûleli şekilde yazıldığı görülmüştür: (ḥūn-ḥār), ve (ḥünkâr) kelimeleri birer örnek olarak verilebilir.
- III. “Çok” kelimesi çoğunlukla harfiyle yazılmasına karşın bazen de harfiyle yazılır.
- IV. Şerîfî divanında, ünlü ile biten kelimelerden sonra gelen belirtme eki, genellikle y yardımcı sesi ile yazıldığı halde bazen bunun sadece hemze ile ifade edildiği de görülmüştür.
- V. Bazen ikinci tekil şahıs eki, (ñ) harfi ile değil de normal ile yazılır:

II. BÖLÜM

ŞERİFÎ DİVANININ ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

1. DİVANIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Şerîfî Mehmed'in divanı; sırasıyla, besmele ve onun önemi, Fatıha suresinin ayet ayet açıklanması, münacat, Peygamber ve dört halife övgü, Hz. Peygamberin mucizelerini anlatma, Hz. Peygamber'in ailesine selam, III. Murad ve Sadrazam Mehmed Paşa'yı övme ve divanının şekli ve muhtevası hakkında bilgi verme konularını işleyen uzun bir dîbâce ile başlar. Dîbâce mensur-manzum bir şekilde ilerlemektedir. Şair dîbâce kısmında hem divanının şekli hem de teması hakkında bilgiler verir. Buna göre şairin, şiirlerini bir araya getirmesinin yegâne sebebi padişahı övmek (sena)tir. Şairin öne sürdüğü bu sebep sadece kaside nazım türü için değil gazel için de geçerlidir. Zira şair, cihan padişahına dualar olması için şâhâne gazelleri divan haline getirdiğini şöyle ifade ediyor:

Bâ' iş-i cem' budur eş' āra	
Ola esbāb-ı senā hūnkāra	6a
Olmağa ed' iyye-i şāh-ı cihān	
Qıldı şāhāne ğazeller dīvān	6a

Yukarıdaki beyitlerden anlaşılacağı üzere şairin divanını oluşturmasındaki hususî maksat, padişahı övmek ve ona dualar etmektir. Divanın tema bakımından incelenmesinde bu konu daha detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Şair, divanın tertibi hususunda ise, İslam padişahının isminin her harf evvelinde şereflendirilip başlık makamında verdiğini şu ifadelerle açıklar:

“Ve li-hāzā nām-ı pādişāh-ı İslām her harf
evvelinde şeref-bağış u ‘ünvān-mağām olındı.”
(7a)

Yukarıdaki ifadede de anlaşıldığı gibi, divan üzerinde yapılan inceleme neticesinde, şairin divanını tertip ederken kendince bir yöntem takip ettiği görülmüştür. Buna göre şair, her harfin başında bir kaside söyledikten sonra aynı harfle muhtelif sayılarda gazeller yazarak divanını oluşturmuştur. Şair bu durumu şu şekilde ifade eder:

Medh-i vaşfinda fevāyid yazdı
Harfden harfe kaçāyid yazdı 4b

Medh-i pākinde kaçāyid didi her bir harfe
Kılmağa vaşf-ı kerīmi ile dīvān iħrāc 63/21

1.1. Divandaki Nazım Şekilleri

Divanda başlıca iki nazım türü vardır. Bunlar kaside ve gazelden oluşmaktadır.

1.1.1. Kaside

Yukarıda da ifade edildiği gibi şair her harfte bir kaside yazmıştır. Dolayısıyla ʔ (Lâmelif) ile birlikte divandaki kasidelerin sayısı 29’dur. Şerîfî divanında yer alan kasidelerin tümü, dîbâce kısmında tasarlandığı gibi III. Murad’ın methiyelerini konu almıştır. Dîbâce kısmında değindiğinden olsa gerek şair, kaside nazım türünde, dinî konular (Allah, Peygamber, dört halife vb.)a yer vermemiştir.

Divandaki kasidelerin on yedisi (%58,6) *Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün*, yedisi (%24,1) *Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün*, üçü (%10,3) *Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün* ve ikisi (%6,8) *Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün* kalıplarıyla yazılmıştır.

Divanda yer alan kasideler kâfiye ve redif bakımından incelendiğinde 18 tanesinin (%62) redifli; 11 tanesinin (%37,9) de sadece kafiyeli olduğu görülmüştür.

1.1.2. Gazel

Şerîfî Mehmed Efendî'nin divanında 304 gazel bulunmaktadır. Bu gazellerden 299'u (%98,3) 5 beyitli, 2'si (%0,66) 9 beyitli, 2'si (%0,66) 7 beyitli ve 1'i (%0,33) 6 beyitlidir. Bu sayısal ifadelerden görüldüğü üzere şair beş beyitli gazelleri tercih etmiştir.

Şerîfî gazelerde 12 vezin kalıbı kullanmıştır. Bunların çoğunluğu Remel ve Hezec bahirlerine ait kalıplardır.

Remel Bahri	Sayı	%
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün	117	38,61
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün	92	30,36
Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün	3	0,99
Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün	5	1,65

Hezec Bahri	Sayı	%
Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün	27	8,91
Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün	6	1,98
Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün	18	5,94

Mef' ulü Mefâ' ilün Mef' ulü Mefâ' ilün	3	0,99
---	---	------

Muzârî Bahri	Sayı	%
Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün	16	5,28
Mef' ulü Fâ' ilätün Mef' ulü Fâ' ilätün	10	3,30
Hafif Bahri	Sayı	%
Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün	5	1,65

Recez Bahri	Sayı	%
Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün	1	0,33

Gazellerin harflere göre sayısı aşağıdaki gibidir.

Harf	Gazel Sayısı	Harf	Gazel Sayısı	Harf	Gazel Sayısı	Harf	Gazel Sayısı
ا	19	د	14	ض	4	ك	12
ب	13	ذ	3	ط	3	ل	13
ت	22	ر	23	ظ	3	م	19
ث	4	ز	13	ع	4	ن	19
ج	5	س	8	غ	4	و	6
ح	8	ش	6	ف	5	ه	23
خ	4	ص	7	ق	8	لا	3
						ي	29

Divandaki gazellerin 161'i (%53,8) redifli, 138'inde (46,1) ise redif görülmemiştir. Geriye kalan 5'i (%1,6) de, mısra' sonları okunamadığından herhangi bir kategoriye alınmamıştır.

Şerîfî'nin gazellerinde ele alınan temel konu, geleneğe bağlı aşık-sevgili-rakîb üçlüsü etrafında gelişen aşktır. Geleneğe aykırı olarak Şerîfî'nin birçok gazeline de padişahı methettiği görülmüştür. Bunun dışında **tasavvuf**, **ölüm**, **hayattan şikâyet**, **hayattan zevk alma** gibi konular da gazellerde işlenmiştir.

Şerîfî divanındaki çoğu gazel, geleneğe bağlı olarak beyit bütünlüğüne dayanmasına karşın, yer yer *yek-âheng* gazellere de rastlamak mümkündür.²²

1.2. Vezin

Şerîfî'nin divanında kullandığı vezinler, bütün olarak (Kaside ve Gazel nazım türleri beraber ele alındığında) incelendiğinde şairin 12 vezin kalıbı kullandığı görülmüştür. Şairin kullandığı vezinlerin kullanım sıklığı, Haluk İpekten'in²³ verdiği sayısal değerlere yakındır. Buna göre şairin en fazla kullandığı vezinler, Remel bahrinin kalıplarıdır. Bunu sırasıyla Hezec, Muzârî, Hafif ve Recez bahrinin kalıpları takip eder.

Şerîfî'nin divanında yer yer vezin aksaklıklarına rastlanır. Bu aksaklıklar, özellikle bazı Türkçe kelimelerde vezin gereği uzun okunması gereken kısa hecelerde yapılan imale ve bazı Arapça ve Farsça kelimelerde kısa okunması gereken hecelerde yapılan zihaf gibi hatalardır. Şair, özellikle mahlası (**Şerîfî**), "**âyîne**", "**şüfî**", "**kerrübîyân**", "**tüfî**", "**leylî**" ve "**nürânî**" gibi kelimelerde zihafa başvurmuştur. Bunun dışında özellikle bazı özel isimlerde vezin gereği bazı seslerin yeri değiştirilmiştir (kasr). Şimdi bu vezin hatalarına birkaç örnek verelim.

1.2.1. İmâle

Vezni *Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün* olan aşağıdaki beyitte "âyîne" ve "nice" kelimelerinde imâle hatası yapılmıştır.

²² Şerîfî Divanındaki 42 ve 95 numaralı şiirler bu anlamda örnek verilebilir.

²³ Haluk İpekten, *Eski Türk edebiyatında Nazım Şekilleri ve Aruz*, 1999, İstanbul, Dergah Yayınları, s. 344-346

Göz göz āyīne idüp eyler bu āyīne nazar
Şanma encümlerdür açdı nice manzar āf-tāb 21/14

1.2.2. Zihâf

Vezni *Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün* olan aşağıdaki beyitte “āyīne” kelimesinde zihâf yapılmıştır.

Bezm-i bākīde ezel cāmını içmişdi gönül
Kılmadın āyīne-i sāgarını Cem hādīs 61/4

Vezni *Fā'îlâtün Fā'îlâtün Fā'îlâtün Fā'îlün* olan aşağıdaki beyitte de nisbet î'sinden kaynaklanan bir zihaf örneği vardır.

Bir göz uciyla nazar umar Şerîfî n'ola kim
Zerreyle pertev şalup nūrānî eyler āf-tāb 21/34

Vezni *Fā'îlâtün Fā'îlâtün Fā'îlâtün Fā'îlün* olan aşağıdaki beyitte, divanda birkaç defa başvurulun bir zihaf örneği vardır.

Kuşluk ile sūfî işrākı kıllur uçmāk diler
İdemez ol murğ-ı dil gibi sūhan-dān ile bahş 59/4

Vezni *Mef'ülü Fā'îlâtün Mef'ülü Fā'îlâtün* olan aşağıdaki beyitte de şair mahlasından kaynaklanan bir zihâfa başvurmuştur.

Ölmez Şerîfî hergiz buldı hayāt-ı sermed
Durdıkça dāyim anda gencine-i muhabbet 39/5

1.2.3. Kasr

Vezni *Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün* olan aşağıdaki beyitte şair, uzun heceyi kısa okuma için “İskender” kelimesini “Sikender” şeklinde okumuştur.

Āyīne-i **Sikender** cām-ı şafāya beñzer
Etrāfına yazılmış aḥvāl-i mülk-i Dārā (19,3)

Sonuç olarak şairin zaman zaman vezin hatalarına başvurduğunu görüyoruz. Ancak şairin yaptığı hatalar, neredeyse her divan şairinde rastlanılabilecek hatalar olduğu için şair için kusur olarak telakki edilmemesi gerekir.

1.3. Kafiye ve Redif

Nazım şekilleri incelenirken sayısal olarak değindiğimiz kafiye ve redif konusu burada bütün olarak ele alınıp farklı açılardan tetkik edilecektir. Klasik şiirimizde aruzla birlikte ahengi sağlayan unsurlardan ikisi de kafiye ve rediftir. Şerîfî Mehmed Efendî'nin divanındaki toplam 333 şiirden 179'unun (53,75) redifli olduğu görülmüştür. Bu rediflerin 61'i (%34) ek, 62'si (%34,6) kelime/kelime grubu, 56'sı (%31,2) ek+kelime/kelime grubu halindedir. Söz konusu rediflere dil açısından baktığımız zaman 109'unun (%60,8) Türkçe, 43'ünün (%24) Arapça, 20'sinin (%11,1) Farsça kelimelerden; 6'sının (%3,3) da Türkçe-Arapça, Arapça-Türkçe ve 1'inin (%0,55) Farsça- Türkçe kelime gruplarından oluştuğunu görmekteyiz.

Divanda birkaç yerde redif hatası vardır; ancak bunların müstensih hatası olması gerektiğini düşünüyoruz. Aşağıdaki beyitte redifi “*ey ṭabīb*” olan gazelin ilk beyti buna örnektir:

Ḥaste-ḥālem baña da eyle devā gel ey ḥabīb
Derdi derd üstündedür kıl müşkilüm ḥal ey ṭabīb 32/1

Yine redifi “-um geldi” olan gazelin son beytinde redif; “-um gitdi” şekline sokulmuştur:

Sehm-i hecriyle benüm bağrumı hün eyledüğün

Çıkpup eflâke yine âh-ı figānum gitdi

325/5

Şerîfî divanındaki rediflerin ek, kelime/kelime grubuna göre tabloları.

EK HALİNDEKİ REDİFLER							
-sındadur	105	-uñ	202	-uña	279	-i	312
-dür	106	-uñ	205	-e	280	-i	314
-lar	107	-üñ	207	-a	281	-i	317
-ler	109	-nüñ	208	-uñda	282	-sı	318
-ıdur	111	-uñ	211	-a	283	-i	319
-mıdur	115	-um	233	-a	286	-i	320
-dür	118	-um	235	-e	288	-i	322
-dür	119	-um	237	-ıma	289	-i	323
-ındadur	120	-um	248	-a	290	-sı	324
-ıdur	122	-sin	253	-de	291	-i	326
-umuz	130	-dan	257	-a	293	-i	327
-ümüz	136	-dan	258	-lara	295	-i	328
-amaz	137	-in	263	-ı	304	-i	329
-ümüz	139	-sin	265	‘d-i	310	-dı	330
-imiş	152	-a	276	-ladı	311	-i	331
						-i	333

KELİME/KELİME GRUBU HALİNDEKİ REDİFLER							
şehā	8	emvāc	68	bā-ḥuşuş	157	sensin	254
aña	11	ferah	69	ḥalāş	158	itmezin	255
cā-be-cā	13	ḳadeḥ	73	ḥaṭ	169	içün	259
cānā	18	ḳadeḥ	76	ḥāfiz	176	rūy-māl u ser-fürū	271
āf-tāb	21	nāsiḥ	80	eyleyen ṭālī‘	181	ebrū	274
ğarīb	26	küstāḥ	81	bāğ u rāğ	182	ḳılmağa	277
kevkeb	29	gül-i sürḥ	82	def	191	üzre	278
ey ṭabīb	32	olur	102	olduḳ	193	ile	284
şoḥbet	53	ider	104	‘āşık	197	ile	285

ne hâcet	43	gelür	113	yoğ	198	ğademünde	294
olmağa		añlar	116	yoğ	200	eyle	297
bâ' iş	58	ğāk-i pāyuñdur	117	gerek	206	ile	299
ile bağş	59	idemez	131	ister göñül	216	ola	301
ğādiş	61	olmayan bilmez	135	ğül	223	eyledi	313
el-ğiyās	67	ğüneş	149	ğörsem	234	oldı	321
imtizāc	62			eyleyem	245	ğördi	332

EK+KELİME/KELİME GRUBU HALİNDEKİ REDİFLER						
-dür baña	4	-den elez	100	156	-na müşkil	226
-den cüdā	14	-ı leziz	101	160	-um benüm	236
-a şafā	17	-uñ durur	112	164	-umdan ayrıldum	238
-a ğālib	23	-ı benefsezār	123	172	-a ğam	239
-(-ı dost	45	-ı 'ādil devridür	125	173	-dur göñlüm	243
-(-ı dost	46	-da bitmez	127	174	-a gözüm	246
-(-ı dost	47	- a baş egmez	128	175	- (-ı ğübān	261
ı dürüst	52	-a baş egmez	129	192	-i çoğdan severin	262
- (-ı sa' ādet-	56	-a beñzer	132	194	-a şu	269
a ruğ	78	beñzemez	134	199	-a karşı	273
- (-ı ferruğ-	79	-lerüz biz	138	201	-um n'ola	300
dur murād	97	-a mensübuz	145	203	-a beñzetdüm seni	305
-ı leziz	98	-a heves	148	209	-inde ğodı gitdi	306
-den leziz	99	-a heves	153	210	-ı cānum geldi	325

Divandaki şiiirlerin 149'u (%44,7) redifsiz kafiyelidir. Şairin seçtiği kafiye kelimelerinin çoğu Arapçadır. Bunun somut bir ifadesi olması bakımından divandaki ilk 10 şiiirin (85 beyit) kafiyelerine baktığımız zaman 55'inin (%64,7) Arapça, 24'ünün (%28,2) Farsça, 7'sinin (%8,2) de Türkçe olduğunu görüyoruz. Bu sayısal değerlerin divan boyunca bu ölçülere yakın gittiğini söylemek gerekir. Buradan şairin mesleğinin sanatına yansıdığı hükmü çıkarılabilir. Zira şairin, müderris ve kadılık yolunda çağın gereği olarak medrese eğitimini almış olması gerekir. Medresedeki dilin Arapça olduğu göz önünde tutulursa şairin divanında Arapça kelimeleri kullanmadaki sıklığı daha iyi anlaşılabilir.

Şair kafiye oluştururken diğer divanlardaki benzer yöntemi takip eder. Buna göre şair genellikle, şiir yazdığı her harfte, reviden evvel uzun ünlü (ā,ī,ū)leri kullanarak kafiye oluşturur. **hicāb**, **naşīb**, **zünüb** kelimeleri be (ـب) harfiyle yazılmış şiirlerin kafiyelerini oluşturan birkaç örnektir. Birkaç harf hariç diğer harflerin kafiyelerinde de bu sistemin takip edildiğini görüyoruz.

Divanda yer yer cinaslı kafiyelere rastlanır. Aşağıdaki beyitlerde altı çizili kelimeler cinaslı kafiyeyi oluşturular.

Alup şabr u qarārum <u>rūy-ı</u> ferruḥ	
Bilüm bükdi ğam-ı <u>ebrū-yı</u> Ferruḥ	79/1
Dürdur feyz-i Hudā ehl-i riyādan <u>kartāş</u>	
La ^ç l ü mercān ola mı terbiyet ile <u>kara taş</u>	155/1
Ḥüsrevā ^ç afv u kerem cürm-i <u>günehkāra</u> gerek	
Raḥm-ı dil-ber nitekim ^ç aşık-ı <u>bī-kāra</u> gerek	206/1
Zāhidle naẓar eyledük ol qaşı <u>kemāna</u>	
Ben sīne siper eyledüm ol düşdi <u>gümāna</u>	286/1

Sonuç olarak Şerîfî Mehmed, şiirlerinin çoğunu redifli yazmakla beraber redifsiz şiirleri de az değildir. Rediflerin çoğunluğunu Türkçe kelime veya ekler oluşturmaktadır; ancak Arapça ve Farsça kelimelerin önemli oranda kullanılmış olduğunu görüyoruz.

2. DİVANIN MUHTEVA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Şerîfî Mehmed'in şiirleri tema bakımından incelendiğinde, divanın rindâne ve aşıkâne şiirlerle birlikte III. Murad'a yapılan medhiyelerden oluştuğu söylenebilir. Şair, klasik divan şiiri konularını işlemiştir. Aşk konusu çerçevesinde âşık-sevgili-rakîb üçlüsü, rindlik konusu çerçevesinde ise rind-zâhid tiplerinin ön plana çıktıklarını görüyoruz. Şairde baskın sayabileceğimiz yegâne temâ ise medhiye (III. Murad'a)dir. Bunların dışında din, tasavvuf, şahıslar (yukarıda söz konusu edilenlerin dışında), tabiat ve eşya gibi konular ve bu konulara ait unsurlar; yukarıda söz konusu edilen ana temaların ifade edilmelerinde, araç olmaktan öteye gidememişlerdir.

Bu bölümde, divandan seçilen örnek beyitlerle, söz konusu ana temaların bir incelemesi yapılacaktır. Seçilen beyitlerin, şaire has özellikler taşıyan beyitler olmasına dikkat edilmiştir.

2.1. ŞERİFÎ DİVANINDA DİN VE TASAVVUF

2.1.1. DİN

2.1.1.1. Allah

Şerîfî divanında Allah, isim ve sıfatlarıyla birçok yerde farklı şekillerde geçmektedir. Şair, klasik tertibe uygun olarak, dibace kısmında Allah'a hamd ve şükürünü anlatan manzum-mensur ifadelerle yer verir. Buna göre Allah'a hamd edilmesi ve verdiği nimetlere karşı şükredilmesi gerekir. Kâsır aklın Allah'ı idrâk edemeyeceğini söyleyen şair, Hz. Peygamber'in bile Allah'a, "Sana hakkıyla şükredemedik." dediğini ifade eder.

Hamd-ı bî-ḥadd-ı Ḥudâ'yı idelüm vird-i zebân

Bāğ-1 şükr içre biter verd-i gülistān-1 cinān

3a

Divanda, dibacenin dışında, klasik divan tertibine uygun olarak tevhid ve münacaat mahiyetinde bir kasideye rastlanmaz. Ancak şairin bazı gazelleri ilahi veya münacaat mahiyetindedir. Divan'da Allah, İslamî inanca uygun olarak ele alınmıştır.

Dir zebān-1 hāl ile bezm içre çeng ü nāy u 'ūd

انت حسبى انت كافي انت ربى يا ودود

4/1

2.1.1.2.Melekler: Melek, Perī, Firişte, Kerrübī, Cebrā'ıl, Rūh-ı kudsī,

Hūrī

Divanda melekler; padişaha sena etmeleri, sevgilinin kendisini temsil etmeleri ve sevgilinin yüzünün benzetileni olması bakımından söz konusu edilirler. Sevgili tasvir edilirken onun insanlardan farklı birer melek olduğu hatta meleklerden bile üstün olduğu zikredilir. Bilindiği üzere melekler kötülük yapmak gibi eylemlerden uzak oldukları için huyları bakımından en ideal varlıklardır. Bu anlamda sevgili (padişah)nin melek huylu olduğu da divanda zikredilmiştir.

Hey ne diller alınurdu rüz-ı rezminde anuñ

Ol melek-ħaşlet vireydi ħançer-i berrāna ruħ

78/14

Divanda, sevgili cennetteki melek (huri)lerle boy ölçüşür; ancak aşğın gözünde her zaman sevgili onlardan daha üstündür. Sufi de cennetteki huriler peşindedir. Divanın bir yerinde meleklerin padişahın adlını kaydeden yazıcılar olarak tasavvur edildiği görülmüştür.

'Adl ü inşāfın feleklerde melekler kayd idüp

Şafħa-i çarħ-ı berīne eyledi imzā güneş

149/16

Dört büyük meleklerden biri olan Cebrâil (Cibrîl), kitap getirmesi bakımından divanda zikredilmiştir.

2.1.1.3.Kitaplar: ur'ân (Muşhaf, Kelâm-ı adîm)

Divanda dört büyük kitaptan sadece Kur'ân zikredilmiştir. Kur'ân, diğ er kitapların h ukm unu ortadan kaldırması, tefsir edilmesi ve  st une yemin edilmesi bakımından konu edinilmiştir.

Oldı dil-berleri h�att-ı ru�-ı c�n�n n�sih	
Oldı ğayrı kütübi niteki ur'�n n�sih	80/1

Sevgilinin g zelliği de Mushaf'a benzetilmiştir. Aşık, bu Mushaf'tan ayetler okur.

Ref' itdi yine b�r�a' -ı zülfini yüzinden	
A�up oğıdı muşhaf-ı hüsninde bir �yet	35/7

2.1.1.4.Ayet ve Hadisler

2.1.1.4.1. Ayetler

şer fi, K.Kerim ayetlerini, bazen tam ayeti bazen de ayetin bir kısmını iktibas halinde veya telmih yaparak divanında kullanmıştır. Bazen de “*Nur*” gibi bazı surelerin isimleri tevriyeli olarak kullanılır. Divanda b t n veya par a halinde iktibas edilmiş ayetler şunlardır:

²⁴ الحمد لله رب العالمين	1b
²⁵ الرحمن الرحيم	2a

²⁴ “ lemlerin Rabbi'na hamd olsun.” [I “Fatih ” 1]

مالك يوم الدين ²⁶	2a	
اياك نعبدو اياك نستعين ²⁷	2a	
اهدنا الصراط المستقيم ²⁸	2a	
صراط الذين انعمت عليهم ²⁹	2b	
وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها ³⁰	2b	
غير المغضوب عليهم ولا الضالين ³¹	2b	
ما هذا البشر ³²		4a
ان هذا الامك كريم ³³	4b	
كانهن الياقوت والمرجان ³⁴	5a	
لم يطمئنهن انس قبلهم ولا جان ³⁵	5a	
ولو انما في الارض من شجرة اقلام ³⁶	5b	
فضل الله يوتييه من يشاء ³⁷	6a	
الله شهيد وكفي بالله شهيدا ³⁸	6a	
ان الله غفار لمن تاب ³⁹	27/3	
طوبى له حسن مثاب ⁴⁰	30/1	
فعال ما يريد ⁴¹	91/1	
ما اوحى ⁴²	164/14	
لا تخف ⁴³	188/3	

²⁵ “Rahman ve rahim olan (Allah’adır.) [I “Fatiha” 2]

²⁶ “Din gününün tek sahibi (o Allah’a hamd olsun) [I “Fatiha” 3]

²⁷ “Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım umarız.” [I “Fatiha” 4]

²⁸ “ Bizi dosdoğru yola ilet” [I “Fatiha” 5]

²⁹ “Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet.” [I “Fatiha” 7]

³⁰ “Allah’ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız.” [XIV “İbrahim” 34]

³¹ “Gazab uğrayanların yoluna değil.” [I “Fatiha” 7]

³² “Bu ölümlü biri olamaz” [XII “Yusuf” 31]

³³ “Olsa olsa gözde bir melek bu.” [XII “Yusuf” 31]

³⁴ “İnci ve yakutların (güzelliği) gibi (muhteşem güzellikler vaad edildiği zaman).” [LV “Rahman” 58]

³⁵ “..... daha önce ne insanların ne de cinlerin dokunduğu.” [LV “Rahman” 56]

³⁶ “Eğer yeryüzünde bulunan her bir ağaç kalemler olsa...” [XXXI “Lokman” 27]

³⁷ “(Bu), Allah’ın dilediğine bağışladığı lutfudur.” [V “Mâide” 54]

³⁸ “(Buna hakkıyla) şahit olarak da Allah yeter.” [IV “Nisa” 79 ve 166; XVII “İsra” 96; XLVIII “Feth” 28]

³⁹ “Allah, tevbe eden için gerçek bağışlayıcıdır.” [XX “Taha” 82]

⁴⁰ “Onun için (dünyada) huzurlu bir hayat, (ahrette) varılacak yerlerin en güzeli ayrılmıştır.” [XIII “Ra’d” 29]

⁴¹ “Her dilediğini yapan (Allah).” [XI “Hud” 107]

⁴² “Vahyedilmesini uygun gördüğü her şey ...” [LIII “Necm” 10]

Şair, sevgilinin boyunu anlatırken “**sidre**” ve “**münteha**”, yüzünü anlatırken “**Şems**” suresi gibi K.Kerim ayet ve surelerine göndermeler yapar.

Ḳāmet-i yāri Şerīfī serve kim teşbīh ider
Mā-beyinde farkı vardur *beyne 'arzi ve 's-semā'* 15/5

Aşağıdaki beyitte de **Zilzâl**” suresine telmih vardır.

Ḥayr u şerrüñ olur elbette cezāsı cānā
Her kişi itdüğünü bulsa gerek bī-kem ü kās 141/4

Aşağıdaki beyitte ise Şerīfī, K.Kerīm’in Cuma hutbesinden sonra okunan 16. sure (Nahl)sinin 90. ayetine telmih yapar:

Adālet maḳşad-ı aḳşādur evvel pādişāhāna
Şehā naşş-ı Ḥudā farz eylemişdür ‘adl ü iḥsānı 328/3

2.1.1.4.2. Hadisler

⁴⁴ لولاك لما خلقت الافلاك

⁴⁵ سبحان ما عرفناك

Aşağıdaki beyitte şair, Hz. Peygamber’in “**İçki kötülüklerin anasıdır**” mealindeki hadisini iktibas eder.

Sūfī şarāb-ı ‘aşkı **ümmü’l-ḥabā’is** añlar
Ṭatdurmamışdur aña bezm-i ezel mezāyā 19/2

⁴³ “Korkma” [XX “Taha” 68; XVII “Neml” 10; XXVIII “Kasas” 25,31; XXIX “Ankebut” 33; XXXVIII “Sad” 22; LI “Zâriyât” 28]

⁴⁴ “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.” (Hadis-i Şerîf)

⁴⁵ “Seni hakkıyla tanıyamadık.” (Hadis-i Şerîf)

Şair aşağıdaki beyitte de “*Cahil kimseyle ünsiyet kurma*” mealindeki hadisin, ünlü hadis râvisi Enes’ten rivayet edildiğini söyler.

İsterin ey mûnis-i cân itme nâ-dân ile üns
 Toğrusı ey serv-kâmet böyle râvîdür Enes 140/3

2.1.1.5. Peygamberler.

2.1.1.5.1. Hz. Âdem

Şerîfî divanında Hz. Âdem; ilk insan olması (başlangıç), şeytanın tuzağına kapılarak buğday danesi karşılığında cennetten kovulması bakımlarından ele alınır.

Cenneti dâne-i gendümle değişmiş Âdem
 Hem-dem olmazsa Hâlîl almam anı bir ‘adese 280/3

Divanın bir yerinde şair, aşkının ne kadar eski olduğunu anlatmak için Hz. Âdem yaratılmadan evvel servi boylu sevgililerle dolaştığını söyler.⁴⁶

Şair, insanoğlunu ifade etmek için de Âdem kelimesi ve İbn-i Âdem ifadelerini kullanır.

2.1.1.5.2. Hz. Nûh

Hz. Nûh divanda, tufan olayı ile yer alır. Buna göre âşığın gözyaşları o kadar çoktur ki âdeta bir Nuh tufanına dalmıştır:

Tûfân-ı Nûha taldum yaşumla ben Şerîfî

⁴⁶ Şerîfî Divanı 241/2

Çılmadı levh-i sīnem naqş-ı nigârı zâ'îl

218/5

2.1.1.5.3. Hz. İbrâhîm (Halîl)

Bilindiği üzere Hz. İbrâhîm'in en büyük mucizelerinden biri, Nemrut tarafından ateşe atılması; ancak atıldığı ateşin gül bahçesine dönmesidir. Şerîfî divanın da buna şu şekilde telmih yapar:

Gülsitân ide halîlüm yerüni 'avn-i Celîl

İde her bir gününi bâğ-ı sa'âdetde hezâr

124/4

Bunun dışında Hz. İbrâhîm; Kabe yapmak-gönül yapmak ilişkisi ve peygamber olmazdan evvel kavminin putlarını keserle kırması bakımlarından da divanda yer almıştır:

İrişdi keser hâtır-ı a' dāya halîlüm

Bu ten şıdı kâfirlerüñ ol Hâlik-i ma' bûd

94/3

2.1.1.5.4. Hz. Süleymân

Hz. Süleymân divanda en fazla, dünyaya hükmettiği mührü ile yer alır. Bunun dışında tahtı, veziri Asaf, cinlere hükmetmesi, karıncaların kendisine çekirge budu sunmaları bakımlarından da ele alınmıştır. Şair padişaha yaptığı övgülerde, kendisini karıncaya padişahı da Süleymân'a benzetmiştir.

Taht-ı sîm üzre Süleymân-ı zamândur ruğları

Eyledi mür-ı Süleymân olduğın eş'âr hat

169/13

2.1.1.5.5. Hz. Yûsuf (Yûsuf-ı Ken'ân, Yûsuf-ı Mısır, Yûsuf-ı Cemâl)

Hz. Yûsuf, öncelikle ideal güzelliği temsil etmesi bakımından ve K.Kerim'de “*ahsenü'l-kasas*” diye tabir edilen hikayenin ana başlıkları açısından divanda yer alır. Bu anlamda Şerîfî, Hz. Yûsuf'un kardeşleri tarafından kuyuya atılması, kurtların onu öldürmediğine dair yemin etmesi, Hz. Yûsuf'un bir kervancı tarafından kova ile kuyudan çıkarılması, Züleyha ile olan ilişkisi, zindana atılması ve Mısır'a aziz olması gibi bakımlardan Hz. Yûsuf'u ele almıştır.

Mısr-ı hüsne olıcağ Yûsuf-ı pîr-i Ken' an
Zekānuñ çāhıdurur ehl-i dile zindānuñ 202/8

2.1.1.5.6. Hz. Mûsâ

Hz. Mûsâ divanda, mucizeleri bakımından yer alır. Bu anlamda yed-i Beyzâ ve esasını ejdere dönüştürmesi (sevgilinin saçına bir benzetilen olur) bakımından ve Tûr dağına çıkması açısından ele alınır.

Ejder-i Mûsâ saçuñdur la' lûñ âteş pâresi
Mürdeler ihyâ ider nuḡkuñ eyâ 'İsî-nefes 142/2

2.1.1.5.7. Hz. Hızır

Hızır, İskender ile ölümsüzlük suyunu aramaya çıkmaları ve sevgilinin ayva tüylerine benzetilen olarak divanda yer alır.

Çıldı İskender ruḡuñ āyînesin ' âlem-nümâ
Āb-ı hayvāndur lebûñ ḡaṡṡuñ Hızır dur cānuma 15/1

2.1.1.5.8. Hz. İsa

Hz. İsa, nefesinin ölüleri diriltmesi ve daha bebek iken konuşması bakımından sevgilinin dudağı ve sözlerine benzetilir. Bu anlamda şairin sözlerine de benzetilen olarak kullanılır.

Hayāt-efzā-yı nuṭkuñla dem-ā-dem zindedür ‘İsī
Lebüñ ser-çeşmesinüñ feyzı cārī āb-ı hayvāna 276/2

2.1.1.5.9. Hz. Muhammed

Şerîfî, divanının dibace kısmında Hz. Muhammed’in övgüsü mahiyetinde manzum-mensur ifadelerle yer vermekle birlikte klasik tertibe uygun olarak Hz. Peygamber’i ele alan herhangi bir na’t yazmamıştır.

Divanda Hz. Peygamber, **Muhammed**, **Ahmed**, **Mahmûd**, **Resûl**, **Habîb**, ve **Nebî** isimleriyle anılmaktadır. Şairin Hz. Peygamber’den en fazla bahsettiği konu, padişahın onu koruyan ve uygulayan olması hasebiyle, şeriatıdır. Bunun dışında Hz. Peygamber’in insanlara şefaathçi olarak gönderilmesi ve nurlu yüzünün sevgilinin yüzü ve yanağı için bir benzetilen olarak kullanılması da göze çarpan değinmelerdir.

Aldur rengîn lebi nûr-ı Muhammed ruḥları
Vech-i pâkinde Şerîfî Haydar-ı kerrâr ḥaṭ 169/22

Şair, evlâd-ı Resul’den olduğunu divanın birçok yerinde çeşitli vesilelerle zikreder.

Ey Şerîfî yoḳdur evlâd-ı resûle ihtirâm
Görinür ehl-i şeref çok kimseye düşmen mişâl 219/5

2.1.1.6.Dört Halife (Çâr Yâr)

Şerîfî, dibace kısmında dört halifeye ayrı bir yer açmıştır. Özellikle kasidelerinde de padişahın yardım dilerken “çâr yâr aşkına” ifadesini birkaç defa kullanır. Padişahın onların himmetiyle adaletle hükmettiğini ifade eden şair, yine padişahın onlar ve Hz. Peygamberle beraber olması için dua eder.

Çâr yâr ile abîbin ide yârı her dem
Eyleyen şan' at ile terkîbini çâr erkânüñ 202/16

Sünnî bir akideye uygun olarak dört halifeyi öven şair, Hz. Ali için özel bir yer ayırır. Haydâr lakabıyla da anılan Hz Ali, düldülü hasebiyle de divanda yer almıştır.

Çâr dil-berde ' Alî şîre gönül t̄alibdür
Kimdürür ola şehâ râbi' -i çâra ğâlib 23/4

2.1.1.7.Kaza ve Kader

Şair; divanında kazayı, insanın iradesi dışında ortaya çıkan ve hiçbir zaman engel olamayacağı şey olarak görür. *Levh-i kazâ, dîvân-ı kazâ* gibi kavramlarla da insanın kaderi ifade edilmek istenmiştir. Şair, insanın kaderde ne yazılıysa onu göreceğini ve buna karşı çıkmayıp razı olması gerektiğini düşünür.

Pây-mâl olmamağa çâre ne elden ne gelür
Râzıyam hükmidür elbette kazâ'-i kudret 50/2

2.1.1.8.Ahiret ile İlgili Mefhumlar ve Diğer İtikâdî Mefhumlar

Şerîfî; divanında **ahiret** kelimesini, ölümden sonraki hayata hazırlık yapılması için kullanır. **Mahşer** gününü, sevgilinin saçının perişan ve kalabalık olması için bir

benzetilen olarak kullanan şair, ölümden sonra dirilmek anlamında **haşr** kelimesini kullanır. Uzak zamanı ifade etmek için de haşr kelimesinin yanında kıyâmet kelimesini de kullanır. Şair **kıyâmet** kelimesini sevgilinin boyunu tasvir için de kullanır. Bu meyanda sevgilinin ağyarla gezmesi, âşıklarının başına kıyametler koparır.

Ehl-i diller maḥşeri şaçındadur ol dil-berüñ
Ḥâtır-ı üftâdeler zülf-i perîşânındadur 120/3

Başına ‘ âşıklarüñ kopar kıyâmetler yine
Ḥaşr olursuñ dil-berâ bu kâmet ü refât ile 285/4

Divanda **cennet (cinân, behişt)**, birkaç açıdan ele alınır. Cennet bahçelerinde akan dereler, aşğın gözyaşı çeşmeleridir. Sevgilinin bulunduğu yer, cennetten daha iyidir ve âşık hiçbir zaman sûfinin yaptığı gibi cennetteki huri ve bahçelerin peşinde değildir. Ona göre sevgilinin güzellik unsurları (yüz, yanak), cennetteki karşılıklarından çok daha üstündür. Bu anlamda âşık cennetin güzelliklerinde kusur bulur. Zaten o cennet hevesini sevgilinin aşkına feda etmiştir.

Küyuñı virmem cinân bâğına ey hürî-liķâ
Oldı aķan acı yaşıum baña Kevşerden lezîz 99/3

Olmaz nazîre ruḫlaruña cennetüñ güli
Ey goncâ-i güzîde eyâ tıfl-ı nev-resîd 91/2

Cehennem(dûzeh), esas olara vaiz (sufi)e çatmak ve aşğın aşk ateşinin çokluğunu ifade etmek için divanda yer alır. Buna göre vaiz, her zaman cehennem ateşinden bahsederek insanları korkutur ve dünyayı ateşe verir. Ancak âşık, bu korkulara aldırılmaz, her zaman aşk ateşi ile yandığı halde bir an bile gam çekmez. Zira cehennem ateşi, sevgilinin aşk denizi ve aşğın gönlündeki aşk ateşinden daha şiddetli değildir. Öyle ki cehennem ateşi aşğın âh ateşinden sadece bir kıvılcımdır.

Vā' izuñ nār-ı cehennem diyu şerh eylediği	
Şereri şerhi dürür nār-ı ğam-ı buhrānuñ	202/3
Nār-ı düzeğ ile qorqutma beni gel vā' iz	
Ŧutuşur āteş ile ğam yimez andan ' aşık	197/2

Şerîfî divanında **ecel**, can cevherini alan hırsız, yol kesen, dellâl ve ok olarak tasavvur edilmiştir. Şeytan ise, rakibin benzetilen ve şerrinden korunulan varlık olarak düşünülür.

Yoğ dimez bir ħande-i la' le Şerîfî virmege	
İtse dellâl-ı ecel cān cevherin āħir ħarāc	64/5
Rağîb-i dīv (ü) şeytāndan ne qorqu	
Bizi kerr ü beyāndur ħıfza bā' iş	60/2

Şerîfî divanında **rüz-ı elest, bezm-i elest, rüz- ezel, bezm-i ezel, belâ meclisi ve kâlû-belâ** gibi ifadeler; temelde zamanda başlangıcı ifade ederler. Aşıklar bu mecliste aşk şarabı içmişler ve o günden beri bela çekmektedirler. Buna karşılık sufiye bu mecliste hiçbir şey verilmemiştir.

Evvelā ' iş ü tarab soñra ta' abdur cānā	
Bağlamış ħükm-i belâ birle belâ rüz-ı elest	42/4

2.1.1.9. İbâdet İle İlgili Mefhumlar

Divanda **namaz**, insanın önünde sonunda bir namazının kılınacağı ve sevgilinin güzellik unsurlarının mihrab gibi dini unsurlara benzetilmesi için zemin hazırlamak bakımından yer alır. Namazın bölümlerinden **secde** ve **rükû'** da sevgilinin güzellik unsurları çerçevesinde ele alınır. Buna göre sevgilinin kaşları aşık

için secde edilen yer yani mihraptır. Yine aşık için **kible** de sevgilinin kaşı veya bulunduğu yerdir.

Çār tekbîr ile yoğ çāre namāzı kılnur
Cūy-ı ‘ālemde vuzūya Őu ki bir kez Őuna dest 42/3

Ka‘be-i erbāb-ı dil rūyñ durur
Kıble-i ehl-i nazım kūyuñ durur 112/1

Sevgilinin hilal gibi kaşı **oruç (rūze)** kapısını kapatır. KiŐi bin kere oruç tutsa sevgilinin vuslatına erdiği gün kadar değerli olmaz.

Ėāliba miftāh-ı işret-hānedür cānā hilāl
Rūze bābı bađlanup bu rūza ağııldı kilid 95/2

Şerifî’nin padişah için yaptığı dualardan biri de her gecesinin Kadir gecesi olmasıdır. Bu anlamda **Leyle-i Kadr** ibaresi zikredilir.

2.1.2. TASAVVUF

Devrin önemli tarikatlarından ‘‘Zeyniyye’’ tarikatı Őeyhi Burhaneddin Efendi’nin oğlu olmasına rağmen Şerifî Mehmed’in bir tarikata mensubiyeti, ne kaynaklarda ne de eserlerinde zikredilmemiŐtir. Şairin divanında işlediği tasavvuf, klasik divan Şairlerinin işlediği tasavvuf anlayıŐından öteye gidememiştir.

2.1.2.1.Hak AŞığı

Tālib-i dīdār, ehl-i dil, ehl-i tasavvuf, ehl-i aşk, ehl-i hāl, erbāb-ı dil, erbāb-ı hāl, erbāb-ı safā, erbāb-ı harābāt, erbāb-ı mezāk, harābāt ehli, harābātī gibi isimlerle anılan Hak aşığı, teninden vazgeçmiŐtir, onun isteklerini yerine getirmez,

sadece sevgilinin yüzünü arzular. Bu anlamda cennet bahçe (nimet)lerine bakmaz. Kalpleri saf olan bu hak âşıklarını zâhid anlayamaz; onları anlayacak olan yine kendileri gibi hak âşıklarıdır. Aşk şarabının lezzetini ancak onlar anlar.

Qalbi erbāb-ı dilūñ şāfi aqar Őu gibidür
Gıll u gıŐ n'eyler o dillerde ki ola iqlāŐ 159/2

2.1.2.2.Tarikatlar

Őerīfi divanında **Mevlevīler**, sema etmeleri ve ney üflemeleri bakımından ele alınırlar. Mevlevīlerin neden sema ettiklerini sorgulayan Őerīfi, bu durumu ancak ehl-i hāl kişilerin anlayabileceğini söyler.

Niye iñler dönüp Mevlāyiler erbāb-ı hāl añlar
Neyūñ nidüğini nālıyla nālān olmayan bilmez 135/2

Melāmīlik de Őerīfi divanında özellikleriyle geçen bir tarikattır. Bu tarikata mensup olanların yüzleri yalın yani her tarafı tıraş edilmiştir. **Abdāl** kelimesi tıraş olmuş ve vücudunda dağ yakmıŐ bir kişi olarak divanda yer alır.

İltifāt için sürer yüz āstānuña güneş
Bir yalıñ yüzlü ışıqdur itmek ister ittikā 1/25

2.1.2.3.Pīr, Pīr-i Tarīkat, Pīr-i AŞk, Mürşid

Pīr ve **Mürşid**, kendilerine gönül halleri ayan olan kiŐilerdir. AŞk hocaları olup müridlere aşk ve safa Şarabı sunarak onları irşad ederler. Hidayet mumunu yakıp aŐıĝa nazar ederler.

‘Azm idüp pīr-i tarīkat menziline vāŐıl ol
Tekye-i ‘aşk içre ey dil eyle Őāhāne Őafā 17/4

2.1.2.4.Dergâh, Tekye

Dergâh, Hakk'ın meclisidir. Sevgili orada bulunduğu için aşık o mekanın toprağına yüz sürer. **Tekye** de aşkın öğrenildiğı yerdir. Aşıklar oraya girerek tıraş olur benliklerinden sıyrırlar. Tekyenin aşığın gönlü ve sinesine de benzetildiğı görülmüştür. Bu anlamda aşığın sinesindeki dâğ(yara)lar da tekyeyi aydınlatan çerâğlardır.

Sûziş-i 'aşkuñla cānā yağduğumca tâze dâğ

Tekye-i 'aşkuñda olur her biri rûşen çerâğ

186/1

2.1.2.5.Zâhid, Sûfi, Vâiz

Klasik Türk Şiirinin olumsuz bu üç tipi, Şerîfî divanında da âşıklarla uğraşıp dururlar. Bu tiplerin en önde gelen özellikleri, cahil olmalarıdır. Bu cahillik aşk konusundaki cahilliktir. Cahillikleri o kadar ileri derecededir ki aşkın bile yenildiğini sanırlar. Aşkın sırlarını asla anlayamazlar. Zira onlar manaya değil maddeye önem verirler. Bu anlamda yaptıkları ibadetler de kuru ve gösteriş amaçlıdır. Arifler onların cahilliklerini tescil etmişlerse de bu olumsuz tipler her zaman, aşığı azarlayıp onlara “ta'n taşı” atarlar. Maddeye önem vermelerinin bir sonucu olarak her zaman gelecek kaygısı taşırlar. Cennetin nimetleri peşinde koşup durur ve onlar için ağlarlar. Dünyayı cehennem ateşine verirler. Âşık bu eylemlere karşı onları gerçek aşkın şarabından içmeye davet eder.

Muşhaf-ı hüsnin rümüzın şûfî ta' bîr idemez

Degme vâ' iz âyet-i Qur'ânı ta' bîr idemez

131/1

'Âşikuñ ğam yidüğın gördi Şerîfî şûfî

'Aşk-ı dildârı yenür şansa n'ola cāhildür

106/5

‘ Āşık olan ğam-ı ferdâyile olmaz ğamnāk

Zāhidā sen de bize olma iñen bār-ı girān

249/4

2.1.2.6.Mutasavvıflar

Divanda ismi geçen mutasavvıf **Hallâc-ı Mansur**'dur. Aşk yolunda canı feda etmesi ve bu yolda asılması çerçevesinde geliştirilen hayaller vardır. Bu hayallerde “**dâr**” kelimesi tevriyeli olarak kullanılır. Aşk yolunda canını veren kişiyi de temsil etme görevini üstlenir.

Gösterüp şan‘ at fenā dārında cānā bir iş aş

‘ Aşka Mañşūr olmağ isterseñ Şerîfi yan gel

225/5

Mevlânâ Celâleddin Rûmî de sema etmesi ve ney üflemesi hasebiyle divanda anılır.

2.2. ŞERÎFÎ DİVANINDA CEMİYET

2.2.1. ŞAHISLAR

2.2.1.1.Gerçek ve Tarîhî Şahsiyetler (Devlet Adamları, İlim

Adamları, Şairler ve Sanatkârlar)

Divanda ismi geçen devlet adamlarının başında, şairin övgüsünü yaptığı **III. Murâd** gelir. Bunun dışında **Kânûnî Sultân Süleymân** da divanın çeşitli yerlerinde geçmektedir.

Divanda adı geçen ilim adamları, aşkın sırlarına hâkim olması bakımından **Fahr-ı Râzî** ve fıkıh âlimi **İmâm-ı Şâfi**'dir.

Divanda ismi en fazla geçen şair, ünlü Arap şairi Hassân'dır. Şerîfî, fahriyesini onun üzerine kurmuştur. Şair, şiir ülkesinin Hassân'ı olduğunu ifade ederek güzel şiirleriyle onun ruhunu tekrar dirilttiğini söyler.

Şerîfîyem Hüseyinîyem Hasendendür yanan şem'üm
Şenâ-ḥ'ānuñdur uyardı çerâğ-ı rûḥ-ı Ḥassānı 328/5

Şerîfî'nin divanında yer verdiği diğer şairler ise, dîbace kısmında kendisinden birkaç beyit iktibas edip onları tercüme eden **Hâfız-ı Şirâzî**, yine kendisinden “*Nādān u cāhil ile mümkin degül bu ma'nā*” mısraını aldığı **Câmî**; tarzını yenilediğini ileri sürdüğü **Sa'dî**, **Selmân** ve **Attâr**'dır.

Divanda yukarıda söz konusu edilen şairlere değinildiği gibi **Mantuku't-Tayr**, **Gülşen-i Râz**, **Mahzen-i Esrâr** ve **Sefîne** gibi ünlü eserlere de yer verildiği görülmüştür. **Kânûn-ı Şifâ** ibaresiyle de İbn-i Sinâ'nın kitabına değinilmiştir.

Mantıku't-Tayr okudur devḥa-i 'adlinde hezâr
Bâğ-ı dādında ruḥında görünür *Gülşen-i Râz* 126/11

Şerîfî aşağıdaki beyitte de ünlü mutasavvıf İbn-i Arabî'nin “*Fusûsu'l-Hikem*” adlı eserine telmihte bulunmuştur:

Bu kadar dāniş ile añlayımaz nüktelerin
Şehrimüz vā'izine maḥfîdür esrâr-ı *Fuşuş* 163/2

Şerîfî'nin divanında yer verdiği sanatkârlardan biri, sevgilinin yüzü gibi bir nakış yapamayacağını iddia ettiği **Mânî** ve tevriyeli olarak değindiği **Nigârî**'dir.

Şüretüñ gibi güzel yazmadı Mânî-i naḳḳâş
Yazamaz pâdişehüm kâğıda cāmı naḳḳâş 153/1

2.2.1.2.Târîhî-Efsânevî Şahsiyetler

Divanda İran mitolojisini oluşturan kahramanlardan birçoğu yer alır. **Cem-Cemşîd, Keykûbâd, Hüsrev, Dârâ, Sâm, Ferîdûn, Nerîmân, Zâl, Rüstem, Kahramân** bu kahramanları oluştururlar. Bu şahsiyetlerin divanda yer almalarını ortak sebepleri, Osmanlı padişahına denk olamayacakları meselesidir. Şair, padişahı överken söz konusu isimlerin çeşitli yönlerinden hareketle, mübalağalı bir şekilde padişahı onlardan üstün tutar. Buna göre padişahın çâkerleri, bu şahsiyetleri kıskanma gereği duymazlar. Nerîmân, Zâl ve Rüstem padişahın heybetini görseler titremeye başlarlar.

Zâl u Rüstem dehşetini görseler lertzân olur

Çâk olurdu zehresi ger şalsa Nerîmâna ruḡ

78/16

Bunun dışında Cem şarabın mucidi olarak, Rüstem de sevgilinin kaşına benzetilen olur.

Ya kaşlaruñuñ oldı sitem dîdesi Rüstem

Ya oldı qadi atdı oqın yayını yadşı

330/2

İskender (Sikender) divanda, aynasının saf kadehe ve güneşe benzetilmesi yanında, karanlıkta hayat suyunu araması ile yer alır.

Ḥaṭı ḥadıryla zülfi şaqlamışdı çeşme-i femde

Ararken zulmet-i ğamda Sikender âb-ı ḥayvânı

319/4

Nemrûd da Hz. İbrâhîm'i attığı ateşin gül bahçesine dönmesiyle hasebiyle divanda yer alır.

2.2.1.3.Masal Kahramanları

Şerîfî'nin, divanında masal kahraman (Vâmık, Mecnûn, Ferhâd)larına yer vermesinin ortak ve temel sebebi, kendisinin bu kişilere aşk konusunda usta

olduğunu belirtmek içindir. Zira henüz bunlar doğmamışken şair sevgililerle gezmektedir.

Vāmıķ u Ferhād u Mecnūnı Şerīfī kim añar
İlde dilde söylenür şimdi ser-encāmuñ senüñ 209/5

Mecnūn ile Ferhād zamānında geleydüm
‘Aşķuñla olurdum o zamān anlara üstād 83/9

Bu ortak husus dışında **Mecnûn**, *Leylâ vü Mecnûn* hikayesindeki sahneler bakımından ele alınır. Buna göre Mecnûn’un başına kuşların yuva yapması, aşk acısından çöllerde gezip hayvanlarla konuşması, şairin telmih sanatı dairesinde işlenmiştir.

Leylâ da sevgilinin saçına benzetilen ve Mecnûn’un âşık olduğu sevgili olarak yer alır. Leylâ, gece anlamıyla, Mecnûn deli anlamıyla divanda tevriye ve iham sanatlarına zemin hazırlarlar.

Ferhâd yukarıdaki ortak husus dışında, “Bî-sütun” dağını delmesi, **Şîrîn** de tevriyeli olarak sevgilinin tatlığını ifade etmesi bakımından divanda yer alır.

Şîre Şîrîn-leb belâ Ferhādına şeydâları
‘Aşķa Mecnūn saçı Leylâya beñzer beñzemez 132/2

2.2.2. ÜLKE VE ŞEHİRLER

Şerīfī divanında ülke ve şehir isimlerinin sevgili ve güzellik unsurlarının tasviri çerçevesinde geçtiğini görüyoruz.

Çîn, miskin vatani olması, resim ve heykel bakımından ele alınır. Bu anlamda sevgilinin kıvrım kıvrım saçları anlamında tevriyeli olarak da kullanılır. **Çîn ü**

Mâçin padişahın hâkimiyetinin genişliğini ifade etmek için kullanılır. **Hoten** de yukarıdaki kelimelerle birlikte misk sebebiyle anılır.

Nāfe-i Çīni nigārā saçuñ itdi misgīn
Virdi mülk-i Hotene çeşm-i ğazālūñ revnağ 201/4

Hind ve **Şâm** sevgilinin saçına, **Habeş** sevgilinin ben'ine, **Rûm** ve **Mısr** sevgilinin yüzüne benzetilen olarak kullanılırlar. Bunun dışında Hind ü Sîn ibaresiyle padişahın hakimiyetinin genişliği de ifade edilir. Şâm gece anlamıyla tevriyeli olarak kullanılır. Rûm da fethetme açık bir yer olarak tasavvur edilir. Bu anlamda sevgilinin ayva tüyleri, Rûm'u fetheden askerler olarak hayal edilir. Mısr, Hz. Yusuf ve onun güzelliği ilişkisiyle de divanda yer alır.

Rûmdur dirler bahā rûy-ı behiştāsāsına
Beñleri Mısr u Habeş mānend-i zülfi Şām imiş 152/4

Zülf-i dildārı koyup rûyına itdūñ meyli
Şāmdan Rūma revān olmağa pūyān olduğ 193/9

Divanda ismi çokça geçen yerlerden biri de **İrem**'dir. İrem, cennet misali bir bahçe olduğu için sevgili o bahçedeki bir gül olarak hayal edilir. Hatta İrem'deki gül bahçesi, sevgilinin yanağını kıskanır. Bunun dışında İrem, divanın iki yerinde cennet anlamında da kullanılır.

Cūylar gülşende gūyā kim İrem ırmāğıdur
Gösterür dil-berler ile hūrī vü ğilmāna ruğ 78/4

Îrân u Tûrân ibaresi padişahın hakimiyetinin genişliği, **Horâsân**, şahının padişaha kul bile olamayacağı bakımından divanda yer alır.

Isfahân sürme, **Yemen** akik taşı ve **Bedahşân** la'li ile divanda yer alır. Bu yerler sevgilinin güzellik unsurları çerçevesinde ele alınırlar.

Kerbelâ, aşka ve şehitliğe susuzluğun sembolü ve aşkın canını aşk uğrunda satması bakımında divanda yer alır.

2.2.3. İCTİMÂÎ HAYAT

Klasik Türk edebiyatı, başını Nâmık Kemâl'in çektiği nesiller boyunca, *saray çevresinde bir avuç insan tarafından meydana getirilen, yine o çevrenin anlayıp zevk alabildiği bir edebiyat; hiçbir zaman saray dışına çıkmamış, halk tarafından benimsenmemiş bir edebiyat* olarak eleştirile gelmiştir.⁴⁷ Bu suçlamalarda haklılık payı olmasına rağmen, bu edebiyatın ifade edildiği gibi hiçbir zaman halk arasına girmediği, desteksiz ifadelerden öteye gidememektedir. Nitekim son zamanlarda yapılan tahlîlî çalışmalar bu suçlamaların ne kadar ağır olduğunu göstermiştir. Özellikle Amil Çelebioğlu ve öğrencisi Cemal Kurnaz, Halk Edebiyatı ile mukayeseli çalışmalarıyla bu anlayışı çökertmişlerdir.⁴⁸

Şerîfî divanında da yer alan ictimâî hayat, saray eksenli olmakla beraber kullanılan atasözü ve deyimlerin çokluğundan da anlaşılacağı üzere, halktan da kopuk değildir.

Şerîfî divanında, Saray etrafında gelişen ictimâî hayatın bezm (eğlence hayatı) ve rezm (savaş) yönü, diğer divanlardan farklı değildir.⁴⁹

2.2.3.1.Sultân

Şerîfî divanı, şairin de dibace kısmında belirttiği gibi, adeta padişahın medhiyesinin yapıldığı bir kitaptır. Divanın birçok şiirinde medh edilir. Daha önce de belirtildiği gibi bu sadece kasidelerde değil gazelerde de böyledir.

⁴⁷ Divan Edebiyatına karşı yapılan eleştiriler için bkz.: Mehmet Kahraman, *Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar*, İstanbul, 1996, Beyan Yayınları

⁴⁸ Bu konuda detaylı bilgi için bkz.: Cemal Kurnaz, *Türküden Gazele, Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine Bir Deneme*, Ankara, 1997, Akçağ Yayınları

⁴⁹ Bkz. M.Nejat Sefercioğlu, *Nevî Divanı Tahlili*, Ankara, 2001, Akçağ yayınları; Cemal Kurnaz, *Hayâlî Bey Divanı Tahlili*, İstanbul 1996, M.E.B. Yayınları

Padişahın en fazla övülen tarafı adaletidir. Bu anlamda *devr-i ‘adl, nūr-i ‘adl, mihr-i ‘adl, eyyām-ı ‘adl, āşār-ı ‘adl, kürsi-i ‘adl, pertev-i ‘adl, kaşr-ı ‘adl, ma‘den-i ‘adl, taht-ı ‘adl, tîğ-ı ‘adl, sâ‘at-i ‘adl, ‘adl ıssı, lem‘a-i ‘adl, devha-i ‘adl, mazhar-ı ‘adl, kâh-ı ‘adl, şems-i ‘adl, āf-tâb-ı ‘adl, bâğ-ı ‘adl, reşha-i ‘adl* gibi ibareler, padişahın adaletini vurgulamak için divanda defalarca kullanılmışlardır. Bunun dışında padişahın kehkeşandan adalet zinciri astığı ifade edilir.

Divanda padişah (*Hân Murād bin Selīm bin Süleymân*), çok farklı sıfatlarla tavsif edilmiştir. Biz bunların bazılarını vermeye çalışacağız. Padişah öncelikle “*zıll-ı Yezdân*”dır. Allah’ın sanatının aynasıdır. Hidayet nuru ve ümmetin hâmisidir. Kafirlerle feth-i mübîni açıklayıp İslâm’ın namusunu koruyandır. Hz. Muhammed’in şeriatını uygulayandır.

Küffâra beyân eyleyeli feth-i mübîni

Nâmūsını İslâmuñ ider seyfi şıyânet

35/13

Bahr u ber, yedi iklim ve tüm cihanın padişahıdır. Süleyman mülkünün hanı ve Osmâniyânın mefharidir. Dünyanın padişahları, izzet, rif‘at ve sa‘âdete ermek için onun gölgesine sığınmışlardır. Acem şahı onun hâksârıdır. Doğru sözlü hanlar ona kul olmuşlardır.

Olmağa rif‘atde ‘izzetde sa‘âdetde müdâm

Eyledi şâhân-ı ‘âlem sâyesine ilticâ

1/11

O, saadete layık bir varlıktır. Kalem ve kılıç sahibidir. Onun zamanı safa günleridir. Varlığı bir güneş gibi sabah akşam âlemi aydınlatır. Halk onun döneminde zahmetten kurtulup rahmete ermiştir. Âlemi ma‘mûr edip insanları ve cinleri mutlu etmiştir. İlim adamları onun devrinde muradlarına ermişlerdir. Şair de bu anlamda padişahı överek rifate erdiğini söyler.

Padişahın heybet ve onun fiziki yönlerini aksetmesi bakımından aşağıdaki beyitler kayda değerdir.

Ey Süleymân-saṭvet ü ' izzet-maḡar Behmen-vegā	
Vey Nerīmān-heybet ü şafvet-naḡar rūşen-zīyā	1/17
Bir felek-şavlet melek-sīret ḡamer-şūretdür ol	
Rūşenā-yı ḡal' atı nūrından umar āf-tāb	21/20

2.2.3.2.Meslekler

Divanda yer alan meslekler, **Ser-asker**, **Kadı** (şairin mesleği dolayısıyla), **Cellād** (sevgilinin gamzesi ve kirpiği), **Peyk**, **Nakkâş** (Allah'ı temsil eder ve sevgilinin yüzünü nakş edemeyen gerçek nakkâşlar), **Mi'mâr** (mimâr-ı ezel Allah'ı, mimâr-ı cihan padişahı temsil eder. **Tabīb** (sevgiliyi), **Dellâl**, **Attâr**, **Sayyâd** (sevgilinin gözü), **Üstâd** (Üstâd-ı ezel, Allah'ı temsil eder ve bir şeyi öğreten kişi anlamında.), **Mutrib**, **Bâġbân**'dır.

Ḥatt-ı dil-ber vaşfını yazdı Şerîfi mû-be-mû	
Ḳıl ḡalemlerle anı naḡḡâş taşvîr idemez	131/5

2.2.3.3.Maddî Kültür Unsurları

Şerîfî divanında, sosyal hayatta kullanılan birçok maddî kültür unsurunun geçtiğini görüyoruz. Biz bunları örnek beyitlerden hareketle açıklamaya çalışacağız.

Divanda çalgı aletlerinin çoğu yer alır. Başta **Ney** olmak üzere, **Ûd**, **Rübâb**, **Def**, ve **Tanbûr** divanda muhtelif sebeplerle yer alırlar. Aşığın ve dolabın inlemesi ney sesine, aşığın göğsünü dövmesi def sesine ve aşığın başını taşlara çalması da

makamlı bir ezgiye benzetilmiştir. Divanda ayrıca makamlar ve özel olarak da Râst makamı geçer.

Niye inler dönüp Mevlâyiler erbâb-ı hâl añlar
Neyüñ nidüğini nâlıyla nâlân olmayan bilmez 135/2

N'eyleyem azgun nâlem var
Muṭribâ biz rübâba mensûbuz 138/4

Aşağıdaki beyitte, ömrün akışına bir benzetilen olarak, dönemin zaman ölçenlerinden “**Kum Saati**”ne değinilmiş.

Reml-i sâ‘ at gibi durmaz mâ’-i cārîdür aḡar
Yâr ile her demde dem sür itmeden ‘ömr inḡizâ 10/4

Aşağıdaki beyitte de Osmanlı toplumunun önemli maddî kültür unsurlarından biri olan, el yazmaları kâğıdına mıstar çekme âdeti göze çarpmaktadır.

Mühre-i mâh ile viridi şafḡa-i çarḡa cilâ
Çekdi zerrîn ḡayṡ ile üstine mişṡar âf-tâb 21/17

Aşağıdaki beyitte ise Osmanlı toplumunda giyilen bir giyecek türüne yer verilmiştir.

Dâğ-ı bedenle geydi ser-â-ser vücūdumuz
Döndi beneklü câmlara eski şâlumuz 139/4

İricek ḡanlı yaşum ka‘ bına ol ḡününüñ
Şandılar ayağına geydi bir al ser-mûze 287/3

Yukarıdaki beyitte toplumda ayağa giyilen giyecek türü ve rengi hakkında bilgi veren şair, aşağıdaki beyitte de eski kültürün değişmez su taşıma araçlarından biri olan “Tolab”a değinir.

Çorğarın ğarğ eyleye eşk-i revānum ‘ālemi
İñlerin tolabveş güş eylemezler nālūmi 312/1

Aşağıdaki beyitte de sevgilinin ağzı nokta, ayva tüyleri de pergel olarak düşünülmüştür.

Noқта-i vaħdet dehānuñ hırz-ı cāndur ruħlaruñ
Çekdi eṭrāfına anuñ miskden pergār ḥaṭ 169/6

Ol ṭabībūñ la‘l-i nābın ārzū eyler gönül
Dürcinüñ eṭrāfına derc olmuş āyāt-ı şifā 2/4

Yukarıdaki beyitte, eski kültürümüze ait maddî kültür unsurlarından biri olan kutu (sandık)lara akseden estetiği anlatan şair, aşağıdaki beyitte de kadehlerin etrafına yazılan yazılara değinir.

Āyīne-i Sikender cām-ı şafāya beñzer
Eṭrāfına yazılmış aḥvāl-i mülk-i Dārā 19/3

İrtihālūñ kūs-ı riḥletden niçün fehmi itmedūñ
Girmedī şīt-i fenādan sem‘uñ bang-ı ceres 142/3

Yukarıdaki beyitte yolculuğu bildiren davul sesine değinen şair, aşağıdaki beyitte de göç toplumlarının vazgeçilmez maddî kültür araçlarından biri olan çadıra değinir.

Vīrānedür Şerīfī cihānda mekān-ı kec
Meydān-ı dilde ḳurdı ğam-ı ḥayme-i nüzül 224/5

2.2.3.4.Şerîfî Divanına Yansıyan Âdet ve Gelenekler

Şerîfî divanında; yer yer adet, gelenke ve göreneklerin de yansıdığı görülmüştür. Aşağıdaki beyitte kalay gibi maddelerin altın yapılması inancına yer verilmiştir.

Cem^ç olup sende meḥāsin cismüñ olmuş yem-i ḥāş
Kimyā-yı ^ç aşk-ı pākūñle zer oldı çok raşāş 162/1

Kūşe-i miḥrāb-ı ebrūsında dil tutdı mekān
Ders-i ^ç aşk-ı şubḥ u şām ol yirde ez-ber kıлмаğa 277/3

Yukarıdaki beyte klasik medrese eğitiminden bir sahne alan şair, aşağıdaki beyitte de saray kapıcılarının başlarına giydikleri altın tel işlemeli külah (üsküf)lara değinmiştir.

Ser-efrāz olduḡuñ altun ḳalemlerle yazılmışdur
Zer üsküfler ser-i derbānlaruñda tāc-ı ḥāḳānī 304/25

Aşağıdaki beyitte ise askerin ihtişamlı bir şekilde padişaha sunulması geleneğine yer veriliyor.

Geydiler her bir şecer zerrīn ser-ā-ser ser-te-ser
^ç Arz ider sulṫān-ı vaḳt-i şubḥa ^ç asker āf-tāb 21/5

Aşağıdaki beyitte de muhtemelen gül yaprağına şiir yazmak gibi bir geleneğe değinilmiştir.

Gūş eyledi bu maṫla^ç -ı cān-baḡş-ı hezārān
Evrāḳ-ı gül-i bāğa yazup oḳudı ḳat ḳat 35/9

Osmanlıda gece güvenliğini sağlayan polislere ve onların gariban takımıyla aralarının iyi olmamasına değinilmiştir.

Seglerüñ ağıyāra uyup qodılar ‘āşıkları
İdemez cānā ‘aseslerle gārībān imtizāc

67/4

2.3. ŞERİFÎ DİVANINDA İNSAN

Şerîfî divanında insan, genel olarak olumlu ifadelerle nitelenen bir varlıktır. Öncelikle o kemâl üzere yaratılmıştır. ⁵⁰ان هذا الا ملك كريم ile tavsif edilmeye layık görülmüştür. Şerîfî’nin divanında, Şeyh Gâlib’te en güzel ifadesini bulacak olan “insanın değerli olması” fikri vardır. Şair bu anlamda insanı, “*insān-ı ‘ayn u ‘ayn-ı insān-ı cihān*”, “*merdüm-i a‘yān u insān-ı ‘uyūn*” ve “*‘ayn-ı ‘ālem*” sıfatlarıyla niteler. Bu anlamda insana, “*Nazar kııl kūşe-i çeşm ile gāhī ‘ayn-ı ‘ālemsin*”⁵¹ ve “*Sensin ol insān-ı ‘ayn u ‘ayn-ı insān-ı cihān*”⁵² ifadeleriyle seslenir. Şair, bir kasidesinde padişahın yardım dilerken insanı “*abīdü’l-ihsān*” olarak niteler.

Yukarıda da değinildiği üzere insan değerlidir; ama onu değerli kılan sebepler vardır. Bunlardan biri insanın yaratılışında gam olması, onun gamı miras almasıdır.

Şerîfî divanında genel olarak insan kadrosunu, Sevgili, Aşık ve Rakîb oluşturur. Biz de bu anlamda bu üç insan tipi ve özelliklerinin Şerîfî divanındaki görüntüsünü çıkarmaya çalışacağız.

⁵⁰ “Olsa olsa gözde bir melek bu.” [XII “Yusuf” 31]

⁵¹ Şerîfî Divanı: 327/5

⁵² Şerîfî Divanı: 21/26

2.3.1. Sevgili

2.3.1.1.Genel Olarak Sevgili

Şerîfî divanında sevgili için ya doğrudan doğruya ad olarak ya da teşbih ve mecaz kullanılarak pek çok kelime ve terkibe yer verilmiştir. Bu kelime ve terkipler sevgilinin karakteri ve fizikî yapısına uygundur.

Sevgilinin en belirgin özelliği ağyâra yüz gösterip aşığa cefa çektirmesidir.

Ol yüzi gül gonca-fem ağyâra hem-dem olalı
Lâleler gösterdi kanlu yaşum ile her fezâ 10/2

Yâr ağyâra muķârin vaķt-i mevt irdi gibi
Ġâlibâ irdi ecel oldu mu‘ accel ey şabîb 32/4

Nâz, cilve, işve ve gaddarlık, sözünde durmazlık sevgilinin önemli vasıflardır.

Şîve-i nâzıyla dil-ber her gün âdem öldürür
Tîĝ-ı ĝamzeñ gibi yok ‘ âlemde keskinter ħalâş 162/4

Yok yire yeldürür şaķın umma vefâsını
Noķşân virür faķîre kemâliyle rûzgâr 108/4

2.3.1.2.Sevgilinin Benzetildiĝi Unsurlar

2.3.1.2.1. Yûsuf, İsâ, Süleymân

Yire geçsün göge çıķsa ruĥuña denk olımaz
İner ey Yûsuf-ı gül-çehre terâzûyile şu 272/2

Yukarıdaki beyitte, sevgilinin çehresini Hz. Yusuf'a benzeten şair, aşağıdaki beyitte de sevgiliyi Hz. İsa gibi hayat verici olarak tasavvur eder.

Bir dem ola kıanum şorıla kıanlu gözüñden
Öldüm meded ey 'İsī- nefes kııl beni ihyā 3/2

Taht-ı sīm üzre Süleymān-ı zamāndur ruqları
Eyledi mūr-ı Süleymān olduğın eş'ār haṭ 169/13

2.3.1.2.2. Perī, Melek, Hûrî

Sen meleksin dāyim insāniyyet ile ey perī
Pādişehden kıullara ihsāndur olan mültemes 140/8

Şair, yukarıdaki beyitte sevgiliye melek diye hitap ederken aşağıdaki beyitte de onu huri görünüşlü olarak tavsif eder.

Kūyuñı virmem cinān bāğına ey hūrī-liķā
Oldı aķan acı yaşum baña Kevşerden lezīz 99/3

2.3.1.2.3. Şem'

Aşağıdaki beyitte gönlün sevgilinin yanağına yönelmesi, pervanenin muma yönelmesi gibi düşünölmüştür.

İdeli bu deli göñlüm ruḡ-ı cānāna heves
Şem' a cān atdı ider yanmağa pervāne heves 148/1

2.3.1.2.4. Hân, Hâkân, Hüsrev, Pâdişâh, Sultân, Şâh, Şeh, Şeh-süvâr

Şerîfî divanında, daha önce de belirtildiği gibi padişah ön plandadır. Bu anlamda birçok gazelde hitap edilen sevgilinin padişah olması gerekir. Söz konusu bu şiirlerde sevgilinin benzetilenleri genellikle yukarıdaki sıfatlardır.

Āfâka münîr oldı cemâlũñ gibi hânum	
Rāyuñla işâbet iden efkâr-ı dirâyet	57/3
Geç serîr-i şâh-ı hüsne hûblıķ buldı kemâl	
Ser-fürũ itdi nigârâ hüsrev-i mülk-i cemâl	215/1

2.3.1.2.5. Cân, Tabîb

Sevgili, dudağıyla aşığı can veren bir tabip olarak tasavvur edilir.

‘ Aks-i rüyuñ virdi cânâ cām-ı raḥşâna şafâ	
Gün gibi virdũñ bugün erbâb-ı ‘ irfâna şafâ	17/1
Bañâ emsem la‘ l-i dil-berdür cevâb-ı Şâfî dir	
Ḳoma gel aḥvâlũmi luṭf eyle mücmel ey ṭabîb	32/2

2.3.1.2.6. Gonca, Gül, Serv, Nihâl

Sevgilinin bu unsurlara benzetilmesi, yüzü, yanağı ve boyu itibarıyladır. Gül ve gonca söz konusu olduğunda aşığın bülbül, rakibin de diken olarak hayal edildiğini görüyoruz.

Gül niķâbın açmadın eyler yine rıḥlet ḳaşdın

Eylesün kimler ile bülbül-i nālān şöhet	53/3
Gül-i bī-ḥār dir idüm saña eyā ḡonca eger	
Olmasa yol dikenī nāṣī gülistān[un]da	282/3

Sevgilinin nihāl ve serviye benzetilmesinin sebebi de düzgün boyu ve naz ile salına salına yürüyüşüdür.

Ḳāmet-i bālāña nisbet eyleyenler oldı pest	
Ser-fürü kıлмақla ey serv oldı sidre müntehā	1/3
Gülsün ol tāze nihālüm ḳo beni aḡlayayın	
‘Āṣıḳun aña gelür giryē vü eḡānı lezīz	101/4

2.3.1.2.7. Ay, Güneş

Sevgilinin bu unsurlara benzetilmesinde önemli etken sevgilinin güzelliğidir. Bunun dışında sevgilinin, yüzünün aydınlığı ve yanağının rengi bakımından bu unsurlara benzetildiğini görüyoruz.

Ol güneş yüzlü burayı tuymasun ey mäh-ı nev	
Ya ḳaşın vehm eyleyüp ebrüya beñzetdüm seni	305/2
Gör ruḡında o mehün mihr-i cihān-ārāyı	
Ṭālib-i ‘īd olanlar gözedürler ayı	314/1

2.3.1.2.8. Kâfir, Büt

Sevgili âşıklara yüz vermemesi bakımından kâfir, ideal bir güzel olması bakımından da bir heykel olarak hayal edilmiştir.

Half idüp va' d u vefāya ' aşkuma inkār ider Baña ol kâfir teraḥḥum eylemez yâ müslimîn	268/3
Ruḥuñda şem' veş nūr āyetine ḳaldırur barmaq Bütün şır kâfiruñ rāhib büt-i tersāya baş egmez	129/4

2.3.1.3. Sevgilide Güzellik Unsurları

2.3.1.3.1. Saç (Zülf, Gîsû, Kâkül)

2.3.1.3.1.1. Şekil Bakımından

Şerîfî divanında saçın şekil bakımından, aşğın gönlünü bağlayan **ip**, aşıkların gönlünü avlayan **resen, kemend, zincir, tār, çevgān, ömr-i dırāz**, aşıkların gönlünü avlayan, onları tuzağına düşüren **dām, belā, serkeş, gölge (sāye), pür-çîn, perîşān mahşer ejder, bürkâ' dāl harfi, eğri (ḥam)** vb. kelimelerle ilişkilendirilir.

Kim geçer öñüñe meydān-ı melāḥatda senüñ Top idüp gülleleri zülfüñ olur çevgānuñ	202/6
---	-------

Yukarıdaki beyitte sevgilinin saçını bir çevgan olarak hayal eden şair, aşağıdaki beyitte de sevgilinin kâkülünü ayva tüyleri belası üzerine düşmüş bir bela olarak hayal eder.

Ġamzeñ āfet ḥaḫ belā kâkül belā üzre belā Cān u dil zülfüñ hevāyile müşevveş mübtelā	302/1
Ehl-i diller mahşeri saçındadır ol dil-berüñ Ḥātır-ı üftādeler zülf-i perîşānındadır	120/3

Sevgilinin saçı yukarıdaki beyitte gönül erbabı kişilerin toplandığı bir mahşer alanı olarak düşünülmüştür. Aşağıdaki beyitte ise Hz. Musa'nın ejderi gibi hayal edilmiştir.

Ejder-i Mūsā saçuñdur la' lüñ âteş pâresi
Mürdeler ihyā ider nuṭkuñ eyā 'İsī-nefes 142/2

2.3.1.3.1.2.Renk Bakımından

Sevgilinin saçı renk bakımından, **akşam, gece (şeb), gölge, gam, sevdâ, Hindû, Leylî, şâh-ı Arab** vb. kelimelerle nitelendirildiği görülmüştür.

Şeb-i hicrân ile yok mı ğam-ı zülfe ğāyet
Koma ' aşık-ları zulmetde eyā nūr-ı şabāḥ 71/2

Sünbüle beñzetti zülfüñi Şerîfî sehv ile
Ey saçı Leylî perîşân olma kim dīvānedür 118/5

Ḥüsrev-i mülk-i Habeş mâha penāh
Zülf-i Hindû-yı semen-būsındadır 105/3

Aşağıdaki örnekte ise geleneğin dışında sevgilinin saçı sarı olarak hayal edilmiştir:

Levh-ı sîmîn-i cemālünde görenler saçuñı
Ebr-i terle didiler toğmış durur gūyâ güneş 149/10

2.3.1.3.1.3.Kokusu Bakımından

Şerîfî divanında sevgilinin saçı kokusu bakımından **anber, misk (müsg, nâfe), abîr, sünbül, semen, sûsen, karanfül, şeb-bûy** vb. kelimelerle ilişkilendirilmiştir.

Tāzelendürdi gül alnı bāğ-ı cānuñ	
Şemme-i rāyiha-i zülf-i ‘ abîr-efşānuñ	202/1
Zülfine rû-māl idüp kıldı ruḥına iltiyām	
Mülk-i ḥüsne server oldı kākül-i müşgîn-meşām	229/1

2.3.1.3.2. Alın (Cebîn)

Divanda sevgilinin alını tuğra ve benzeri yazılara başlık veya bir levha olarak tasavvur edilir ve aya benzetilir.

Dest-i kudret yazıcağ levḥ-i cebîn üzre kaşuñ	
Ḥaṭuñ ‘ unvânına zîbâ yüzüñi kıldı beyâz	166/3

2.3.1.3.3. Kaş (Ebrû)

Şerîfî divanında sevgilinin kaş, **mihrâb**, **kible**, **secdegâh**, **hilâl (mâh-ı nev)**, **yay**, **kemân**, **tuğrâ**, **eğri**, **kavs**, **nun harfi (ن)**, **râ harfi (ر)**, **ünvân**, **kılıç**, **kalem** gibi kelimelerle ilişkilendirir. Bu ilişkilendirmeler çoğunlukla şekil, bazen de aşık üzerinde bıraktığı etkisi bakımından yapılır. Sevgilide kaş, beyitlerde sevgilinin diğer unsurlarına uygun düşecek şekilde ele alınır.

Ḥaremde muḥterem olmağa gönderdi seni Ma‘būd	
Cemālüñ Ka‘bedür ṭâğ-ı hilâlüñ kıble-i millet	36/4

Yukarıdaki beyitte şair, sevgilinin kaşını dînî unsurların birbirini tamamladığı bir tabloda vermiştir. Aşağıdaki beyitte ise sevgilinin kaşını bir yay, oradan fırlayan bakış da bir ok olarak hayal edilmiştir.

Tîr-i ğamzeñ beni öldürdi meded ey kaşı ya

O ḥarāmī gözüñe ḳanımı kim ḳıldı mübāḥ	71/3
Tır-i bārān atsalar müjgānları cān ḳaşdına	
Beñzer ol oḳlara ola ḳavs-i sultāndan ḥalāş	160/3

2.3.1.3.4. Göz (Çeşm, Dīde)

Divanda sevgilinin gözü; **cādū, sāhir, mestāne, kāfir, kātil, šāhin, (kanlı göz, kan içici, kana susamış), belā, āhū, gazāl, fettān, şūh, bādām, nergis, tātār** vb. kelimelerle ilişkilendirilmiştir. Sevgilinin gözü ile ilgili bu tasavvurlarda çoğunlukla aşğın üzerindeki etkisi dikkate alınmıştır. Bunun yanından şekli bakımından da çeşitli tasavvurlar üretilmiştir. Aşağıdaki beyitte şair, sevgilinin gözünü büyü yapan bir cadı olarak düşünmüştür.

Sāhir-i cān çeşm-i cādūsındadır	
Dil esīr-i dām-ı gīsūsındadır	105/1
Būse-i la‘ lūñ dūrūr ḥayrānlaruñ senbūsesi	
Bādemī çeşmüñ yeter cismüñdür ‘uşşāḳa gülac	65/3

Yukarıdaki beyitte sevgilinin gözü, şekli bakımından bademe benzetildiği gibi aşağıdaki beyitte de ceylan gözüne benzetilmiştir.

Nāfe-i Çīni nigārā şaçuñ itdi misgīn	
Virdi mülk-i Ḥotene çeşm-i ḡazālūñ revnaḳ	201/4
Ol gözi nergis Şerīfī ḳanḳı vaḳt ire diyu	
Göz ḳulaḳdur muntazır şāhrada her bābunec	66/5

2.3.1.3.5. Gamze (Yan Bakış) ve Kirpik (Müje, Müjgân)

Divanda gamze ve kirpik ile ilgili tasavvurlar; **ok (sihām, tîr), kılıç (tîğ, zülfikār), hançer, nergis, cellād** vb. kelimeler çerçevesinde gelişmiştir. Sevgilinin diğer güzellik unsurlarıyla uyum içindedirler.

Deler bağrum sihām-ı gämzelerle ol kemân-ebrü
Siper idüp kıllur cism-i nizārumda nişān-ebrü 274/1

Şerîfî sevgilinin gamzesini, yukarıdaki beyitte aşğın bağrını delen oklar gibi hayal ederken aşağıdaki beyitte de bir kılıç gibi tasavvur etmiştir.

Ġamze tîğ u müje tîr ü iki yası iki kâş
Didiler aç gözüni tüt kulağun oynadı baş 150/1

2.3.1.3.6. Yüz ve Yanak (Cemāl, Çehre, Dîdār, Rûy, Tal‘at, Vech;

Arız, Hadd, Ruh, Ruhsār)

Divanda, üzerinde en fazla durulan sevgilinin güzellik unsurları, yüz ve yanaktır. Diğer güzellik unsurlarının yüz üzerinde bulunması, Allah’ın tecelligâhı olması gibi özellikler, yüz ve yanağın bu derecede sıklıkla ele alınmasını sağlamıştır.

Yüz ve yanak etrafında geliştirilen tasavvurlarda; şekil, renk ve aşğın üzerinde bıraktığı etki önemli olmuştur. **Güneş (âftâb, mihr, hurşîd), gün, gündüz (rûz), ay (mâh, meh, kamer, mehtâb)** vb. kelimeler yüzün aydınlığını vurgulamak için geliştirilen benzetmelerdir.

Aşağıdaki beyitte sevgilinin yüzü yeni gün olarak hayal edilince, yüzdeki diğer unsurlar da buna uygun olarak hayal edilmiştir.

Ruĥlarıñ mihr-i cihān-ārā meh-i nev қаşlarıñ
Gün yüzüñ nev-rūz dur zūlf-i siyeh şāmuñ senüñ 209/2

Ol yüzü māhum için yanmaġa ġāyet mü'min
Bezmine şem^ç olalı nār-ı dil-i sūzānum 237/3

Sevgilinin yüzü ve yanaġının rengi etrafında gelişen tasavvurlar; **göl, lāle, bāġ, bostān, gülşen, nev-bahār, āteş (od), çerāġ, şem (mum)** gibi kelimeler çerçevesinde oluşmuştur.

Degmeye bir güline gülşen-i ĥüsn-i yāruñ
Bāġbān bāġuñı dut oldu ser-ā-ser gül-i sürĥ 82/3

İki ra^ç nā iki zība iki şūĥ u şengöl
Biri gül gülşene bostāna biri serv-i semen 251/2

Divanda sevgilinin yüzünün aksedici özelliġinden hareketle **ayna (mir'āt)**; Allah'ın tecelligāhı olması özelliġinden hareketle de **Mushaf, kitap** vb. kelimeler çerçevesinde çeşitli ilişkilendirmeler ortaya çıkmıştır.

Merdüm-i dīdem baġup mir'āt-ı rüy-ı yārına
Gördi ^ç aks-i ^ç āşık oldu ĥāl-i ^ç anber-bārına 289/1

Keşf ile keşşāfi bilse muşhaf-ı rüyüñ ĥaķı
Ehl-i zūhde şüret-i ma^ç nādan olam inkişāf 187/8

Şerīfî divanında, sevgilinin yüzü ve yanaġı çerçevesinde geliştirilmiş daha birçok tasavvura rastlamak mümkündür. Yukarıdaki örnek beyitler, sadece konunun ana hatlarını çizmiştir.

2.3.1.3.7. Ben (hâl)

Şerîfî divanında sevgilinin ben'i, renk bakımından **karabiber (fülül)**, **siyah**, **Hindû**, **Habeş ülkesi**, **Hz. Bilâl-i Habeşî**; kokusu bakımından **anber**, **karanfül**, **misk**; şekli bakımından **dâne**, **gendüm**, **nokta** gibi kelimelerle ilişkilendirilmiştir.

Ĥâlũñe qarşu yaşum dâneleri kũyuñda
Gendũme oldı şehâ reh-zen-i bâğ-ı cennet (40,3)

Ruĥlaruñ Beytü'l-Ĥaramdur dâne-i ĥâlũñ Bilâl
Kıble ĥaĥķı reşĥa-i la' l-i lebüñ âb-ı zülâl (215,7)

2.3.1.3.8. Hat (Ayva Tüyleri)

Sevgilinin yeni çıkan ayva tüyleri çerçevesinde divan şairleri birçok hayal üretmişlerdir. Bu hayallerin çoğu Şerîfî divanından da mevcuttur. Şerîfî divanında sevgilinin ayva tüyleri, kokusu bakımından **benefşe**, **misk (müşğ)**, **şeb-büy**, **benefşe**; şekli bakımından **sahife**, **yazı**, **âyet**, Mushaf kenarına çıkılmış **haşiye**, **bulut (ebr)**, **sünbül**, **mür (karınca)**, **pergâr**, **asker (serdâr)**, sevgilinin boyu bir ağaca benzetildiği zaman **berg ü bâr (yaprak ve meyve)**, diğer güzellik unsurlarına uyumlu olarak **defterdâr**, **encüm-i seyyâr**; rengi bakımından **yeşil (hadrâ veya tevriyeli olarak Hızır, sebz)**, **çemen**, **akşam**; aşık üzerinde bıraktığı etki bakımından da **fitne**, **belâ** gibi kelimeler çerçevesinde tasavvur edilir. Bunun dışında **h'âce-i bâzâr**, **Haydâr-ı Kerrâr**, **h'âce-i Atâr** gibi tamlamalar da sevgilinin ayva tüyelerine benzetilmiştir.

Benefşe ĥatţına şeydâ şaçına sünbül âvâre
Giriftâr-ı belâ olmış çoğ ol zülf-i perîşâna 290/3

Ĥadd-i mevzũnuñ ne bâğuñ serv-i ĥoş-refţârdur
Rũy-ı aluñ oldı aña reng berg ü bâr ĥat 169/14

Aldur rengīn lebi nūr-ı Muḥammed ruḥları
 Vech-i pākinde Şerīfī Ḥaydar-ı kerrār ḥaṭ 169/22

Divanda, sevgilinin ayva tüyleriyle ilgili yukarıya alınan tasavvurların dışında başka hayallere de rastlamak mümkündür.

2.3.1.3.9. Ağız (Dehen, Fem)

Şerīfī divanında sevgilinin ağzı, temelde çok küçük olması, hatta görünmemesi bakımından ele alınmıştır. Bu anlamda **çeşme-i āb-ı safā, gonca, adem (yokluk)** vb. kelimeler etrafında çeşitli tasavvurlar geliştirilmiştir.

Ağlamağa rāzıyın ey gonca-fem sen gülşen ol
 Güller açılmağ durur gülşende bārāndan ğaraż 164/8

Çeşme-i āb-ı şafādur dehenüñ ammā kim
 Zeḳanuñ çāh-ı dilān gözlerüñ ‘ayn-ı āfet 37/3

2.3.1.3.10. Dudak (Leb)

Sevgilinin dudağı rengi ve aşığa hayat vermesi bakımından etrafında sıkça hayaller geliştirilen bir güzellik unsurudur. Şerīfī divanında da bu anlamda sevgilinin dudağı, **lāle-i ḥamrā, şafak āteş, akīk, gül-i sūrḥ, la‘l; cān-bāhş, ma‘cūn-ı cān-efzā, Āb-ı ḥayvāndur, sükker (kand), , şerbet, hokka, , şeftālū, akīk, şīrīn (Şirin’i ifade edecek şekilde tevriyeli kullanılır), gonca, Kevser, selsebil, mağrib, , āb-ı zülāl** vb. kelimeler çerçevesinde değişik tasavvurlara malzeme olur.

Reng-i lebüñ itdi şafaķı lāle-i ḥamrā
 Sebz oldı ḥaṭuñ reşki ile günbed-i ḥarḍā 7/1

Ruĥınuñ bñsesi bir kerre deger dñnyāya
Lebin öpmek iki kez ħand-i mükerrerden elez 100/ 4

Aşağıdaki beyitte de sevgilinin dudağı Kevser suyundan üstün tutulmuştur.

İçmezem Kevşer şuyın şunmazsa la^c lüñ şerbeti
Leblerüñ baĥrı ile çıĥdı gözinden selsebıl 220/2

2.3.1.3.11. Boy (Kad, Kāmet, Endām)

Bütün divanlarda olduğu gibi Şerîfî divanında da sevgilinin boyu, çokça tekrarlanan güzellik unsurlarındandır. Bu unsurlar, sevgilinin diğer özelliklerine uygundur. Sevgilinin boyu bakımından benzetildiği unsurlar aşağı yukarı diğer divandaki benzetilenlerle aynıdır. **Serv, şimşād, ar'ar, elif harfi, Sidre, muntehā, sanavber, nahl, nihāl, Tübā, bīd, kıyāmet** vb. kelimeler sevgilinin boyu için klasik benzetilen; **bülend, bālā, āzāde** klasik sıfatlardır.

Sidre ħaddüñ muntehā gördi şanavber reşk ider
Ĥāk-i pāyuñla ħılur serv-i ĥırāmān imtizāc 67/2

Serv-i bāġa gösterür ħaddüñ kıyāmetden nişān
Ĥāmet-i bālāñ ile Tübāya gösterseñ kıyām 229/2

Divanda sevgilinin daha birçok güzellik unsuruna rastlamak mümkündür. Özellikle sevgilinin ipince beli, inci dişleri, âşıklara zindan olan çene çukuru vb. birçok güzellik unsuru divanda yer almaktadır.

2.3.2. ÂŞIK

2.3.2.1.Genel Olarak Âşık

Şerîfî divanında aşık, ya doğrudan doğruya “aşık” kelimesi ya şairin kendisine hitap etmesi (mahlas) şeklinde karşımıza çıkar. Bu tezahürlerdeki temel vasıflarıyla aşık, sevgiliye karşılıksız bir aşk duymaktadır; ancak sevgilinin kendisine değil de rakiplere yönelmesi onu, fizikî ve rûhî bir çöküntü içine itmiştir. Şerîfî Mehmed, divanında “*âşık*” redifli 198. şiirin (gazel)de aşığı tanımlamaya çalışır. Söz konusu gazelin dışında da aşığın özelliklerini anlatan birçok beyte rastlamak mümkündür.

İstemez serv-şadûnsüz gül-i gülşen ‘âşık
Zülf-i rüyuñda görür sünbül-i süsen ‘âşık

Nâr-ı düzağ ile kırkutma beni gel vâ‘ iz
Tutuşur âteş ile gam yimez andan ‘âşık

‘Âşık-ı şâdık olan saltanata mâlik olur
‘Aşk râhında geçer cân ile tenden ‘âşık

Şâkûlûñ yâsemeni kıldı perîşân-ğâtır
Gördi gülzâr-ı cemâlûñ ile gülşen ‘âşık

Bu Şerîfî sitemûñ çekmede hurrem-dil olur
Gam yimez senden iren derd ü elemden ‘âşık

Şair aşağıdaki beyitte, âşık için yegâne eğlencenin ayrılık olduğunu söyler.

Vuşlat ümmîdi nice lâyığ olur dânyaya
Dünyede ‘âşıkça eglence yeterken fûrkat

50/4

Görüp ağıyar ile dildârı Şerîfî yandum

‘Āşık-ı pāke olur āteş-i sūzān şoĥbet 53/5

Şerîfî, yukarıdaki beyitte temiz âşık için yakıcı ateşin sohbet konusu olacağını söylerken aşağıdaki beyitte de inleyen aşığın her zaman küstah olduğunu söyler.

Ser-te-ser tutsa Şerîfî bu cihānı nālem
N’ide ki rüşen olur ‘āşık-ı nālān küstāĥ 81/5

Şair aşağıdaki beyitte, ideal aşığın pervane gibi can saçması gerektiğini düşünür.

Pervānevār yaĥa perin şem‘-i ĥüsnine
‘Āşık odur ki mum ola cān itmege nişār 108/3

Aşağıdaki beyitte ise şair, aşık olan kişide namus kaygısının bulunmaması gerektiğini ileri sürer.

Eş-şalā deyr-i muĥabbetde çalındı nāĥūs
‘Ārdur ‘āşık olan kişide n’eyler nāmūs 143/1

2.3.2.2.Āşığın Benzetildiği Unsurlar

2.3.2.2.1. Bülbul (Andelîb, Hezâr)

Sevgilinin güle benzetilmesine uyumlu olarak aşık da bülbüle benzetilir. Hezâr kelimesi, aşağıdaki beyitlerde “bin sayısı” anlamıyla da tevriyeli olarak kullanılmıştır.

Bes hemān devrinde iki nesnenüñ yoĥ rāĥatı
Biri ‘āşık biri bülbüldür giriftār-ı ĥafes 140/11

Diñledi āh-ı hezārı halk-ı ‘ālem şad hezār
‘Andelīb-i dil gül-i ruḥsāruñ eyler ārzū 270/3

Bülbül misin nesin sen nāleñ nedür be ‘āşık
Āh-ı hezār idersin ol gül-‘izāra karşı 273/3

2.3.2.2.2. Pervāne, Mum (Şem’)

Sevgilinin tüm ilgisizliğine karşın aşığın sevgiliden vazgeçmemesi onun, canı pahasına mumdan ayrılmayan pervaneye benzetilmesine sebep olmuştur.

Nālelerle bu gice şubḥa degin kūyında
Yummayup dīdeleri şem‘-i şebistān olduk 193/5

Ye ben bir zerreyem mihr-i cihānından cūdā düşmiş
Ye bir pervāneyem şem‘-i şebistānumdan ayrıldum 238/2

2.3.2.2.3. Dolap, Top, Nāy

Âşığın bu unsurlara benzetilmesinde, sevgiliden ayrı olduğu günlerde aşk acısından dolayı çıkardığı içli sesidir.

Qorqarın ğarq eyleye eşk-i revānum ‘ālemi
İñlerin tolabveş gūş eylemezler nālemi 312/1

Şair aşağıdaki beyitte, aşığın çıkardığı sesleri ney’in çıkardığı seslere benzetmiştir.

Ey Şerīfī iñlerin yārüm niye iñler dimez
Eylerin ben nāy-ı nālān gibi efgāna heves 145/5

2.3.2.2.4. Av (Şikār), Karınca (Mūr), Doğan (Şāhbāz)

Şikārın şayd-ı ‘aşk itmiş ‘aceb şehbāzdur gönlüm
Sa‘ādet evcine irmiş hümā pervāzdur gönlüm 243/1

Yukarıdaki beyitte, avını avlamış bir şehbaz olarak düşünülen aşık, aşağıdaki beyitte de karınca misali sevgilinin azgındaki şekerlere yönelmiş gibi hayal edilmiştir.

Mürveş şarkar Süleymānem dehānuñ şehdine
Haṭṭ-ı ruhsāruñ gelüp yok yirlere tezvīr ider 104/3

2.3.2.2.5. Bende, Kul, Köle, Gulām, Esīr, Gedā, Üftāde, Abdāl,

**Garīb, Fakīr, Miskīn, Āvāre, Bed-nām, Āşüfte, Ālūde, Ehl-
i Dil**

Divanda, âşığın sevgilinin karşısındaki alçaklığı ve zelilliği anlatılmak istense yukarıdaki kelime kadrosu söz konusu edilir. Eğer sevgiliden maksat padişahsa bu daha belirgin olur.

Pādişāh-ı ‘aşk olan ‘ālī-cenāba bende o
‘Ār ider kemter gulāmın şāh-ı hāver kıлмаğa 277/2

Ayağūñ öpmege cānlar virür üftādelerūñ
Herkesūñ pādişehüm gerçi olur cānı lezīz 101/3

Aşağıdaki beyitte âşık, sadaka bekleyen bir zavallı olarak hayal edilmiştir.

Nükte-i ‘irfānuñi ālūdelerde zāhir it

Ehl-i dillerde olur maşşūd olan gevher şadef 188/2

**2.3.2.2.6. Teşne, Bī-dil, Bī-çāre, Belā-keş, Mübtelā, Derdmend,
Hasta (Bīmār), Mürde, Dil-dāde**

Sevgili âşıklara yüz vermediği gibi, aşğın rakipleriyle gezip âşıkları dertlere mübtela eder. Âşıklar bazen sevgilinin dudağına teşne-dil olurlar, bazen de yüksek olan boyunun belasına düşerler.

Bālā ķadūñ belāsı düşürdi belālara
Cānā belā mı eksük olur mübtelālara 295/1

Dil-dādelerūñ derd ü ğama düşse efendī
Sen pādīşeh-i ħūsne iderler yine feryād 88/3

2.3.2.2.7. Deli, Divāne, Mecnūn, Şeydā, Mestāne

Klasik Türk şiirinde tasvir edilen âşık tipi, hareketleri normalin dışında olduğu için deli olarak tasavvur edilir. Şerīfī divanında da bu anlamda yapılan benzerlikler vardır.

Merĥamet eyle didükçe yāre bu ğamgīn ğarīb
Dir benüm şeydālarum çok sen nesin miskīn ğarīb 26/1

Ṭālib degülüz silsilede manşıba zīrā
Kākülleri a^clālara dīvānelerüz biz 134/2

Klasik Türk şairleri, elest meclisinde aşk şarabı içerek ebedî olarak âşık olduklarını düşünürler.

Düstlar bezm-i elestüñ olmışuz mestānesi
Ol zamāndan kim şunulmuşdur ezel peymānesi 324/1

2.3.2.2.8. Sultān, Şāh, Süleymān

Divanda şair, âşıkların aşkta ne kadar üstün olduğunu göstermek için yukarıdaki kelime kadrosundan yararlanır.

Mürveş şarçar Süleymānem dehānuñ şehdine
Hatt-ı ruhsāruñ gelüp yok yirlere tezvīr ider 104/3

Şāh-ı ‘aşkam baña Mecnūnla Ferhād uyımaz
Yol eri şanma gel ol iki delüyi yoldāş 150/4

2.3.3. Rakīb (Ağyār, El, Gayr, Hasm)

2.3.3.1.Genel Olarak Rakīb

Şerîfî divanında, dayıma sevgili-âşık ikilisi veya bunlardan biri ile beraber ele alınan rakib, genellikle aşğın bakış açısından değerlendirilir. Bu bakış açısı da nerdeyse her zaman olumsuzdur. Zira rakib, temelde aşğın sevgili ile olmasını engelleyen bir tiptir. Bu anlamda rakîbi, sadece sevgilinin diğer âşıkları değil daha geniş anlamda ele almamız gerekir. Buna göre rakîb, bazen sevgilinin bakıcısı, bazen gece bekçisi, bazen külhanbeyleri olabilir.

2.3.3.2.Rakīb İle İlgili Tasavvurlar

2.3.3.2.1. Köpek (it, seg), Eşek (Har), Karga (Zâğ), Div, Şeytân)

Şerîfî divanında, rakîbin sık sık hayvanlara benzetildiği görülmüştür. Aşağıdaki beyitte rakib, sevgilinin köyündeki köpek olarak tasavvur edilmiştir.

Seg-i kūy ile hem-rāh olmamağa iktidārum yoḡ	
Melek yüzlüm ḡomaz ādem yirine i' tibārum yoḡ	194/1
Umaram dil-ber raḡīb-i zāḡı kendinden kese	
Dāyimā virür dil-āverler Şerīfī tīḡa zāḡ	183/5

Yukarıdaki beyitte kargaya benzetilen rakīb, aşağıdaki beyitte de dev ve şeytan olarak hayal edilmiştir.

Raḡīb-i dīv (ü) şeytāndan ne ḡorḡu	
Bizi kerr ü beyāndur ḡıfza bā' iḡ	60/2

2.3.3.2.2. kec-rev, özür-leng, yüzi ḡara, fitne, jāle, yabān, düşman (adū), hem-rāz, mahrem, diken (hār)

Klasik Türk şairi, kendisinin sevgiliye ulaşip onunla ülfet kurmasını engellediği için rakibi en olumsuz ifadelerle tavsif eder. Aşağıdaki beyitte topal olarak düşündüğü rakibi bir sonraki beyitte de diken olarak hayal eder.

Bir ayaḡını çeker yoḡdur raḡīb-i kec-revüñ	
Ṭoḡru reftāra ' özür-leng ile ' arz eyler ' arec	66/2
Bī-vefā hercāyīdür ' ömrüm gibi ḡılmaz vefā	
Dāmenin ḡāra viren aḡyār ile hem-rāz ḡül	223/3

2.4. ŞERİFÎ DİVANINDA TABİAT

2.4.1. HAYVANLAR

2.4.1.1. Kuşlar ve Çeşitleri

Şerîfî divanında kuşların genelde; ötme (hoş-elhân), avlanma ve uçmaları bakımından ele alındığını görmekteyiz.

Habîbün tal' atın gördüm leţâfet büstânında
Belâgat bâğınunñ kılsun terennüm murğ-ı hoş-ıñ 326/2

Divanda kötü karakter olarak geçen kuş çeşidi karga (zâğ)dır.

O cefâlar kılcı kesdi raķıb-i zâğı
Şan ki bir merd-i dil-âver kılcın zağladı 311/4

Daha çok olumlu olarak geçen kuş çeşitleri ise **bülbül (andelîb, hezâr)**, **papağan (tütî)**, **fâhte (üveyik kuşu)**, **sülün (tezerv)**, **tavus, horoz (dîk)**, **hüma**, **anka (sîmurg)**, **bâz (doğan)** gibi kuşlardır.

Gülsitân-ı ' izzetün bir ben miyim kim bülbüli
Gülşen-i vaħdetde nâlânunñ hezârân ' andelîb 24/2

Yukarıdaki beyitte bülbül aşığı temsil ederken, aşağıdaki beyitte de sevgili sülün ve üveyik kuşuolarak hayal edilmiştir.

Yâ tezerv-i şivedür yâ serve konmuş fâhte
Hayli tezyîn eyledi ol serv-i hoş-reftârı hať 172/6

Bazusunda dura her demde sa' âdet bâzı

Rif'ati ide hümā gibi felekde pervāz

126/14

2.4.1.2.Dört Ayaklı Hayvanlar

Şerîfî divanında **arслан (şîr), bebr, kurt (gürk), at (esb) köpek (it,seg), sincab, ahû (gazāl, ceylān)** gibi dört ayaklı hayvanlar yer almıştır.

Her biri görine bir şîr-şîfāt a' dāya

Ola aplanumuzuñ ulları mānend-i sibā'

177/12

Yukarıdaki beyitte, padişahın askerleri birer aslan olarak tasvir edilirken padişah da bir kaplan olarak düşünölmüştür. Aşağıdaki beyitte ise Hz. Yusuf hikâyesindeki kurtlara değinilmiştir.

Gürkî ihvānda şafānuñ eeri almadı

Gitme şahralara ey Yūsuf-ı Ken' ān şehā

8/3

Aşağıdaki beyitte ise zenginlerin sincap gibi naz uykusunda olduklarını söylüyorlar.

Ağniyā sincāb-ı ' izzetde uyur nāz uyusın

ār u ārādan düzeldür pister ü bālīn arīb

26/3

2.4.1.3.Böcekler

Pervāne, sinek (mekes), karınca (mūr) gibi böcekler de divanda yer alırlar. Aşağıdaki beyitte de ankanın mekansızlık şahbazının yanında bir sinek bile olamayacağını ifade eder.

Bār-gāh-ı h'āce ber-bād oldu Āşaf bī-niān

āh-bāz-ı lā-mekāna olımaz ' anā meges

140/6

2.4.2. AĞAÇ, ÇİÇEK ve MEYVELER

2.4.2.1.Ağaçlar.

Genel olarak **devhā**, **eşcār**, **dıraht** kelimeleriyle ifade edilen ağacın fidanı; **nahl**, **nihāl**, **şāh** kelimeleriyle belirtilir.

Nār-ı āhumla ḥalel-gīr olduĝın bildi meger
Şubḥ-dem bīmār eşcāra gelūr tımāra şu 269/8

Yukarıdaki beyitte şair, aşğın derdini bildiği için hasta olan ağaçların, sabah vakti su tarafından tedavi edildiğini söyler. Aşağıdaki beyitte ise nihāl yeni yetişmiş sevgiliyi temsil ederken çınar da olgun sevgiliyi temsil eder.

Bāĝ-ı rif atde nihāl-i tāzesi bī-ḥad iken
Müntehādur eylemez serv-i çınāra iḥtişāş 156/10

Divanda adı geçen ağaç çeşitleri; sevgilinin boyunu ifade eden **servi**, **ar'ar**, **sanavber**, **şimşād**, **Tûbâ**, **çenār**, **bīd** (söğüt) gibi kelimelerden oluşmaktadır.

‘Arz eyleyeli ḳaddini ol ḳāmet-i şimşād
Ĝamlarla ḳalup serv-i çemen olmadı āzād 88/1

Yukarıdaki beyitte sevgilinin boyu şimşāda benzetilirken aşağıdaki beyitte de söğüt ve sanavbere benetildiği görülmüştür.

Ditredi bīd ü şanavber kim ider buña ḥilāf
Bāĝa revnaḳ vireli ḳāmet-i bālāter-i dost 47/4

2.4.2.2.Çiçekler

Divanda **ezhār** ve **şükūfe** kelimeleriyle ifade edilen çiçek, yeryüzünde çiçek türlerini ifade ettiği gibi gökyüzünde de yıldızları ifade eder.

H̄ābdan bīdār olup baş kaldırıp ezhār-ı bāğ
Cilvelerle ‘arz ider bu ‘ālem-i imkāna ruḡ 78/5

Şerîfî divanında da diğer divanlarda olduğu gibi birçok çiçek ismi zikredilmektedir. Daha çok kokusu bakımından çeşitli hayallere konu olan **benefşe**, **reyhān**, **nāne**, **şeb-boy**, **sünbül**; genellikle şekli bakımından ön plana çıkan **sūsen**, **semen**, **yāsemen**, **nergis** ve daha çok rengi bakımından ele alınan **karanfil**, **erguvān**, **lāle**, **gonca** divandaki çiçek kadrosunu oluştururlar.

Aşağıdaki beyitte benefşe sevgilinin ayva tüyelerine benzetilirken yüzü de semene benzetilmiştir.

H̄üb açdı benefşe ḡatını rūy-ı semensā
Keşf itdi ruḡınuñ ḡünini zūlf-i şebāsā 6/1

Cemāl ü ḡāl ü ḡaṭṭa mübtelā olduklarındandır
ḡül ü şeb-būy u sünbüller perīşān olmaḡa bā’iş 58/2

Yukarıdaki beyitte sırasıyla gül sevgilinin yüzüne, şebboy ben’ine, sünbüller de ayva tüyelerine benzetilmiştir. Aşağıdaki beyitte de yasemin ve nergisin sevgilinin kulları olduğuna değinilmiştir.

Semen ü nergis oldı üftāde
Yolına sīm ü zer nīşār oldı 321/3

Yukarıda söz konusu edilen üç açıdan da ele alınan ve çiçeklerin şahı olan **gül** (**verd**), sevgiliyi temsil etmesi hasebiyle de divanda ismi en fazla geçen çiçeklerdendir.

Aşağıdaki beyitte gülün açılması gülen bir insana benzetilmiş. (Şekil)

Hāndān ide gül gibi Şerîfî anı Allāh
 ‘Aks-i ruḥı ile ire āfāka meserret 35/27

Aşağıdaki beyitte de gül, rengi bakımından ön plana çıkmıştır.

Bir bakımda ruḥuḥa gerçi ki beñzer gül-i sürḥ
 Olmaz lîk leṭāfetde ber-ā-ber gül-i sürḥ 82/1

2.4.2.3.Meyveler

Şerîfî divanında genel olarak **mîve**, **bār** kelimeleriyle ifade edilen meyve, **elma** (**sîb**), **ayva**, **nar**, **şeftālū**, **bādām** çeşitleriyle çeşitli hayallere malzeme olur.

N’ola ‘āşıkларуñ *ayvā* dir ise yanuñda
 Dāyim aḡyār gözi sîb-i zenaḥdānuñda 282/1

Yukarıdaki beyitte sevgilinin çenesi elmaya benzetilirken aşağıdaki beyitte ise şeftali ve nar, sevgilinin güzellik unsurları çerçevesinde ele alınmıştır.

Dil-berüñ nev-bāde-i şeftālusu sükker midür
 Aḡıdur aḡzum şuyını seyr-i gülnārı lezîz 98/6

Şerîfî divanının muhtevası üzerinde yaptığımız bu kısmî tahlil, elimizdeki divanın içerik bakımından diğer divanlardan çok da farklı olmadığını ortaya çıkarmıştır. Şerîfî Mehmed de diğer Klasik Türk şairleri gibi, divanını âşık-sevgili tipleri çerçevesinde, aşk teması üzerine kurmuştur. Bu aşk da yine, muhababının

çeşitlilik arz ettiği bir platonik aşktır. Hal böyle olunca, söz konusu aşkın tasavvufî yönü de ortaya çıkmıştır. Şerîfî Mehmed'in doğrudan mutasavvıf bir şair olduğunu söyleyemeyiz; ancak işlediği aşk konusunun yer yer tasavvufî bir mahiyet kazandığı da görülmüştür.

Şerîfî Mehmed'in, divanında en çok işlediği konulardan biri de padişahın övgüsüdür. Bütün kasidelerinde bu temayı eksiksiz olarak işleyen şair, birçok gazelinde de bu konuyu işlemiştir.

Şerîfî Mehmed, yapılan tahlilde de görüleceği üzere, divanında özellikle sosyal hayatla ilişkilendirilecek birçok konuyu almıştır; ancak bu, yukarıda söz konusu edilen ana tema (aşk, padişaha övgü)ların işlenişi için bir araç olmaktan öteye gidememiştir.

SONUÇ

Yaptığımız çalışma sonucunda Eski Türk Edebiyatının ikinci dereceden şairlerinden biri olan Şerîfî Mehmed Efendî'nin hayatı gün yüzüne çıkartılmış ve onun döneminde önemli bir aileye mensup olduğu, babası ve oğlu ile birlikte Osmanlı toplumunda önemli yerlere geldiği tespit edilmiştir.

Çalışmamızla birlikte Şerîfî Mehmed Efendî'nin eserleri tespit edilip gün yüzüne çıkarılmıştır. Bunlardan biri, uzun bir dibace, 29 kaside ve 30 gazelden oluşan bir divan, diğeri de Türk Edebiyatında ilk manzum hilye örneği olan “Hilye-i Şerîfe”dir.

Eserlerinden hareketle yapılan incelemeye göre şairin, Klasik Türk şiirinin ortak temalarını, yine ortak mazmunlar çerçevesinde, yer yer başarılı şekilde işlediği görülmüştür. Şairin Arapçaya önem vermesi de, Klasik Türk şairlerinin Arapçayı sadece ilim dili olarak değil de edebî dil olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

ABDÜ'L-BÂKÎ, Muhammed Fuad 2001, *El-Mu'cemü'l-Müfehres*

AKSOY, Ömer Asım 1998, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*

ATEŞ, Ahmet 1942, 'Metin Tenkidi Hakkında'

AYDEMİR, Yaşar 2000, *Behiştî Divanı*

AYNUR, Hatice 2006, *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları*

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet 2001, *Necati Bey Divanının Tahlili*

ÇIPAN, Mustafa 2003, *Fasih Divanı*

DEVELİOĞLU, Ferit 1999, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*

DİLÇİN, Cem 2000, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*

DİLÇİN, Cem 1983, *Yeni Tarama Sözlüğü*

ESED, Muhammed 2002, *Kur'an Mesajı*

İNALCIK, Halil 2003, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*

İPEKTEN, H., M. İSEN, R. TOPARLI, N. OKÇU ve T. KARABAY 1988, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*

İPEKTEN, Haluk 1985, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri*

KAHRAMAN, Mehmet 1996, *Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar*

KÖPRÜLÜ, Mehmed Fuat 2004, *Türk Edebiyatı Tarihi*

KURNAZ, Cemal 1996, *Hayali Bey Divanı'nın Tahlili*

KURNAZ, Cemal 1997, *Divan Edebiyatı Yazıları*

KURNAZ, Cemal 1997, *Türküden Gazele Halk ve divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine Bir Deneme*

KUTLUK, İbrahim 1989, *Kınâlı-zâde Hasan Çelebî, Tezkiretü's-Şu'arâ*

KUTLUK, İbrahim 1997, *Beyânî, Tezkiretü's-Şu'arâ*

LEVEND, Agah Sırrı 1973, *Türk Edebiyatı Tarihi*

OKUYUCU, Cihan 1994, *Cinânî, Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkidli Metni*

ONAY, Ahmet Talat 2000, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*

ÖNGÖREN, Reşat 2003, *Zeyniler*

PAKALIN, Mehmet Zeki 2004, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-II-III*

PALA, İskender 1999, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*

REDHOUSE, James W. 1992, *Turkish And English Lexicon*

SEFERCİOĞLU, M. Nejad 2001, *Nevi Divanı'nın Tahlili*

SÜREYYA, Mehmed 1996, *Sicil-i Osmânî*

ŞEMSEDDİN, Sâimî 1317, *Kâmûsu'l-A'lâm*

ŞENTÜRK, A.A. ve A. KARTAL 2004, *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*

TAHİRÜ'L-MEVLEVÎ, 1973, *Edebiyat Lügati*

TANYERİ, M.Ali 1999, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*

TUMAN, Mehmet Nâil 2001, *Tuhfe-i Nâilî*

ÜNVER, İsmail 1993, 'Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler'

ÜZGÖR, Tahir 1990, *Türkçe Divan Dibaceleri*

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

أ	a, e, ʾ	ص	ş
آ	ā, a	ض	ž, ḍ
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ث	ṯ
ث	ṯ	س	ḡ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k
خ	ḫ	گ	g, ṅ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o,ö,u,ü,ū)
ژ	j	ه	h (a,e)
س	s	لا	lā
ش	ş	ي	y (i,i,ī)

III. BÖLÜM: METİN

DİVÂN-I ŞERİFİ

(1b) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Mebde'-i āyāt-ı kelām-ı kādīm 'umde-i 'ünvān-ı ismillāhi'l-meliki'l-'azīm ve zübde-i nişān-ı vesm-i ilāhü'l-müste'ānū'l-ḥakīm cümme-i bedāyi'-i nu' mānehü'z-zāhire ve 'ummet-i şanāyi'-i ālā'ihī'l-bāṭına ve'z-zāhire ājende-bast-ı bisāt-ı i' tizār ve tavṭie-i (?) mihād-ı izṭirār 'arīfān-ı ḥaḳāyık-ı rüsūmdan سبحان ما عرفناك ve kāşifān-ı ḥadāyık-ı 'ulūmdan 'aczi idrākdur. Bu maẓmūn-ı meknūnı لاحصي ثناء عليك ان كما اثبتت cevāhirinūñ dürr-i ma'ānisi basīṭ-i fāḫir ve baḥr-ı mebānisi muḫīṭ-ı zāḫirdür. Li-münşīhi:

Budur ḳuşūr-ı şükrümüze şāhid ü güvāh
Künh-i kemāl-ı zātına kimler iletdi rāh

Neşr:

Ammā vaẓāyif-i neẓāyif-i şenāya ve leṭāyif-i şerāyif-i ḥamd-i iḳtizāya ser-nāme-i mübīn-i naẓm-ı şerīf-i ⁵³ الحمد لله رب العالمين dūr. Li-münşīhi:

Ḥamdülillāh yüce faẓl itdi Celīl
İḫtiyārī idelüm ḥamd-i Cemīl

Terbiyetle bu ḳadar luṭf-ı belīg
Ḳıldı insānı kemāle teblīg

(2a)Neşr:

⁵³ “Âlemlerin Rabbi’na hamd olsun.” [I “Fatıha” 1]

Siyemmā mevcūdāt-ı ʿulvī ve süflīnūñ elsinesinde ve maşnūʿāt-ı cüzʿī vü küllīnūñ kelimāt-ı ḥasenesinde cārī vü dāyir şükr-i ⁵⁴ربّ الرحمن الرحيم evrād-ı erbāb-ı ʿilm-i ʿalīm.

Li-münşīhi:

Umaruz raḥm-ı raḥmānuʿr-raḥīmi
Recāda pīşvā sebʿül-meşānī

Şalātında ʿibāduñ kıldı pey-rev
Kelāmı üzre [meʿz]ün iden anı

Neşr: ve mübdeʿāt-ı fevķānī ve süflānīnūñ külliyāt-ı berʿiyyātında sārī vü sāʿir olan kavlı-ı kerīm-i metīn-i ⁵⁵مالك يوم الدين dūr. Li-münşīhi:

Ḥālīķ u Rāziķ u Mālīķ Bārī
Umar[uz yev]m-i cezā raḥmet ide

Dīndür emr-i şerīʿ at ṭāʿ at
Bil[dürüp] feyzi ile reʿfet ide.

Göstere şerʿ ü ṭarīķat rāhın
Tā ki [merd]ān-ı Ḥudā raġbet ide.

Neşr: ve ʿibād-ı ḥālīşuʿl-fuʿāda ʿālem-i ğaybdan aʿyān-ı şuhūda taʿyīn ile muʿayyen ü müstaʿīn nazm-ı pāk-i ⁵⁶اياك نعبود اياك نستعين dūr. Li-münşīhi:

Böyle taḥşış ile bu naşş-ı mübīn
İstiʿān [ile] ʿibādetde yaķīn

Baķ şevāhidle şuhūd ʿālemine
Fazla-i fazlı [durur] şükre muʿīn

⁵⁴ “Esirgeyen ve koruyan (Allah’a hamd olsun.)” [I “Fatıha” 2]

⁵⁵ “Din gününün tek sahibi (o Allah’a hamd olsun) [I “Fatıha” 3]

⁵⁶ “Yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım umarız.” [I “Fatıha” 4]

Neşr: Ol pâdişâh-ı Hādî'den rāh-ı ināyete güvāh (.....) keyfiyet-i i'ānete sü'āl ile def'-i iştibāh cevāb-ı müsteṭāb-ı⁵⁷ اهدنا الصراط المستقيم dür. Li-münşîhi:

Bu hediye bu 'aṭiyye bu kerem

(2b) Kulların eyleye mağfūr umaram

Eyledükse ne kadar cürm ü ḥaṭā

Bu sü'ālî iderüz rüz-ı cezā

Gösteren böyle gāyetle sebīl

Ḥāşā lillāh kulların ide zelīl

Neşr: El-ḥaḫ te'kīd-i hidāyet ile tekerrür-i şırāṭ-ı īsār-ı ni'ametde 'ale'l-iṭṭirāṭ menāṭdur ki⁵⁸ وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها⁵⁸ ma'nā-yı şerīfince 'aṭā itdügi ni'am-ı lā-yu'add ile inbisāṭ buyrulup ümmet-i Seyyidü'l-mürselīn ile gürūh-ı müslimīn cisr-i cehennemden ḳorḳuluḳsuz geçmege sālīmīn irtibāṭ-ı yakīndür ki 'ināyet-i şarīḥa-i müşārun ileyhim faḥvā-yı laṭīf⁵⁹ صراط الذين انعمت عليهم dür. Li-münşîhi:

Ni'amı 'addine kim ḳādirdür

Mā-sivā 'ācizidür [ḳā]şırdur

Fāzılıñ ni'meti bī-minnet olur

Faẓl-ı fāzılda 'aded 'usr[et] olur

Ḳorḳuluḳsuz umaruz yevm-i nüşūr

İdevüz cisr-i cehennemden 'ubūr

⁵⁷ “Bizi doğru yola ilet” [I “Fatiha” 5]

⁵⁸ “Allah’ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız.” [XIV “İbrahim” 34]

⁵⁹ “Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet.” [I “Fatiha” 7]

Neşr: Böyle mün‘amun ‘aleyh olanlara ğazab u zalâletden emîn olmak ‘alâmet-i ĩmân-ı mü‘minîn ve selâmet-i İslâm-ı müslimîn istiṣnâ-i mefhûm-ı Şerîf-i **غير المغضوب عليهم ولا الضالين**⁶⁰.

[Şānuña]feyz u kerem fāyıkdur
Raḥmetüñ ḥod ğazaba sâbıkdur

Mazḥar-ı luṭf u cemāl eyle bizi
Faẓl ile ḳullar aña lâyıḳdur.

Neşr: Lā-rayb Şeker-i Şükr-i Őekür mükerrer ve dürer-i zıkr-i Ğafür mevfür u muşadder olmak zıver-i cerâ’id-i ḥarāyid-i evḳāt-ı aŐḥâb-ı devlet ve ğurer-i ḳalâ’id ü ferāyid-i **(3a)** ‘ināyet-i ebvâb-ı ni‘metdür. Lā-büdd ḳarîn-i bedî‘-i her ân u rehîn-i cemî‘-i ezmân gerekdür. Li-münşîhi:

Ḥamd-ı bî-ḥadd-ı Ḥudâ’yı idelüm vird-i zebân
Bâĝ-ı Şükr içre biter verd-i gülistân-ı cinân

‘Aḳl-ı ḳâşır n’olâ idrâke degülse ḳâdir
Eyle erbâb-ı ğurere dürer-i zıkr-i ‘ayân

Enbiyâ zümresinüñ faẓl ile mümtâzı iken
ما شكرناك didi Ḥaḳḳa nazâr Faḥr-ı cihân

Neşr: Cenâb-ı Rabbü’l-erbâb ve Mâlikü’r-riḳābuñ dergâh-ı refî‘ü’l-eşbâh-ı bî-iştibâhından recâ-i zümre-i rûḥāniyân ve du‘â-i fırḳa-i cismāniyân faẓl-ı bî-imtinân-ı sāmî mekândan maḥrûm u maḥcür ve maĝmûm u maḥtûr olmamaḳdur. Ne an ki râh-ı Şenâ tîhe müntehî ve güvâh-ı rızâ ihtidâdan tehî ola fe-keyf ki ni‘amı ‘amm u faẓlı ‘ālî ve cüz’î ve küllî ibdâ‘ da ve faẓâ’il-i ibdâ‘ da ne nûr-ı ezeli-i mütelâlidür ve bi’l-cümle ḥamd-ı nâ-maḥdûd u nâ-mütenâhî lâzime-i ‘aṭâyâ-yı bî-imtinân-ı Mennân ve maṭâyâ-yı âdemiyân-ı ulu’l-‘irfândur mehmâ- emken virdi-i dehen gerekdür. Li-münşîhi:

⁶⁰ “Ğazab uğrayanların yoluna deĝil.” [I “Fatıha” 7]

Durmayup hamd-ı Hudā eyleyelüm
Şükr-i rahmānı edā eyleyelüm

Seyl-i eşk ile taşup çağlayalum
Kulıyuz kulluğa bil bağlayalum

Şākir-i şükr-i firāvān olalum
Gülelüm gül gibi handān olalum

Virdi İslām ile ‘ālī ni‘ met
Eyledi Faḥr-ı cihāna ümmet

Şems-i Aḥmed’den alup bir zerre
Yazayın midḥat-i pāk ol dürre

Neşr: Çünkü bu āyāt-ı bedī‘ atü’l-i‘ cāz-ı Raḥmānī **(3b)** vü beyyināt-ı belīgatü’l-
imtiyāz-ı Sübhānī ya‘nī ḥazret-i seb‘a’l-meşānī ve ümm-i nuşuş-ı Furḫānī ve esās-ı
vāridāt-ı Rabbānī ve’l-mekkī bi’n-naşşi’l-Mennānī vārid olduğu ḥazret-i risālet-
penāh u sulṭān-ı serīr-i **الله مع لي** için şevāhid-i bī-iştibāh ve delāyil-i rüşen-güvāhdur.
Li-münşīhi:

Faşl olup kılmaga müşkil-i bāb
Geldi Cibrīl ile ol şāha kitāb

Çār-yār ‘aşkıını ḥubb-ı nebevī
Eyledi nūr-ı hidāyet ‘alevī

Evvelā şıdḫ ile Şiddīk-i Takī
Ḥaḫ yolu tālibe oldu mülkī

Sāniyen ḥazret-i Fārūḫ-ı ‘Ömer
Rūza şems oldu şebe nūr-ı ḫamer

Yār-ı şālîş idinen ‘Osmān’ı

Eyledi nūr ‘ale’n-nūr anı

Şîr-i Hâk kal‘a-küşâ-yı Hayber

Eyledi nām-ı ‘Alî-i Haydar

Neşr: Huşuşan vârid olan Muşhaf-ı Rabbânî şuhuf-ı vâride-i evvelânî nesh u şer‘-ı şerîfi bāzâr-ı kerem-ı edyânı fesh idüp ser-â-ser âfâka Faḥr-ı cihân ve ser-tâ-ser dehri eşvâka mâh-ı mihr-i zamân ve mebde’-i ezelden müntehâ’-i ebede varınca ve ma‘mûre-i vücuddan maṭmûre-i ‘ademe irince sebep-i vücūd-ı devrân-ı âdemiyan olduğunu mu‘ayyen sırr-ı لولاك ve mübeyyen-i ⁶¹لما خلقت الأفلاك dür. Li-münşîhi:

Ey bād-ı şubḥ-dem idesin Yeşrib’e nüzül

Bulsun Cenâb-ı Hâkḥ’a taḥiyyâtumuz vuşûl

Dergâh-ı ‘aynını göricek ‘aynuñ it du‘â

(4a) ‘Atşân-ı ‘aşka mâ’-i zülâl itmege ‘aṭâ

Neşr: Ol şadr-nişîn-i gürûh-ı ıştîfâ ve server-i ser-kâfile-i kârbân-ı ictibâ intizâm-ı silsile-i mevcûdâta ‘illet-i ğâ’î ve cām-ı cihân-nümâ-yı ḥaḳîkîdür. Ve şuhūd-ı cemâl-ı ezeliyyesi aḥsen-i merâ’î ve faşş-ı ḥâtemiyyet ve naşş-ı ḥâtemiyyeti انا حامل لواء الحمد i ezeliyyesi aḥsen-i merâ’î ve faşş-ı ḥâtemiyyet ve naşş-ı ḥâtemiyyeti انا حامل لواء الحمد dür. Aşâbi‘ından aḳan mâ’-i zülâl-i luṭfindan bir barmaḳ ve yed-i ḳudretine nazâr nice biñ ḳamerler şaḳḳ idi. Ḳıṭ‘a:

Zahr-ı pākine nişân urdı nübüvvet ḥâtemi

Genc-i şer‘ ola emânetde ilâ yevmi’l-cezâ

Gösterüp barmaḳ yed-i ḳudret aḳıtdı mâ’-i şâf

Ḳıldı birinden işâret şaḳḳ-ı mâhı iḳtizâ

‘Ācizânı mu‘cizâtınuñ şanur mi‘râcıdur

Evc-i eflâka ‘urüc itmek o sulṭân-ı şafâ

⁶¹“Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım.” (Hadis-i şerîf)

Eyleye Faḥr-ı cihān ḥamdü'l-livāyı üstüvār
 Ādem evlādı ile ḥaşr olmağa taḥte'l-livā

Neşr: عليه صلاة وصلوات واصلات مايتوصل الي الله الواصلون والواصلات بتوسل الصلوة والصلوات
 وكل كان منسوباً اليهم سلام الله مجموعاً عليهم Li-münşīhi:

Ola mensübātına yüz biñ selām
 Şad-dürüd ile ilā-yevmi'l-kıyām

Medḥ-i vaşfidur ol ḥazret-i 'ālī-şānuñ
 Ḥān Murād bin Selīm bin Süleymān Ḥānuñ

Neşr: Ol bir pādişāh-ı melek-ḥaşlet ü firişte-şüretdür ki şıfāt-ı melekiyye vü
 ḳudsiyyesi mā⁶² ما هذا البشر ile mevşüfdur ve bir melek-i pākīze-siretdür ki beşere-i
 şubḥ-ı sa'ādeti nūr-ı şalāḥ ile me'lūfdur ol insān-ı 'ayn (4b) u 'ayn-ı insāna muḳtezā-
 yı ṭab'-ı ḥalīm ü laṭīf-i⁶³ ان هذا الا ملك كريم ile tavşīfdür. Li-münşīhi:

Şeh-i işnā 'aşer-i 'Oşmānī
 Cān-ı 'ālemdür o ādem cānı

Şābit-i eslāfi ile aḥsābı
 Cem ü Cemşide çıḳar ensābı

Geçdi çün taḥta şehen-şāh-ı kerem
 İrdi maḳşūd u murāda 'ālem

Sem' a hātifden irüp bu güftār
 Oldı tāriḥ aña⁶⁴ عادل خونكار

Günden eclā bu degül emr-i nihān
 Heft-kışverde olur ḥükmi revān

⁶² “Bu ölümlü biri olamaz” [XII “Yusuf” 31]

⁶³ “Olsa olsa gözde bir melek bu.” [XII “Yusuf” 31]

⁶⁴ Ebced hesabıyla 982 tarihini vermektedir.

Nazm u neşr ile Şerîfî-i haķır
Dā'î-i bende keşîrû't-taķşîr

Medh-i vaşfinda fevāyid yazdı
Harfden harfe ķaşāyid yazdı

İde maħkūmı Hudā āfāķı
'Ömr ü devlet ola dā'im bāķî

Nesr: Memālik-i baħr u ber mesālik-i tîĝ-ı zafer-peykeridür baħt-ı tamām-ı heft-
kişver taħt-ı hümām-ı nuşret reh-ber-i 'askerîdür. Li-münşîhi:

Ķatredür şevketi baħrında biħār-ı ser-keş
Sems-i 'izzine göre zerre ķadar ola güneş

Altun üsküflüleri ķurb-ı sa'âdetde görüp
Şanuruz pādişeh mihr ü mehi terkeş-keş

Nesr: Ol cāmi'-i esbāb-ı 'avārif ü lāmi'-i āf-tāb-ı ma'ārif ve āb-ı rüy-ı ehl-i yakîn
esrār-ı kemālâtda kemāl-ı hem-nişîn ile mübeyyendür ki muķārenete şāhib-i hüner
güyā mü'eşşirden eşer gibidür. Li-münşîhi:

Şeh-i devrānumuz 'irfānına gün gibi delîl
Gerçi çoķdur biri ⁶⁵ الجنس الي الجنس يميل

Gerçi evşāfını efrād-ı beşer şerħ idemez
(5a)Çoĝa dāl olsa n'ola luţf ile şey'-i ķalîl

Sāye-i ķāmet-i bālāsınuñ āsüdesiyüz
Devr-i 'adlinde sa'âdetleri ķıldıķ taħşîl

⁶⁵ "Her cins kendi cinsine meyl eder." (Arap Atasözü)

Nesr: Ol sipihr-i luṭf mekremetde ṣāliṣ-i ḳamereyn ve menzil-i şıḳḳ u ma‘deletde vāriṣ-i ‘Ömereyn ḫāzretlerinüñ reşehāt-ı ḳaṭarāt-ı ḡamām-ı aḳlām-ı dürer-bāri ve nefehāt-ı nesīmāt-ı esrār-ı kelām-ı pür-intizām-ı ‘anber-nişāri ile gülşen-i ‘avārif ve şı‘r ü inşā muḫāzzar u müzehher ve fenn-i ma‘ārif-i dil-küşā münevver ü mu‘aṭṭardur. Li-münşṭhi:

Destine alsa ḳalem la‘l-i Bedaḫşān yaḡdırur
Şanki dürler olmaḡa bārān-ı Nīsān yaḡdırur

‘Adl u faḫl u luṭfi cāmi‘dür ma‘ārif kānıdur
Bu cihānuñ şemsi ḡüyā neş‘e-i iḫsānıdur

Nesr: El-ḫaḳ sa‘ādetlü pādişāh-ı cihān-muṭā‘ u ‘ālem-penāh ḫāzretlerinüñ cevāhir ü zevāhir-i rengīn beyānı ⁶⁶ كانهن الياقوت والمرجان u vaşf-ı şān-ı sa‘ādet-nişānı ⁶⁷ لم يطمئن انس قبلهم ولاجان dur. Allāh ‘Alīm u ‘Allāmdur ki sene-i şelāse ve şemānīn ve tis‘ami’e yılınıñ mübārek Ramażānınıñ evvel gicesinüñ şelāş-ı şālişinde merḫūm u maḡfūr Sulṭān Süleymān Ḥān -‘aleyhi’r-raḫmet ü ve’r-rıḍvān- ḫāzretlerinüñ zāt-i şerīflerini ‘ālem-i ḫ‘ābda görüp ervāḫuñ ḳuṭbıdur didiler maḫrūse-i Bursa’da medfūn Emīr Efendi ḫāzretleri ile muşāḫabet idüp Ḥān Selīmüme ḫalef ü serīr-i ḫilāfete bā‘iş-i şeref kim olur didikde Murādum bir şeh-i ‘ādildür dir idük. Ḥaḳ Murād Ḥān ki vird-i tāriḫi **خونكار عادل (5b)** ḫurūfları düşdi. Cülūs-ı taḡt u baḡt u sa‘ādetleri istimā‘ından şoñra bu tāriḫ nazm olındı. Ḳıṭ‘ā:

Ḳuṭb-ı ervāḫa didi Sulṭān Süleymān-ı sa‘īd
Mülk-i ‘Oşmānda kim olısar Selīm Ḥān’a ḫalef

Didi bir ‘ādil şehen-şāhdur Murād’um dir idük
Virdi Ḥaḳ evlāduña inşāf u ‘adl ile şeref

Oldı ol ‘ādil dilüñ **خونكار عادل** tāriḫi

⁶⁶ “İnci ve yakutların (güzelliḡi) gibi (muhteşem güzellikler vaad edildiḡi zaman).” [LV “Rahman” 58]

⁶⁷ “..... daha önce ne insanların ne de cinlerin dokunduḡu.” [LV “Rahman” 56]

Devr-i ‘adlinde ola emn ü emānda her taraf

Neşr: Ol gülistān-ı reyāhīn-i belāgat ve ezhār-ı bāg-bān-ı besātīn-ı leṭāfet olduğı **اظهر**
 من الشمس و ابين من الامس **دیر. Kıṭ‘ā:**

Ḥānesinde meh gibi yaqsun sa‘ādet şem‘ini
 Evc-i ‘izzet mihri itsün dāyimā şevḳın ‘ayān
 Eyle her dem tāze [vü] ter yā Rab bahār-ı ‘ömrini
 Ol nihāl-ı devlete irişmeye bād-ı ḥazān

Neşr: Devḥa-i dilistān-ı elṭāfında ⁶⁸ **ولو انما في الارض من شجرة اقلام** fehvāsınca nüşür u
 taḥrīrde ḳalem ü zebān şikeste vü kelāl ravza-i cinān evşāfında **و تعجز عن وصفه بنان**
 الافهام mücibince zebān-ı serī‘ü’l-beyān kelkel ü lāldür. **Kıṭ‘ā:**

Baḥr-i ma‘nīden iden şīt ü şadā
 Dürer-i medḥin edāda ḳāşır
 Zıllı memdūd ola heft-iḳlīme

بسط الله ظله ايدا

Neşr: Ol kām-ı sa‘ādet-i kām-rānı hümām ibn-i hümām ve pādişāh-ı İslām
 ḥāzretlerinüñ zāt-ı şerīf-i intizām-āyāt u sāmī-simātlarına cümleden bir ‘ināyet-i
 Melikü’l-‘allām şadr-ı vüzerā’i’l-‘izām ve bedr-i kübārā’i’l-fiḥām, ‘āḳid-i
 mu‘āḳidi’d-devlete **(6a)** eḏ-ḏāhire ve ḳā‘id-i maḳā‘idi’l-‘izzeti’l-bāhire maḏhar-ı **فضل**
⁶⁹ **الله يؤتيه من يشاء** ḥāzret-i pādişāhdur ki zamān-ı vezāretinde berāyā āsüde-ḥāl ve
 āvān-ı şadāretinde re‘āyā müreffehü’l-aḥvāldür. Ḥaḳ Ta‘ālā ḥāzretleri bir pādişāh-ı
 kām-rānuñ devletin memdūd u sa‘ādet-i dāreynin maḳşūd buyursa bir vezīr-i kāmīl ü
 ‘ādil ve bī-mişl ü mu‘ādil ‘ināyet ider. Anuñla tamām-ı ‘ālem ve kāffe-i ‘ümem
 aḥvāli minhāc-ı maşāliḥ-i lāyıḳa üzre cereyān ve ḳuṭb-ı aḥkām-ı fā’iḳa üzre deverān
 ider. Bu Feyyāzuñ ‘ināyet-i celīletü’l-iḳtidārı ve ‘ālem-penāhuñ kām-kārıdur. **Kıṭ‘ā:**

Envār-ı Muḥammedle olur ‘adli nümāyān
 İnşāfı sa‘ādet günini kıldı hüveydā

⁶⁸ “Eğer yeryüzünde bulunan her bir ağaç kalemler olsa...” [XXXI “Lokman” 27]

⁶⁹ “(Bu), Allah’ın dilediğine bağısladığı lutfudur.” [V “Māide” 54]

Rāzı́laruz andan ola her bār-ı rızāda

الله شهيد وكفي بالله شهيدا⁷⁰

Neşr: مكتوبة علي اللوح البقاء ve āyāt-ı devlete نصرتہ منصوبة فوق السماء Nazm:

Bā' is-i cem' budur eş' āra

Ola esbāb-ı şenā hünkāra

Olmağa ed' iyye-i şāh-ı cihān

Çıldı şāhāne ğazeller dīvān

Çünkü kaffe-i kāyināt ve 'amme-i mevcūdāt hakkında müfeyyizu'd-deracāt ve kâziyü'l-hacātuñ her an ve her zamān mevāyid-i ni'amı şāmil ve 'avāyid-i keremi mütevāşıldur. Ki hikmet-i ezeliye-i Sübhānī ve kudret-i behiyye-i Rabbānī bekā'-i aḥkām-ı dīnūñ bināsını ve ibkā-ı İslām-ı müslimīnūñ esāsını 'ulūm-ı mer'ī-i sermediyye ve fuhūm-ı şer'ī-i Muḥammediyye (6b) itdükde i'lām-ı a'lām-ı ḥudūd-ı millet ve iḥkām-ı aḥkām-ı meşdūd-ı ümmet olan 'ulemā'-i enbiyā'-i benī İsrā' ile müsāvī ve müvāzī olmışlardır. Ḥilāfete Ḥān Süleymān 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-ġufrān zamānında każā'-i Rabbānīde muḥadder olan rızā ḥidmet-i każā olup şefī'-i uşul-ı şerāyi' ü da'avī ve fuşul-ı ḥuşūmātda aḥşām mütesāvī idi. Ammā ezmān-ı iştiġalde gāh Mevlānā Ḥāfız Şīrāzī dīvānı ḥasb-i ḥāl düşüp ḥaḳīkat-sīret ü mecāz-şüret ğazeller dinüldükde medḥ ü şenā'-i ḥazret-i Sultān Murād Ḥān āyīne-i ḥubbü'l-müste'an iken bī-iḥtiyār kaşāyid ü ğazelleri dinüp mecmū'-ı ebyāt u eş'ār mesmū'-ı Ḥudāvendgār olmaḳ niyetiyle tefe'ül işbu ebyāt ile şevḳ-ı tevaġġul iktizā eyledi. Li-Mevlānā Ḥāfız:

کر انکنت سلیمانی نباشد

جه خاصیت دهد نقش نکینی

ثوابت باشدای دارای خرمن

اگر رحمی کنی بر خوشه جینی

نمی بینم نشاط و عیش درکس

⁷⁰ “(Buna hakkıyla) şahit olarak da Allah yeter.” [IV “Nisa” 79 ve 166; XVII “İsra” 96; XLVIII “Feth” 28]

نه درمان دلي نه درد دیني

مروت كرجه نام بي نشانست
نیاضی عرض کن بر نازی نیني

Tercüme:

Süleymānuñ olur engüştü hâtem
Sebeb-i hâşiyet-i naqş-ı nigîne

Şevāba keremüñe ey harman ıssı
Teraḥḥum eyle her bir hūşe-çîne

Neşâṭ-ı ‘ayş-ı ‘uqbā iste sa‘y it
Göñül dermānı ile derd-i dîne

(7a) Nişānsuz nāmdur gerçi mürüvvet
Rüşen ‘arz it niyāzuñ nāzenîne

Neşr: ve li-hāzā nām-ı pādişāh-ı İslām her harf evvelinde şeref-baḥş u ‘ünvān-
maḳām olındı. Li-münşîhi:

Şafvet-i sîme nişān oldı delîl ü rüşen
Gelse tamğaya olur sîm ile zer-i hāşşü’l-hāş

Ḳāl olan rüy-ı zeri āteş-i ‘aşḳuñ eridür
Püte-i ḳalbe giren buldı hulāşa ihlāş

Şafaḥāt üzre cevāhirle virüp nazma nizām
Zîkr ider nām-ı şeh-i ‘ādili aşḥāb-ı havāş

Neşr: Mercū vü mutezarra‘dur ki zîver-i hüner ile ārāste ve gevher-i ṭab‘ u fażl-
perver ile pîrāste olanlar vüfūr-ı fażl u hünerlerinden ıslāḥa şāliḥ nazarlar buyurup من

صنف فقد استهدف من انصف فقد استطرف ile ‘amel ve taşhîḥ-i mevāzi‘-i ḥalel buyurular ki
 kuşūr-ı şān ile bu ‘azîz merām ya‘ni tavşîf-i hümām bin hümāma iḳdām u iḥcām
 meşābe‘-i şettāt-ı Şüreyyā ve’s-serā ve’l-‘afvü min şe’ni’l-Mevlādur. Li-münşîhi:

Zıkr-i nāmıyla olur nice şerefler zāhir
 Vaşfına ḥaḳḳ-ı edā ile kim ola ḳādir

Her kesüñ ḳudreti taḳdîr iledür ḳadri ḳadar
 Medḥe maḳdûri-i ḳadrum ḳadar itdi Ḳādir

Dilerüz ḥazret-i Ḥaḳdan ide ‘ömrini ziyād
 Ḥaḳḳa evfaḳ ola andan ne olursa şādır

Ser-eflāke ire tûḡı otaḡı çekile
 ‘Ālem-i ḥāke ḳurulduḳca bu bālā çadır

Dā‘îsi ḥazret-i Sultān-ı cihānuñ çoḳdur
 Añladuḡum bu Şerîfi gibi olur nādir

تمت

ŞİİRLER

ELİF

1

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 7b 1 Rüşen oldı mülk-i hüsn içre ruhuñdur dil-berā
Gün gibi meşhür olan āyīne-i 'ālem-nümā
- 2 Meh çerāğını cemālūñden yaqar ey āf-tāb
Mihre gālib pertevūñ nūr-ı ezelsün gālibā
- 3 Kāmet-i bālāña nisbet eyleyenler oldı pest
Ser-fürü kıлмаqıla ey serv oldı sidre muntehā
- 4 'Ar' ar öykünmekle medhūl oldı bālā kaddūñe
Bu günehle servi şarşarsa n'ola bād-ı şabā
- 5 Görse hayretde qalurdı düşde Mānī naqşını
Şaldı bir naq' -ı munaqqaş şahñ-ı şahrāya hevā
- 6 Haşre şahidlerle ey dil mürdesi şahid yeter
Her yıl ihyā eyler emvāt-ı nebātātı Hudā
- 7 Ğamzeñ oqı durmayup şadrumda tokınmaz geçer
Bilmedūñ āyā qadüm ham itdügūñ ey qaşı ya
- 8 Bülbülāsā dām-ı tende eylerin āh-ı hezār
Rağm umup ey ruğları gül cevri bī-ğad bī-vefā
- 9 Mülket-i 'Oşmāniyāndan sürmeye lāyıq durur

- Kılmayanlar hāk-i pāyuñ kuhlın ‘ayna tūtiyā
 10 Hāzret-i Sulṭān Murādū’bn-i Selīm Hūn devridür
 Nūr-ı ‘adlinden irür ‘ālem gözine rüşenā
 11 Olmağa rif‘atde ‘izzetde sa‘ādetde müdām
 Eyledi şāhān-ı ‘ālem sāyesine ilticā
 12 Devr-i ‘adlinde murāda irdi aşhāb-ı ‘ulūm
 İrdi eyyām-ı şafā irişdi vaqt-i dil-küşā
 13 Eyler inşāfı günü mäh-ı cihānı müstefid
 Mihr-i ‘adli pertevdür şemse-i bedr-i dücā
 14 Kāsımu’l-erzāk iden Hāk ‘ālem-i ecsādda
 İtdi ‘irfānla kelām-ı pākin ervāha ğidā
 8a 15 La‘l-i yār u dürr-i dendān ‘aksini medhinde gör
 Böyle rengin nazma hoş-āyendedür nāzük-edā
 16 Cān gibi mihr ile mäh ey baḥr-ı cūd oldu kenār
 Olsa her şāh-ı cihān saña ‘aceb mi hāk-i pā
 17 Ey Süleymān-saḫvet ü ‘izzet-maḫar Behmen-vegā
 Vey Nerīmān-heybet ü şafvet-nazar rüşen-ziyā
 18 Durdı kullar bağladı kollar kılup ‘arz-ı hulūş
 Kavli şādık hānlar kul oldu şāhum bī-riyā
 19 Ey selāḫin-i cihān ser-çeşmesi ‘ālī-nazar
 Hāk-i pāyuñ çeşmine şāhān ider kuhl-ı cilā

- 20 ' Ālem-i cisme vücūduñ ' ādetidür cūd-ı cān
Devrūñ ey ser-çeşme-i ' ālem hoş eyyām-ı şafā*
- 21 Eylesün ğarrāları kullaruñuñ ' azm-i ğazā
Kār-zāruñla ' adūlar kārı zār olsun şehā
- 22 Kīmyādur hāk-i rāhuñ āstānuñ toprağı
Tūtiyāāsā iken olmaz nazīri kīmyā
- 23 Cem' i tefrīk oldı a' dānuñ teferrüd eyledūñ
Saña lāyık qadr u ' izzet düşmene derd ü belā
- 24 Hāzretā zerrīn sancağıñ virürken mihre fer
İki başlu ejdehā teşbīh-i muṭlaqdur aña
- 25 İltifāt için sürer yüz āstānuña güneş
Bir yalñ yüzlü ışıqdur itmek ister ittikā
- 26 Āstānuñ rif' ati tafzīlidür tafşīlümüz
Dehre zātuñ mihr-i rüşendur toğar şubḥ u mesā
- 27 Düşmenüñüñ yüzine çaldı mü'ekked silleler
Cūşa geldi baḥr içinde yüz biñ emvāc-ı ' anā
- 28 Müste'ār-ı hāliş oldı şu zülāl-ı luṭfuña
Peyk-i dāmen-der-miyāndur bād her dem hāzretā
- 29 Eylerin hānum taḥayyül gökde uça düşmenüñ
Tīrūñ anı gökden uçurur kaçan bulur hümā
- 30 Gerçi hānum verd-i medḥūñ vird idenler şad-hezār

* Vezin fazla geliyor.

Bu Şerîfî de müdâvimdür şenâña dâyimâ

- 31 Bî-riyâ olan du‘ âmuz eyle fażluñla qabûl
Üstüvâr eyle binâ-yı ‘ ömrini yâ Rabbenâ

2

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 8b 1 Göylerüm zeyn itdi cismi eylemez gördüm vefâ
Cevri çok dildâr için yaqdum nice dâğ-1 cefâ
- 2 Şâh-1 ‘ aşkuñ didiler kim qâsesidür câm-1 Cem
Şaf-nişînân-1 sa‘ âdetmend-i erbâb-1 şafâ
- 3 Acımışdur baır-1 eşküm mevc-i âhum garq ide
Tutalum olmuş ‘ adû devletle hânım Kaydafâ
- 4 Ol tabîbüñ la‘ l-i nâbın ârzü eyler gönül
Dürcinüñ eţrafına derc olmuş âyât-1 şifâ
- 5 Gör Şerîfî bendeñüñ ol pek güzelden çekdügin
Pâdişâh-1 ‘ aşq-1 pâke hâlüm ‘ arz it Âşafâ

3

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün

- 1 Ey qaddi elif gamzesi peykân u qası ya
Ya eyledüğüñ qaddümi bilmez misin ayâ
- 2 Bir dem ola qanım şorıla qanlı gözünden

Öldüm meded ey ʿĪsī-nefes kı̇l beni ihyā

- 3 Nālem neye inler çüridüp (?) sīm-i sirişkin
Ağzuñda vefā nāmı yok ey gonca-i zībā
- 4 Her demde yudup demleri ʿaşqum şaқınurdum
Esrār-ı dili kı̇anlu yaşumdur iden ifşā
- 5 Zülmetde hayāt ābını bilmez bu Şerīfī
Rūşen leb-i cān-bağşuñı dünyā bilür ammā

4

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Gelse peykān ey kemān-ebrū ʿināyetdür baña
Tığ-ı müjgānuñla cān virmek saʿ ādetdür baña
- 2 Zülfiķār ğamzeñ ile dil deli ey düldül-süvār
Bu ʿAlilik şāh-ı merdāndan mürüvveddür baña
- 3 Tīre kı̇albe şuʿle virsün diyu tīre cān atar
Sīne gönder ey kı̇aşı ya hayli minnetdür baña
- 4 Ğayrılarla haşr olursun añ kı̇ıyāmet günlerin
Fırķatüñ ey serv-ķad her gün kı̇ıyāmetdür baña
- 9a 5 Bu Şerīfī özge şāh-ı hūsne kı̇ul oldı dime
Hāşa liʿllāh pādişāhum bu saқāmetdür baña

5

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil-berā hierüñ şeb itdi rūzumı haqq-ı Hudā
Gice gündüz inler oldum zülf ü rüyuñdan cüdā
- 2 Didüñ ey şüh-ı ' Arab luğ u vefā idem gadā
İşbu ferdādan irişdi cāna rüñānī gıdā
- 3 Ey tabīb-i hāzık-ı ehl-i dilān-ı ' ārifān
Ey şafā-yı derdmendān-ı devā-yı küll-i dā
- 4 Şad-hezār olsa hezārı gülsitān-ı ' ālemüñ
Diñler ' uşşākuñ nevāsın idemez şit ü şadā
- 5 Bu Şerīfiye şehā ter düşme lāzımdur saña
Yazmağa evşāf-ı hüsñüñ şa' ir-i nāzük-edā

6

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Hüb açdı benefşe hañını rüy-ı semensā
Keşf itdi ruñınuñ günini zülf-i şebāsā
- 2 Mevlāyilere yine ' ayān sırr-ı semā' uñ
لا يمكن ان يدركه العقل قياسا
- 3 Şu gibi gidüp kendiden olsa n'ola dil şāf
ما صادف من راح مصافتك كئسا
- 4 Vechinde görüp zülfi niñābın didi ' uşşāğ

سبحان قدير جعل الليل لباسا⁷¹

- 5 Dünyā ne dūrūr anda nizā‘ ide Şerīfī
A‘ dāya müdārā ider aḥbāba müvāsā

7*

Mef‘ ūlū Mefā‘ īlū Mefā‘ īlū Fe‘ ūlūn

- 1 Reng-i lebūñ itdi şafaķı lāle-i ḥamrā
Sebz oldı ḥaṭuñ reşki ile günbed-i ḥaḍrā
- 2 Ṭübā gibi rif‘ atde ol ey server-i dā’im
Olsun ḳo yerüm ‘aşḳuñıla tūde-i ḡabrā
- 3 Çoķ dürlü ḥayāl itdi felek māh-ı nevāsā
Rā ḳaşuñı seyr itmege geşt itdi çoķ ārā
- 4 Ğamzeyle lebūñ diller uğurladı şanurlar
Yār oldı ḥarāmīler ile dil-ber-i ḡarrā
- 5 Ḳıl zāviye-i ḳalb-i Şerīfī[y]i ‘imāret
Yaḳduñ dil-i vīrānemi ey şūḥ-ı dil-ārā

8

Fe‘ ilātūn Fe‘ ilātūn Fe‘ ilātūn Fe‘ ilūn

- 1 ‘Aḳl u dil zūlf ile cān ḳaldı perīşān şehā
Buldı cān mülkini şāh-ı ḡam-ı cānān şehā

⁷¹ “Geceyi bir örtü yaptı(k)” [LXXVIII “Nebe’’ 10]

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 2 Gözlerüm ağlamadan nuṭka mecālüm qalmaz
Ṭotalum ola gönül ol şeh-i ḥübān şehā
- 3 Gürkī ihvānda şafānuñ eşeri qalmaz
Gitme şaḥralara ey Yūsuf-ı Ken' ān şehā
- 9b 4 Ben raḳīb ile keşākeşde olayın ḳo beni
Bāğda tek şalın ey serv-i ḥırāmān şehā
- 5 Gösterür şemsi rikābında Şerīfī gāhī
Geh gezer gün gibi ol server-i şāhān şehā

9

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hey vefāsız bu cevirlir ' aşıḳa eyler vefā
Deşt-i buḥrāna şalup ḳalmaḳ neden böyle cefā
- 2 Bülbülāsā vālih-i āh-ı hezār ider mi ki
Varısa germiyyet-i ḥüsn itdi ey gül iḳtizā
- 3 Küleh ü tāc u ḳabā maḡrūrın āḫir göreler
İşbu ' ayyār-ı felek ne lu' b ile tācın ḳapa
- 4 Dāyimā toḡar ser-i aḡyāra gün gibi o māh
Ṭālī' um yoḳdur tenezzül eylemez benden yaña
- 5 Şāh-bāz-ı luṭf ile alduñ Şerīfī göñlini
Şaydgāhuñ sāḫa-i ehl-i dilāndur ḫazretā

10

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kāziyü'l-ḥacāt-ı kudret ḥükminüñdür iktizā
Bu edāyile müderris idemez def' -i kazā
- 2 Ol yüzi gül gonca-fem ağıyāra hem-dem olalı
Lāleler gösterdi kanlu yaşum ile her fezā
- 3 İstesem başın alurdum dir imiş dil-ber dilā
Çünkü ḥaḳḳuñdur irādet vir boyun göster rızā
- 4 Reml-i sā' at gibi durmaz mā' -i cārīdür aḳar
Yār ile her demde dem sür itmeden ' ömr inḳizā
- 5 Ḳanḳı devletdür Şerīfi ya kazā yānındaki
Baña olmadı müyesser āh devletlü kazā

11

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bir nihāl-i tāze gördi oldı dil cüyān aña
Durmayup ' aynum aḳar eşküm gibi ḥübān aña
- 2 Ol şehüñ şāh-ı ḥayāli cān evin iḫyā ider
Ḳalb-i ḳālıbla dil oldı bende' -i fermān aña
- 10a 3 Yir idindi sīnelerde tiri ol ya ḳaşlınuñ
Dirse yiri ehl-i diller oḫ şafā-yı cān aña
- 4 Nefs-i emrde yāra şehlük ḥüsn ilinde ḥükmidür

Olmış ayru şafha-i haṭ üzre hoş ʿ ünṵān aña

- 5 Hüsni medḥinde Şerîfi oldu Ḥassān-ı zamān
ʿ Ālem-i maʿ nāda taḥsīn eyledi Selmān aña

12

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Tīr-i tīgüñ terk idince sīnemi şabr itdi tā
Dimedi cān bu firāqa kāmētüm oldu dü-tā
- 2 Geçdi yirlerden yire pā-māl olup üftādelər
Olalı sen kāmēt-i bālā-bülende mübtelā
- 3 Tıfl-ı nev-restem ne sūya meyl ide yār diyu
Şu gibi eşkümlə dil tağladı aqđı her yaña
- 4 Baña būy-ı zūlf-i yāri irgürürsen her seḥer
Ḥaḳḳuñ ol ābādı elṭāfiyla ā bād-ı şabā
- 5 ʿ Āşık-āzār oldılar şimdi Şerîfi ḥūblar
Āşinā bī-gānelər hergiz añılmaz āşinā

13

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Ey gözi şāhin güzel ḥāl-i siyāhuñ cā-be-cā
Diller aldı beñleridür şaydgāhuñ cā-be-cā
- 2 Diller uzatdı dilā kabründeke sūsenlerüñ

Söylesün mülk-i ʿadem sırrın giyāhuñ cā-be-cā

3 Pek güzellerle didi ol şāh-ı hüsni seyr iden
Begleri hıdmetdedür ʿālem-penāhuñ cā-be-cā

4 Yüz dutardı hāzretā devlet saʿādet bendeñe
Rūy-māle kı̄abil olsa hāk-i rāhuñ cā-be-cā

5 Her gün āhuñ āh-ı ʿuṣṣāk ile ʿarż it dil-bere
Diñlenür zıulmı Şerīfi bī-günāhuñ cā-be-cā

14

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Kaʿbe hākkı olmam ey dil kūy-ı dil-berden cüdā
İşigi taşındadur devlet degül serden cüdā

10b 2 ʿĀşıka dil-ber lebi maʿcūn-ı cān-efzā ister
Ehl-i diller olmasun pālūde-i terden cüdā

3 Hāk-i pāyuñ hāk-i bābuñsız gerekmez gözlerüm
Her sirişküm olsa bir dūr nemdür ol dürden cüdā

4 Zerrece mihrüñ zevālini Hudā göstermesün
Ol cemāl-i bā-kemāl olsun o günlerden cüdā

5 Yüz sürüp yaşum döküp yāre Şerīfi yazarın
Gence mālīk ʿāşıq olmaz sīm ile zerden cüdā

15

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Kıldı İskender ruhuñ āyīnesin ‘ālem-nümā
Āb-ı hayvāndur lebūñ haṭṭuñ Hızırdur cānuma
- 2 Cām-ı hüsne haṭṭ-ı zībā yazmış üstād-ı ezel
Vechi var dirsem yüzi eṭrāfı hoş haṭ ber-şafā
- 3 Süre-i *ve’ş-şemsî* keşşāf oldı ol haṭṭ-ı ‘izār
Eyledi vech-i kerīmūñ keşf-i āyāt-ı Hudā
- 4 Her kaçan gülşende ol şeh nāza āğāz eylese
Bülbülāsā derd ile ‘uşşāḳda artar nevā
- 5 Kāmet-i yāri Şerīfî serve kim teşbīh ider
Mā-beyinde farkı vardır *بین ارض و السماء*

16

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Ālem-i nāsūtdan lāhūta ‘azm itsem n’ola
‘Āfiyetden itdürür kaṭ‘ -ı naẓar çeşmūñ baña
- 2 Kayd-ı tenden cümleten dār-ı cihānda geç gönül
Eyler ilk Allāhdan Manşūr-ı ‘aşkuñ cān fedā*
- 3 Serve refṭār öğredür bāğa hayāt-efzā olur
Jālelerle şu seper pejmürdeler üzre şabā
- 4 Kaddūñ üzre rā kaşuñ tedbīr-i ‘ālī eyledi

* Mısrada anlam muğlak

İtdi çok āzāde vü üftāde-i ‘ aşkuñ bora

- 5 Sem‘ ine dendānı vaşfi irse dirler çeşm-i ter
Harc ider dirler Şerīfī şā‘ ir-i nāzük-edā

17

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 11a 1 ‘ Aks-i rüyuñ viridi cānā cām-ı raḥşāna şafā
Gün gibi virdüñ bugün erbāb-ı ‘ irfāna şafā
- 2 Dil-berā ḥandān olursun baḫduğumca rüyuña
Gösterür ehl-i kerem her bār-ı iḥsāna şafā
- 3 Devr-i ‘ adlinde ṭoludur şems şevkıyla cihān
Dāyimā erzānīdür Sulṭān Murād Ḥān’a şafā
- 4 ‘ Azm idüp pīr-i ṭarīḳat menziline vāşıl ol
Tekye-i ‘ aşḳ içre ey dil eyle şāhāne şafā
- 5 Bu Şerīfīnūñ görüp mürşid şafā-yı ḥāṭırın
Meclis-i şevḳında yārūñ şundi bir dāne şafā

18

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Rüşenā bulsa gözüm rüyuñı görsem cānā
Sāye-i ḳāmet-i mevzūnuña irsem cānā
- 2 Pāyüñe la‘ l nişār eyleyeyin firḳatle

Beni an aqlamaqa gel oya bir dem cānā

3 Bār-ı ‘aşuñ bilümi bükdi am-ı hicrūñle
Böyle incündüğüñüñ aşlını bilsem cānā

4 Dil ü cān kūşe-i ātırda sirişkümlle bugün
Oldılar ūn-ı derūn şerine hem-dem cānā

5 Sehv idüp servi Şerīfi adūñe beñzetdi
Şimdi mi eyledi eksüklügi ādem cānā

19

Meʿ ulü Fā' ilātün Meʿ ulü Fā' ilātün

1 Ey yār-ı şūḫ* [u] nāzük serv-ad ü dil-ārā
Āyīne-i ruḫūñdur gün gibi ‘ālem-ārā

2 Sūfi şarāb-ı ‘aşı ümmü'l-abā'ıñ añlar
atdurmamışdur aña bezm-i ezel mezāyā

3 Āyīne-i Sikender cām-ı şafāya beñzer
Eṭrafına yazılmış aḫvāl-i mülk-i Dārā

4 Āsāyiş-i cihānuñ tefsīridür bu mışra‘
Aḫbāba it telaṭṭuf düşmenlere müdārā

5 Mazmūnını bu avlūñ yazdı Şerīfi Cāmī
Nādān u cāhil ile mümkin degül bu ma‘ nā

* Metinde şeklinde imla edilmiştir.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 11b 1 Ey sa' ādet āf-tābı Һazret-i zıll-ı Һudā
Eyledi eyyām-ı 'adlün dünyeden zılmı cüdā
- 2 Dār-ı Һaқdur saña inşāf eylemez kimse Һilāf
'İzzetünden ehl-i 'adl eyler recāyı ibtidā
- 3 Devletünde irdi maқsūd u murāda her kişi
Zātuña şāhān-ı 'ālem eylediler iқtidā
- 4 Āsmān-rif' at ref' ü'l-miknet ehl-i ma' delet
Maзhar-ı luғf u hidāyet 'avn-ı Һaқla mühtedā
- 5 'Ālem-i 'ulvīden eylerler şenā kerrübīyān
'İffetün rūhāniyāna oldı rūhānī gıdā
- 6 Һāk-i pāy-ı ehl-i dil olanlara olduñ zahīr
Pāy alup luғf u keremden bāy oldı her gedā
- 7 Heft-kışver buldı inşāfuñ günüyle rūşenā
Gösterür āşār-ı 'adlün 'āleme nūr-ı hüdā
- 8 Ehl-i 'irfān çok Şerīfī gibi ammā az olur
Nāzım-ı evşāf-ı pākün şā'ir-i nāzük-edā
- 9 Midhatünde ma' rifet cevherlerin eyler nişār
Nāzm iderken vaşf-ı pākün eyledi dürler fedā

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kaldırıp bālīn-i maşrıqdan seher ser āf-tāb
Oldı ser-tā-ser zemīne nūr-güster āf-tāb
- 2 Nürdan hil' at geyüp geçdi zümürüd tahtına
Rüşenālık 'ālemine oldı dāver āf-tāb
- 3 Tağıdup cünd-i şebi fetḥ itdi Şām-ı zulmeti
Ol yüzi ıssı melek* yüzlü dilāver āf-tāb
- 4 Beyza-i zāğ-ı şebi alup ser-i çengāline
Ġarba toğru bāl açup pervāz eyler āf-tāb
- 5 Geydiler her bir şecer zerrīn ser-ā-ser ser-te-ser
'Arz ider sulṭān-ı vaqt-i şubḥa 'asker āf-tāb
- 12a 6 Dil-ber-i ḥurşīd-i ṭal' at zāhir oldı şandılar
Çār-bālišden kaçan gösterse peyker āf-tāb
- 7 'Arz-ı ruḥsār eyledi ya Yūsuf-ı Mısr-ı cemāl
Ya Züleyḥā-yı zamāna oldı efser āf-tāb
- 8 Hoḳḳa-bāz-ı çarḥ mīnā-yı zeberceddür meger
Ḥayli necmi hoḳḳa-i çarḥ içre gizler āf-tāb
- 9 Ḥarman-ı dehre zer-efşāndur anuñ her rīzesi
Oldı güyā nürdan ğırbāle çenber āf-tāb

* Metinde "yelek" şeklinde imla edilmiştir.

- 10 Şaldı baħr-ı aħđara bir nürdan zevrağ yine
Māh-ı nevdan eyleyüp sımın lenger āf-tāb
- 11 Sımıdan perdür hümā-yı āsmāna māh-ı nev
Şāhbāz-ı lā-mekāna şeh-per-i zer āf-tāb
- 12 Fülk-i sime bādbān itdi siyāh atlas hilāl
Zer hümāya sürh vālā eyledi per āf-tāb
- 13 Şa' şa' a şanmañ feleklerde ziyā-güster olan
Dest-i şāh-ı ' aşka güyā şandı hañcer āf-tāb
- 14 Göz göz āyīne idüp eyler bu āyīne nazār
Şanma encümlerdür açdı nice manzar āf-tāb
- 15 Medh iderken evc-i hüsniinde meh-i ruhsārını
Güş-ı cāna oğıdı bu beyti ez-ber āf-tāb
- 16 Oldı bāğ-ı rif' atinde şāh-ı Tübā şan felek
Encümān berg-i hazān dīde aña bir āf-tāb
- 17 Mühre-i māh ile virdi şafha-i çarha cilā
Çekdi zerrīn hayt ile üstine mıstar āf-tāb
- 18 Nāme-i çarhuñ seher dībācesin tezhib idüp
Nāmın anda şehryārūñ yazmađ ister āf-tāb
- 19 Ya' ni şāh-ı baħr u ber sulţān-ı ' ādil Hān Murād
Lem' a-i tīgından oldı heft-kışver āf-tāb
- 20 Bir felek-şavlet melek-siret kamer-şüretdür ol
Rüşenā-yı tal' atı nürıdan umar āf-tāb

- 21 Mazhar-ı ihsânıdur dürr-i yetim ‘ummânda
Dergehi hâkinde her bir zerre mazhar âf-tâb
- 12b 22 Tâk-ı eyvânında ya kandil-i zer-endüdedür
Gezdürür yaḥud sarây-ı şehde micmer âf-tâb
- 23 Ravza-i kâdr-i semâ-sîmâsı ‘âlî devḥadur
Her güli bir necm olur her necmi envâr âf-tâb
- 24 Zûlm peydâ olmasun diyu gice ser-vaḳtine
Keh-keşândan ‘adl zencîrini aşar âf-tâb
- 25 Sûre-i *ve’ş-şems* oḳurlar kürsi-i ‘adlûnde hep
Câmi‘-i kâdrûnde oldu nûr-ı minber âf-tâb
- 26 Sensin ol insân-ı ‘ayn u ‘ayn-ı insân-ı cihân
Pertev-i ‘adlûnden alur dâyimâ fer âf-tâb
- 27 Encüm ü seyyâreler yir yir müşebbek revzene
Bâm-ı kaşr-ı ‘adlûnle câm-ı Sikender âf-tâb
- 28 Görelî çevgân u tîḡuñdan döne döne hüner
Dâyimâ merdân-ı rezmüñ üzre döner âf-tâb
- 29 Rezmgâhuñda göreliden çarb-ı kamer tîḡuñı
Berg-i lertzân gibi ol ḥavf üzre ditrer âf-tâb
- 30 Cüy-ı cüduñla şuvarsa bâḡbân eşcârımı
Her dıraḥtınıñ ola bergi kamer ber âf-tâb
- 31 Sofra-ı bezmüñde her dem nuḳle reşk eyler nücüm

- Ol simâ-ı ni^c mete kuruş-ı müdevver âf-tâb
- 32 Kânlar ağlar seyr-i rüyuñdan cüdâ düşdüğine
Olur ânuñçün şafağ rengine ağmer âf-tâb
- 33 Zer rikâbuñ pâyüñe nür sürdügiçün her zamân
Âstân-ı devletüñde oldı muğber âf-tâb
- 34 Bir göz ucıyla nazâr umar Şerîfî n'ola kim
Zerre ye pertev şalup nürânî eyler âf-tâb
- 35 Cānib-i a^c dāya ^c askerler çeküp itsek ğazā
Reh-nümā her gice meh her rûze reh-ber âf-tâb
- 36 Nitekim devr eyleye bu künbet-i vālā-yı çarğ
Şarğ u ğarbı nitekim ide münevver âf-tâb
- 37 Esb-i rif^c at çābük ola ^c ömr ü devlet ber-devām
Eylesün rāhuñ ğubārın serve efser âf-tâb

22

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 13a 1 Şad-hezār oldı iden ğülşen-i ^c aşkuñı taleb
Buldı üfdādelerüñ ħāk-i derüñde mağlab
- 2 Sīm-i eşküm dökerin nazm-ı dürer-bāruñ için
Dehenüñ ^c aksi ğöñülde olalı leb-ber-leb
- 3 Top-ı āhumla ğöñül mülkini itdükde ħarāb
Burc-ı gerdūna irüp oldı şirārum kevkeb

- 4 Var riyā ehlini gör añma ħarābāt erini
Şūfi bī-minnet iĉer Kevşeri ehl-i meşreb
- 5 ‘ Aşķ-ı pāk ile Şerīfi ruĥuña ‘ āşık idi
Şalmanın pertevini ‘ āleme sırr-ı⁷² فارغ

23

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Bülbül ey gül olımaz ‘ āşık-ı zāra ğālib
Oldı bir nālesi biñ āh-ı hezāra ğālib
- 2 Hıfz iĉün Ka‘ be-i ħüsnüñ Ĥacerü’l-Esvedini
Ditrer ol kākül-i ter ħāl-i ‘ izāra ğālib
- 3 Sīneye çekmek olurdı seni olsa tālī‘
Āh yaşum gibi olmadı sitāre ğālib
- 4 Çār-dil-berde ‘ Alī şire gönül tālībdür
Kimdürür ola şehā rābi‘ -i çāra ğālib
- 5 Güneşüñ irdi Şerīfi beşi dördünci göge
Rūy-māl itdi gibi täl‘ at-ı yāra ğālib

24

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ Avnuñı yarınki gün yā Rab baña eyle naşīb

⁷² (Rabbine) yönel. [XCIV “Şerh” 8]

ullaruñ ire beni rz-ı cez kılma ğarb

- 2 lsitn-ı   izzetn bir ben miyim kim blbli
len-i vadetde nlnuñ hezrn   andelb
- 3 Ben ğubruñ   azm-ı ky itdm zlln adına
Bilmezem bumı ya ħkmi ekdi ey ħabb
- 4 dd-i mevznuñla zlfn ad olup aılmağa
Dl olur saña elif outsa std-ı edb
- 5 Bu Őerfi nice avlin ħikyet eylesn
Bir yaña gz yaşı mni  bir yaña meclis-i mehb

25

F' iltn F' iltn F' iltn F' iln

- 13b 1 Ren olaldan ruuñdan rz u Şeb ay f-tb
Perde-i ebre girp mihr ile meh eyler ħicb
- 2 İltic idenleri isnuña ğar itmege
Bar-ı cduñda gz aup gzedr yollar ħabb
- 3 Grdi derbn-ı dern Őevını zerrn tcla
Byle nr ile gneŐ reşk eyler ey   l-cenb
- 4 Kn-ı cd u ma  den-i   adl olan olsun d' im
Km-baŐ u km-bn  km-kr u km-yb
- 5 Yo Őerfi pertev-i ħurŐdveŐ rmumuz
Gn yzin grdke zerre dr idp eyler Őitb

26

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Merhamet eyle didükçe yāre bu ğamgīn ğarīb
Dir benüm şeydālarum çok sen nesin miskīn ğarīb
- 2 Kimse yok ihsān ider bī-çāregān-ı 'āleme
Ṭālib-i dünyā neyinde bulımaz temkīn ğarīb
- 3 Ağniyā sincāb-ı 'izzetde uyur nāz uyhusın
Ḥār u ḥārādan düzeldür pister ü bālīn ğarīb
- 4 Reng-i rüy-ı mehveşüñde görünür ey gül' izār
Erguvān yaprağı gibi şafha-i nesrīn ğarīb
- 5 Bīñ bir adından bir ismi müstaķīmdür Ḥālikuñ
Ḥaķķa şalar kimseye tutmaz Şerīfī kin ğarīb

27

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ṭal' atüñ şemsinde ebr-i ter midür ol ḥaṭṭ-ı ḥüb
Ehl-i diller eyledi dillerde maḥbūbu'l-ķulüb
- 2 Sāha-i dergāhına baş üzre yüzler süreyin
Şulasun seķķā gözüm müjgānum itsün ḥāk-rüb

- 3 Diñle ⁷³ان الله غفار لمن تاب āyetin
Maḥv olur cānā cemīl-i ‘afv ile cümle zünüb
- 4 Ğonca-femlerden vefā resmi gibi ma‘ dūm olur
Noḡta-i faẓluñla yā Rabbi ğuyüb olur ‘uyüb
- 14a 5 Bu Şerīfī şaḡlar aġzuñla miyānuñ sırrını
ليس يدري سرّ قلبي غير علام الغيوب

28

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Eyleme cān * u dili derd ile ḡāsir ḡāyib
Ḳoma zulmetde gözüm nūrı gel olma ğāyib
- 2 Olma ḡūfī güzelüm devr-i şeh-i ‘ādildür
İtme çok cevır ü cefā şanma cihānı şāyib
- 3 Ḳatle emr eyledüġüñ cānına gördi minnet
‘Āşıḡuñ rāyuñı cānā görür emr-i şāyib
- 4 O yüzi muşḡafumuñ rā ḡaşı māni‘ anda
İstihār ile gönül olmaġa ‘aşḡa tā’ib
- 5 Beġenür kār-ı Şerīfī[y]i ḡarābāt ehli
Şūfiyā vā‘ iz-i şehruñ ne ġam olsa ‘āyib

29

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

⁷³ “Allah, tevbe eden için gerçek bağışlayıcıdır.” [XX “Taha” 82]

* Metinde حان “ḡān” şeklinde imla edilmiştir.

- 1 Ḳıbāb-ı hānķāh-ı çarḫa şalsa tañ mı fer kevkeb
Çerāğı nūr-ı şem^ç -i ḫüsn-i dil-berden yaķar kevkeb
- 2 Meger Behrām çekdi çarḫa tīg-ı āteş-efşānı
Şirārı tutdı āfāķı degüldür ey ķamer kevkeb
- 3 Niyār-ı nārdur u nemle felek ḫammāma dönmişdür
İki taş-ı zer-endüdü meh ü ḫūr cāmlar kevkeb
- 4 Şihābıyla feraḫdan ictimā^ç a māh reml urmuş
Şafaķ ḫamra beyāzī-şekl şubḫ-ı sa^ç dler kevkeb
- 5 İder mihr müş^ç abid ey Şerīfi rīviyle ğāyib
Meger zer-mührelerdür ḫoķķa-i çarḫ içre her kevkeb

30

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 ^ç Ārızuñla ķāmet-i bālāña itdi intisāb
Cennet ü Ṭübā şehā⁷⁴ طوبى له حسن مئاب
- 2 Tāb-ı mihrüñden şirār-ı nār-ı dūzaḫlar şerer
Bāğ-ı vaşluñdan revāndur ravza-i rıđvāna āb
- 3 Cūybār-ı bāğ-ı cennet çeşmsār-ı dīdedür
Çeşm-i mestānuñ ḫayālidür nigārā seyr-i ḫ^ç āb
- 14b 4 Eyledi bāğ-ı cemāl-i pāküñi faşl-ı bahār

⁷⁴ “Onun için (dünyada) huzurlu bir hayat, (ahrette) varılacak yerlerin en güzeli ayrılmıştır.” [XIII “Ra’d” 29]

Açdılar zıkr-i cemilünden cinān bir nice bāb

- 5 Oldı müstağrağ Şerîfî baħr-ı ‘aşk-ı pāküñe
Furşat-ı mevsim geçer bu rüzgār eyler şebāb

31

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Gāh eyle nūr tecellî ‘āleme ay āf-tāb
Şafvetiyle ki ruħuñ yüz gösterür mānend-i āb
- 2 Şordum esrār-ı lebünden ey kaşı yayum didüñ
Ya ne ħācet kı̄l ü kāle bu sü’āl olmaz mücāb
- 3 Didiler gencīneler dīvāneler me’vāsıdur
Genc-i ‘aşkuñ ‘aşkına dīvāne dil oldı ħarāb
- 4 Fenn-i ‘aşkuñda nice faşl oldı gön̄lüm imtiħān
Ben kitāb-ı ‘aşkı ehlinden oğurken bāb bāb
- 5 Bu Şerîfî ħātırın sa‘y it Ĥalīlüm yapmağa
Münkesir ħātırları eyle ‘imāret Ka‘be yap

32

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ĥaste-ħālem baña da eyle devā gel ey ħabīb
Derdi derd üstündedür kı̄l müşkilüm ħal ey ṭabīb
- 2 Baña emsem la‘l-i dil-berdür cevāb-ı *Şāfī* dir

Ḳoma gel aḥvālūmi luṭf eyle mücmel ey ṭabīb

- 3 Derdi *Ḳānūn-ı Şifā* ile bilinmez ‘ aşıḳuñ
Baña dermāndan ferāgat ḳıl muḥaşşal ey ṭabīb
- 4 Yār aḡyāra muḳārin vaḳt-i mevt irdi gibi
Ġālibā irdi ecel oldu mu‘ accel ey ṭabīb
- 5 Yazdılar zeyl-i kemālinde zevāl-i ‘ ālemi
Bu Şerīfī ‘ aşḳ ile oldu mükemmel ey ṭabīb

33*

Mef‘ ulū Fā‘ ilātün Mef‘ ulū Fā‘ ilātün

- 1 Gel ey perī gözinden ‘ uşşāḳuñ olma ḡāyib
Üftādeler revā mı firḳatle ola ḥāyib
- 2 Bir nice şekle ḳoyup geḉmiş faḳīri ey yār
Aḡyāra ḳıl naḳar gör eşḳāl-i pür-‘ acāyib
- 3 Tenden cefā ḳılıcı ḡamzeñ şaḳındı tīḡın
Ġam hem belā-yı hicrān yitmez midi maşāyib
- 4 Şalındırup raḳībi dār-ı cihānda göster
Şāhān-ı ḥūsne budur ‘ ālemde rāy-ı şāyib
- 5 Faşl-ı bahār irişdi dīvāne oldu ḡönlüm
Vālā olup mey içdi olmışdı gerḉi ḥāyib
- 6 Şol kākül-i ḳaranfül sünbül şaḳuñ ḳarīni

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Ol hāl-i ‘ anberīnle miskīn-i ter zevāyib

- 7 Mülk-i melāmet içre rüsvāy-ı ‘ aşk-ı pākin
Ĝam yudağ Şerīfī cehhāl olursa baña ‘ āyib

34

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘ Ādilüñ oldı murādı ol şeh-i ‘ ālī-cenāb
Hān Murād-ı ‘ ādile kıldı sa‘ ādet fetḥ-i bāb
- 2 Nitekim yaptı zevāyā-yı kulübı ‘ adl ile
Tekye-i ‘ ālem ‘ imāret oldı qalmadı ḥarāb
- 15a 3 Sedd-i bāb-ı zulm ider faşl-ı de‘ āvī ‘ adl ile
Naşş-ı kâḫı‘ dur anuñ devrinde mażmūn-ı kitāb
- 4 Çünki ‘ ādil devrine irdük şafā eyyāmıdur
İvme ey ‘ ömr-i ‘ azizüm vir amān kılma şitāb
- 5 Devlet ü ‘ ömri ziyāde olmağa eyle du‘ ā
Dermendānuñ şenāsına Şerīfī yoğ ḥicāb

TĀ

35

Meḥ‘ ulü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ulün

- 1 Vechüñde ‘ ayān nūr-ı Hudā şem‘ -i hidāyet
Cismüñde revān gün gibi āşār-ı sa‘ ādet

- 2 Destüñde nümāyān yed-i beyza-i Mūsā
Alnuñda nihān āyīne-i maẓhar-ı hikmet
- 3 Naqş itdi ruḥuñ ḥükm-i ezel levḥ-i ẓazāda
Vaşf itdi lebüñ ceff-i ẓalem ẓātib-i ẓudret
- 4 Sen evc-i semā üzre ḥümāsın ider ʿuşşāḳ
Pāyüñe yüzün sürmege yirden göge minnet
- 5 Ey gülşen-i ʿālemde boyı serv dil-ārā
Vey bāḡ-ı İremde gül-i gülzār-ı leṭāfet
- 6 Kūyuñda şehā şeş-cihetüm baḡladı ẓaldum
Ol ḥāl ü ḥaṭṭ u zülf ü ruḥ u ʿārız u ẓāmet
- 7 Ref itdi yine bürḳaʿ-ı zülfini yüzinden
Açup oḳıdı muşḥaf-ı ḥüsniñde bir āyet
- 8 Medḥinde iken şāh Murād Ḥān-ı zamānuñ
Gün gibi ṭulūʿ eyledi bir maṭlaʿ-ı izzet
- 9 Güş eyledi bu maṭlaʿ-ı cān-baḡşı hezārān
Evrāḳ-ı gül-i bāḡa yazup oḳudı ẓat ẓat
- 10 ʿĀlemlere ʿadli döşedi sofrā-i niʿmet
Eyler bu cihān ḥāḳına her bār ziyāfet
- 11 Āfāḳa ziyā-güster olur nūr-ı ḥüdādur
Ol zāt-ı şeref-baḡş şeh-i ḥāmī-i ʿümmeṭ
- 12 Miḥnet yirine görđi zamānında muḥabbet
Raḥmetde olup ḥāḳ-ı cihān çekmedi zaḥmet

- 15b 13 Küffāra beyān eyleyeli feth-i mübīni
Nāmūsını İslāmuñ ider seyfi şıyānet
- 14 Mülkindeki beglerbegiler şehlere hem-tā
Hāḡāna bedel mīr-i livālarda emāret
- 15 Cāmi^ç olalı luḡfi zevāyā-yı ḡulūbı
Mi^ç mār-ı cihāndur ider āfāḡı^ç imāret
- 16 Her nīze şudūr itdi geḡüp şadr-ı^ç adūya
Ser-^ç asker olup cündine gösterdi şadāret
- 17 Yitmez mi kerāmet ki müsahḡhar aña^ç ālem
^ç Ālemde eyā ḡālib-i āşār-ı kerāmet
- 18 Hükminde dönüp noḡtası ḡāle ḡaḡı zülfe
Her hükmi olur pādişeh-i mülk-i melāḡat
- 19 Göz görmedi a^ç dāya ḡabībüm bu ne ḡikmet
Tīḡuñ gibi şerbet içirür ehl-i ḡazāḡat
- 20 ^ç Ālemde zihī āyīne-i şun^ç -ı Hūdā kim
Baḡsa ḡaşı rālar görinür ḡible-i millet
- 21 Döymez yüregi şa^ç şa^ç a-i tīḡuña Sāmuñ
Tāb-ı güneşe hiç ola mı zerrede ḡāḡat
- 22 Rezminde eger ḡullaruñuñ ḡāzır olaydı
Görürdi Nerīmān ne dūrür şavlet ü heybet
- 23 Temhīd-i mebādīde ser-efrāz-ı cihānsın

- Teşyîd-i mebâyinde zahîrûndür ‘ adâlet
- 24 Nazmumla şehâ nağme-serâ oldı hezâran
Zeyn oldı yine güller ile gülşen-i midhat
- 25 Her saır-ı ğazel sırr-ı ma‘ ânide beyândur
El virdi baña fâris-i meydân-ı belâgat
- 26 ‘ Âlem nitekim dâyir ola kuşb-ı cihânda
Erkânı mü’eyyed ola tâ rûz-ı kıyâmet
- 27 Hândân ide gül gibi Şerîfî anı Allâh
‘ Aks-i ruhı ile ire âfâka meserret
- 28 Şehzâdelerin eyleye Hâk serv-i ser-efrâz
Her şâhı ile şağ ola ol nahl-i sa‘ âdet

36

Mefâ‘ İlün Mefâ‘ İlün Mefâ‘ İlün Mefâ‘ İlün

- 16a 1 Kıyâmetde bu kâmetle eyâ serv-i sehî-kâmet
Geçer hoş sâye-i serv-i bülendüñde kamu ümmet
- 2 Sen ol baır-ı şefâ‘ atsin senüñ deryâ-yı luţfuñdan
Yunur zaımetdeki nokta olur mücrimlere rahmet
- 3 Sen ol zıll-ı hidâyetsin kamuya reh-nümâ reh-ber
Mürüvvet kânısın senden cihâna neşr olur himmet
- 4 Haremde muhterem olmağa gönderdi seni Ma‘ bûd
Cemâlüñ Ka‘ bedür tāk-ı hilâlüñ kıble-i millet

- 5 Kemîne kemter ü çāker za‘īf ü derdnāküñdür
Şerīfī-i ḥaḳīr ü ḥāksār u rācī-i şefḳat

37

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 İrdi ol nāvek-i müjgān-ı kemāndan rāḥat
‘Ömrüñ efzün ola ey ḳaşı kemānum ḳat ḳat
- 2 İreli zülf-i hevā-baḥşuñ ile gülşene bād
Çāk idüp gül yaḳasın oldı esīr-i miḥnet
- 3 Çeşme-i āb-ı şafādur dehenüñ ammā kim
Zeḳanuñ çāh-ı dilān gözlerüñ ‘ayn-ı āfet
- 4 Sırr[ı] var nergis-i mestānesinüñ ğafleti ḳo*
Yuḥtemel** zülf-i perīşān ola dām-ı ḥikmet
- 5 Nāle vü āh olalı baña Şerīfī mūnis
İrdi dil şīşesine dest-i ḥavādişle şikest

38***

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Şīr-i iḳlīm-i seba‘ merd-i dilīrān-heybet
Ḳahramān-çeşm ü ḥaşem-baḥş Nerīmān-heybet

* Mısrada anlam bakımından bir kapalılık söz konusudur.

** Metinde “يَحْتَمَل” şeklinde imla edilmiştir.

*** Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 2 Āşaf-ı şaff-ı vüzerā geldi mübārek bāda*
Taht u baht oldu (.....)
- 3 Esedu'llāh kerem-i hāmī-i şer' -i nebevī
Mālik-i mülket-i 'ālem-i ş(.....)
- 4 Tīğlar yaluñ olup yandı yağıldı a' dā
Rūz-ı remzinde ol(.....)
- 5 Rūy-ı 'izzinde vücūhıyla Şerīfī görünür
Devlet ü şevket(.....)

39

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 Bir mū-ḳadür görünür yoḳ ortada ne hikmet
Vaşf-ı miyān-ı yāre itsek ne deñlü diḳḳat
- 2 Vā' iz cehennem ile āteş bıraḳdı dehre
Var ise nār-ı 'aşḳum itmiş dūrür sirāyet
- 3 Āh ol cefā ḳılıcı üstüme çekdi hançer
Yalman-ı tīḡı ile gösterdi yine ḥiddet
- 4 Zūlm-ı cefā-yı yāri çek nāle itme ey dil
Çünki naşībūñ olmış derd ü belā vü miḥnet
- 5 Ölmez Şerīfī hergiz buldı ḥayāt-ı sermed

* Vezin bir hece fazla geliyor.

Durdıkça dāyim anda gencine-i muhabbet

40

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 16b 1 Dehenüñ gonca dişüñ dür-denedür bu hikmet
Düşdiler vehme miyānuñda idenler diğkat
- 2 Pāk dāmenlügüñ ey kāmēt-i bālā şābit
İtdi pākān-ı dü-‘ ālem saña ‘ ālī himmet
- 3 Hālūñe karşı yaşum dāneleri kūyuñda
Gendüme oldı şehā reh-zen-i bāğ-ı cennet
- 4 Yāre var dilde disem parçalar pārelere
Dāğ urur cānuma ol gonce benüm lāle-şıfat
- 5 Sür‘ at-i ‘ ömr ile koşuldı Şerīfī yaşum
Cūy-ı cārī birisi biri tiz aqar sâ‘ at

41

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bu ribāt-ı dü-deri qor giderüz ey dil-i mest
Tıtalum tāk-ı muqarnes ye bülend ola ye pest
- 2 ‘ Ālemüñ ‘ ālemi yok varinuñ ardında ‘ adem
Ne kemāl ola kemālī ki şunar naqş aña dest
- 3 Bād-pā esbe binen h̄‘āce vü Āşaf n’oldı

Her nefes anlara kâdveş* dili çendân refteft

4 Bâl ü perle göre pertâb oğı rif' atde iken
Gökden uçurdu felek eyledi kâdrini şikest

5 Bu Şerîfî yazalı ey yüzi gün evşâfuñı
Gül gibi güfte-i rengîni gezer dest-be-dest

42

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

1 Tâ' at-ı zâhid-i huşki niçe ide dil mest
Oldı bezm-i ezelüñ derd-keşi rûz-ı elest

2 Cân metâ' ını çalar düzd-i ecel bir dem olur
Cem' -i dünyâ idenüñ evveli a' lâ şoñı pest

3 Çâr-tekbîr ile yoğ çâre namâzı kılınur
Cüy-ı ' âlemde vuzûya şu ki bir kez şuna dest

4 Evvelâ ' iş ü tarab şoñra ta' abdur cânâ
Bağlamış hükm-i belâ birle belâ rûz-ı elest

17a 5 Fazl-ı Raḥmānı ümîd eyle Şerîfî gibi gel
Olma me'yūs-ı der-i raḥmetüñ ey dīne perest

43

Mef' ulü Fâ' ilâtün Mef' ulü Fâ' ilâtün

* Metinde şeklinde imla edilmiştir.

- 1 Hālvēt-niṣīn olana seyr-i cihān ne ḥācēt
Sükkān-ı kūy-ı yāre ğayrı mekān ne ḥācēt
- 2 Hāṣıl olur murāduñ ey dil çü luṭf-ı Hāḳla
Viren alan çü oldur ‘avn-i fülān ne ḥācēt
- 3 Yārūñ zamīr-i‘ilmi nūr-ı cihān-nümādur
İzhār-ı ihtiyāca ey dūstān ne ḥācēt
- 4 Cān-baḥş olan leb-i yār çünki virür vazīfeñ
Ey ‘āşık-ı gedā-dil tül-ı zebān ne ḥācēt
- 5 Maḳşūd cān u dilse olsun fedā Şerīfī
Nehb itmege metā‘ın ol yār cān ne ḥācēt

44

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Cezbe-i zülfi şalup ol meh-i ḥurşīd-şıfat
Ṭāḳ-ı ebrūyile ‘uşşāḳı ider bī-ṭāḳat
- 2 İrüp envār-ı ezelden lema‘āt-ı Feyyāz
Ḳālīb-ı ṭālībe keşf oldı kelām-ı ḥikmet
- 3 Perde-i bezm-i semā‘ı düzeli muṭrib-i ‘aşḳ
Vecd ü ḥāl ehline her nev‘ ile irdi ḥālet
- 4 Ey saçı Leylī yuvalanmağı dilde göresin
Ser-i Mecnūnuma ḳonarsa hümā-yı devlet
- 5 Oldı eşcār Şerīfī gibi vālih ḳamu

Cilveler ʿ arz ideli bāğa o serv-ķāmet

45

Mef ʿ ulü Fā ʿ ilätü Mefā ʿ ilü Fā ʿ ilün

- 1 Gönderdi peyk-i nāmdārını çünki deyyār-ı dost*
Cān hırzını getürdi hıa-ı müşk-bār-ı dost
- 2 Dil pütesinde ķāl ideli ʿ aşķı göñlümi
Bu na ʿ t-ı hoş- ʿ ayārumı kıldum nişār-ı dost
- 3 Bu bahtķār-ı sāzla hāşıl murādumuz
Virde murād-ı cānumuzı ķār u bār-ı dost
- 17b 4 Baña getür cevāhir-i kuhl ey seher yili
Ol hāk-i nīk-baht ola reh-güzār-ı dost
- 5 Ārāmum aldı mülk-i dili ğāret eyledi
Benden Şerīfī alalı şabrı ķarār-ı dost

46

Fā ʿ ilätün Fā ʿ ilätün Fā ʿ ilätün Fā ʿ ilün

- 1 Ey viren ʿ uşşāk-ı dil-āvāreye peygām-ı dost
Rağbetümnden eyledüm cānı fedā ey nām-ı dost
- 2 Dil ķafesinde vālih ü şeydā durur bülbul gibi
Tūṭiye ol çeşm ü lebdür sükker ü bādām-ı dost

* Anlam ve vezin bozuk.

- 3 Zülf-i dil-ber dāmdur bekler ruḥ üzre dānedür
Dāne ümmīd eyledüm oldum girift-i dām-ı dost
- 4 Şubḥ-ı ḥaşr olunca mestlikden serüm kıaldırmayam
Baña bir cür' a içürmişdür ezelden cām-ı dost
- 5 Ḥasta-i 'aşkam Şerīfi istemem dermān-ı 'aşk
Çün degil mümkin devāya derd-i bī-ārām-ı dost

47

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ey şabā olsa güzergāhuñ eger kişver-i dost
Gönderür bŷy-ı şafā-baḥşı bize 'anber-i dost
- 2 Sürme-i ehl-i Şıfāhānı gerekmez çü yeter
Çeşm-i ğam-dīdeye kuḥl olmağa ḥāk-i der-i dost
- 3 Nice üftādeleri itdi temennā-yı vişāl
Görine 'aşıka rü 'yāda meger manzar-ı dost
- 4 Ditredi bīd ü şanavber kim ider buña ḥilāf
Bāğa revnaḳ vireli kāmēt-i bālāter-i dost
- 5 Ğamdan āzāde düşüp şād u ṭarabnāk oldı
Olalıdan bu Şerīfi-i gedā çāker-i dost

48

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Gidüp ‘ aşıkları ayakladuñ eyle ‘ avdet
Ey perī ellerin al çünkü iderler da‘ vet
- 2 Nūruñuñ mihr-i felek zerresidür zātuñdur
Melik-i nev‘ -i melek mālīk-i mülk-i vaḥdet
- 18a 3 Düşdi bir ḳāmet-i bālāya dil-i āzāde
Olmuşam pādişeh-i ḥüsne ḡulām-ı himmet
- 4 Benem ey sidre-nişīn ‘ ālī-naẓar şehbāzum
Saña şayd oldı hümā nām u hümāyūn rif‘ at
- 5 Rūzgāruñ bu Şerīfī mi çeker miḥnetini
Şaldı girdāb-ı ḡama çok kesi baḥr-ı ḥayret

49

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Tiz irişür ḡül-i ḡülzāra ḥazānī* rıḫlet
Eylesün bülbül-i dil āh-ı hezārı her vaḫt
- 2 Bu iki dürr-i naşīḫat ḳulaḡuñda olsun
İşbu cevherlerini eyledi şeyḫum himmet
- 3 Ḥalka ḳaşuñ çeküp evzā‘ uñu taḡyīr itme
Rızḳumuz Fā‘ il-i muḫtār virür bī-minnet
- 4 Añlama şıdḳ-ı beḳāsın bu fenā dūnyānuñ
Nice dāmāda yitişdi bu ‘ acūze ‘ avrat

* Metinde önce “**hazāne**” yazılıp bir ye ilavesi ile kelime “**hazānī**” şekline çevrilmiştir.

- 5 İtme ey süst-nazım şîr-i Şerîfiye hâsed
Hoş sühanla ider ol Hâlîka şükr-i ni' met

50

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 'Arz-ı rûy eyleyeli ol gül-i nesrîn-şifat
Çemen-i gülşene virdi yine zîbâ şüret
- 2 Pây-mâl olmamağa çâre ne elden ne gelür
Râziyam hükmidür elbette kazâ'-i kudret
- 3 Nice gün göremedüm naqd-i hayâtum gitdi
Cân-bağşum durur ol rûh-ı revânla şöhet
- 4 Vuşlat ümmîdi nice lâyiğ olur dâniya
Dünyede 'âşîka eglence yeterken fûrkat
- 5 Cevr elinden gideyin didi Şerîfi didi yâr
Pây-mâl ol ayağun bağladı bend-i miñnet

51

Mef' ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe' ülün

- 1 Ey 'âşîkımı eyleyici halka melâmet
Rüsvâ-yı cihânun benem ol var selâmet
- 18b 2 Nür âyetidür ruhların evkât-ı subhda
Ol tîk-ı hilâl olalı mihrâb-ı imâmet

- 3 Dildāra ne hāl ile melekdür diye ādem
Hāḡ zāt-ı şerīfide ḡodı nice kerāmet
- 4 Kūyuñda şehā şeş-cihetüm baḡladı ḡaldum
Ol hāl ü ḡaḡ u zūlf ü ruḡ u ‘arız u ḡāmet
- 5 ‘Uşşāḡ ile dil baḡladı zūlfüñe Şerīfī
Bu silsilede olmaḡa tā rüz-ı ḡıyāmet

52

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sırr-ı dīvān-ı ezelden olan āḡāhī dūrüst
Bī-nişānlikden ḡeker tuḡrāyı li’llāhī* dūrüst
- 2 Bu ne istiḡnā olur itmez teraḡḡum ‘āşıḡa
Sem‘ -i yāre her dem irür nāle vü āhı dūrüst
- 3 Yol alamaz ḡāricü’ḡ-ḡā‘ ah ider ḡaḡ‘ -ı ḡarīḡ
Yol eri olmayanuñ olmaz şehā rāhı dūrüst
- 4 Devr-i ḡüsnüñ bildürür devr-i ḡamer māhiyetin
Gösterür zīrā cemālüñ her gice māhı dūrüst
- 5 Var ise ḡāşır Şerīfī cism-i şad-ḡāküm dūrür
ḡil‘ at-ı ḡāşı iderken nice kūtāhı dūrüst

53

* Metinde “*li’llāhī*” şeklinde uzun bitmesine karşın vezin bakımından kısa olması gerekir.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Zevk-baḥş oldu çemen eyledi yārān şoḥbet
Vaqt-i gül şaḥn-ı çemen baḡladı rindān şoḥbet
- 2 Hoş irür bŷy-ı şafā-baḥş ile ervāḥa şafā
Şaḥn-ı bostānda ne dem eylese yārān şoḥbet
- 3 Gül niḡābın açmadın eyler yine rihlet kaşdın
Eylesün kimler ile bŷlbŷl-i nālān şoḥbet
- 4 Murḡ-ı şeb-ḡŷn gibi göz yummayan ' uşşāk ile ol
Ḥŷbdur gözi açuḡlar ile ey cān şoḥbet
- 5 Görŷp aḡyār ile dildārı Şerīfī yandum
' Āşık-ı pāke olur āteş-i sŷzān şoḥbet

54

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 19a 1 Var mıdur bir yol eri ide deminde rifḡat
Yārlıḡ eylemege eyleye yāra diḡḡat
- 2 Boynu baḡlu ḡulıyın ' āşıkıyın söz yoḡdur
O şehe ḡālŷmi ' arz itmege māni' rikḡat
- 3 Dīde-i ' aḡl ile baḡ fitnesi çoḡ dŷnyāya
Bī-şebāt olduḡı aḡvāli cihānuñ mŷşbet
- 4 Zŷlfŷni bir yŷzi māhuñ ḡuta gör ḡışsa[y]ı ḡo

Zühreyi sa‘ d görüp görme* Zühhalde nekbet

- 5 Gerçi ol fikr-i vişâlinde Şerîfî ammâ
Reh-i ‘ ömrümde ecel reh-zeni virmez fırsat

55

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün

- 1 Şevk-ı ruhuñ ey mäh-ı şehir bulalı şöhet
‘ Aşkuñla güneş haylice gösterdi harâret
- 2 Mir ‘āt-ı cihân-bîn cemâlüñ virür ey meh
Ol tāk-ı hilâlüñle ‘ ayân kıble-i millet
- 3 Yillerle yelüp sürinürin hāk-i rehüñde
Bir kez ayaguñ öpmege el virmedi devlet
- 4 Ruḥşat umar ey kâmeti bālâ kademüñde
Pâyüñe** göñül eyledi rü-mâle ‘ azîmet
- 5 Hübân Şerîfî olamaz ol şehe hem-tâ
Cüy ‘ arz idemez baḥr-ı şafâ-baḥşa cür‘et

56

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilü Mefâ‘ ilü Fe‘ ülün

- 1 Ey mülk-i melâḥatda cihândâr-ı sa‘ âdet

* Metinde “gör ne” şeklinde imlâ edimesine karşın anlam bakımından böyle olması gerekir.

** Metinde “pâyine” şeklinde imlâ edilmesine karşın bu durum dil özelliklerine aykırıdır.

- Sensin güzelüm ‘āleme envār-ı sa‘ādet
- 2 ‘Uşşākuña çok cevre şehā rāzı degüldür
Sultān Murād Hān sezāvār-ı sa‘ādet
- 3 Boyuñca durur hil‘at-i nāzı ey şeh-i hūbān
Kaddūñde ‘ayān şīve-i reftār-ı sa‘ādet
- 4 Zātuñda hüveydā nice vech ile leṭāfet
Vechūñde nümāyān gül-i gülzār-ı sa‘ādet
- 5 ‘Āriflere yüz göstereli yār Şerīfī
Gün gibi ṭulū‘ eyledi ruhsār-ı sa‘ādet

57

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

- 19b 1 İnşāf ile ey mazhar* -ı āşār-ı hidāyet
‘Adlüñ gūnidür mazhar-ı envār-ı velāyet
- 2 Hāşıl idecek cümle murāduñ ola hāmī
Ey zāt-ı şeref-baḥş sezāvār-ı himāyet
- 3 Āfāka münīr oldı cemālūñ gibi hānum
Rāyuñla işābet iden efkār-ı dirāyet
- 4 Bu devḥa-i dünyāda ‘ayān eyledi dāduñ
Bāguñda Hudā-dād olan eşmār-ı ‘ināyet
- 5 İnşāf ile şulanmış anuñ tīgī Şerīfī

* Metinde “مظہر” şeklinde imlâ edilmiştir.

Söyindi 'adil cūyı ile nār-ı şikāyet

ŞĀ

58

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dilā ney ki dime 'aşka fūrūzān olmağa bā' iş
Nevā-yı ney dūrür 'uşşāka nālān olmağa bā' iş
- 2 Cemāl ü hāl ü haṭṭa mübtelā olduklarındandır
Gül ü şeb-būy u sünbüller perīşān olmağa bā' iş
- 3 Nücūm u āsmān yir yir şirār-ı nār-ı āhumdur
Teb ü tābum durur eşcāra lertzān olmağa bā' iş
- 4 Gelür nev-bāde güller gösterür ağladuğum görse
Sirişküm sīmidür ol ğonca ḥandān olmağa bā' iş
- 5 Yaḳīn olsa yaḳar ḥüsn-i cihān-efrūzunuñ tābı
Budur gün gibi ol māha gürīzān olmağa bā' iş
- 6 Sirişküm cūy iden derd-i firāk-ı yār ile hem-dem
Göñüldür ya nedür bu deñlü cūyān olmağa bā' iş
- 7 İñen acıtmasun nāşī ğamuñla çoḳluḳ ağladum
Nesi yoḳ yaşımuñ deryā-yı 'ummān olmağa bā' iş
- 8 Alındı pādişāh-ı heft-kişver görüp āhında
Bu anuñdur saña sulṭān-ı ḥübān olmağa bā' iş
- 9 Degül ḥālī melāḥat mülki rūyuñ māliki Mışruñ

- Olur h al n H beŝ m lkinde Sult n olmaĝa b ' iş
- 20a 10 G neŝ ŧevku la  v re mehi b -d r ider z lf n
Cem l n ŧubh dur  ak-i giri b n olmaĝa b ' iş
- 11 ŧeh-i ' Oŧm niy n c n  cih n  b yle ...miŧken*
Did m g nl m nedend r b yle v r n olmaĝa b ' iş
- 12 Didi dil-ber vef  l zımdur  nd n ŧehry r adın
ŧeh n n m-1 ŧer fi olur ihs n olmaĝa b ' iş
- 13 Rız -y1 v lideyni sırrı n r-1 ' adlıd r bild m
H lef Sult n Sel m H n'a Mur d H n olmaĝa b ' iş
- 14 Niz mına sebep ' Oŧm niy ndur m lk-i d ny nu n
' Ad letd r o nev' a zıll-1 Yezd n olmaĝa b ' iş
- 15 O ŧ h-1 '  leme hidmetler itmek d l-1 devletd r
Olur h k-i rehi olmaĝ h r m n olmaĝa b ' iş
- 16 Erem serv-i İrem diyu kad-i b l sı reŧkinde
Cem l-1 b ĝ-1 '  lemede g list n olmaĝa b ' iş
- 17 K y s it kulluĝında nice rif' at olduĝın k' olur
A n  h liŧ kul olmaĝ Mıŧr'a sult n olmaĝa b ' iş
- 18 Olaldan ŧems-i devlet  f-t b-1 ' izzete mens b
Olur ŧ hen-ŧeh-i devr n s h n-d n olmaĝa b ' iş
- 19 ŧad k-1 ŧıdk ile bil baĝla hidmetde kem n s 
K lıcu nla dilersen  m r-i m r n olmaĝa b ' iş

* Metinde  ncesi karalanmıŧ.

- 20 Ola şihhat sa'adet ber-mezid ey ma'rifet kanı
Firāvān 'ömrün itsün Hāq cihānbān olmağa bā' is
- 21 Şenā fazlı kitāba şıgmaz ammā bāb-ı medhūndür
Baña engüşt-nümā-yı ehl-i dīvān olmağa bā' is
- 22 N'ola evşāf-ı pākūn dilde dāyim olsa kim olur
Şerīfī şehre mecmū' -ı rindān olmağa bā' is
- 23 Nesebden ber-şeref evvel ma'arifle haseb şoñra
Umaram kim ola aḥvālüm im'ān olmağa bā' is

59

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kaṭre-i yaşum yeter kılmāğa 'ummān ile baḥş
İdemez deryā-yı kılzüm çeşm-i giryān ile baḥş
- 2 Tāb-ı 'aşkımla tutuşdı yandı yakıldı caḥīm
Bilmeyüp ḥaddin idelden kalb-i sūzān ile baḥş
- 20b 3 Gül yüzüñsüz rūḥı yokdur gülsitān-ı 'ālemün
Goncalar la'l-i lebūñle ide kaç cān ile baḥş
- 4 Kuşluk ile şūfī işrākı kıılır uçmāk* diler
İdemez ol murğ-ı dil gibi sūḥan-dān ile baḥş
- 5 Kılmasun bürhān-ı 'aşq-ı pāküme şūfī cedel
Eylemez cānā Şerīfī degme nādān ile baḥş

* Kelimenin imlası اجماق şeklindedir.

60

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 İdelden Hıyy u Bākī dehri hādış
Belāya eyledi insānı vāriş
- 2 Raķīb-i dīv [ü] şeytāndan ne ķorķu
Bizi kerr ü beyāndur hıfza bā' iş
- 3 'Azīz-i mālīk-i hūsn oldı dildār
Ķanı ol Yūsuf-ı şāniye şālīş
- 4 Raķībān başa çıķmaz pādişāhum
Ne deñlü 'āşıkıyla olsa bāhiş
- 5 Bu hādış dūnye tağyır itdi vaz' ın
Şerīfī ķaddini bükdi havādış

61*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Yāreler giryeme acır olalı ğam hādış
Dem olur eşk-i revānumla olur dem hādış
- 2 N'ola olsam mütağayyir bu cihāna oldı
'Āşık-ı an-ı ķadīme ğam-ı 'ālem hādış
- 3 Ķābil olan bilür añlamaduñ ise Hābil

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Bu vücūd u ʿ ademi olalı Ādem hādīs

- 4 Bezm-i bāķīde ezel cāmını içmişdi gönül
 ılmadın āyīne-i sāgarını Cem hādīs
- 5 Kimse añmadı Şerīfīyi bu yād illerde
 Öldi gitdi o ğarīb olmadı mātem hādīs

62

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Bağrumı yakduñ idüp ney gibi nālān el-ġıyās
 Eyledüñ ey şāh-ı hūbān eşki cūyān el-ġıyās
- 2 Sīne pür-nār-ı firāk u dīde memlū iştiyāk
 Hāsretüñle almışam sūzān u giriyān el-ġıyās
- 3 Ey efendī nice kez aġyār ile aşam eyledüñ
 İtmedüñ ben bendeñe bir kerre ihsān el-ġıyās
- 4 Devletüm göstermedi yüz āh elinden ālīʿ uñ
 Pāy-mālem ʿ izzet el virmez hezārān el-ġıyās
- 5 Bu Şerīfī bendeñe feryād-res olmaz mısın
 Ey vefāsız cevri çok serv-i hırāmān el-ġıyās

CİM

63

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Ey ṭabīb-i dil ü cān hastelere eyle ‘ ilāc
Şun lebūñ şerbetini kıлмаğa taḥşīl mizāc
- 21a 2 Lem‘ a-i ḥüsn-i Ḥudā-dāda delīl ü rüşen
Nūr-ı Ḥaḫ şem‘ -i ruḥuñ kıldı sirāc-ı vehhāc
- 3 Gün-be-gün gelmede esbāb-ı beḳāsına kesād
‘ Ālemūñ irmede bāzār-ı fenāsına revāc
- 4 Kār [ü] bārı ḳamu ḡāretger-i dūnyā aldı
Ḳıldı dil naḳdini ol mūnis-i cānum tārāc
- 5 ‘ Āşıḳuñ göyleri cisminde ser-ā-ser dīnār
Keyd ile ehl-i ḥased bir pula olur muḥtāc
- 6 Sıma merdān-ı Hudā ḥāṭırını eyle ḥazer
Yeter ‘ uşşāḳa ḡamı şanma biter şınsa züccāc
- 7 Hind ü Sınde şaḳı zūlfı beñi Sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i Rūm ile Mışırdan alalı rüyı ḥarāc
- 8 Dāyima Ḥān Murādı ide Bārī dil-şād
Behcet-i zāt-ı şerīfnde nümāyān ibhāc
- 9 O sa‘ ādet gūnidür lem‘ ası mehden fazla
Taḥt-ı ‘ adlinde olan tekyelere oldı sirāc
- 10 Bülbülüñdür aña göster yüzüñ ey cism-i laṭīf
Ye gülāc-ı tenüñ ‘ arz eyle o şāha ye gel aç

- 11 Hāksāruñ olalı şāh-ı ʿAcem rifʿ atde
Devlete rāḫata ḫul olmağı ḫıldı minhāc
- 12 Cevherin zāhir idüp tıǵı yüzün aǵardur
Ḫızarur līk ʿadū şaffına ḫılsa ilāc
- 13 Ḫaçan aʿ dāyı göre yiter aña tūr [ü] kemān
Biri biñ düşmenüñ sīnesin eyler umāc
- 14 Ḫavs-ı manşūrı ile tīredür aʿ dāya cihān
Döşedi şanki ḫızıl penbe zemīne ḫallāc
- 15 Şafḫa-i ʿāleme rāyātı sürür āyātı
Ḫalemi ḫatreleri virdi cihāna ifrāc
- 16 Nāzır-ı mülk-i cihāndur nazarı var olsun
Taḫtı ayaǵına rū-māl ile şehler ḫodı tāc
- 17 Bezm-i şevḫında çerāǵuñ biridür māh-ı felek
Ḫadr-i dīvānı hezārān uyarur günde sirāc
- 18 Hāk idüm medḫ-i şehen-şāh ile buldum rifʿ at
Muʿ ciz-i Aḫmed ile ḫıldı kelāmum miʿ rāc
- 21b 19 Medḫ-i semtinde cevāhirle dūrer nazm itdüñ
Görelüm vaşf-ı cemālin süḫanuñ dūrcini aç
- 20 Bende-i muḫlişidur pādişeh-i dehrüñ ider
Ĝurer-i ḫāyr-ı duʿ āsını Şerīfī idrāc
- 21 Medḫ-i pākinde ḫaşāyid didi her bir ḫarfe
Ḫılmağa vaşf-ı kerīmi ile dīvān iḫrāc

64

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çomadı meh-rūları şehrūñ şebe hergiz revāc
Döndi rūza giceler yoçdur çerāğa ihtiyāc
- 2 Gösterür cism-i nizārum tende derd-i 'aşqumı
Şaklamaz ol cevheri şinsun ufansun bu zücāc
- 3 'Aşq-ı pāk ile tabībüm ölmede buldum hayāt
Ben ölümlü dirilürken itme tedbīr-i 'ilāc
- 4 Ditrerün cismüñ gülaca beñzedelden ehl-i dil
Baña hoş gelmez bu söz vallāh ey nāzük-mizāc
- 5 Yok dimez bir hānde-i la' le Şerīfī virmege
İtse dellāl-ı ecel cān cevherin āhır hārāc

65

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey tabīb-i cān yetiş ben hasteye eyle 'ilāc
İçmek ister şerbet-i la' lüñ bozulmuşdır mizāc
- 2 Şūfīler ta' nı gibi taşlar yidüm ağıyardan
İşigün taşında seglerle idince imtizāc
- 3 Būse-i la' lüñ dūrür hayrānlaruñ senbūsesi
Bādemī çeşmüñ yeter cismüñdür 'uşşāqa gülac

- 4 Şūfī çık başdan çıkaldan tahta kaķduñ tācuña
Hāzret-i ‘Osmāniyānuñdur ezelden taht u tāt
- 5 Gülistān-ı ‘āleme revnaķ viren dīdārıdur
Ağzı var iken Şerīfī ğoncaya yoķ iħtiyāc

66

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Revzeninde görme bābında çeken yüz biñ ğarec
Gün yüzün bir gün görür الصبر مفتاح الفرج
- 22a 2 Bir ayağını çeker yoķdur raķīb-i kec-revüñ
Toğru reftāra ‘özür-leng ile ‘arz eyler ‘arec
- 3 Vaşf-ı dendānuñla rüyuñ nazmumu rengin ider
Dürlerüñe dürc-i ğoncañ içre reşķ eyler dürec*
- 4 Gözüñ ağı ğala ‘ayn ile yüzi ğara raķīb
Ķalmaya ‘aynuñ ğarasıyla beyāzında mizec
- 5 Ol gözi nergis Şerīfī ğankı vaķt ire di yu
Göz ğulaķdur muntazır şaħrada her bābunec

67

* Sözlükte böyle bir kelime olmamasına karşın, gerek vezin gerekse anlam bakımından kelimenin “*dürec*” şeklinde okunması gerekir. Şairin “dürc” kelimesinden kendisine göre bir çokluk türettiği yüksek ihtimaldir.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gün yüzüñle eyledi zülf-i perīşān imtizāc
Şandılar kıldı şeb ile şubḥ-ı devrān imtizāc
- 2 Sidre ḳaddüñ müntehā gördi şanavber reşk ider
Ḥāk-i pāyuñla ḳılur serv-i ḥırāmān imtizāc
- 3 Leblerüñdür dişlerüñ hıfzına zība ḥoḳḳadur
Dir ki nazm erbābı itmiş la' l ü mercān imtizāc
- 4 Seglerüñ aḡyāra uyup ḳodılar 'āşıḳları
İdemez cānā 'aseslerle ḡarībān imtizāc
- 5 Ey Şerīfī geh ḡam-ı mihnet gelür geh ḡuşşalar
Tekye-i dilde ider her dürlü mihmān imtizāc

68

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Oldı āhumla yaşum baḡrı ser-ā-ser emvāc
Meded uzatdı bu dil fülkine diller emvāc
- 2 Baḡr-ı ḡüsn içre *Sefīne* oḡuyaldan berü yār
Gösterür sünbül ü nesrīn ile güller emvāc
- 3 Bāḡda 'aks-i ḡaḡuñdan durur elvān-ı çemen
Yem-i aḡḡarda olur baḡra ber-ā-ber emvāc
- 4 Oynadur yüregini nālelerüm deryānuñ

Cān ṭalāṭumda * gam-ı la' l ile ḳalkar emvāc

- 5 Acıyup zār-ı Şerīfiye bu deryā gögerür
Giryemi göreli aḫvālūme aḡlar emvāc

ḤĀ

69

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 22b 1 Gelse seyr-i gülşene ol āfet-i devrān feraḡ
Gösterür ' aks-i ruḫıyla gülsitān-ı cān feraḡ
- 2 Geldügiyçün la' l-i gül-gūnuñ ḫayāli ey perī
Allar giydi olup bu çeşm-i ḫun-efşān feraḡ
- 3 Ol meh-i şehriñ dil-ārā gülşen-ārā olduḡın
Büstānda gördi oldı bülbül-i nālān feraḡ
- 4 Ay efendi ' aşkuñ ile cān viren ḫurrem olur
Şem' yanduxça gelür virür aña ḫüsrān feraḡ
- 5 Ḥasret eyyāmında göñlüm bir nefes bulmaz şafā
Dür olunca cān senden olımaz bir an feraḡ
- 6 Ḥande-i la' l-i lebüñdür ḡonca-ı bāḡı açan
Gül yüzüñ gördükçe olur her gül-i ḫandān feraḡ
- 7 Gel nigārā sīneye gör yir yir anda şerḫamı
Seyr-i şaḫrā ile virsün lāle-i nu' mān feraḡ

* Metinde “طلاطمة” şeklinde imlâ edilmiştir.

- 8 Cānı cānā tīġ-ı fırķat nice bir mecrūh ider
Bir nefes virmez bu maḥzūn gönlüme hicrān feraḥ
- 9 Muḥtemeldür ešk-i gül-gūnum görüp dil-ber gele
Ola bu al ile şāyed ol şeh-i ḥübān feraḥ
- 10 Māh-ı ʿīd irdi eyā mihr-i cihān göster yüzüñ
Mūriş-i şādīdür olur bāʿ iş-i iḥsān feraḥ
- 11 Laʿl-i cānāndur müferriḥ kūt-ı cān ʿāşıqlara
Kim virür rūḥāniyāna rüʿyete cānān feraḥ
- 12 Āf-tāb-ı maʿdelet Sulṭān Murād Ḥāndur ki ol
Oldı devrinde nümāyān ʿāleme yeksān feraḥ
- 13 Baḥt u taḥt u salṭanat olduḡda ol zāt-ı şeref
Oldı bu müjdeyle ḥalk-ı mülket-i ʿOşmān feraḥ
- 14 Keyḡubād u Ḥüsreve reşk eylemez çākerleri
Sāyesinde oldı her bir bende-i fermān feraḥ
- 15 Eyledi āsūde ol kān-ı saʿādet ʿālemi
Görmesün ġam dāyimā olsun ol ʿālī-şān feraḥ
- 23a 16 Tīġ-ı ʿadli yüzi şuyına cihān buldı nizām
Bāġbān-ı bāġa diḡkat ile virür bārān feraḥ
- 17 ʿĀlemi maʿmūr idüp destūr-ı Āşaf intizām
Ol Süleymān sırrı şehle buldı ins ü cān feraḥ
- 18 Kuḥl-ı nūr-efzā ʿuyūn-ı ʿāleme ḡak-i deri
Tūtiyā-yı ḡak-i pāyiyle olur aʿyān feraḥ

- 19 Rūz u şeb budur Şerīfī ḥāksārında du‘ā
Her zamān ola İlāhī ol şeh-i merdān feraḥ
- 20 Çār-yār ‘aşkına ide çār erkānın meṭīn
Ola luṭf ile ilā yevmi’l-ḥaşir erkān feraḥ

70

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Gün gibi ‘arz it ruḥuñ vaḳt-i şabūḥ
Ola dil bābında miftāḥ-ı fütūḥ
- 2 Dür dişüñdür ya cemālün pertevi
ام بريق البرق ام بدر يلوح
- 3 Virmeyen cānāna kimdür cānını
‘Āşıkuñ kim pīşesidür bezl-i rūḥ
- 4 Gül ruḥuñ sünbül şaçuñ şānındadır
ام شمم الراح ام مسك يفوح
- 5 Bu Şerīfī ağlasa zülfüñ ğamın
‘Ömrüm ola nice kez tūfān-ı Nūḥ

71

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Seni erbāb-ı ḥüsün seyyidi kıldı fettāḥ
Ḳufl-ı ebvāb-ı ma‘āniye zebānuñ miftāḥ

- 2 Şeb-i hicrân ile yoğ mı ğam-ı zülfe ğāyet
 Ƙoma ʿ aşıkları zulmetde eyā nūr-ı şabāh
- 3 Tīr-i ğamzeñ beni öldürdi meded ey kaşı ya
 O ħarāmī gözüñe Ƙanımı kim Ƙıldı mübāh
- 4 Müddeʿī virdi fesāda güzelim ĦaƘ şāhid
 İde mā-beynimizi Ƙāzāʾ-i Ƙudret işlāh
- 5 Kīmyādur nazaruñ gözle Şerīfi Ƙuluñı
 Gerek aşĥāb-ı saʿ ādetden olanlara semāh

72

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 23b 1 Per-i ʿ aşƘumdan irüp feyz-ı şafā vaƘt-i şabūh
 Dilerüz ğam gide dilden irişe rāhat-ı rūh
- 2 Zāhidā gel Ƙapuma feyz-ı ʿ ināyet Ƙapusın
 Bāb-ı tevbe olur ālūde-i ʿ aşƘa meftūh
- 3 Ey şabā zūlf-i firāƘıyla perişān-ĥālem
 ʿ Arz it aĥvālūmi ol yāre mufaşşal meşrūh
- 4 Yāreler ĥāşiyedür sürĥ ile ʿ aşık tenine
 Derd-i ʿ uşşāƘı beyān eyleyemez degme şürūh
- 5 ʿ Azm ider kūy-ı şafā-baĥşına yārūñ şeb u rüz
 İrdi üftāde Şerīfiye nice feth ü fütūh

73

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cür' a-i bezm-i ezelden kıldı feyz-ı cān kadeh
Bendesine şundi cānān bir tolu sultān kadeh
- 2 Sāķīye ehl-i taşavvuf nāşıh u vā' iz didi
' Aşķ-ı pākūñ meydür adı kılbe dir rindān kadeh
- 3 ' Aşıķuñ cām-ı meyın nūş itmege rūhāniyān
Nūr-ı imānıyla kılbin eyledi raşşān kadeh
- 4 Kılbuñ ey dil kıl terāzū āhıret mi' yārına
Resm-i meclisdür kıyāmet keffe-i mīzān kadeh
- 5 Bezm-i fānīye Şerīfi kār-ı ' ömri kıl kıyās
Sür' at-i devrin cihānuñ itdürür im' ān kadeh

74

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Haste dil şerbet-i la' lin içeli oldı şaķıh
Kıldı ihyā bu gönül mürdesini şanki Mesīh
- 2 Ey Ferīdün-ı hüsün kıldı teferrüd zātuñ*
Nāmuña bām-ı felek üzre iderler tesbīh
- 3 Şān-ı fazluñda kināyet var iken bendelere
Göz göre nice bir ola kuluña zulm-ı şarīh

* Metinde داتك “*dātuñ*” şeklinde noktasız imlâ edilmiştir.

- 4 Hıat-ı hüsnuñ oqıdum bilmege ‘ ilm-i haseni
 Kıldı telvîh-i cemâlün baña ‘ aşkı tevzîh
- 24a 5 Mest idüp cânı Şerîfî dili yağmaya viren
 Oldı ol nür-ı başar şûh-dehen vech-i melîh

75

Mef‘ ulü Fā‘ ilätü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 1 Ey şāhbāz-ı devlet ü iqbāl açup cenāh
 Eyvān-ı kāh-ı hānķaha gel ‘ ala’ş-şabāh
- 2 حيوا علي الفلاح ı oqur nādi-i şabūh
 ‘ Aşķuñ olalı ‘ āşıkā ser-māye-i felāh
- 3 Kaşuñ görince tākati tāk oldı ‘ āşıkūñ
 Elden ne gelsün eyledi tekbīr-i iftitāh
- 4 Ğıll u ğışı giderdi gönülden şafā-yı cān
 Yetmez mi pāk meşrebe bu tevbe vü şalāh
- 5 Pīrinden oldı v....* irşād iki cenāh
 ‘ Āşıklarıyla bulsa Şerîfî n’ola necāh

76

Fā‘ ilätün Fā‘ ilätün Fā‘ ilätün Fā‘ ilün

* Metinde bir kelimenin kısaltımış hali olması gereken bir vav (و) yazılmıştır. Bununla belli bir kelimenin kastedilmiş olması gerekir.

- 1 Ol nihāle ‘arz ider zerrīn adeḥ zerrīn adeḥ
Ya Őunar billūr cāmıyla gl  nesrīn adeḥ
- 2 Bir piyāleyle rbde dilleri vālā ider
‘ĀŐık-ı Őeydāyı elbette ider ta‘ yīn adeḥ
- 3 Ėlgleyle blbledr bülbüle gldr ruḥı
Ḥāl ile keyfiyet-i la‘ ln ider tebyīn adeḥ
- 4 Her ḥabābı bādenn gözdür cemālün görmege
Ḥsnne klaḳ ekp ey māh ider taḥsīn adeḥ
- 5 Māh-ı nev aŐınuñ ‘aksin bādede ‘arz eyleyüp
Ey Őerīfi yine tecdīd itdi bir āyīn adeḥ

77

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Sendedür mihr-i Şeref lem‘ a-i envār-ı Őabāḥ
Her gice māh yaḳar av‘-ı ruḥuñdan miŐbāḥ
- 2 Şem‘ -i İslām’a virür meş‘ al-i zātuñ pertev
Her murāduña ziyā vire frg-ı ervāḥ
- 3 Gster āfāḳa Őehā feth-i mübīn āyetini
Adı miftāḥ-ı sa‘ ādet ile bābuñ fettāḥ
- 24b 4 Blegāsı ‘Arabuñ bildi faŐıḥ olduĖuñı
Pāk-ḫab‘ ān-ı ‘Acem vaŐfuña oldu meddāḥ
- 5 Fazluñ izāḫına oldu bu Őerīfi Őāliḫ

Ey iden ʿadl ile āfākı ser-ā-ser ıslāh

ḤĀ

78

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 İrdi şol demler ki bülbül göstere efgāna ruḥ
ʿArz ide güller çemende murğ-ı hoş-elḥāna ruḥ
- 2 Devr-i eyyām-ı bahār irdi bezendi bezm-i bāğ
Cümle yārān-ı şafā hep tıtdılar seyrāna ruḥ
- 3 Feyz-ı cūdından revān-baḥş oldu naḳḳāş-ı ezel
Gör ne naḳş itdi gülistāndan viren elvāna ruḥ
- 4 Cūylar gülşende gūyā kim İrem ırmāğıdur
Gösterür dil-berler ile ḥūrī vü ğılmāna ruḥ
- 5 Ḥʿābdan bīdār olup baş ḳaldırup ezhār-ı bāğ
Cilvelerle ʿarz ider bu ʿālem-i imkāna ruḥ
- 6 Ruḥ-nümā oldu cihāna lāle-i laʿlīn-ḳabā
Gūyiyā rūḥ-ı revāndur ʿarz ider bostāna ruḥ
- 7 Ḳadd-i dil-berden nişān virür nihāl-i serv-i bāğ
Tıtdılar her bir çemen bir āfet-i devrāna ruḥ
- 8 Bir güzel maḥbūba döndi gülşen-i ʿālem yine
Kākūli sūnbül gül-i ter gösterür rindāna ruḥ
- 9 Yüz sürer bülbül gülistānda gülüñ ayağına

- Nitekim şem^ç -i şebistāna sürer pervāne ruḡ*
- 10 Hān Murādū'bn-i Selīm Hānuñ cemāl-i pākidür
Halk-ı dünyānuñ murādı göstere insāna ruḡ
- 11 Bu zuhūrından murād olan bahār-ı ^çālemüñ
^ç İzz ile ^ç arz itdügidür devlet-i erkāna ruḡ
- 12 Bitmez idi sünbül virmezdi verd-i ma^ç rifet
Şalmasa pertev cemāli büstān-ı cāna ruḡ
- 13 Kim baḡardı yüzine almazdı berg destine
Virmese rengīn kelāmı pençe-i mercāna ruḡ
- 14 Hey ne diller alınurdu rüz-ı rezminde anuñ
Ol melek-ḡaşlet vireydi ḡaçer-i bürrāna ruḡ
- 25a 15 Tāc u taḡtın ḡüsrev [ü] ḡākān iderdi ḡāk-i pā
Göstereydi pertev-i tīḡı eger Şirvāna ruḡ
- 16 Zāl u Rüstem dehşetini görseler lertzān olur
Çāk olurdu zehresi ger şalsa Nerīmāna ruḡ
- 17 Biñ piyāde oynadur şāhāne yüzbiñ kulu var
At şalar rezminde ferzāne sürer şāhāne ruḡ
- 18 Nūr-ı ^ç adli şol kadar pertev şalupdur ^ç āleme
Lem^ç a-i nūrından oldu encüm-i raḡşāne ruḡ
- 19 Mihr içerden çıkma bir maḡbüb-ı ḡāşu'l-ḡāşdur
Hiç sürer mi āstānına anuñ bī-gāne ruḡ

* Bu beyit sayfa kenarındadır.

- 20 Maḳṣad-ı aḳṣā-i ʿālemdür gehi rū-mālîdur
Rifʼ ata irür sürenler ol büleñd eyvāna ruḡ
- 21 Ey Şerîfi ihtîşâr eyle kelâmuñ kıl duʿā
Oḡuyan yārāna tā göstermeye efsāne ruḡ
- 22 Devr idüp bāb-ı semā-sîmāsını mihr-i münîr
Göstere her dem semā üzre meh-i tābāna ruḡ
- 23 Şarḡa ḡarba cilve şalsun āf-tāb-ı ʿizzeti
Göstere her demde devlet sāye-i Yezdāna ruḡ

79

Mefāʿîlün Mefāʿîlün Feʿûlün

- 1 Alup şabr u ḡarārüm rûy-ı ferruḡ
Bilüm bükdi ḡam-ı ebrû-yı ferruḡ
- 2 Muʿ aṭṭar eyledi bāḡ-ı cihānı
Şemîm-i zülfi ʿanber bûy-ı ferruḡ
- 3 Ne ḡaşıldur ḡülistān-ı cihāndan
Ger olmasa ḡad-i dil-cûy-ı ferruḡ
- 4 Alup ʿaḡlum perîşān itdi ḡöñlüm
Seḡer ki nergis-i cādû-yı ferruḡ
- 5 Ḳabûl itse Şerîfi-i ḡaḡîri
Olurđı çāker-i Hindû-yı ferruḡ

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Oldı dil-berleri haţţ-ı ruĥ-ı cānān nāsıĥ
Oldı ğayrı kütübi niteki Qur'ān nāsıĥ
- 25b 2 İtdi mensūĥ ruĥuñ Māni nuĥuşın cānā
Yazmadı sencileyin āfet-i devrān nāsıĥ
- 3 Şüretüñ kātib-i ĩudret ideli istinsāĥ
Oldı naĥķāş-ı cihān levĥine ey cān nāsıĥ
- 4 Kūyuñuñ ĩadri cemīl olduĥın 'uşşāķ bilür
Ey melek-rū olımaz cennet ü rıdvān nāsıĥ
- 5 Rāhibüñ muĥbeĥesin yār-ı Şerīfi bozdı
Şanki İncīle olur āyet-i Furķān nāsıĥ

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bendesin eyledi ĥoķ luţf ile cānān küstāĥ
Ol ĩula beñzer ide cūd ile sulţān küstāĥ
- 2 Dāyimā ĩullar işi ey yüzi māh eksüklük
Nā-maĥal yirde olur niteki nā-dān küstāĥ
- 3 Ĥüsnüñüñ ānına baķmaĥa ĩarāra bir an
Cān virsem baña dir olmaya her an küstāĥ
- 4 Yüz ĥevirme işit erbāb-ı ma' ārif sözini

Olmaz ey şāh-ı kerem ʿārif-i ʿirfān küstāh

- 5 Ser-te-ser tutsa Şerīfī bu cihānı nālem
N'ide ki rüşen olur ʿāşık-ı nālān küstāh

82

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bir bakımda ruḥuḥa gerçi ki beñzer gül-i sürḥ
Olımaz līk leḫāfetde ber-ā-ber gül-i sürḥ
- 2 Dehenüñ gıncına gıncı nice teşbīh oluna
Bāğ-ı ruḥsāra gelüp oldı mu' anber gül-i sürḥ
- 3 Degmeye bir güline gülşen-i ḫüsn-i yārüñ
Bāğbān bāğıñı dut oldı ser-ā-ser gül-i sürḥ
- 4 Gül ü nesrīn ruḥuḥa öykine ger ey yüzi gül
Nergis-i gāmeñe ol an anı geçer gül-i sürḥ
- 5 Leb-i dildāra Şerīfī ne ʿaceb öykünmiş
Yine bir iş idi yüz ḫana ber-ā-ber gül-i sürḥ

DAL

83

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 26a 1 Kūyına seḫer ḫāküm irişdür meded ā bād
Eyle ḫademinde dil-i vīrānumı ābād

- 2 ‘Aşkuñla gelüp gitsem ‘acep itme cihāndan
Üstād-ı ezel itdi beni ‘aşk ile bünyād
- 3 Baqmaz yüzüme gül gibi ḥandān olup ol meh
Āyā ola mı sāye şala ol boy[1]* şimşād
- 4 Ağyāra vefā baña cefā itmede dāyim
Dād ol şeh-i ḥübānuñ elinden v... ** dād
- 5 Ālıyla alup gön̄lüm ele bezm-i belāda
Ḥükm eyledi dil mülkine ol gamzesi cellād
- 6 N’eyler ki alup destine miskīn reseni zülf
Āhū gözün ey māh yeter ‘āleme şayyād
- 7 Kūyına hemān ‘azm idegör dime ırāḳdur
İllerde meşel olmaz ırāḳ ‘āşıḳa Bağdād
- 8 ‘Aşkuñda olur göklere peyveste fiğānum
Āhumla sūtün urdı cefādār ne Ferhād
- 9 Mecnūn ile Ferhād zamānında geleydüm
‘Aşkuñla olurdum o zamān anlara üstād
- 10 Te ’şīr idemez ṭop-ı cefā ḳal‘a-i ‘aşḳa
Ḥaḳḳā bu ki mānendi binā urmadı Şeddād
- 11 Evşāf-ı lebün̄ zıkrin ider bülbul-i bāḡuñ
Gül şām u seḫer gül yüzün̄ için oḳur evrād

* Kelimenin sonunda belirtme ekini ifade eden bir ʿ harfi yoktur. Dolayısıyla kelime, “*boy-t*” şeklinde tamlamalı da okunabilir.

** Metinde bir kelimenin kısaltılmış hali olması gereken bir vav (و) yazılmıştır. Bununla belli bir kelimenin kastedilmiş olması gerekir.

- 12 ‘İrfân ile meddâh-ı Murâd Hân-ı zamânem
Rindân-ı cihân içre olursan n’ola dil-şâd
- 13 Şânında durur cûd u sühâ menba‘ -ı ihsân
Zâtında mübeyyen kerem ü luğf-ı Hudâ-dâd
- 14 Āfâka zıyâ-güster olur pertev-i ‘adli
Gümrâh-ı cihân olalı tîğı ider irşâd
- 15 Güftâra ser-âgâz ide ger tûfî-i tab‘ ı
İ‘câz-ı Mesîha gibi çok sihr ider icâd
- 16 Dergâh-ı refi‘ inden alur zâd u nevâle
Mecmû‘ -ı cihân luğf-ı firâvânına mu‘tâd
- 17 Nâmıyla cihân zindedür ol şâh-ı cihânuñ
Ölmez oğul* ‘âlemde kişiye bir eyü ad
- 26b 18 Şâhân-ı cihân eylese taḥrîr-i memâlik
‘Âdet bu durur bende-i pîri ider âzâd
- 19 Luḡfuñla Şerîfi ḡuluñı eyle müşerref
Şâd eyle anı luḡfuñ ile eyleme nâ-şâd
- 20 Güller açılıp niteki devr eyleye devrân
Bu ‘âlem-i ḡâdiş nitekim olmaya ber-bâd
- 21 Devletde olup dâyim ü ḡâyim ola ‘ömri
Maḡhûr ola tîğıyla anuñ firḡa-i ḡussâd

* Metinde karalanmış.

84

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dir zebān-ı hāl ile bezm içre çeng ü nāy u 'ūd
انت حسبي انت كافي انت ربّي يا ودود
- 2 Muṭrib-i 'aşkuñ ser-āgāz idüp itse nağmeler
Döne döne raqş ider 'aşkuñla zerrāt-ı vüçüd
- 3 Bu semā' idür kıyās ile bilinsün Mevlevī
Gör niye dönmişdür 'aşık ya niye eyler sürüd
- 4 Sāhilinde kaldı şūfīler gümān [u] şekk ile
Cān-ı 'ārif dil-berā müstağrağ-ı baħr-ı şühüd
- 5 Kām-baħş olsa Şerīf-i haķīre yiridür
Şehryār-ı heft-kişver kām-kār-ı mülk-i cüd

85

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ol zamān kim buldı gül bāğ-ı 'adem içre vüçüd
Ser-fürü itdi benefşe pāyine kıldı sücüd
- 2 Nāle-i nālānuña 'uşşākuñ āheng olmağa
Söyle pīr-i müsiķāra nağme itsün nāy u 'ūd
- 3 'Aşık-ı şeydāya icrā-yı beden lāzım degül
Cismümi küllī kül it yandur meded kııl yā vedüd

- 4 Tālib-i dīdār-ı yāra kayd-ı ten reh-zen dūrūr
Rūḥ-ı maḥz olan ider ‘ālī maḳāmāta şu‘ūd
- 5 Sūdmend olmaz Şerīfī ğayra idenler ḥased
İller içre söylenür bu ⁷⁵الحسود لا يسود

86

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 27a 1 Qamerden ‘aks-i rüy-ı mehveşüñdür mā-hüve’l-maḳşūd
Cemālüñdür tecellā-yı mühürden ‘āşıḳa meşhūd
- 2 Belā gülzārıdur ‘ālem bahārıyla ḥazānı bir
Fenāya münḳalib bulduḳ vücūdında ‘adem mevcūd
- 3 Ezelden nār-ı hıḳd İblīse Ḥaḳdan sırr-ı maḥfīdür
İremde Ādem olmışdı niçün mes‘ūd iken maḥsūd
- 4 Muḥammed nūrıdur devr-i qamerde pertevi şemsüñ
Zihī nūr-ı İlāhī ol çerāğ-ı ṭal‘at-ı Maḥmūd
- 5 Bilür nefsinde Fir‘avnı Şerīfī ‘āḳıl olanlar
Ne yüzden gülşen olmuşdur nazar ḳıl āteş-i Nemrūd

87

Mef‘ ülü Mefā‘ ilün Mef‘ ülü Mefā‘ ilün

- 1 Ğamdan nice olur ḥālüm hiç olımaz dil-şād
Her dūn u denī ḥurrem ḳıldı bu göñül nā-şād

⁷⁵ Kin güden kişi lider olamaz. (Arap Atasözü)

- 2 Ey bād-ı şabā irdi zülfi қоһusı yārūñ
Ol dāyim esenlerden ābād olasın ā bād
- 3 Oқındı elif қaddūñ zülfüñe didiler dāl
Ey қāmet-i mevzūnum ʿ ālemde қoduñ bir ad
- 4 Lām oldı elif қaddüm kār itdi elem cāna
Bükdi һam-ı ebrūsı fikri beni vāfir yād
- 5 Dil-dāde Şerīfiyi zūlmüñle yebāb itdūñ
Feryād u figān itse senden n'ola ey bī-dād

88

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 ʿ Arz eyleyeli қaddini ol қāmet-i şimşād
Ĝamlarla қалup serv-i çemen olmadı āzād
- 2 Ber-dārı olup zülfine cān virmek olurdı
Manşūr eger aşmasa iş olmasa üstād
- 3 Dil-dādelerūñ derd ü ğama düşse efendī
Sen pādīşeh-i һüsne iderler yine feryād
- 4 Bī-gāne sever yār-ı şafā-baһşumuz ammā
Çoқ demler olur bilişini eylemez ol yād
- 5 Yār olduғımı tıydı seg-i kūyuña cānā
Çoқ gördi Şerīfi қuluña luţfuñı һussād

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 27b 1 Ayağuß öpmek diler şeydāñ olan dil müstemend
El benüm dāmen senüñ ey kāmēt-i bālā-bülend
- 2 Rūḡ-ı qudsilerle ben pervāz iderdüm ey melek
‘Ālem-i nāsūtda bu kayd-ı tendür pāy-bend
- 3 Mihrinüñ kullābı çekdi āf-tābı pāyine
Kendüne cezb itdi māhı şaldı zülfini kemend
- 4 Ḥayl-i ğam bulmaz zafer rif' atleri efzün olur
Şeh-süvārum üstine ‘āşıqlaruñ sürseñ semend
- 5 Ey Şerīfī muntehādur ol şeh-i ḡusn-i cemāl
Serv-қadler içre yoқdur şimdi andan ercümend

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Nāme-i ‘ömrümi hicrān düriyor vā feryād
Kilk-i müşğīnüñ ile eyle şehā bendeñi yād
- 2 Sā' at-i ‘adli geçer yüz yıl ‘ibādet yirine
Devlet ol ḡākime kim eyleye her sā' at dād
- 3 Olsun ol kāmēti āzāde selāmetlerde
Dil-i maḡzūnumuzı itdi selāmı dil-şād

- 4 Genc-i maḳṣūda beni himmetüñ itdi vāşıl
Künc-i ğamda irişür luṭfuñ idelden ābād
- 5 Yüri ‘azm eyle der-i yāra Şerīfî gözüñ aç
‘Āşık-ı şādıka bir ḫaṭvece gelmez Bağdād

91

Mef’ ulü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

- 1 Hāşıl ide murāduñı ⁷⁶فعال ما يريد
Devlet ziyāde pādişehum ‘ömr ber-mezīd
- 2 Olmaz nazīre ruḫlaruña cennetüñ güli
Ey ğoncā-i güzīde eyā tıfl-ı nev-resīd
- 3 Seyrāna çıksa cūy-ı sirişk-i revānuma
Ditrer o rūḫ-ı ‘āleme cānıyla berg-i bīd
- 4 Baḫr-ı dümū‘umuñ deñiz ol yāre keşretin
Bu nüh-ķıbāb içinde anuñ ola nā-bedīd
- 28a 5 Cem’ oldı ehl-i dil ser-i kūyında şöyle kim
Gören didi Şerīfî meger irdi rüz-ı ‘īd

92

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Merḫabāñ ile ‘adūya rüz-ı nev-rüz oldı ‘īd
Virmez el pā-māl-ı ‘aşka devlet-i baḫt-ı ba‘īd

⁷⁶ “Her dilediğini yapan (Allah).” [XI “Hud” 107]

- 2 Dāğlar altun benekler tende şanki ʿidde
Şāh-ı hūbān kılına geydirdi bir hilʿ at cedīd
- 3 Hāneden dil-ber çıkar cān tende iken umaram
Bu meşeldür çıkmayınca cān kaṭʿ olmaz ümīd
- 4 Oldılar abdāl-ı ʿaşk-ı hānedānuñ bī-riyā
Kim ki kıldı Kerbelāda cānı **بيع من يزيد**
- 5 İtdi pür-āha vefā vaʿ de Şerīfī itmedi
Ol kıyāmet kāmētüm bilmez nedür vaʿ d ü vaʿ īd

93

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Bir güzelsin bī-bedelsin mülk-i hūsn içre ferīd
Her ne medḥ itsem muḥalsin Ḥaḳ ide ʿ ömrüñ mezīd
- 2 Başuñ alup gitmez iseñ alurum başuñ didüñ
Cān u baş üzre şehā kıldan hilāf olur baʿ īd
- 3 Aldı taʿ līmi şalınmağa beşikden kāmēti
Toğdı kundağdan güneş gibi o tıfl-ı nā-resīd
- 4 Ḥaḳ Taʿ ālā Leyle-i Ḳadr eylesün her şāmını
Mısr-ı hūsnüñ Yūsufidur olsun eyyāmı saʿ īd
- 5 Dūzeḥ ile şūfī kōrḳutma Şerīfī bendeyi
Olımaz nār-ı cehennem hicr-i dil-berden şedīd

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

- 1 Ol şāh-1 cihān eyler iken her kişiye cūd
Bağmaz göz ucıyla ki olam düşmene maḥsūd
- 2 Mişlin ne toğurur ne eker māder-i eyyām
Allah ekeninden toğurandan ola ḥoşnūd
- 3 İrişdi keser ḥātır-1 a' dāya ḥalīlüm
Bu ten şıdı kāfirlerüñ ol Ḥālik-i ma' būd
- 28b 4 Yüzini raḳībüñ görelı itdi ziyānlar
Āsüdeleri ḳāmışuñ eylemedi sūd
- 5 Fıkr eyle ser-encāmını erbāb-1 ğurūruñ
Ġünler ola her nesne Şerīfi ola nā-būd

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Sāğar-1 zer gibi nā-geh zāhir oldı māh-1 ' id
Ġam ğubārın bāda vir irişdi eyyām-1 sa' id
- 2 Ġāliba miftāḥ-1 işret-ḥānedür cānā hilāl
Rūze bābı bağlanup bu rūza açıldı kilid
- 3 Va' de-i vaşlın umup yanar firāḳ odlarına
Vā' izā gelmez gözine ' aşıḳuñ ḥavf-1 va' id

- 4 Şevkumuz kıldı ziyāde ‘adl u inşāfi günü
‘Ömrini kılsun Hudā Sultān Murād Hānuñ mezīd
- 5 Nev-bahār u ‘īd-i nev nev-bāde yārūñ būsesi
Ey Şerīfi gösterür ‘irfān günü yevm-i cedīd

96*

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Sefīd ü sürh ile olmaz harāb kaçır-ı hasen-ābād
Kaçan ıslāh ider ‘atfār anı kim dehr ide hussād
- 2 Kabūl-ı feyz-ı cevherde bir özge kabiliyyetdür
Bu hāl insān-ı kāmilden olur tāliblelere irşād
- 3 Erenler haqqı şah-ı ‘aşqdan dād-ı ilāhīdür
Olur irşād-ı pīr ile cihān içre nice ersād
- 4 Bu ‘uşşāk içre ādetdür fedā olmak sa‘ ādetdür
Murād olan irādetdür ne ilkā eylese üstād
- 5 Şafā-yı zevk-ı rūhānī nice mest itmeye cānı
Şerīfiye bu ihsānı ol ābād eyledüñ ā bād

97

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Ömr-i bī-pāyāndan ey dil kesb-i ‘irfāndur murād
Devlet ü ‘ünvāndan ‘adl ile ihsāndur murād

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 2 Zıll-ı Hâkdan ‘umde olmağa ‘ibād āsūde-hāl
Genc-i cūd ehl-i sūhā ‘adl ıssı sulţāndur murād
- 3 Diñle şevkıyla hezāruñ nağmesin gülzārda
Añla seyr-i gülsitāndan gülşen-i cāndur murād
- 4 Üns-i insāndan ğarāz ‘arz-ı muḥabbet itmedür
Şoḥbet-i rūḫāniyāndan cem‘ -i yārāndur murād
- 5 Āle iḫsāndur Şerīfī meyl-i ḫaḫrā-yı çemen
Çünkü seyr-i dilsitāndan bāğ u bostāndur murād

ZEL

98

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Devlet ü āyīn-i ḫüsni ḫüb u eṭvārı lezīz
Ḥoş-ḫırām-ı serv-ḫad la‘ l-i şeker-bārı lezīz
- 29a 2 Bir ‘Acem rindine şordum şehd-i la‘ l-i dil-beri
Zevḫ-i mā-fi’l-bāl ile biñ kez didi arı lezīz
- 3 Mūr-ı ḫaṭṭı görilüp düşmezdi gür gür üstine
Olmasa bāğ-ı ruḫında la‘ l-ı dildārı lezīz
- 4 Būselikdendür dehānından ser-āğāz eyleyen
İncilerdür dişleri nazm-ı dūrer-bārı lezīz
- 5 Gösterür şeh-nāz geh ‘uşşāḫ gāhī būselik
Yoḫdur ol dil-ber gibi ‘ālemde güftārı lezīz

- 6 Dil-berüñ ney-bāde-i ŧeftālusı sükker midür
Akıdur ağızum ŧuyını seyr-i gülnārı lezīz
- 7 Naḥl-ı kadrin Ḥān Murāduñ gör ki olmuşdur anuñ
Faız u ʿilm ü maʿrifet bāğında eḫvārı lezīz
- 8 Sükkeristān-ı gülistān-ı leḫāfetdür meger
Oldı sükker ŧerbetinden āb-ı gülzārı lezīz
- 9 Ḥalk-ı ʿālem zevk iderler lezzet-i inşāfdan
Maʿdeletle olalı āyīn-i ḫünkārı lezīz
- 10 Gül gibi gül dāyimā aʿdā sirişkin lāle kııl
Ḥānum aḫbāba olur düşmenlerüñ zārı lezīz
- 11 Bu Şerīfiye elez oldı şenāʿ-ı şehryār
Nitekim abdal-ı ʿaşkuñ ola muḫtārı lezīz
- 12 Ola ber-ḫurdār dāyim yarıcı Bārī ola
Mīve-i cāndan ola yār-ı vefādārı lezīz
- 13 Ḳulları sükker yiye şükr ide ʿömri çoğ ola
Görmeye acı cihānda ola her kārı lezīz

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Kılsa nʿola laʿl-i yārı ḫāli sükkerden lezīz
Dāyimā miskī şeker olur mükerrerden lezīz

- 2 Lezzet-i nuql-i leb-i yāri nice naql eyleyem
Ehl-i ʿirfān didiler pālūde-i terden lezīz
- 3 Kūyuñı virmem cinān bāğına ey hūrī-liḳā
Oldı ağan acı yaşum baña Kevşerden lezīz
- 4 ʿĀşıḳa ḡāyet ḡaraż oldı nigāruñ vuşlatı
Bulmaduḳ lezzet cihānda ʿaşḳ-ı dil-berden lezīz
- 29b 5 Ey Şerīfi ḳand-i laʿ liyle gül-i ruḡsār-ı yār
Gül-be-şekkerdür ki ḡüyā oldı güllerden lezīz

100

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Yār düşünāmı gelür ʿāşıḳa sükkerden elez
Yoḳdur erbāb-ı mezāḳa leb-i dil-berden elez
- 2 Yeg gelür ʿāşıḳına kūyı cinān bāğından
Buldılar ehl-i dilān ābını Kevşerden elez
- 3 Bār-ı cennet bitürür ʿāşıḳa naḳl-ı ḳad-i yār
ʿĀşıḳın baña gelür mīve virenlerden elez
- 4 Ruḡınuñ būsese bir kerre deger dünyāya
Lebin öpmek iki kez ḳand-i mükerrerden elez
- 5 Bu Şerīfiye lebi virdi şeker şeftālu
Ḥāşılı bāğ-ı cihān içre bitenlerden elez

101

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Gelür ‘ uşşāķına būs-ı leb-i ħandānı lezīz
Kim olur ķullara öpmek yed-i sulţānı lezīz
- 2 Deheni medħine rengīn sözüml okudı olur
Vaşf-ı dendāna düşen nazm-ı süħan-dānı lezīz
- 3 Ayağũ öpmege cānlar virür üftādelerũ
Herkesũ pādişehüm gerçi olur cānı lezīz
- 4 Gülsün ol tāze nihālüm ķo beni ağlayayım
‘ Āşıķũ aña gelür girye vü efgānı lezīz
- 5 Maraż-ı ‘ aşķı devāya bu Şerīfī şatmaz
Olmaz üftādeye derdi gibi dermānı lezīz

RĀ

102

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Her kaçan kākül ķarīn-i ħāk-i pāy-ı yār olur
Ĥāk ‘ ūd u ‘ ūd misk ü misk ‘ anber-bār olur
- 2 Görelı dilde ħaţ-ı rüy[1] cebīni naķşını
Şām şubĥ u şubĥ rüz u rüz mihr-āşār olur
- 30a 3 Meyl-i* rüy u müy-ı la‘ l-i yār ider gönlüm velī
Meyl mihr ü mihr ‘ aşķ u ‘ aşķ bir ĥün-ĥār olur**

* metinde , harfi olsa da anlam bakımından tamlamalı okunmaya uygundur.

- 4 Āf-tāb-ı dest-i sīm-efşān ile ol genc-i cūd
Deşt kūh u kūh kān u kān mihr-āşār olur
- 5 Maşrıķ-i ħurşīd olur gündüz görinse giceler
Her ne yüzden toĝsa ol ruĝ *Maṭla‘u’l-Envār* olur
- 6 Pāy-ı yāre şu gibi çevgān olur ser-geşteler
Pīşe deşt ü deşt rāh u rāh pūr-ezhār olur
- 7 Ĥışma gelse Ĥān Murādü’bn-i Selīm Ĥān-ı zamān
Kīne-mūr u mūr-ı kīne heft-ser bir mār olur*
- 8 Didügüm ķahr u celālī semtidür ol ĥazretüñ
Lem‘ a-i luṭf u cemāliyle cihān gülzār olur
- 9 Aĥter-i burc-ı hümāyūnın müneccim yoķlasa
Baĥt yār u yār feth ü fātiĥi ĥünkār olur
- 10 Sümm-i esb-i bād-pāyuñ zīr-i na‘ linden şehā
Kūh rīg ü rīg ĥāk ü ĥāk ulu kuhsār olur
- 11 Āteş-i na‘ l-i semend-i çābüküñ rüz-ı vegā
Gāh cārī baĥr olur gāhī revān enhār olur
- 12 Nūr-ı rāy-ı ṭal‘ atüñ ‘ aksi virüp mihre şu‘ ā‘
Müşterī keyvān u keyvān māh ĥāvervār olur
- 13 İtmege nīsān-ı luṭfuñ ķulları ĥalka be-güş
Baĥr ebr ü ebr ķatre ķatre cevherdār olur

** Metinde vav-ı ma’ düle olsa da anlam bakımından kelimenin bu şekilde okunması gerekir.

* Mısrada anlam muğlak.

- 14 Bed-güher düşmen olur bî-dest ü pā rûz-ı muşâf
Her cibālāsā olan ser-müy-ı bî-miğdâr olur
- 15 Seyfi mülk-i düşmene âteş olur mülkinde nûr
Her kesûñ vaqt-i şitâda ocağında nûr olur
- 16 Hüsrev-i devrân görüp Ferhād-ı vaktüñ kışşasın
Didi billāhî ne hoşca yâr-ı Şîrîn-kâr olur
- 17 Düstlar n'ola hasen olursa vaşfinda sözüüm
Bu gâzelle vaşf-ı pāk-i tal' ati tekrâr olur
- 18 Merd-i dehrüñ seyf-i sırrı düşmene hûn-bâr olur
Maṭla' -ı hurşîd-i ' âlemden toğan envâr olur
- 19 Kullarında ehl-i ' aşkı gülşeninde şad-hezâr
Her ne hâke ' arz-ı ruhsâr eyleye gülzâr olur
- 30b 20 Tîğı mäh-ı leylîdür a' dâ günü Manşürîdur
Düşmenüñ başına ğam Necdinde ' âlemdâr olur
- 21 Ol ' ayârı dürr-i cevherden olan zî-kıymetüñ
Şer' -i pâke zât-ı mevzûnı ne hoş mi' yâr olur
- 22 Rûz u şeb eyle du' â ola Şerîfî ' ömri çok
Mihr olup rûşen kevākib nitekim bî-dâr olur
- 23 Hâk murādın hâşıl itsün ol dirâht-ı devletüñ
Kim fûrû' ında fûrûğ-ı ma' delet izhâr olur

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rüy-ı yāre karşı cūş eylerse yaşum vechi var
Cūylar tuğyān ider yüz gösterince bu bahār
- 2 Kadd-i yāre serv didüm ser çeküp hışm eyledi
Düstlar incindi güftār-ı siteminden nigār
- 3 Nükte-i müy-ı miyānıyla dehānı fehmine
Ṭab' umı nāzıyla mevzün eyledi ol şivekār
- 4 Ṭa' n-ı nādānı çeker her bār-ı erbāb-ı hüner
Sengsār olur şecer kim ola şāhum mīvedār
- 5 Bu Şerīfī kılzüm-i hayrettedür gerçi dilā
Bulur eyyāmıyla āhir bahr-ı endūha kenār

104

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cūya kim kākülleri vaşfin şabā taḥrīr ider
Pāy-ı serve āb-ı şāfiden gehī zencīr ider
- 2 Cūyāsā yir ider kūyuñda eşk-i hun-feşān
Vara vara ' aşıkuñ ' aşkı saña te ' şīr ider
- 3 Mürveş şarḡar Süleymānem dehānuñ şehdine
Ḥaṭṭ-ı ruḡsāruñ gelüp yok yirlere tezvīr ider

- 4 Derd-i ‘aşkuña giriftāruñ olan şeydāları
Sa‘ y idüp āzādeler taḥlīşine tedbīr ider
- 5 Ey Şerīfī ya qaşı Rüstem kemānın yaşdurur
Tīri şāhib-şadr olur ya canlar içre yir ider

105

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 31a 1 Sāḥir-i cān çeşm-i cādūsındadır
Dil esīr-i dām-ı gīsūsındadır
- 2 Her taraftan cūy-ı eşküm kim aḡar
Ḥāk-i pāy-ı serv-i dil-cūsındadır
- 3 Ḥüsrev-i mülk-i Ḥabeş māha penāh
Zülf-i Hindū-yı semen-būsındadır
- 4 Her ‘ibādet ḡasd iden ‘uşşāḡınuñ
Secdegāhı tāk-ı ebrūsındadır
- 5 İzdiyād-ı ‘ömr-i ḡünkāra* şenā
Bu Şerīfī-i du‘ ā-gūsındadır

106

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Āf-tābum saña bu ḡalḡ-ı cihān māyildür
Ki ruḡuñ şubḡı ile zūlmet-i ḡam zāyildür

* Metinde kelimenin imlâsı “ḡänkār” şeklindedir.

- 2 Bir demür tağa boyın urmağa beñzer mişli
 ‘ Aşkuñ āsāndur öñi līk şonı müşkildür
- 3 Ekdi şahrā-yı dile toħm-ı ğam-ı hicrānı
 ‘ Aşq-ı dil-ber ki anuñ derd ü ğamı hāşıldur
- 4 Cānuñı yok yire gezdürme ‘ ademdür ötesi
 ‘ Āķıbet taħta-i tabuta fenā maħmildür
- 5 ‘ Āşıkuñ ğam yidügin gördi Şerīfī şūfī
 ‘ Aşq-ı dildārı yenür şansa n’ola cāhildür

107

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sīm-tenler şevķı ile germ olup ħammāmlar
 Pīr-i çarħa gör diyü gözlük tutar cāmlar
- 2 Degmedük bir merħabāsına hilāl-ebrūlaruñ
 Geçdi yıllar aylar oldı nice bayramlar
- 3 Yok yire ağzuñda bilüñde iderler diķķati
 Sīme teşbīh itdiler sā‘ idlerüñi ħāmlar
- 4 Yalıñuz şalın uyup ağyāra gezme ‘ ālemi
 ‘ İdgehde aduñı tek çekmesün bed-nāmlar
- 5 Nā-murād olmaķ neden ‘ arz it Şerīfī ħālüñi
 Āstānında biter ol pādişāhuñ kāmmlar

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 31b 1 Güldür disem ' izārına yārūñ ne vechi var
Ruhsarı itdi gülleri gülşende şermsār
- 2 Fehm eyleyüp fenā-yı gül-i bāğ-ı ' ālemi
Murğān-ı küh-ı nālede bāğūñ hezārı var
- 3 Pervānevār yağa perin şem' -i hüsine
' Āşık odur ki mum ola cān itmege nişār
- 4 Yoğ yire yeldürür şağın umma vefāsını
Noğşān virür faķire kemāliyle rüzgār
- 5 Esrārumuz düşürdi raķīb ağzına ħabīb
Geldi Şerīfi ħāṭıruma ħaylice ğubār

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

- 1 Rağt u bağtın bezm-i ' aşkuñda yağup dīvāneler
Şem' idindi āf-tāb-ı rüyuñı pervāneler
- 2 Bāl açup pervāneler gitdi beğā iğlīmine
Süz-ı dilden yāre tā dergāh-ı Ḥağda yanalar
- 3 ' Āşık-ı şeydālaruñ ħālin perīşān eyleyüp
Kākül-i hoş-büy ile mest eyledi cānāneler

- 4 Yār-ı ʿālī-şāna kat kat eylemege hıdmeti
Zülf-i pür-çine duḡul itdi bu deñlü şāneler
- 5 Ehl-i dünyānuñ Şerīfi yaḡduḡı diller gibi
Ser-nigün olmiş yatur vīrānelerde ḡāneler

110

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Serv-i bālā-bülend ḡoş-reftār
Dil-ber-i nāzenīn ü gül-ruḡsār
- 2 Göreli iki çeşm-i seḡḡāruñ
Ḳalmadı hiç göñülde şabr u ḡarār
- 3 Eyleme pür-cefālıḡı pīşe
Ol vefā ehli ey büt-i ʿayyār
- 4 Būsuñı ḡıl ʿināyet ʿuşşāḡa
Bāḡ-ı ḡüsnüñden eyler ber-ḡurdār
- 32a 5 Ḳullaruñ içre bu Şerīfi ḡuluñ
Bendedür saña bī-zer ü dīnār

111

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ḡülşen-i ʿālemde anuñ kim ʿadālet şānıdur
Bāḡbān-ı bāḡ-ı ḡudret ḡāmi-i bostānıdur

- 2 Şer‘ -i pāk-i Aḥmedi tuğrāyile ğarrā iden
Ḥāliyā Sulṭān Murād Ḥān-ı zamān ‘ünvānıdur
- 3 Ol sa‘ ādet şubḥıdur rüyı virür āfāka nūr
Lem‘ a-i ‘adli güneş meh neş‘e-i iḥsānıdur
- 4 Ser-fürü itdi aña şāhān-ı eknāf-ı cihān
Ḥāk-i pāyı cevheri tāk-ı ser-i ḥākānıdur
- 5 Ey Şerīfī düşmeni yalman-raq bī-cān iden
Cevherī Mışrī süyüf-ı şevketi yalmanıdur

112

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ka‘be-i erbāb-ı dil rüyüñ durur
Ḳıble-i ehl-i nazım kūyuñ durur
- 2 Akıdan göz yaşların her cānibe
Ārzü-yı ḳadd-i dil-cūyuñ durur
- 3 Cān dimāğını mu‘atṭar eyleyen
Sünbülāsā zülf-i ḥoş-būyuñ durur
- 4 Ruḥlarıñ meyden ‘araḳ-rīz olduğı
Mā-teḳaddümden şehā ḥūyuñ durur
- 5 Bu Şerīfī-i ḥaḳīr ü ḥāksār
Rūz u şeb ḥānum du‘ā-gūyuñ durur

113

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Gözden firāk-ı yār ile şanmañ ki nem gelür
Demler olur ki nem yirine belki dem gelür
- 2 Cevr ü cefā-yı yāre iñen çekmezin elem
Gelse raķıb yār ile baña elem gelür
- 3 Ğam gelse her zamān dil-i maħzūna şād olur
Zīrā bilür ki şādīlık ardınca ğam gelür
- 32b 4 Tıy oldı kimi cūd u süħānuñ cerīdesi
Bir kimse yoķ cihānda elinden kerem gelür
- 5 Sa' y itmesem ' aceb mi cihāna beķası yoķ
Kevnüñ vücūdı baña Şerīfī ' adem gelür

114

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Oldı zülfe dil-i şikeste esīr
رب سهل عليه كل عسير
- 2 Biñ kadar oldı şām-ı firķatümüz
Cāna ħasret ğamı ķulüb te'sīr
- 3 Cān nişār eylemekde ' özrүmdür
Ma' na-i tuħfe-i الفقير حقير
- 4 Görinür gözüme cihān ķarañu

Gāh olur geç ʔoĝar o māh-ı münīr

- 5 Ğam-ı zülfi belāsı firqatde
Ey Şerīfi cefāyı itdi keşīr

115*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bilmedük āyā ʔadūñ mihr-i cihān-ārā mıdur
Ğamze-i tīrūñ ya ʔaşuñ māh-ı nevāsā rā mıdur
- 2 Eşķ-i gülzār-ı cinān oldı nihāl-i erguvān
‘İd-gehde seyr ide (.....)
- 3 ʔāmetūñ bālā-bülend a‘ lādan a‘ lā kākülūñ
Zülfūñ ey hāli ʔaranfūl ‘anber-i sārā mıdur
- 4 Kışver-i hüsne müsellemlik berātdur ruĝuñ
Anuñ ‘ ünvānı cebīnūñ ya ʔaşuñ ʔuĝrā mıdur
- 5 Zülfi dāl oldı elif ʔad ol ʔaşı (.....)
Bir elif ʔadle Şerīfi (.....)

116

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Gözümüñ ʔanlı yaşın yāre ‘ arz eylersem āl añlar
Hilāl oldum ĝam-ı ebrūñ ile dirsem ĝayāl añlar
- 2 Beni gördikçe ʔaşın çīn ider ol zülfi pür-çīnüm

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Ḳadüm ḥam olduĝın ālüftelik semtine dāl añlar

- 3 Muḥabbet cāmınuñ keyfiyyetin bī-gāneler bilmez
Ḥarābātīler ayāĝına düşmiş pāy-māl añlar
- 4 Ğam-ı müstaḳbeli çekmez geçer efkār-ı māzīdin
Şafāsın düstum genc-i ḥamūluñ ehl-i ḥāl añlar
- 5 Ruḥ-ı yāre Şerīfī māhı beñzetmek ḥayāl itmiş
Mehūñ māhiyyetin bilmez meger şāḥib-cemāl añlar

117

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cیلā-yı dīde-i mecmū' -ı millet ḥāk-i pāyuñdur
Devāsı ' ayn-ı a' yān-ı sa' ādet ḥāk-i pāyuñdur
- 2 Ğubār-ı gerd-i rāhuñ tūtiyā-yı ' ayn-ı ' ālemdür
Recā-yı cümle-i erbāb-ı ḥacāt ḥāk-i pāyuñdur
- 33a 3 Cihānda maṭlab-ı a' lā ki dirler bāb-ı luṭfuñdur
Didiler tūtiyā ehl-i başiret ḥāk-i pāyuñdur
- 4 Senūñ üftāduñ olmaḳdur cihānda rif' ata irmek
Bu rüşen cümle-i aşḥāb-ı ' izzet ḥāk-i pāyuñdur
- 5 Şerīfī n'ola yüz sürse semendūñ semtine cānā
Olanlar dāyimā erbāb-ı devlet ḥāk-i pāyuñdur

118

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Āteş-i 'aşka yağan cānı nice cānānedür
Şem' -i iqbāl uyarar nice sa' ādet-ḥānedür
- 2 Genc-i 'aşkı pür idüp gönüm evin vīrān ider
Ḳānde şem' -i meclis olmışdur kime hem-ḥānedür
- 3 Bendeñi şermende it ilṭāf ile efgende it
Her kişinüñ inḳiyādı ḥāzretā iḥsānedür
- 4 Nāle-i nālān-ı 'āşıkdur gönülde yir iden
Bülbülün āh-ı hezārı bir ḳurı efsānedür
- 5 Sünbüle beñzetti zülfünī Şerīfī sehv ile
Ey saçı Leylī perīşān olma kim dīvānedür

119

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥasretünle gerçi sulṭānum gönül rencīdedür
Fırḳatünle ağlayan bu dīde-i ğam-dīdedür
- 2 N'ola her vādīde nağme itse bülbüller hezār
'Āşık-ı ālüftenün de nālesi vādīdedür
- 3 Var ise insān-ı 'ayn [u] 'ayn-ı insāndur o meh
Gün gibi rūşen nazar her dem çerāğ dīdedür
- 4 Şīvekār u kām-kār-ı ḥoş-edā nāzük-beden
Şūḥ şengül pür-leṭāfet dil-ber-i şūrīdedür

- 5 Ey Şerîfî dürr-i la^ç l-i yâre sükkerdür dimek
Güfte-i nâ-süftedür yâ ma^ç na-i hâyîdedür

120

Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün

- 1 Süre-i *şems-i duhâ* rüşen ruhı şânındadır
Kâkül-i şeb-büy-ı hoş-bü^ç anber-efşânındadır
- 33b 2 Hüsniñüñ ânına bir anda rübüde oldılar
Cümleten^ç aşıklara şeydâlık ol ânındadır
- 3 Ehl-i diller maşşeri saçındadır ol dil-berüñ
Hâtır-ı üftâdeler zülf-i perîşânındadır
- 4 Şandılar hükmi cihân-fermâyile tuğrâsıdır
Kaşlaruñ kim rüy-ı^ç âlem-bîñüñ^ç ünvanındadır
- 5 Ölmez oğuldur Şerîfî ol Süleymân Hân için
Hâtem-i^ç izz-i Süleymânî Murâd Hânındadır

121

Mef^ç ülü Fâ^ç ilâtü Mefâ^ç ilü Fâ^ç ilün

- 1 Mümted ide zamânını bu menzil-i^ç ubür
^ç Ömri çoğ ola sür^ç atle itmeye mürür
- 2 Ol âf-tâb-ı^ç izz ü şeref maţla^ç -ı kerem
Virdi çerâğ şâm-ı ahibbâya fer ü nür

- 3 Tır-i kemān ehl-i hümem aldı menzili
Diller süyüfin açdı yine şaykal-ı sürür
- 4 Şubh-ı tarabla oldı feraḥ-ḳalb aşdıḳā
A' dā-yı dūnuñ olmaya hergiz fütürı dūr
- 5 Ğamda ḳoyup ḥasūdını esrār-ı lā-yesūd
Olsun Şerīfī ḥıḳd ile a' dāsı bī-ḥuzūr

122

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ' Ālemüñ Sultān Murādı heft-kişver ḥānıdır
Ḥāl-i gendüm günü dildārı Ḥabeş sultānıdır
- 2 Bir ' aḳıḳī-leb güzel maḥbūbı ḥükminde Yemen
Ehl-i ' irfān zümresin iḥyā iden iḥsānıdır
- 3 Ben nice vaşf-ı cemīl-i dil-beri idem edā
Var ise himmetleri anuñ cinān ḡılmānıdır
- 4 Her ne geysesñ ey ruḥ-ı gül-gün saña gey yaraşur
Gey yüzi aḡum yeşiller geymenüñ āvānıdır
- 5 İtdüren bülbül gibi āhı Şerīfiye hezār
Ol vefāsız gülzāruñ ḡonca-i ḥandānıdır

123

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 34a 1 Ḥaṭtuñdan irdi virdi nişānı benefşeżār

- Hoş bÿy kıldı ‘ālem-i cāmı benefşeẓār
- 2 Sÿnbÿllÿk itdi ‘ālemi bu kākÿl-i siyāh
Hıaıı-1 kebÿduñ itdi cihānı benefşeẓār
- 3 Şeb-bÿy hıaıı ‘aksini eşkÿmde dir gÿren
ııtdı kenār-1 āb-1 revānı benefşeẓār
- 4 Hıaııñ ıarāvet-i lebÿñi eyledi ziyād
Eylar kÿşāde rÿh-1 revānı benefşeẓār
- 5 ııtsa ‘izār-1 alı Şerīfi hıaıı-1 nigār
Bir bÿstān olur iki yanı benefşeẓār

124

Fe‘ ilātÿn Fe‘ ilātÿn Fe‘ ilātÿn Fe‘ ilÿn

- 1 Ravza-i ‘ömrÿñi ser-sebz ide Bārī her bār
Devha-i ıadd-i nihālÿñ vire nev-bāde şemār
- 2 Bilÿrÿz cām-1 cihān-bīni dÿrÿr dÿnyānuñ
Gelmesÿn hıaıı-1 āyīne-mişālÿñe gÿbār
- 3 Bir gÿnÿñ biñ olup amma ola ‘ıd u nev-rÿz
Ola her tāze nihālÿñde fevākıh her bār
- 4 Gÿlsitān ide Hıalīlÿm yerÿñi ‘avn-i Celīl
İde her bir gÿnÿñi bāğ-1 sa‘ādetde heẓār
- 5 Çār-yār ‘aşıa luıuf eyle Şerīfi[y]i gÿzet
ııalmasun derd ü belālarla hıaıı-ı nā-çız

125

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her kişi irdi murāda Hān-ı 'ādil devridiür
Ol küşāde ey gönül Sultān-ı 'ādil devridür
- 2 Defter-i a' māli hayr olanlar alur menzili
Aç gözüñ dīvāna gel dīvān-ı 'ādil devridür
- 3 Sırrıdur 'Oşmāniler şāhānınuñ ol 'ālī-rāy
'Adl-i eslāfi gibi ihsān-ı 'ādil devridür
- 4 Merdüm-i a'yān u insān-ı 'uyün 'ālī-nażar
Faḥr-ı şāhān-ı cihān insān-ı 'ādil devridür
- 5 Ma' rifet cevherlerin nazm it Şerīfī vaşfına
Eyle izhār-ı hüner 'irfān-ı 'ādil devridür

ZE

126

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 34b 1 Dil-i şeydāyı güzel sevmede pīr itdi mecāz
Ḥubb-i pāke irişür қаnтарadur 'aşq-ı mecāz
- 2 Himmet-i 'ālī ile қadd-i bülendin görüren
'Āşıқа zülf-i nesiminden irür 'ömr-i dırāz
- 3 Döndi ḥün dile la' l-i lebün hicri ile
Dem mi var қаnlu yaşum dīdeme olmaz dem-sāz

- 4 Geçdi ey iki gözüm körlük idüp yine ‘adū
Bu sebebden omaz amāzını em-i ammāz
- 5 Giryeme geldüğüne ād olurun āyetle
ıvelerle beni alat idelüm nāz u niyāz
- 6 Zülfüne söz getirür istemezsin debrene öp
Hergiz idinme abāyı güzelüm marem-i rāz
- 7 Göz yaı öñce gider küyuña ‘azm itsem eger
Güç olur ādeme usuzluıla rāh-ı Hicāz
- 8 Med-i hünkār ile ‘akuñda teferrüd itdüm
Görmedüm sencileyin ruları zībā mümtāz
- 9 Dā‘ī-i azret-i Sulān Murād Hān olıör
ulların zinde-dil ider o eh-i bende-nevāz
- 10 Göñlüni alur ele her kiininñ lufı ile
Himmat-i ‘ālī ile kimse[y]i ayada omaz
- 11 *Mantıu ‘t-ayr* oudur deva-i ‘adlinde hezār
Bā-ı dādında ruında görünür *Gülen-i Rāz*
- 12 Gülen-i meclisinüñ name-serāsı odur
Ho-edā bülbül-i eydā gibi eyler āvāz
- 13 ara vü arba iriür sāyesi zıll-ı Hāuñ
azretüñ ullarına kim göre bu lufını az
- 14 Bazusunda dura her demde sa‘ ādet bāzı

- Rif' ati ide hümā gibi felekde pervāz
- 15 Ol kerem şāhını gör elde sa' ādet murğın
Oldı cevlan ' adāletle cihānda şehbāz
- 35a 16 Şer' -i icrāda tarīkatla haqīkat buldı
Ol işi işler o dānā ki ola anda cevāz
- 17 Mu' cizūñ ma' nasını fazl ile fehm eyleyeli
Gösterür nazm-ı Şerīfiyle nükāt-ı i' cāz
- 18 Қаһr-ı şāhān-ı cihān mazhar-ı ' adl-i ihsān
Zāt-ı gencīne-i ' irfān u sezā-yı igrāz
- 19 Қullarına қul olur ' izzete bulmağa zafer
Dir dilrān-ı cihān defter ü divānuña yaz
- 20 Bir günin biñ ide Allāh Ta' ālā o şehūñ
Lā-yu' ad vire Şerīfi aña Haq ' ömr-i dırāz

127

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 Қaddūñ gibi şanavber hiç bir zamānda bitmez
Güller biter ruḥuñda bāğ-ı cinānda bitmez
- 2 Bitdi hezār-ı ' aşkuñ güller bitince işi
Hem-tā dehānuña yoқ göncañ cihānda bitmez
- 3 Güldi güle dehānuñ sırran dehān ucından
Yārūñ güline beñzer gül gülsitānda bitmez

- 4 Bādı nazarda servi şandum o serv-ķāmet
Didi ğazabla cānān cān būstānda bitmez
- 5 Mānend-i ħāli fūlfūl gelmez Şerīfī rū-meh
Şaçı gibi ķaranfūl Hindūstānda bitmez

128

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

- 1 Hilāle ser-fūrū itmez ol ebr ü aya baş egmez
Cebīni* ğün boyı servüm bir egri rāya baş egmez
- 2 Nevā-yı ' aşķ-ı pākūñle maķāmātı gezer nālem
Hevānuñ nidüğin añlar enīnüm nāya baş egmez
- 3 Bu ğöñlüm devletinde ħāzret-i Sulţān Murād Ĥānuñ
Hümāma rūy-māl itmez derd-i rāya baş egmez
- 4 Çerāğı rüz-ı bezmüñde ğüneş yüzlüm n'ider ' aşık
Şeb-i miñnetde ħurşīd-i cihān-ārāya baş egmez
- 5 Süţūr-ı vaşf-ı ķaddūñ servilerdür bāğ-ı cennetde
Şerīfī şi' ri medĥūñde şehā Tūbāya baş egmez

129

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

* Metinde şeklinde (bir nokta eksik olarak) imlâ edilmesine karşın anlam bakımından “*cebīni*” şeklinin uygun olması gerekir.

- 35b 1 Cemālūñ sākīyā mihr-i cihān-ārāya baş egmez
Başın daği alursañ şem^ç -i bezmūñ aya baş egmez
- 2 Efendī zūlfūñi kākül egerçi ser-keş itmişdür
Bu bir nām-ı nişānuñdur қаşuñ tuğrāya baş egmez
- 3 Dil-ārā kāmētūñle reşk-i Tübā itmez ey servüm
Olan kūyuñda sākīn cennetü'l-me^çvāya baş egmez
- 4 Ruğuñda şem^ç veş nūr āyetine kıaldırur barmağ
Bütün şır kāfiruñ rāhib büt-i tersāya baş egmez
- 5 Şerīfī pāy-māl-ı ğam olur şādīlik el virmez
Cihānda kim ki ol serv-i semen-sīmāya baş egmez

130

Fā^ç ilātūñ Fā^ç ilātūñ Fā^ç ilātūñ Fā^ç ilūñ

- 1 Ey sipihr-i ma^ç deletde şems-i^ç ālem-tābumuz
Derĝehūñdendür huşūl-ı kāma fetḥ-i bābumuz
- 2 Añlaruz ay āf-tābum bezm-i vaḥdet kıadrini
Mihr ü mehdür rüz u şeb cām-ı şarāb-ı nābumuz
- 3 Seyrümüz dīdār-ı dildār olmağā olur sebīl
Gözi açuqlardanuz ğaflet degūldür cānumuz
- 4 Devlet-i dāreynine Sulṭān Murāduñ dā^ç iyüz
Cūy-ı luṭfidur ma^ç ārif devḥasında ābumuz
- 5 Kuḥlı a^ç yānuñ Şerīfī ḥāk-i pāy-ı esbidür
Āstānı ṭoprağıdur cevher-i nā-yābumuz

131

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Muşhaf-ı hüsünin rümüzün şüfi ta' bîr idemez
Degme vâ' iz âyet-i Qur'ânı ta' bîr idemez
- 2 Hatt-ı dil-ber gibi âhîr yazılan yüz gösterür
Ser-nüviştin 'aşıkun bir kimse tefsîr idemez
- 3 Gün gibi mâhiyyet-i vechinde rüşendür delîl
Hatt-ı ruḥ bürhânımı bozmağa tezvîr idemez
- 4 Âşaf-ı 'aşıkun mu'îni ḥâtem-i la' lûn dürür
Mîhr-i şevkuñsız Süleymân mühri te'sîr idemez
- 36a 5 Hatt-ı dil-ber vaşfını yazdı Şerîfî mû-be-mû
Kıl kalemlerle anı naḳḳâş taşvîr idemez

132

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rûyına gül kaşları tuḡrâya beñzer beñzemez
Meh ruḥa ol ruḥ cihân-ârâya beñzer beñzemez
- 2 Şîre Şîrîn-leb belâ Ferhâdına şeydâları
'Aşıkâ Mecnûn saçı Leylâya beñzer beñzemez
- 3 Şevket-i 'Osmâniyâna mâ-sivânuñ şevketi
Bende-i a' yâni hep Dârâya beñzer beñzemez

- 4 Läleler ruhsârına yârũñ şeker güftârına
Serve kıaddi kıâmeti bâlâya beñzer beñzemez
- 5 Āh-1 sũzân-1 Şerîfiye cehennem âteşi
Nâle-i ‘aşık şadâ-yı nâya beñzer beñzemez

133

Fâ‘ ilâtũn Fâ‘ ilâtũn Fâ‘ ilâtũn Fâ‘ ilũn

- 1 Didũm olsam ħũsnũñũñ gencine mâlik yâ ‘azîz
Didi ol Yũsuf-liķâ anca diyesin yâ ‘azîz
- 2 Yazmađiyçũn şafĥa-i ruhsârına nũr âyetin
Ĥaĥ degũldũr eyledi naķķaş-ı kıudret ĥâk-rîz
- 3 ‘İşvesine ġamzeñũñ cãn virmezse dil eger
Ben boyın ey kıaşı ya kessũn başıını tîġ-ı tîz
- 4 Ta‘ n-ı aġyâr ise mũşkil yâr-ı zâlim bî-vefâ
Baĥt-ı bî-fer dũd-ı ser-keş bir yaña dũşmen-i tîz
- 5 Tîġına ol pâdişâhuñ cãn vir istikbâle çık
Ĥâlũni bilsũn Şerîfi işũgi ile temiz

134

Mef‘ ulũ Mefâ‘ ilũ Mefâ‘ ilũ Fe‘ ulũn

- 1 Sultân-ı cihân kıulları şâhânelerũz biz
Kârşu varuruz dũşmene merdânelerũz biz
- 2 Tâlib degũlũz silsilede manşıba zîrâ

Kākülleri a' lälara dīvānelerüz biz

3 'Uşşāqla ezel bezm-i ezelüñ cür' a-keşiyüz
Şahbā-yı mey-i 'aşk ile mestānelerüz biz

36b 4 Mi' mār-ı ezel eyledi gencīne-i hūbān
Tā rüz-ı ezelden berü vīrānelerüz biz

5 Āteş ise de atlaruz şaff-ı 'adūya
Yanmağa Şerīfī gibi pervānelerüz biz

135

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1 Ne kan ağladuğum her dem yaşı kan olmayan bilmez
Derūnum nārını 'aşkıyla sūzān olmayan bilmez

2 Niye inler dönüp Mevlāyiler erbāb-ı hāl añlar
Neyüñ nidüğini nālıyla nālān olmayan bilmez

3 Nice dil künc-i yāre mesken olmağa harāb oldu
Harābātīlerüñ hālını vīrān olmayan bilmez

4 İdenler nehr-i sā'il nehr-i sā'il cūyını bilmez
Ġam-ı hūbānı cūy-ı eşki cūyān olmayan bilmez

5 Şerīfī çekdüğüm zülfin Ġamın bī-gāneler bilmez
Perīşān dillerüñ hālın perīşān olmayan bilmez

136

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kākülündür maqşad-ı aqşā olan āmālümüz
Zülfüñ ucından perīşān eyleme aqvālümüz
- 2 Emr ü nehve rāzıyuz müstaqbele ğam çekmezüz
Ehl-i dil olmayana rüşen degüldür hālümüz
- 3 ' Aşqumuz keyfiyyeti hayrān iderdi ' ālemi
Düstlar gelse dile esrār-ı mā-fı'l-bālümüz
- 4 Mülk-i istiğnāda kılmaz degme şāha ser-fürü
Tekye-i ' aşq içre eñ kemter gedā abdālumuz
- 5 Hāzret-i Sulţān Murād Hāna Şerīfi bendeyüz
Pādişāh-ı ' aşkadur iqbāl ü istiqbālümüz

137

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 ' Āşık-ı şādıkını esleyen olmaz yaramaz
Bağma ağıyāra efendī ile kimse yaramaz
- 2 Yanmayan nār-ı ğam-ı ' aşq ile bülbülāsā
Bāğ-ı hüşninde gül-i ruqların anuñ tıramaz
- 37a 3 Meyli bālāya durur gerçi ki serv-i bāğüñ
Kāmet-i dil-bere biñ kerre uzansa iremez
- 4 ' Āşıkuñ hālını bilmezse ta' accub itme
Göz yaşı māni' olur dil-berine yalvaramaz

- 5 El uzunluğın ider gerçi Şerîfî ruhına
Şâneveş tırta-i şeb-rengi aña el kıaramaz

138

Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

- 1 Geh keşîfüz türâba mensûbuz
Geh laţîfüz geh âba mensûbuz
- 2 Bir güneş yüzlinüñ zavallısıyuz
Zerreyüz âf-tâba mensûbuz
- 3 Bende-i müyesser-i 'aşkıuz ey h'âce
Şeh-i 'âlî-cenâba mensûbuz
- 4 N'eyleyem azğun nâlem var
Muţribâ biz rübâba mensûbuz
- 5 Ey Şerîfî bize şeref pesdür
Zât-ı 'izzet-me'âba mensûbuz

139

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Sırr-ı 'ulümü nâţık olalı maķâlümüz
Pür eyledi şaķâyif-i dehri kemâlümüz
- 2 'İlm ü hüner cevâhirine mâlik olalı
Oldı süķan ma'ârifi mâl u menâlümüz

- 3 Fehm eyledük dağāyık-1 dünyāyı mū-be-mū
Vaşf-1 miyān-1 yār olalı kı̄l ü kı̄lümüz
- 4 Dāğ-1 bedenle geydi ser-ā-ser vücūdumuz
Döndi beneklü cāmlara eski şālumuz
- 5 Rūyuñ görem mi diyu Şerīfī açınca fāl
Geldi cemālūñ āyeti hoş oldı fālümüz

SİN

140

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 37b 1 Nām-1 pākūñ zıkrıdūr şeydālara feryād-res
Mürdeler ihyā ider nuṭkuñ eyā ' İsi-nefes
- 2 Ārzū-yı cenneti virdüm hevā-yı ' aşkuña
Dil-berā firdevse kūyuñ var iken itmem heves
- 3 İsterin ey mūnis-i cān itme nā-dān ile üns
Toğrusı ey serv-ķāmet böyle rāvıdūr Enes
- 4 Dām-1 tende eylerin bülbül gibi āh-1 hezār
Yār ola diyü benümle ol vefāsız bü'l-heves
- 5 Sāzlıķdan çıķdı girdi ĥidmete bil bağladı
Nāyı idindi nefes ferzend bir ' ālī-nefes
- 6 Bār-gāh-1 ĥāce ber-bād oldı Āşaf bī-nişān
Şāh-bāz-1 lā-mekāna olımaz ' anķā meges

- 7 Rıhlet-i dārü'l-beķāya bir nişāndur kārban
Hāl-i dille dir fenā-yı  alemi bāng-ı ceres
- 8 Sen meleksin dāyım insāniyyet ile ey perī
Pādişehden kullara ihsāndur olan mültemes
- 9 Cūylarla gitdi cūyān oldu rūyuñ görmege
Gözlerüm oldu şehā  aynıyla Ceyhūn u Aras
- 10 Nitekim oldu çerāğ-ı māh-ı kevnden müstefīd
Nūr-ı Hāğdan nūr-ı  adl-i Hān Murād oldu ķabes
- 11 Bes hemān devrinde iki nesnenüñ yok rāhatı
Biri  aşık biri bülbüdür giriftār-ı kafes
- 12 Vaşfına gāyet bulam şanma Şerīfī kııl du ā
Medhine çün kim nihāyet yok uzatma sözi kes
- 13 Devlet ü  ömrin ziyāde eyleye Hāğ hazreti
Nā-ümīd olmaz  adālet dergehinde hiç kes

141

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Dişüñe dūr didiler la l-i lebüñe elmas
Gün yüzün olalı meşhūr-ı cihān beyne'n-nās
- 2 İsti āze iderin ehl-i riyā gördikçe
Ey melek yüzlü niçün hem-demüñ olur ħunnās
- 3 Şığmaya vaşf-ı beyāz-ı ruĥ-ı rengīn-i ĥabīb
Şafĥa-i çarĥ-ı berīn olsa hezārān kürrās

- 38a 4 Hıyır u şerrüñ olur elbette cezâsı cânâ
Her kişi itdügini bulsa gerek bî-kem ü kâs
- 5 Geçdi dildâra Şerîfi kılını fitne raķıḡ
İtdi rencîde yine ‘ aşık-ı sırr-ı vesvâs

142

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Râz-ı zârın ‘ aşıkuñ fehm itmeye bir bü’l-heves
Aña ma‘ nâ virmez el ‘ irfâna bulmaz dest-res
- 2 Ejder-i Mûsâ saçuñdur la‘ lüñ âteş pâresi
Mürdeler ihyâ ider nuḡkuñ eyâ ‘ İsî-nefes
- 3 Âteş-i âhumdan olmışdur cehennem bir şerer
Kaḡrelerdür yaşumuñ yanında Ceyḡun u Aras
- 4 İrtihâlüñ kûs-ı riḡletden niḡun fehm itmedüñ
Girmedi şît-i fenâdan sem‘ uña bang-ı ceres
- 5 Dâl-ı devletdür Şerîfi ḡaddini dâl eyleyen
Pâdişâh-ı ‘ aşḡdan irdi aña feryâd-res

143

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Eş-şalâ deyr-i muḡabbetde çalındı nâḡûs
‘ Ârdur ‘ aşık olan kişide n’eyler nâmûs

- 2 Dil-berüñ mihr-i ruḥı zülf ü saçı fikri ile
Gözüme mülk-i cihān rüşen olur ki ara pūs
- 3 ‘Aks-i şem‘ -i ruḥını cān gibi dilde şaınup
Bād-ı āh irmemege cismümi ıldum fānūs
- 4 Ğuşşañā hem-dem olaldan olımaz cān ansız
Ğam-ı zülfüñle gönül oldu şı deñlü me‘ nūs
- 5 Cān virürken sözi uzatsa Şerīfi ne ‘ aceb
Raṭb u yābis sözi çok söyler olanlar me‘yūs

144

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ger güzergāhuñ olursa sāḥil-i cūy-ı Aras
Ḥākini öp ey şabā būy ile ol miskīn nefes
- 2 Maḥmil-i cānānı taḫbīl eyle zārılıqla di
Nālem irdi göklere vaḫtidür ol feryād-res
- 38b 3 Şehr-i ‘aşq içinde ‘āşık ‘işret ile çekme ğam
Şeb-rev ile āşinā olmaḫ muḫarrerdür ‘ases
- 4 Pādişehlik kārını ‘Oşmāniyāndan ıl naḫar
Ura şanma ṭop-ı ‘aşkı degme çevgān-ı heves
- 5 Ger zebān-ı kilik-i yār añsa Şerīfi nāmını
Ḥāzret-i ‘ālī-cenābdan yeter bu mültemes

145

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Göreli ruhsārını itmem şems-i raḥşāna heves
Eylemez alnuñ görenler mäh-ı tābāna heves
- 2 Reşk ider zülf-i girih-girüñ görüp her büstān
Ruḥlaruñ seyr iden itmez bāğ-ı rıdvāna heves
- 3 Ehl-i diller kendü ecnāsına cebri meyl ider
Hem-dem-i nā-ehl olup eyler mi nā-dāna heves
- 4 Cāhile meyl eyleme göge irürse cāh ile
Ma' rifet kesbiyle körpem eyle ' irfāna heves
- 5 Ey Şerīfi iñlerin yārüm niye iñler dimez
Eylerin ben nāy-ı nālān gibi efğāna heves

146

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ruḥlaruñ zībālīga ḥüccet bulur ' ālem-şinās
Ḥūblar āyāt-ı ḥüsni itdi andan iktibās
- 2 Cevher-efşān dīde rāhuñda yüzüm yoluñda fereş
Kāmet-i bālāna nazmum dürleri oldı libās
- 3 İnkisār-ı cām-ı meyle ḥātırüm oldı dürüst
Oldı ḥamlar münkir-i mey-ḥāne oldı bī-esās
- 4 Yār ile mā-beynimizde şol ki telbīs eyledi
Ḳanḳı İblīs olduğın kim bile oldı el-bi 'ās

- 5 Ey Şerîfi öldürüp ağıyarı ol meh itdi hayr
 Hayr-ı nās olandan olur müntefi' elbette nās

147

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Olmaz ıslāha meded 'aql ile oldı maḥsūs
 Tende cānā nice olsun deli gönülüm mahbūs
- 39a 2 Nā-gehān ola füsürde diyu ey bād-ı şabā
 Şem' -i ruḥsāruña zülfüñ gice oldı fānūs
- 3 Kākülün 'işvesine bāğ-ı ḥüsünde didiler
 Ravzada eyledi cevlanla cilve ṭāvūs
- 4 Oldı mümted ğam-ı zülfüñ ruḥ ile rüşen kııl
 Nice bir ola cihān 'aynuma 'aynum kara pūs
- 5 Ğabğabı üzre Şerîfi görelı zülfüni dir
 Şan ḥaber almağa geldi deheninden cāsūs

148

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 İdeli bu deli gönülüm ruḥ-ı cānāna heves
 Şem' a cān atdı ider yanmağa pervāne heves
- 2 Ğamzesi tırine efsün oqımış ol kaşı ya
 Zaḥmumı gören ider tır ile peykāna heves

- 3 Şanma bî-gâne oğur vaşf-ı güle medhî hezâr
Eyledi bād-ı şabā hîdmete peykāna heves
- 4 Hāsret-i hađr-ı hađtuñ la‘l-i lebüñ teşneligi
İtdi İskenderi ser-çeşme-i hayvāna heves
- 5 Reşk idüp kām̄et-i bālāsına Tübā yārüñ
Ey Şerīfi ider ol serv-i hūrāmāna heves

ŞİN

149

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Pādişāh-ı aşkuñ ideli Mesīhāsā güneş
Kıldı emvāt-ı nebātātı yine ihyā güneş
- 2 Nūra ğarķ itdi tülū‘ itdükde cümle ‘ālemi
Kıdret-i Yezdānla oldı nürdan deryā güneş
- 3 Hıl‘at-i zībā geyüp ‘azm itdi ğarba bāl açup
Kırdı çarķ-ı nıl-gūna hayme-i vālā güneş
- 4 Mülk-i Rūmı şubĥ-dem fetĥ itdi altun topla
Hayl-i zulmet çend şebdür eyledi yağma güneş
- 5 Cism-i nāmınuñ zuhūrına sebebdür olsa ne
Mazhar-ı genc-i haķāyık mazhar-ı esmā güneş
- 39b 6 Māh-ı nev fülk-i mu‘allaķ baĥr çarķ-ı bî-ķarār
Şeb-çerāĝ-ı nūr-baĥş u lü‘lü-i lālā güneş

- 7 Zāl-i dünyā olduğıyçün her sehergeh nev-^ç arūs
Bāmına aşar şafağdan kırmızı vālā güneş
- 8 Mūsī-i Tūr-ı himemdür güyyiā Fir^ç avn için
^ç Arz ider hayl-i şebe her dem yed-i beyzā güneş
- 9 Almış ebrūñuñ nigārā levh-i çarha naşını
Māh-ı nevden bir gice gösterdi şekl-i rā güneş
- 10 Levh-ı sīmīn-i cemālūñde görenler şaçuñı
Ebr-i terle didiler toğmuş durur güyā güneş
- 11 Rüy-ı hūbında gören zülf-i semen-sīmāyı dir
Sāyebānın eylemişdür ^ç anber-i sārā güneş
- 12 Şāh-ı āyīnin temāşā itmege eflākden
Oldı güyā kim sipihre dīde-i bīnā güneş
- 13 Hān Murādū’bn-i Selīm Hānuñ irince devrine
Şarğ u ğarba şaldı aḥkām-ı cihān-fermā güneş
- 14 Āsmān-ı māh-ı kadrūñ mihr-i ^ç ālem tābıdur
Pertev-i ḥüsninden olur her seher peydā güneş
- 15 Rüy-māl itmek diler ḥāk-i ^ç abīrāsāsına
Ṭas-ı zerrīn ile her gün ^ç arz ider kālā güneş
- 16 ^ç Adl ü inşāfın feleklerde melekler kayd idüp
Şafha-i çarḥ-ı berīne eyledi imzā güneş
- 17 Şundı dest şāha ya āyīne-i gītī-nümā
Ya ki bāğ-ı rif^ç atinden aldı bir elmā güneş

- 18 Lem‘ alar rahşān idüp germiyyetin kıldı ‘ ayān
Var ise ihsānla geydi hıl‘ at-i zībā güneş
- 19 Şafha-i gerdūna yazdum nazm-ı medh-i pākūñi
Çekdi anuñ üstine zer hāl idüp tuğrā güneş
- 20 Ey Şerīfī ‘ izzet ü şevketle bu dāretle
Görmedi zāt-ı şeref-bahşı gibi Dārā güneş
- 21 Şafha-i ‘ ālemde ‘ işretle süre zevk u şafā
Degdi bāğ-ı gülşene nice semen-sīmā güneş
- 22 Mihr-i ‘ ömri evc-i ‘ izzetden ola t̄ālī‘ müdām
Göstere tā kim felekde gurre-i garrā güneş

150

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 40a 1 Ğamze tīg u müje tır ü iki yası iki k̄aş
Didiler aç gözūñi tut kulağūñ oynadı baş
- 2 Bağrı baş u gözi yaş u ruḥı zerd ‘ uşşākuñ
İçi pür-süz u dili ḥūn dü-dīde ṭolu yaş
- 3 Sevdük ol rūḥ-ı revānı yolına vir başı
Yohsa yabanda mı bulduñ be bu cāmı kartāş
- 4 Şāh-ı ‘ aşkam baña Mecnūnla Ferhād uyımaz
Yol eri şanma gel ol iki delüyi yoldāş
- 5 Sırr-ı ‘ aşkıñı Şerīfī şakınurdum yārūñ

N'icidüp n'eyleyeyin eyledi yaşum anı fâş

151

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Ne kadar baħr-ı belâ itse temevvüc ile cüş
Naķş-ı ħübân ħala dilde idemez maħv nuķüş
- 2 Sürseler yire yüzün eşk-i revānum gibi ger
‘Aşķ-ı deryāsı ħomaz eylemegi cüş u ħurüş
- 3 Şunmadın cām-ı ecel bezm-i fenā sāķīsi
Ĥoş görüp devrini ‘ömrüñ idelüm ‘‘ış ile nüş
- 4 Şehsüvārum yalıñuz yügregesün meydānuñ
İşide meydān-ı şadāķat beni aġyār ile ħoş
- 5 Terk-i ħayd ile Şerīfi geh ayak bāġıdur
Tā ola bāġ-ı şafā içre maķāmuñ mefrüş

152

Fā' ilâtün Fā' ilâtün Fā' ilâtün Fā' ilün

- 1 Mā-mezā-yı şoĥbetüm yār ile ħālā nām imiş
Demler ol demler imiş eyyām ol eyyām imiş
- 2 Şayd idüp dil murġın itmişdi giriftār ol perī
Ĥāl-i gendüm günü dāne zülf-i şebi dırām imiş
- 3 Cüybār olmuşdı pāy-ı yāre gözüm demleri

Ol dağı gönlüm gibi bî-şabr u bî-ārām imiş

- 4 Rūmdur dirler bahā rūy-ı behiştāsāsına
Beñleri Mışr u Hıbeş mānend-i zülfi Şām imiş
- 40b 5 ‘Aşq-ı yār ile Şerīfī rūyını zerd eyledi
‘Āşığı şeydā iden ol serv-i sīm-endām imiş

153

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Şüretün gibi güzel yazmadı Mānī-i naqqāş
Yazamaz pādişehüm kāğıda cānı naqqāş
- 2 Bīd-i bostān kad-i bālāsına beñzer mi diyu
Bu ħilāf ile yazar server ü ānı naqqāş
- 3 Yazsa şüret-ger-i Çīn ānuñı bir anda eger
Virmez ‘ömrüm bütün ‘ömrine ol anı naqqāş
- 4 Ruḡ-ı rengīnine öyküdi diyu rumḡa düzüp
Sürdi rūy-ı gül-i ḡamrālara ḡanı naqqāş
- 5 Mālik-i Mışr-ı kerem bī-dil iken Yūsuf
Yazdı ne yüzle Şerīfī aña şānı naqqāş

154

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Cām-ı ‘aşkı ideli la‘l-i lebi yādına nūş
Deñiz ol yāre yaşum baḡrı yine eyledi cūş

- 2 Niye döndi teni gör ol niye āheng olalı
Niye nālān ola dir nālemi her kim ide gūş
- 3 ⁷⁷ ما عرفناك diyen oldı ferīd-i ‘ālem
Sırr-ı vaḥdetde olur ‘ākıl [u]‘ ārif ḥāmūş
- 4 Hırz-ı cān itmege güftārını pīrūñ cānā*
Gevherini idegör gūşına cānuñ mengūş
- 5 Zād-ı gufrāna Şerīfī dūrişüp ol vāşıl
İremez menzil-i maḫşūda gidenler eli boş

155

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Dürdur feyż-i Ḥudā ehl-i riyādan ḳartāş
La‘ l ü mercān ola mı terbiyet ile ḳara ḫaş
- 2 Saña biñ baş sezā ‘ aşıḳuñ olursa hezār
Vādi-i ‘ aşḳı göre bir pula anda biñ baş
- 3 Aşlı yoḳ zerḳ u riyādur irişi iz‘ ācı
Şūfiyā ḫulle olur şanma cinānda bu ḳumāş
- 41a 4 Nażar-ı pīr irüp ser-zemīn eyledi cān
Tekye-i ‘ aşḳa girüp oldı dil abdālı tıraş
- 5 Hicr-i yār ile Şerīfī nice bir cān çekişe

⁷⁷ “Seni hakkıyla tanıyamadık.” (Hadis-i Şerīf)

* Metinde, mısranın sonunda iki ra (ر) varmış gibi görünse de gerek vezin gerek anlam bakımından bunların harf olarak telakki edimemesi gerekir.

Neye dek cān ‘azīzine raķīb ide hırāş

- 6 Reh-i kūyuñda hezār ‘aşıkuñ olursa hezār
Eyle ķurbān faķīrūñ gibi haķķuñ biñ baş

ŞAD

156

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Āhum eylerse n’ola ol gül-‘ izāra iħtişāş
Gāh ider bār u hevā evvel bahāra iħtişāş
- 2 ‘Arz ider hānum vücūhıyla şükūfe ruħlaruñ
Haż yüzinden itdi haţ zūlf-i nigāra iħtişāş
- 3 Şerha geldi şerhalar ol hañçer-i bürrān ile
Ķıldı yārüm nāvek-i dil-düz yāre iħtişāş
- 4 Ey bili ince lebi ğonce kamu ‘aşıķlaruñ
Būlbūlāsā eyledi āh-ı hezāra iħtişāş
- 5 Reşk-i haţtuñla döküp yāķūt toprak haţtına
Ķıldı ey yāķūt-ı haţ haţ ğubāra iħtişāş
- 6 Haţ u şi‘ rüm mu‘ teber devlet serinde yiri var
Eyledi evşaf-ı pāk-i şehryāre iħtişāş
- 7 Meḡar-ı ‘Oşmāniyān Sulţān Murāduñ ķulıyuz
Ķām-kār olur idenler rüy-ı yāre iħtişāş

- 8 Kıldı iksİR-i sa' ādet bu ten-i hākimizi
İdeli hālİş du' āsı hāksāre İhtİşāş
- 9 Dergeh-i ' ālİsine rū-māle sa' y it varı gör
İdesin şāyed o şāha vara vara İhtİşāş
- 10 Bāġ-ı rif' atde nihāl-i tāzesi bİ-hād iken
Müntehādur eylemez serv-i çınāra İhtİşāş
- 11 Heft-kİşverde cibāl-i āsūde-hāl sāyesi
İdeli ol zıll-ı Hāķ ' ālİ-vaķāra İhtİşāş
- 12 Pādişāhuñ lā-yu' ad İhsānı gibi dāyimā
Ey Şerİfİ kıl du' ā-ı bİ-şumāra İhtİşāş
- 13 Hāķ Ta' ālā devlet ü ' ömrin ziyāde eyleye
Eyleye İhsān u luġf-ı bİr ü bāra İhtİşāş

157

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 41b 1 Ruġları gün ' arz ide ebrūları rā bā-ġuşuş
Göstere ruġsārı rūy-ı ' ālem-ārā bā-ġuşuş
- 2 Rūy-māl-i hāk-i pāy ile şafā kesb idesin
Sāyedāruñ ola bir serv-i dil-ārā bā-ġuşuş
- 3 Kāmet-i bālāsın ol taze nihālūñ göresin
Gerdenine şalına zūlf-i semensā bā-ġuşuş
- 4 Mürdeler İhyā ide meclisde bir ' İsī-nefes

La' l-i cān-baḥş ile ola rūḥ-efzā bā-ḥuşuş

- 5 Dil-ber-i gül-ruḥ Şerîfî meclis-ārâlık ide
Ola esbâb-ı şafâ anda müheyyâ bā-ḥuşuş

158

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Tîğ-ı müjgānuñdan ey ḥūnı kim eyleriser ḥalâş
Tîr-i ğamzeñ gibi ya var mı dil alur ter ḥalâş
- 2 Şerbet-i la' lüñ irişdür ya dil-i bīmāruma
Öldürüp ğamdan beni kıll ey perî peyker ḥalâş
- 3 Ehrimenler böyle yüz gördi görür yer gün yüzüñ
Öldürüp ya tîr-i a' dādan kıll ey dil-ber ḥalâş
- 4 Baña çekdirme raḳîbüñ keydini kırtar şehā
Dest-i kāfirden esîri çoğ ider begler ḥalâş
- 5 Bu Şerîfî gibi çokdan yüz sürürdi pâyüñe
Ey boyı âzāde servüm olmaz 'ar' ar ḥalâş

159

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Nālenî oldı olup cān u dil iki raḳḳâş
Eyledüm yār ḥayālî ile bir şoḥbet-i ḥâş
- 2 Ḳalbi erbâb-ı dilüñ şāfî aḳar şu gibidür
Ġıll u ğış n'eyler o dillerde ki ola iḥlâş

- 3 Ğam gider maħbes-i dilden yüzini görse gönül
Çoğ esir olan olur vaqt-i mübarekde ħalāş
- 4 Zāhidā oķı du^ç ā-1 kadeħi def^ç -i ğama
Gördi erbāb-1 şafā anda nice dürlü ħavāş
- 42a 5 Yār ağyār ile ^çuşşāķı Şerīfi yazmış
Nice ħaşr ola ^çavām ile meded nev^ç -i ħavāş

160

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 Olmak isterseñ cihānda mekr ü şeytāndan ħalāş
Eyle ey dil nefsün evvel keyd-i şeytāndan ħalāş
- 2 Saña zāhid ħarf atarsa ħarķ ide sözüñ anı
Terk-i ^çaşķ it dirse itsün Ĥaķ seni andan ħalāş
- 3 Tır-i bārān atsalar müjġānları cān ħaşdına
Beñzer ol oķlara ola ħavs-i sulţāndan ħalāş
- 4 Ney gibi bağruñ delerse ğamze-i müjġān-1 dost
Def gibi göġsün döġüp ol āh-1 eġāndan ħalāş
- 5 Ey Şerīfi çekdüġüm derd ü belā yetmez mi kim
Olmadum ğitdüm dirġā ta^ç n-1 nā-dāndan ħalāş

161

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

- 1 Bī-naẓīr olduğını yazdı ruğuında ihlāş
Kim dūrūr zūlf-i kemiyyetden anuñ ola ħalāş
- 2 Kimi kūyında ölümlü kimisi mūrde yatur
Nice ‘aşıqların öldürdi bilā-ħavf-ı kışāş
- 3 Nār-ı ‘aşkuñla beyābān-ı fenāda yanduk
Dilerüz cān ħareminde olavuz ħāşu’l-ħāş
- 4 Tīr-i ğamzeñ öñine kim geçer ey kaşları ya
Atdı Rüstem oğını yayını yaşdı Vaqqāş
- 5 Tāb-ı mihri kül idüp yağdı Şerīfī gönlüm
Zerreveş kıldı sivā-yı ğam-ı ‘aşkı rakkkāş

162

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Cem‘ olup sende meħāsin cismüñ olmış yem-i ħāş
Kīmyā-yı ‘aşk-ı pāküñle zer oldı çok raşāş
- 2 Kıymet-i dürr-i girān-māyeñ ‘avām añlayımaz
Gevher-i yek-dāne-i ħāşı bilür ancak ħavāş
- 3 Tīrünüñ bellü yiri ey kaşı ya şadra geçer
Pādişehler katl-i nefis itse bilür yokdur kışāş
- 42b 4 Şīve-i nāzıyla dil-ber her gün ādem öldürür
Tīĝ-ı ğamzeñ gibi yok ‘ālemde keskinter ħalāş
- 5 Devletüñde bu Şerīfi[y]i ħavāşşuñ pīri kıl

Çokdan itmişdür du‘ ā-yı ‘ azze ve kadre ihtisās

163

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 ‘ Aşk-ı dildāra şadākatle icāzet manşūş
Pīr-i ‘ aşkuñ durur ‘ uşşāka bu hālet manşūş
- 2 Bu kadar dāniş ile añlayımaz nüktelerin
Şehrimüz vā‘ izine maḥfīdür esrār-ı füşüş
- 3 Dürer-i nazm ile vaşf eylemege dendānuñ
Gurer-i la‘ lüñe erbāb-ı dil ‘ arz itdi ḥulūş
- 4 Vaqt olur ‘ izzete erbāb-ı sa‘ ādet irişür
Zulmet-i şebde murādına irür gāh lüşüş
- 5 Ğam-ı cānānı Şerīfī yalñuz ben mi yudan
Kāşki olsa baña ğuşşa-i cānān maḥşüş

ḌĀD

164

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Bir göz ucıyla nazardur yār-ı zī-şāndan ğarāz
Ḥāṭır almaḥdur ele ‘ ālemde iḥsāndan ğarāz
- 2 Ḥüsn ü ḥulķı bende kıldı ḥalķı luṭf u cūd ile
Bildir ol nūr-ı başar iḥsāndur insāndan ğarāz

- 3 Būs-ı cān-baḥşuñ durur maḳşūd eyā ārām-ı cān
Cān-fezā la^ç l-i lebüñdür āb-ı ḥayvāndan ğaraż
- 4 Rūḥ-efzā mīvedür senden biten ey naḥl-ı cān
Kimse bilmez nidügin serv-i ḥurāmāndan ğaraż
- 5 Her zamān ḥānum süṭür-ı naẓm-ı eş^ç ārum gibi
Ḳarşuña el bağlamaḳdur şaff-ı dīvāndan ğaraż
- 6 Çeşm-i dil her dem naẓar eyler cemāl-i dil-bere
Nūr-ı imān lem^ç asıdur şoñ nefes andan ğaraż
- 7 Bülbülāsā itse kūyuñda n'ola āh-ı hezār
ç Āşıḳa rüyuñ gülidür gülşen-i cāndan ğaraż
- 43a 8 Ağlamağa rāzıyın ey ğonca-fem sen gülşen ol
Güller açılmaḳ durur gülşende bārāndan ğaraż
- 9 Gözlerüm ḳan ağladıḳça gül gibi dil-ber güler
Lāleler güller dūrür bāğıyla bostāndan ğaraż
- 10 Bī-nevālar rāstı nev-rūza beñzetdi ruḥuñ
Alma ey serv-ḳaddüm ç uşşāḳ-ı nālāndan ğaraż*
- 11 Her gün a^ç lām-ı zafer inşāfını i^ç lām ider
ç Adl ile inşāfmış Sulṭān Murād Ḥāndan ğaraż
- 12 Heft-kişver bāğ-ı dādında ç adālet nūrıdur
Ḳāḫ-ı ç adl olduğı zāhir ḥāk-i eyvāndan ğaraż
- 13 ç Āşıḳa feyz ü kerem ç arz-ı cemāl-i yārdur

* Vezinde bir hecelik eksiklik var.

Cūd u luṭf u ma‘ deledür şāh-ı devrāndan ğaraż

- 14 Pādişāhum ‘ālemūñ ḥūb añladuñ esrārını
Ma‘ rifetdür sırr-ı ⁷⁸ ما اوحى ya ‘ irfāndan ğaraż
- 15 Қаşd-ı mā-fi’l-bālümüz ḥānum du‘ ādur devlete
Cūy-ı luṭfuñ dur dil-i bīmāra dermāndan ğaraż
- 16 Geç Şerīfi nāleden vaḳt-i du‘ ādur sür‘ at it
Pādişāha ‘ arz-ı ḥāl itmekdür efgāndan ğaraż
- 17 Ḥaḳ murādı şem‘ ini uyandıra tā ḥaşre dek
İzdiyād-ı ‘ ömridür bu devr-i devrāndan ğaraż

165

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Kıymetī taşı n’ider cānā lebūñ iden ğaraż
La‘ lüñi bi’z-zāt ister şoñra cevher bi’l-ğaraż
- 2 Gevher-i dil naḳd-i eşkümdür miyāndur bilüñe
Gitmesün yoḳ yire cānum būs-ı la‘ le ḳıl ‘ ivāz
- 3 Derd-i ‘ aşḳa yoḳ devā billāhi gel öldür beni
Ger ‘ ilāca ḳābil olursa ṭabībüm bu maraż
- 4 Furşat eyyāmını hoş gör irmedin mevt-i ḳazā
Müctehid vaḳtinde buyurdı edā’-ı mā-faraż
- 5 Şūfi ister ḥūrī bula ya riyāyile riyāz

⁷⁸ “Vahyedilmesini uygun gördüğü her şey ...” [LIII “Necm” 10]

Ben Şerîfî t̄alib-i d̄id̄ar-ı ȳarın b̄i-ğaraż

166

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 43b 1 Gelmez ' aşıkларуñuñ q̄albine hergiz ağrāz
Ruḡuñ ' arz eylemege eyleme cānā i' rāz
- 2 N'ola üftādelerüñ pāyüñe itse rū-māl
Ser-i kūyuñdan alur feyzi şehā ehl-i riyāz
- 3 Dest-i q̄udret yazıcaq levḡ-i ceb̄n üzre q̄aṣuñ
Ḥaṡuñ ' ünvanına z̄ibā yüzüñi kıldı beyāz
- 4 ' Āşıqā ' aşkı cilā virdi mürāyī şūfī
Bu şafāyı bulımaz yüz yıl olursa murtāz
- 5 Cūyveş ḡāke sürüp rūyı Şerîfî yalvar
Eylemez çün kerem ü feyż ide tecellī Feyyāz

167

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Lem' a-i ḡüsn-i cemālüñ irdi dehre t̄ül u ' arz
Yüz sürelden ḡāk-i pāye reşk-i eflāk oldı ' arz
- 2 Seyr-i ḡüsn-i bā-kemālüñ ḡulq̄-ı vācib farz ider
Görmege bir kez cemālüñi melekler kıldı farz
- 3 İricek z̄ibālıḡuñ mi' rāca ey vech-i ḡāsen
La' lüñe yüzler sürüp ' aşkın felekler kıldı ' arz

- 4 Şems-i ‘ālem ‘āleme germiyet ‘arz itse n’ola
Göklerüñ dördincisinden nūr-ı rüyuñ aldı qarz
- 5 Kūyuñuñ hākine yüz sürer Şerīfī hāksār
Reşk-i gülzār-ı İrem olalı cānā rüy arz

168

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 ‘Aşk-ı pāk ile olur ‘āşık-ı şādık murtāz
Pāk-meşrebler ider ehl-i riyādan i‘ rāz
- 2 Her hevāyile hevesden kişi kaṭ‘ eyler
Lā ve *illā* ile tevḥīd-i Ḥaḡ olsa miḡrāz
- 3 Gerçi i‘ rāz u cevāhirden ider bahşı Ḥakīm
‘Aşk-ı pākümde cevāhir gelür aña i‘ rāz
- 4 Bu başīret ile zāhid göremez zāhirdür
Ugradur ādemi çok miḡnete fāsīd aḡrāz
- 5 Bu Şerīfīye şehā luṭfuñı eyle mebzūl
Eyleye aña ‘ivażlar keremiyle Feyyāz

Tİ

169

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 44a 1 Perde-i sırr-ı ḡafīdür mazhar-ı esrār ḡaṭ

- ‘ Arz ider ‘ aşıkları açmazdan ruhsâr haṭ
- 2 ‘ Anberāsā ḥāller bāzār-ı ḥüsn-i yārda
Ġamzeler dellāl-ı cāndur ḥāce-i bāzār haṭ
- 3 Yād ayak başup ki tā yād el gülin düşürmeye
Çekdi sünbüllerle bāġ-ı ḥüsnine dīvār haṭ
- 4 Dāmeninde gizleyüp bir sükkeri la‘līn ṭabaḳ
Eyledi hengāme-i ḥüsninde şīrīn kār haṭ
- 5 Gösterür ‘ uşşāḳı geh seyr itdürür şeh-nāzdan
Erguvān-ı şīve-i nāza olup evtār haṭ
- 6 Nokṭa-i vaḥdet dehānuñ ḥırz-ı cāndur ruḥlaruñ
Çekdi eṭrāfına anuñ miskden pergār haṭ
- 7 Bu ne serdür kim gören haṭt-ı lebüñ ḥayrān olur
Ehl-i dil bezminde oldı *Maḥzenü’l-Esrār* haṭ
- 8 Pūte-i ‘ aşḳ içre oldı dil zer-i şāḥib-‘ıyār
Āteş-i ruhsâr-ı rengīnünde şan mi‘yār haṭ
- 9 Ābnūs u ‘ ācla rūyı muşanna‘ āyīne
Ehl-i ‘ aşḳa gösterür āyīne-i dīdār haṭ
- 10 Sünbülī tārında bend olmuş nice diller yatur
Çeşm-i ‘ uşşāḳa görünse yiridür dildār haṭ
- 11 Haṭ alır mı seyr-i gülzār-ı çemenden ehl-i dil
‘ Āşık-ı şūrīdeye besdür gül-i gülzār haṭ

- 12 Kākülün şāh-ı ‘ Arab hālün çeşm-i sulṭāndur
Mülk-i Rūmı itdiler yağma olup ser-dār ḥaṭ
- 13 Taḥt-ı sīm üzre Süleymān-ı zamāndur ruḥları
Eyledi mūr-ı Süleymān olduğın eş‘ār ḥaṭ
- 14 Ḳadd-i mevzūnuñ ne bāguñ serv-i hoş-reftārdur
Rūy-ı aluñ oldu aña reng berg ü bār ḥaṭ
- 15 Rā-ı reyḥāndur muḥaḳḳaḳ ḳaşlarıñ zülf-i siyāh
Dāldur dil degmeye tā heykel-i ṭomār ḥaṭ
- 44b 16 Āf-tābāsā ḥaṭında ṭal‘ atı nūrı ‘ ayān
Olsa ṭañ mı pādişāhum *Matla‘u’l-Envār* ḥaṭ
- 17 Gülşen-i cennet cemālūndür ḳadūñ Ṭūbā-mişāl
Kākülün sünbül ruḥuñ gül gūyiyā ezhār olur*
- 18 Cān dimāğını mu‘aṭṭar eyledi müşgīn şaçuñ
Çār-sū-yı ḥüsn içinde ḥ‘āce-i ‘ Aṭṭār ḥaṭ
- 19 Şāhen-i iḳlīm-i ḥüsne ḳaşlarıñ ṭuğrā-yı nāz
Defter-i rengīn cemālūñ oldu defterdār ḥaṭ
- 20 İki māh-ı nev ḳaşuñ āfāḳdan çehre-küşā
Evc-i ḥüsne māh-ı rūyuñ encüm-i seyyār ḥaṭ
- 21 Fi’l-meşel āyīne-i ālem-nümādur ruḥlarıñ
‘ Aks-i tār-ı rişte-i cāndur gül-i ruḥsār ḥaṭ
- 22 Aldur rengīn lebi nūr-ı Muḥammed ruḥları

* Beyitte, redif tekrarlanmamıştır.

Vech-i pākinde Şerīfī Hāydar-ı kerrār h̄aṭ

23 ‘ Adl u dādıyla nazīrin H̄ān Murāduñ görmedi
Ser çeküp h̄āb-ı kıdemden olalı bīdār h̄aṭ

24 Gerçi tūğı h̄āriş-i āfāk̄dur āfāt̄dan
Ser çeküp h̄āb-ı kıdemden olalı bīdār h̄aṭ⁷⁹

25 Levh-ı sīmīn-i cemāli üzre vefk-ı dil-keşi
K̄onduğınca devr-i mehde çār-ender-çār h̄aṭ

26 Devleti pāyında ‘ ömri ola mānend-i H̄ızır
Nitekim h̄übān cemālinde ola devvār h̄aṭ

170

Mef’ ulü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

- 1 Vā’ iz қо bizi қорқулуғı istemez şırāt
Hādī hidāyet itmeye mi ⁸⁰اهدنا الصراط
- 2 Merdānelerle ṭurma hemān eyle ‘ işreti
Nā-merd ile luṭuf ile şaḡın itme iḥtilāt
- 3 Güller açıldı şevk-ı hezārı gör imdi gel
Ol ḡonca yine ḡülşene ‘ arz eyledi neşāt
- 4 Bülbül çemende ḡonca-i ḡülzārı açmağā
Gösterdi şaḡn-ı bāğā sürür ile inbisāt

⁷⁹ Muhtemelen şair, ilk mısra’ a uygun bir ikinci mısra’ bulamayınca bir önceki beytin ikinci mısra’ ını tekrarlamıştır.

⁸⁰ “Bizi doğru yola ilet” [I “Fatiha” 5]

- 5 Yārūñ tenaqqul eyle lebinden Şerîfî gel
Eyle mürâyîlerle tenaqqulden ihtiyâ

171

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 45a 1 Dest-i kudret 'arîz-ı zîbâya taḥrîr itdi ḥaṭ
Ḥâl-i 'anber-bâr-ı yâri eyledi yir yir nuḡaṭ
- 2 Dürr-i nazmum dâyimâ vaşf-ı miyânındur miyân
Kim dimişler dostum ⁸¹لاخير إلا في الوسط
- 3 Tekyegâh-ı ğam çerâğın sūz-ı sînemden yaḡar
Ḳaṭrelerdür eşk-i çeşmümden benüm Ceyḡūn u Şaṭ
- 4 Noḡṭa-i mevhūma ağzuñ mūya beñzetedüm bilüñ
Yok* ḡaṭâya şek şehâ ma' zūr ṭut ḡıldum ğalaṭ
- 5 Ḥâl ü ḡaṭ dendân u üslûb u ḡad-i mevzūnına
Nazm-ı mevzūn yazdı dūrāsâ Şerîfî bu nemaṭ

172

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Yüz bulaldan mesken itdi ṭal' at-ı dildârı ḡaṭ
Yanına ṭaḡmış gezer ol zülfi 'anber-bârı ḡaṭ

⁸¹ “Her şeyin hayırlısı ortasıdır.” (Arap Atasözü)

* Metinde ق harfi yerine ك harfi kullanılmıştır.

- 2 Bāğ-ı hüsni içre reng-â-reng olan ezhârı gör
Gül ruḥı ḥâli kıaranfûl sünbül-i gülzârı ḥaṭ
- 3 Ol şeh-i hüsniñ bu yazılmış cebîni levḥine
İrişe günler ihâta ide rûy-ı yâri ḥaṭ
- 4 O lebi üstinde kaşı ittiḥâdı reşkine
Kaşd ide öpe meger kim ol şeker güftârı ḥaṭ
- 5 Şafḥa rû kaşı kalem çeşmi sevâdıdur midâd
Pâdişâh-ı mülk-i hüsne ‘ arz ider dîdârı ḥaṭ
- 6 Yâ tezerv* -i şîvedür yâ serve kıonmuş fâḥte
Ḥayli tezyîn eyledi ol serv-i hoş-reftârı ḥaṭ
- 7 Ey Şerîfi sünbül-i ‘ anber-nişârı ḥaṭ mîdur
Gözine almaz çemende nergis-i bîdârı ḥaṭ

Zİ

173

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 Alalum ‘ işret ile fırsat-ı devrândan ḥaz
Vaḳtidür eyleyelüm şoḥbet-i yârândan ḥaz
- 45b 2 Nideyin dirliği şunmazsa lebûñ kevşerini
Öldür eylersem eger çeşme-i ḥayvândan ḥaz

* Metinde kelime, normal (peltek ve kalın olmayan) ze (.) ile yazılmış olup şeklindedir.

- 3 Güler ‘ aşıklarınıñ āh-ı hezār itdüğine
İder ol ruhları gül nāle-i giryāndan hāz
- 4 Beni öldürmedi çün gitdi şafā ümmīdi
Kandadur zevk u şafā ya güzelüm kandan hāz
- 5 Kaçma benden güzelüm zümre-i ‘ irfāndansın
İder ‘ irfānı olan zümre-i ‘ irfāndan hāz
- 6 Gül gibi dāmeni çāk eyledi ‘ aşkuñda göñül
Çünkü ol gonca ider çāk-i girībāndan hāz
- 7 Durma ey bülbül-i dil nāle vü efgān eyle
Çün ider ol gül-i ter nāle vü efgāndan hāz
- 8 Kuliyuz şah Murādü’bn-i Selīm Hānumuzuñ
İderüz pādişeh-i mülket-i ‘ Osmāndan hāz
- 9 Bāb-ı ceddini öpüp devrine hālen irdüm
Kim dürür eylemeye ‘ adl ile ihsāndan hāz
- 10 Berq-ı lāmi‘ gibi kaṭ‘ eyledi küfri tıgı
Şeb-i zulmetde olur mihr-i dıraḥşāndan hāz
- 11 ‘ Adli ya küt-ı revān ya dil ü cān rāhatıdur
Cevherī olan ider la‘ l-i Bedehşāndan hāz
- 12 Ehl-i İslāma budur lāyık olan ‘ ālemde
Gitmesün ‘ ādil olan mefhar-ı şāhāndan hāz
- 13 Ola derbān-ı deri hüsrev-i İrān u Tūrān
Kul olur eyleye ger şah-ı Horāsandan hāz

- 14 Zülmet-i ğamda yüzüñ görse şafâ eyler dil
İtme mi şebde kişi şem^ç -i şebistāndan ħaz
- 15 ^çİd-i ekber ruĥı mäh-ı nev iki ebrūsı
Kūyına var iriş ey dil ide ħurbāndan ħaz
- 16 Ĥāk ol ey dil yūri var ħāk-i süm-i esbine
Bāĝ-ı kūyında ider her kişi cevlāndan ħaz
- 17 Defter-i ^çömri Şerīfī ola dāyim bākī
Devlet erkānı ide niteki dīvāndan ħaz

174

Mef^ç ülü Mefā^ç ilün Mef^ç ülü Mefā^ç ilün

- 46a 1 Alur bu dil ü cānum ol ħaşı kemāndan ħaz
Sīnem hedefi olsun eylerse nişāndan ħaz
- 2 Ğammāza uyup ^çaynum terk itmedi aĝmāzı
Ol fitne gözüñ eyler aşup zamāndan ħaz
- 3 Zāhid göremez rüyuñ şūfiden ıraĝ olsun
Ĥuffāşı ider şanma sen şems-i cihāndan ħaz
- 4 Her demde bahār olsun ^çömrüñ güli sulţānum
Al tāze civānlarla bu köhne cihāndan ħaz
- 5 Ĥānum bu Şerīfī dir diĳkatle şenā sende
Her bār-ı şafālar sür al müy-ı miyāndan ħaz

175

Mef' ülü Mefā' ilün Mef' ülü Mefā' ilün

- 1 Āvāreleri eyler ol gülşen-i cāndan ḥaz
Zār olsa hezār 'āşık dil-ber ider andan ḥaz
- 2 Mülk-i gama 'azm eyle bī-nām u nişān ol sen
Çün kim ider ol meh-rū bī-nām u nişāndan ḥaz
- 3 Bir sâ' at ire cānā pāyāna ire eyyām
Gel al dem-i fırsatdur 'ömr-i güzērāndan ḥaz
- 4 Dīdārını isterken görmege şeh-i ḥüsnuñ
Almaz bu dil ü cānum gülzār-ı cināndan ḥaz
- 5 Serv-i gül-i gülşendür aḥbāba Şerīfī ol
İtmezse n'ola aġyār ol seyf ü sināndan ḥaz

176

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bed-naẓardan ruḥuñı ola o Mevlā ḥāfız
Çün cenābı gibi yok dünyede a' lā ḥāfız
- 2 Zātuñ envā' -ı sa' ādeti şehā cāmi' olup
Saña her bār ola Ḥayy u tüvānā ḥāfız
- 3 *Süre-i Nūrı* ḥaṭīb 'adlüñe ser-nāme oḡur
Āyet-i fetḥi olur kürsīde gūyā ḥāfız
- 4 Ḥüsni-i iḥsānuñı ez-berden işitdüm sevdüm

Oĸudum ehl-i dile didi ne ra' nā ħāfız

- 5 Aça dīvānını dīvāne ne sözler yazdı
Ey Şerīfī göre Şīrāzī-i dānā ħāfız

‘AYIN

177

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 46b 1 Yoĸ iken 'ālemi mübdi' ideliden ibdā'
Gün gibi rüy-ı münīrūñ şalar āfāḫa şu' ā'
- 2 Tīĸ-ı ĸamzeñle ruĸuñ mihr-i ziyā-güsterdür.
Serv-i ḫaddūñ 'alemi 'āleme oldu lemmā'
- 3 Ruhūñı gördi felek ḫayli ḫarabnāk oldu
Ergānūnına idüp zühresi āheng-i semā'
- 4 Oldı 'uşşāḫ miyānında teberrā-yı teber
Ḫaçeri baĸladı bil eylemege ḫat' -ı nizā'
- 5 Çengi gör ĸulĸulede münkire gelsün beri dir
Şavt-ı a' lāyile ney dir ḫanı gelsün mennā'
- 6 'Aşḫ gönderdi beni ḫānḫah-ı 'uşşāḫa
'Āşıḫ olalı ḫarārıyla göñül ḫıldı vedā'
- 7 Ma' rifet ḫālibi yoḫ elde hüner yoḫsa ne ĸam
Ḫodı 'ārifleri ayaḫda kesād oldu metā'
- 8 Sür' at-i dehri görüp 'işreti te'ḫīr itme

‘ Arz-ı tağyir ide yüz hülka muhālif evzā‘

- 9 Niye döndüm baña mevlāyı severseñ nazār it
Bī-kıyās itdi gönül rindi döne döne semā‘
- 10 Ser-fürū eylemezüz ğayrısına pāk dilüz
Şeh Murād Hān-ı zamān kullarıyuz emre muṭā‘
- 11 Kār ide hayr-i du‘ ā ‘ ömrini çoğ eyleye Hağ
Kār-ı a‘ dāsını cümle ide esbāb-ı zıyā‘
- 12 Her biri görine bir şir-şifāt a‘ dāya
Ola kaplanumuzun kulları mānend-i sibā‘
- 13 Devlet ü ‘ ömri Şerīfī dilerüz dāyim ola
Eyleye haşre degin ‘ āleme zātın neffā‘

178

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Zāhidā olmam senünle ‘ aşğ-ı dil-berde meşā‘
Bu meşeldür ⁸²كل سرٌّ جاوز الاثنین شاع
- 47a 2 Ben cünün dīvānınuñ hayli zamāndur şāhıyın
‘ Aql u hūşa eyledi dīvāne dil çoğdan vedā‘
- 3 Kōrkarın kan olmasun kaṭ‘ ile sultānum yetiş
Tīr ü tığun kismetinden cān u dil eyler nizā‘
- 4 Māh-rūña nice teşbīh eyleye kendin güneş

⁸² “İki kişiyi aşan her sır yayılır.”

Zerreñe öykünmege yoğ günde ol deñlü Şu'ā'

- 5 Gerdeninde tıg-ı dil-dūzuñ ĥamāyil eyledi
 Halk-ı 'ālemden Őerīfi eyleyelden inķitā'

179

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Hāneden çün kim o meh gün gibi oldu tñli'
 Görđi üftādeleri oldu müsā' id tāli'
- 2 Kışver-i ĥüsne güneş gibi toğaldan ol māh
 Oldı mir'āt-ı cihān-bīn cemāli lāmi'
- 3 Dāma düşmezdi gönül dāne-i ĥālūñle senūñ
 Zūlm idüp kendüme ben olmasam idi tñmi'
- 4 Derd-i 'uşşāka devā la' l-i lebinde muzmer
 Raṭb u yābis ne ki var muşhaf-ı ĥüsni cāmi'
- 5 Geldi cān ağızına hicr-i dehen-i bār ile
 Eyledi 'ömrini yoğ yire Őerīfi zāyi'

180

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Eyleseñ her gün Őalātuñda te'enniyle ĥuşū'
 Ey mürāyi Őüfi merdān-ı Hudā Őaymaz ĥuzū'
- 2 Zāhir olur kaşları mihrābı her bir kūşeden

Mescide ‘azm eyleyüp itsem namāz için şürū‘

- 3 Aḥmedi virdüñ ‘uşātuñ cürmini ‘afv itmege
Ol şefi‘umdur günāhum ‘afvına kıılma rücū‘
- 4 Serv-ḳaddüm fikri ḳaddüm bükdi mānend-i kemān
Ṭāḳatüm ṭāḳ itdi ḳaşı şandılar ḳıldum rükū‘
- 5 Ey Şerīfi ben ne yüzle yüz sürem dergāhına
Levh-ı rüyumdan yumazsa cürm ü ‘işyānum dumū‘

181

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 47b 1 Gülistān-ı ‘avārifde yerüm ḥār eyleyen ṭālī‘
Hezārāsā nevālarla beni zār eyleyen ṭālī‘
- 2 Gözüm yaşın belā naṭ‘ında şaṭranc eyleyen miḥnet
Velī nerrād-ı lu‘bet-bāz ile zār eyleyen ṭālī‘
- 3 Cemāl-i mehveşin aḡyāra şem‘-i bezm idüp yārūñ
Siyeḥ zülfi gibi rūzum şeb-i tār eyleyen ṭālī‘
- 4 Teb-i tāb-ı elemde cānuma yarılıḡ umar mesken
O gün yüzlü firāḳıyla yerüm nār eyleyen ṭālī‘
- 5 Şerīfiyi ḥusūf-ı ḡamda her gün eyleyüp maḡmūm
Ḳadin ḥam bār-ı miḥnetlerle her bār eyleyen ṭālī‘

ĠAYIN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gösterüp her gonca-fem şacı muṭarrā bāğ u rāğ
Güller ü sünbüller oldı 'ālem-ārā bāğ u rāğ
- 2 Gün yüzün gör evvelā şoñra қaranfül kākülin
Görmek isterseñ dilā a' lādan a' lā bāğ u rāğ
- 3 Germ idüp 'aks-i cemāl ü ḥāl ü ebrū-yı ḥabīb
Ka' beye 'arz eyledi ṭāğ-ı mu' allā bāğ u rāğ
- 4 Zāhidā āyīne-i 'ālem-nümādur rüy-ı yār
Gör bu vechile ne nağş itdi hüveydā bāğ u rāğ
- 5 Mecma' u'l-baḥreyn olmış vādi cümle lāleden
Mevc-i gün-ā-gün ile gösterdi deryā bāğ u rāğ
- 6 Seyr-i şahrā itmege geydi yeşil al ol perī
Her kişidür oldı key ra' nā vü zībā bāğ u rāğ
- 7 'Arz-ı ruḥsār eyledüñ āfākı zeyn itdi çemen
Ey şanavber-қad olup luṭfuñla iḥyā bāğ u rāğ
- 8 Devlet-i қadd-i bülendüñde eyā tāze nihāl
Her ṭaraf serv ü sanavber қıldı peydā bāğ u rāğ
- 9 Ṭālib-i dīdār olan baқmaz cinān gülzārına
Oldı dīdāruñ ḥafī 'uşşāқа me'vā bāğ u rāğ
- 10 Nā-tüvān idüp ḥazān-ı 'ömre virmişdi fenā
Oldı dil-berler bahār ile tüvānā bāğ u rāğ

- 48a 11 Yir yirin hatmi çemenler naqşını hatm eyledi
Yazdı dīvān-ı kazā hükminde imzā bāğ u rāğ
- 12 Yolına Sulţān Murāduñ bezl ider vaqt-i bahār
Sīm ü zer gencīnesin kılmışdı iḥfā bāğ u rāğ
- 13 Seyrgāhında yazup ezhārı naqqāş-ı ezel
Şems-i zer-efşān ile oldı muḥaşşā bāğ u rāğ
- 14 Medḥ ü şānından nişān yazdı ‘ Uṭārid evvelā
Heft-kışver şafḥasına çekdi tuğrā bāğ u rāğ
- 15 Gülşeni қadri hezār agrāz ile dāyim ola
Eyleyen nice nihāl-i gülle inşā bāğ u rāğ
- 16 Görmedi zībālaruñ gibi dil-ārā ne felek
Oldı güyā cem‘ -i ḥübān ile dārā bāğ u rāğ
- 17 Dāyimā şahn-ı çemende rüz u şeb ‘ İş eyleyüp
‘ Ömrüñ irte cāy-ı bezmüñ ola şāhā bāğ u rāğ
- 18 Gülşen-i dāduñda қаşr-ı ‘ adle çün Nüşīrevān
Aşdı zer zencīr nergislerle güyā bāğ u rāğ
- 19 Қıl nazar āl-i Muḥammeddūr Şerīfī bendeñe
Nitekim māyil olurlar olsa ḥazrā bāğ u rāğ
- 20 Ğayret-i aqrānla yaşum rāhuña ‘ arz eylesün
Pādişāhum gibi itsün ḥaqqı icrā bāğ u rāğ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 N'ola yaqsam pādişāhum dāğ ber-bālā-yı dāğ
Er ocağıdur tenüm anda gerek nice çerāğ
- 2 Servler her şerha göyler lāleler güller dūrūr
Zahm-ı dil bağladı başlar ' aşıkā dağ üsti bāğ
- 3 Seyr-i gülzār-ı cemālūñden beni men' eyleme
İller içre bu meşeldür kim göze olmaz yasağ
- 4 Sanki Ceyhūn u Arasdur Nīli almaz ' aynına
Yüz sürüp kūy-ı nigāra aqdı yaşum çağ çağ
- 5 Umaram dil-ber raqīb-i zāğı kendinden kese
Dāyimā virür dil-āverler Şerīfi tīğa zāğ

184

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 48b 1 Būlbül-i bī-dil ' ilācın ārzū itdi dimāğ
Mest-i būy-ı gülsitān olmağa kıldum ' azm-i bāğ
- 2 Dil şeb-i gamda çerāğı vech-i pākūñden yaqıp
Rūşenā buldı şeb-i zulmetde mānend-i çerāğ
- 3 ' Āşık-ı dīdār olan n'eyler cinān gülzārımı
Gülşen-i kūyuñ virür çün bāğ-ı cennetden ferāğ
- 4 ' Āşık-ı pākem Hūdānuñ biñ bir adı haqqıyçün

Cismi biñ bir yirde altun gibi tezyîn itdi dāğ

- 5 ‘Aşq-ı cānānı Şerīfī şanma şimdi virdi el
Sākī-i kudret ezel bezminde şunmuşdur ayāğ

185

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ruğları mānend-i mihr ü meh virür dehre fūrüg
Ol nihāl-ı nev-resi hūb eyledi vaqt-i bülüg
- 2 Lāciverdī bārgāhumda sipihr-i nüh-ķıbāb
Şāh-ı ‘aşq iden beni jūlide mūyum ķıldı tūğ
- 3 İşigūñ çün maṭla‘-ı mihr-i cihān-ārā durur
Āf-tābāsā efendī bezm-i ehl-i ‘aşka toğ
- 4 Şādıķam ‘aşķumda ben şıdķum bütündür yārūme
Ġamz iderlerse ne ġam ol şāha erbāb-ı dūrüg
- 5 Bu Şerīfiyi ilāhī eyle tevfiķa refiķ
Ol resūlūñ haķķı iķün oldı me’mūr-ı bülüg

186

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Sūziş-i ‘aşķuñla cānā yaķduğumca tāze dāğ
Tekye-i ‘aşķuñda olur her biri rüşen çerāğ
- 2 Nāz-ı ‘aşķuñ şol ķadar yaķdı vücūdum ser-be-ser
Āteş-i hicrūñ yaķupdur dāğ ber-bālā-yı dāğ

- 3 Selsebîl ırmağınıñ virür ğınāsın leblerüñ
Viridi kūyuñ ey perî ‘uşşāka cennetden ferāğ
- 4 Ey müleyk yüzlü tütaldan dehri mihrüñ pertevi
Şu‘ le-i āhı yeter ‘uşşākuñuñ yalıñ yarāğ
- 5 Oldı erbāb-ı ħarābatuñ Şerîfî pîrisi
Ey refîk-i tevbe ya me’vā-yı dem zühd el-firāğ

FE

187

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 49a 1 Vaşf-ı kıadd-i yārde gülşende oldı iħtilāf
Bîd-i bostān şöyle medħ itdi ki ref‘ oldı ħilāf
- 2 Medħ-i dil-cūy-ı cemālinde düşüp deryālara
Şu gibi pāk eyledi evşāf-ı yāri ħalb-i şāf
- 3 Ay efendi rüy-ı ħūbuñ n’eylesün meşşāta[y]ı
Gün gibi rüşen cemālūñe ne ħacet ittişāf
- 4 Bir gedāsı ehl-i ‘aşkuñ sır mürāyî ‘askerin
Zühdine mağrūrdan yek cürme iden i‘ tirāf
- 5 Pāy-ı taħt-ı pādīşāhîde gören dil-berleri
Şandılar indi yire oldı melekler şāf şāf
- 6 Naẓm-ı pāküm cevheriyle midħat-i dendān-ı yār
Ķa‘ r-ı deryāda düşürdi ħalb-i dürre inħirāf

- 7 Nice biñ dāmādı vardır bu ‘arūs-ı ‘ālemüñ
Hılelerle şad-hezār er yitivirür rüz-ı meşāf
- 8 Keşf ile keşşāfı bilse muşhaf-ı rüyuñ haķı
Ehl-i zühde şūret-i ma‘ nādan olam inkişāf
- 9 Kāf-ı Kūr’ān haķķı ‘aşķ āyīne-i Raḥmāndur
Tañ mıdur anķā-yı ‘aşķam baña menzil olsa ķāf
- 10 Merve haķķı şūfı bilmezdi şafānuñ adını
Ka‘be-i kūyında yārūñ eyleriken ben i‘tikāf
- 11 Mū-miyānuñ ‘aşķına cān ortaya koyan benem
Yoķ yire ey ğonca-fem nāşı çalar laf u ğüzāf
- 12 Dil-berā cevri itme ḥünkāra şikāyet iderin
Dād-ı Haķdur dāyimā zātında haķķa in‘itāf
- 13 Bir ğünün biñ eyleyüp Sulṭān Murād Ḥānuñ Ḥudā
Ķadr ola her bir şebi ğüyā leyālī-i zifāf
- 14 Haķ budur kim đarb-ı tığın ğuş idüp
Yüregi ķopdı ‘adūnuñ buldı ğāyet inci‘āf
- 15 ‘Ālemüñ mīzān sensin istiķāmet vaktidür
Devri-i ‘adlünde şehā Haķdan kim eyler inḥirāf
- 49b 16 Māh ‘ālemde olursa düşmenüñ bulsun ḥusūf
Ey sa‘ādet şemsi senden dūr olsun inkisāf
- 17 Bu Şerīf-i haķīri Kādı-yı şer‘ eylemiş

Ḳullarına Ḳāsımu'l-erzāk yazdıḳda kefāf

- 18 Ḳılmaya yirde şenāyı ey şeh-i ālī-ḳader
İzdiyād-ı ʿ ömrüñe eyler duʿ ālar bī-ḫilāf
- 19 Dāyimā ser-sebz olup ḳaddüñ nihāl-i servveş
Devletüñ artup ola kāruñ ʿ adedden ittışāf

188

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Şarf ider ʿ āḳıl yirinde naḳd-ı ʿ ömr olmaz telef
Gayret-i dānāya ʿ ibret besdür aḫvāl-ı selef
- 2 Nükte-i ʿ irfānuñı ālūdelerde zāhir it
Ehl-i dillerde olur maḳşūd olan gevher şadef
- 3 Baḫr-ı ʿ işyān içre ğarḳ olduğum için ağlasam
Lāyih olur faẓl-ı Raḫmān ile sırr-ı ⁸³لا تخف
- 4 Faẓl u ʿ irfān eylese taḫşīl bir ʿ ālī-neseb
Ḥoş saʿ ādetdür olur cānā şeref üzre şeref
- 5 Yā Muḫammed ḫāndānuñ bendesidür şefḳat it
Bu Şerīfi-i faḳīri nesl-i sulṫān-ı Necef

189

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

⁸³ “Korkma” [XX “Taha” 68; XVII “Neml” 10; XXVIII “Kasas” 25,31; XXIX “Ankebut” 33; XXXVIII “Sad” 22; LI “Zâriyât” 28]

- 1 Kūh-ı Kāfāsā iderse sīnemi teng-i şikāf
Dönmezem bār-ı ğamuñdan ger olursa kūh-ı Kāf
- 2 Kōrķum oldur kim raķībi yār yanında göre
يا غياث المستعئين نجّني مما نخاف
- 3 Sāye-i serv-i ķadinde bīde kılam ilticā
Bāğbān yeter o bālā bunda gösterme ħilāf
- 4 Şūfī seyrinde şafāyı mürde ħaķķı görmedi
Ka‘ be-i kūyında dildāruñ iderken ben tavāf
- 5 Rūy-ı dil-berde cemāl-i bā-kemāl-i ħaķķı gör
Saña noķşāndur Şerīfi kılma ħaķdan inĥirāf

190

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 50a 1 Ĥazretā elden gelen iĥsānı itme men‘ u kef
Dāyimā efzūn olur luţf ile insānda şeref
- 2 Şimdi insāniyyeti nādirdür ibn-i ādemüñ
Ehl-i dünyā bī-ġaraż iĥsānı kıldı ber-ţaraf
- 3 Didi merdān-ı Ĥudā طوبى لمن لا اهل له
Gördiler ābāsını unudılar her nā-ĥalef
- 4 Nesne fetĥ olmaz ĥam-ı ebrū-yı dil-berden ‘aceb
Eyledüñ ‘ömr-i ‘azīzi egri rāyile telef
- 5 Ya niçün fehm itmedüñ ķaddüñ Şerīfi kıldı ĥamı

Her gün eyler nice biñ sîne ecel tîri hedef

191

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 ' Aşk ile şeydâ olup tañ mı dögerse sîne def
Oldı ' aşık bir güzel küyında gördi yine def
- 2 Ehl-i dil bezminde her vech ile şevkın göstere
Ġālībā oldı cemāl-i muṭribe āyîne def
- 3 Gösterür eşkāl-i dünyāyı vücūhıyla şehā
Sîne girdi devletūñde cām-ı ' ālem-bīn def
- 4 Ni' metinūñ Kayşer ü Fağfür iki zevvākıdur
Baş egmez Hān Murād devrinde şāh-ı hīne def
- 5 Yüz çevirmez silleler yer dest-i muṭribden müdām
Sāde-dildür kimseye dutmaz Şerīfi kine def

192

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Hıaṭṭ-ı sebzi n'ola virürse ruḥ-ı dildāra şeref
Berg-i ḥadrāsı virür gülben-i gülzāra şeref
- 2 Ne kaçır ' aşık-ı şūrīdeden āyā dildār
Ne kadar ' aşığı çoğ olsa virür yāra şeref
- 3 Viren evlāda şeref āl-i nebī olduğıdur
Şanma ḥadrā virür āl-i şeh-i muḥtāra şeref

- 4 Olalum derd-i şehīdānla dem-i nālān
Virelüm al ile bu dīde-i hūn-bāra şeref
- 5 Ğam-ı mā-fātı kazā itmege kıldum çoğ edā
Ne kazādur ki Şerīfī idemez çāre şeref

ḲAF

193

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 50b 1 Cūylar gibi taşup 'aşq ile cūyān olduk
Ehl-i dillerle dilā bende-i hūbān olduk
- 2 Bildük ol gülşen-i cān nālemüze şād olmuş
Rüz u şeb anuñ için derd ile giryān olduk
- 3 Dāyimā mesken-i vīrāne olur gence mekān
Gelmege yār hayāli dile vīrān olduk
- 4 Görmege māh yüzüñ mülk-i 'ademden geldük
Bir iki gün bu fenā dārına mihmān olduk
- 5 Nālelerle bu gice şubha degin kūyında
Yummayup dīdeleri şem' -i şebistān olduk
- 6 Baḫr-ı girdāb-ı ğama olmuşıduḫ müstağraḫ
Zevraḫ-ı cāmı görüp hurrem u ḫandān olduk
- 7 O perīnūñ göricek kākül-i misk-āmīzin
Sünbül-i bāğ gibi hayli perīşān olduk

- 8 Ey ṭabīb-i dil ü cān ḥastelere eyle devā
Şerbet-i la‘lüne kandur katı ‘aṭşān olduk
- 9 Zūlf-i dildārı koyup rūyına itdüñ meyli
Şāmdan Rūma revān olmağa pūyān olduk
- 10 Dest-i ğam dāmenüm aldı uzatdı tīĝı
Zulmı pā-māl ideli çāk-i girībān olduk
- 11 Ey ‘adālet ile Mevlāyı seven sulṭānum
Ḥālümüz döne döne gör neye nālān olduk
- 12 Degme sulṭāna bizi şanma ki rū-māl iderüz
Bende-i pādişeh-i mülket-i ‘Oşmān olduk
- 13 Ya‘ni Sulṭān Murād Ḥān-ı zamānuñ kulıyuz
Nūr-ı ‘adli ile rüşen-dil ü devrān olduk
- 14 Şerer-i āh-ı cihān sūzum elümde tīĝum
Yağmağa düşmenüñi āteş-i sūzān olduk
- 15 Vaşf-ı rengīnüñ ile irdi kemāle şı‘rüm
Ḥüsn-i nazmumla cihān mülkine Ḥassān olduk
- 51a 16 Medḥüñi pīşe idüp ideli izḥār hüner
Ḥüsrev-i mülk-i nazım şāḥib-i dīvān olduk
- 17 Dem uraldan ber ü ‘adlüñ güneşinden ḥānum
Şubḥ-ı şādık gibi āfāka dıraḥşān olduk
- 18 Yüz sürelden derüñe irdi serüm eflāke

Kebkebün necmin öpelden meh-i tábân olduk

- 19 Eseli bād-ı nesīm-i keremün bāğ-ı dile
Verd-i maqşūdumuz açıldı gülistān olduk
- 20 Baħr-ı cūd u kerem ü luḫfuñ ile deryāyuz
Ḳaṭre-i feyzün ile ebr-i dūr-efşān olduk
- 21 Bī-kiyās olalı ey ḫüccet-i ḫaḳ aḫbāruñ
Cedel-i ḫaşmuñı ḳaṭ' itmege bürhān olduk
- 22 Süreli sümm-i semendüñe şehā yüzlerümüz
Pāye pāye irişüp sākin-i eyvān olduk
- 23 Şīt-i 'irfānumuz irse n'ola heft-iḳlīme
Nazm u eş'ār ile 'ālemde süḫan-dān olduk
- 24 Cān u dilden ḳulu oldu bu Şerīfi bendeñ
Şanma kim pādişehüm bende-i iḫsān olduk
- 25 Sāyeñi üstümüze eyleye Mevlā dāyim
Sidre-i ḳadd-i bülendünle ḫırāmān olduk

194

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Seg-i kūy ile hem-rāh olmamağa iḳtidārum yoḳ
Melek yüzlüm ḳomaz ādem yirine i' tibārum yoḳ
- 2 Düşüp deşt-i belāya vālih ü ḫayrān u ser-gerdān
Delü dīvāneyem 'aşḳuñla hiç şabr u ḳarārum yoḳ

- 3 Göñül āyīnesi me'nūs olupdur seng-i cevruñle
Ne deñlü hātırum meksür iderseñ inkisārum yok
- 4 Tarīķ-i haķķa germüñde irişüp pīr-i dānāya
Hudā haķķı seni sevmekde aşla ihtiyārum yok
- 5 Şerīfī olalı ol şöhre-i āfāķa ālüfte
Bu şöhretle yolında olmadan bir dem firārum yok

195

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 51b 1 Döndürüp bu ser-i sevdā-zedemi devr-i firāķ
Serverā başıma teng oldı ser-ā-ser āfāķ
- 2 Bilmedük ķandedür ol nūr-ı başar mihr-i cihān
Hayli demlerdür aña merdüm-i dīdem müştāķ
- 3 Kıbleye karşı şehā şanma rükū' eylemişem
Tāķ-ı ebrüñ gamı tākātımı eyledi tāk
- 4 Varalaum 'ālem-i ıtlāķa geçüp keşretten
Merd ol ey dil virelüm pīr-zen-i dehre tālāķ
- 5 Ne bilür zevķ-i harābātı Şerīfī zāhid
Lezzet-i şürbümüzi fehm ider erbāb-ı mezāk

196

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Neyyir-i rābi' a-i seb' -i tıbāķ
Deyre mā-dām cihāna eşvāķ

- 2 Mihr ü mäh-ı kerem ü luḡfuñ ola
Mütelâli-i zılâl-ı âfâķ
- 3 Mihr-i sa‘ de ķona vefķ-ı maķşūd
Devletüñ ide muvâfıķ Veffâķ
- 4 İstiķâmetle ‘adl-i der-kâruñ
Sendedür şıdķ ile ‘ahd-i mîşâķ
- 5 Ne mübârek ne sa‘ âdet demdür
Ṭal‘ aṭuñ gördi Şerîfî-i müştâķ

197

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

- 1 İstemez serv-ķadüñsüz gül-i gülşen ‘âşık
Zülf-i rüyuñda görür sünbül-i süsen ‘âşık
- 2 Nâr-ı düzaķ ile ķorķutma beni gel vâ‘ iz
Ṭutuşur âteş ile ğam yimez andan ‘âşık
- 3 ‘Âşık-ı şadıķ olan salṭanata mâlik olur
‘Aşķ râhında geķer cân ile tenden ‘âşık
- 4 Ķâkülüñ yâsemeni kıldı perîşân-ķâṭır
Gördi gülzâr-ı cemâlüñ ile gülşen ‘âşık
- 5 Bu Şerîfî sitemüñ çekmede ħurrem-dil olur
Ĝam yimez senden iren derd ü elemden ‘âşık

198

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 52a 1 Meleksin mülk-i hüsn içre saña beñzer bir ādem yok
Gülistān-ı cihān içre ruḥuñsız hiç 'ālem yok
- 2 İrişdüm kāne 'aks-i la' lüñ ile baḥr-ı 'aşk içre
Sirişküm dürlerine mālīkem devründe ya nem yok
- 3 Belā bezminde cām-ı zehr-i 'aşkuñ nüş idüp her dem
Gözümden ḳanlu yaşlar aḳmaya 'aşkuñda bir dem yok
- 4 Sirişt olmuş durur guşşile gerçi tıynet-i insān
Esīr-i 'aşkuñ olan vālih ü şeydālara ḡam yok
- 5 Şerīfī genc-i 'aşk-ı yāri şāhum kime 'arz itsün
Muḡabbet şartını gözler şadāḳat ehli hem-dem yok

199*

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil-berā 'uşşāḳuñuñ gerçi ki gizli ḡālī yok
Miḡnet el virmiş velī gönülüm gibi pā-mālī yok
- 2 Dāḡlar rūşen delāyildür ten-i ḡam küşteye
Ca' d-ı zülfüñ bükdi ḳaddüm andan özge dālī yok
- 3 'Āşīḳ-ı dīdāra cevruñ çok vefāñ aḡyāradur
Dād elüñden pādīşāhum hiç dādı dālī yok

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 4 Varın ‘uṣṣākuñ yoğ itmiş ruḥları gül çok velī
Zāhir oldı ol dehānı ḡoncanuñ emṣāli yoğ
- 5 Çeşmi her bāra Şerīfī dilleri meftūn ider
Bir perīnūñ ol ruḥ-ı gül-gūna beñzer āli yoğ

200

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Var güzeller serv-ḡad illā ki ḡoş-reftār yoğ
Ḥağ budur kim saña beñzer bī-bedel dildār yoğ
- 2 Zerreveş rakş itdürüp ‘uṣṣākı rūşen-dil ider
Mülk-i ḡusn içre nazīrūñ bir güneş ruḡsār yoğ
- 3 Cennetāsā nev-bahār irdi bezendi bezm-i bāğ
‘İşret esbābı müheyyā bir münāsib yār yoğ
- 4 Gerçi maşrıḡ sāğar-ı şahbā lebi mağrib dürür
Bu şürāḡī gibi līkin maşrıḡ-ı envār yoğ
- 5 Derd-i mā-fi’l-bālini kime Şerīfī şerḡ ide
Ḳalb-i nālāna muvāfiḡ ḡāfız-ı esrār yoğ

201

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

- 1 Ne güzel virdi ḡaṡ-ı rūyuña ḡālūñ revnağ
Virdi her vech ile āfāḡa cemālūñ revnağ

- 2 Gülşen oldı yüzüñi gördi açıldı gonca
Bāğa virdi yeñile tāze nihālūñ revnaq
- 3 Cān şafā hāşıl idüp gönli gözi açıldı
Virdi gülzār-ı dile verd-i hayālūñ revnaq
- 4 Nāfe-i Çīni nigārā şaçūñ itdi misgīn
Virdi mülk-i H̄otene çeşm-i gazālūñ revnaq
- 52b 5 Lālezār eyledi eşk ile Şerīfī dehri
Vireli deşt-i cihāna ruḡ-ı alūñ revnaq

KEF

202

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Tāzelendürdi gül alnı bāğ-ı cānuñ
Şemme-i rāyiḡa-i zülf-i ' abīr-efşānuñ
- 2 Güller açıldı yüzi güldi ' arūs-ı çemenūñ
Açılup şahñ-ı gülistāna gül-i ḡandānuñ
- 3 Vā' izuñ nār-ı cehennem diyu şerḡ eyledügi
Şereri şerḡi dürür nār-ı gam-ı buḡrānuñ
- 4 Şalmadı āha kulaḡ irmedi gamzeñ tiri
Dimedi pādīşehüm ya niyedür efgānuñ
- 5 Eşki bārānımı çok dökme şaşın yārānuñ
Görme ey tāze nihālüm şararan bārānuñ

- 6 Kim geer nne meydān-ı melāhatda senn
 op idp gllecileriz zlfnn olur evgānuñ
- 7 Ne adar ŗābit ola hoŗ tt eyā ŗāh-ı kerem
 İki gn zāviye-i ‘aŗka onan mihmānuñ
- 8 Mıŗr-ı hsne olıcağ Ysuf-ı pr-i Ken‘an
 Zekānuñ āhı durur ehl-i dile zindānuñ
- 9 Ele el hātır-ı nā-ŗadı olupdur pā-māl
 Ne var ey ŗāh-ı hsn luğ u keremdr ŗānuñ
- 10 Eŗki cyān iderz ‘aŗk ile hbānuñ
 Eylemek yaŗı revān ‘ādetidr rindānuñ
- 11 ‘Arz-ı ruŗsār idesin ‘āleme halk-ı ‘ālem
 Bāğ-ı hsnnde ola blbl-i hoŗ-elhānuñ
- 12 Mesken it ŗāh-ı hayāluñ dil-i vrānumuza
 Oldı gencne-i ‘aŗkuña bu dil vrānuñ
- 13 Āb-ı feyzn dil-i pejmrdeye irgr ŗāhum
 Gllecileriz luğ ile perverde ider iŗsānuñ
- 14 Medħi dvānına yārān ile defterdārın
 Hāzret-i Hān Murād-ı ŗeh-i ‘ālī-ŗānuñ
- 53a 15 ‘mri uzunluğın hāzret-i Hāğdan dāyim
 Cān u dilden dilerz ŗāh-ı felek ‘nvānuñ
- 16 ār-yār ile habbin ide yārı her dem
 Eyleyen ŗan‘at ile terkbini ār-erkānuñ

- 17 Ber-ķarar eyleye Hāķ ḥaṣre deġin būnyāduñ
Devletin dōndüre dūṣmenlerūññ devrānuñ
- 18 Kullaruñ Hūsrev-i devrān Ferīdūn-ı zamān
Ser-i Dārāya revā tāc-ı zer derbānuñ
- 19 Tīr ü tīġuñla ṣehā nīzūñ ucından añlar
İtdi a' dāyı Hūdā ķahr ile ser-gerdānuñ
- 20 Beñzedi ōuda yitür teṣneye her bir cūdūñ
Dūṣmenūñ ķanına her dem kılıcı ' atṣānuñ
- 21 Hind ü Faġfūr u ' Acem ṣehleri yanūñda senūñ
Kimdür ey ṣāh-ı kerem ola senūñ aķrānuñ
- 22 Gel du' ā eyle Ṣerīfī vire Hāķ ' ömr-i ṭavīl
Cümle ḥoṣ-ḥāliyüz ol pādīseh-i devrānuñ
- 23 Yedi iķlīme ziyā-baḥṣ ola ' adli ġüneṣi
Dūn ü ġün ' avn u emānetde ola Sūbhānuñ

203

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Dūstlar ġeķmededür vaķt u zamānı ' ömrūñ
Cūylar oldı miṣāli ġūzerānı ' ömrūñ
- 2 İ' timād eyleme gel ābā ṭayanma bāda
Ģaġlayup aķmadadur āb-ı revānı ' ömrūñ
- 3 Mūnkesirler dilini yapmaġa sa' y eyle mūdām

Dāstān olmağ için nām u nişānı ‘ömrüñ

- 4 Dürile defteri bir gün ola bu āyīneñ
Açıla bir dem ola genc-i nihānı ‘ömrüñ
- 5 Ey Şerīfī gözüñ aç ğaflet h̄‘ābı kıldır
Bunca yıldan berü fikr eyleye kıanı ‘ömrüñ

204

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ülün

- 1 Lebe hicrūñle geldi cān-ı ğamnāk
الا ياليت شعري اين القاك
- 53b 2 Firāķa umaram ki ola ğāyet
لعل الله تجمعي و اياك
- 3 İçüpdür tā ezel dil cām-ı ‘aşķuñ
وقلبي كان قبل العين يهواك
- 4 Seni çok arayup göñlümde buldum
سوي قلب المتيم ليس ماءواك
- 5 Şerīfī istemez sensiz cinānı
لعمري لا يطيب العيش لولاك

205

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Gözine göñline germüñ dilerisen yārüñ

- Dürer-i eşküni dök yolına harc it varuñ
- 2 Meyli bālāya olursa n'ola serv-i çemenüñ
Uzanur kıadd-i bülendine o hoş-reftāruñ
- 3 Pister-i miḥnet-i ğamda yaturın ḥaste vü zār
Gel ṭabībüm nazār it ḥāline ben bīmāruñ
- 4 Bülbülāsā ide efgānı 'aceb mi dil-i zār
'Āşıkı irdi hezāra o ruḥı gülzāruñ
- 5 Ṭatlu ṭatlu següşü ḥaylice lezzet virdi
Ṭūṭı-i cāna Şerīfi o şeker güftāruñ

206

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ḥüsrevā 'afv u kerem cürm-i günehkāra gerek
Raḥm-ı dil-ber nitekim 'āşık-ı bī-kāra gerek
- 2 Şevk-ı ruḥsārı ile yanmağa tā şubḥa deġin
Sīnede ġün gibi bir dil-ber-i meh-pāre gerek
- 3 'Āşık olan kişi ol ġamzesi ḥün-rīze dilā
Sīnesi tīġ-ı ġam-ı 'aşk ile pür-yāre gerek
- 4 Saña 'āşık olanuñ sīne-i şad-çāki gibi
Ten-i fersüdesi başdan başa şad-pāre gerek
- 5 Kıldı bīmār Şerīfi[y]i şaçuñ sevdāsı
Gel ṭabībüm dil-i dīvāneye bir çāre gerek

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 54a 1 Eger irişmese ey dil sirişk-i çeşm-i nemnāküñ
Ğubārın bāda virmişdi hevā-yı ʿ aşq ben ħāküñ
- 2 Olupdur ruĥları şermendesı her ğonca-i raʿ nā
Ķulaĥdan jāleler üftādesidür ol dūr-i pāküñ
- 3 Çekermiş sīneye bir āf-tābı germ olup her ğün
Toĥınur çarĥına āh-ı derūnum bir ğün eflāküñ
- 4 Kemāl-i maʿ rifetdendür tegāfül ʿ ārif olanda
Ne bilsün sırrını ğāfil rümüz-ı⁸⁴ ما عرفناك üñ
- 5 Rümüz-ı metnin ʿ aşkuñ ey Şerīfı kimler añladı
Şürūĥı olmasa anuñ şürūĥ-ı cism-i şad-çāküñ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bir nazarda ğöñlin alurken nice dil-dādenüñ
Almaduñ ğöñlin ele ben ʿ aşıĥ-ı üftādenüñ
- 2 Ĥün-ı dil nüş eyle şehā laʿ l-i dil-ber yādına
ʿ Ömrüñi ber-bād iderler añma nāmın bādenüñ
- 3 Çeşmümüñ merdümlerine olur ol servüm kenār
Ķıymetin merdüm bilür ʿ ālemde merdüm-zādenüñ

⁸⁴ “Seni hakkıyla tanıyamadık.” (Hadis-i Şerīf)

- 4 La' linüñ 'aksiyle hoşdur dürr-i dendān-ı nigār
Dāyimā maqbül olur rengini nazm-ı sādenüñ
- 5 Bu Şerīfī istemez āzād-ı ğam olduğunu
Bende-i ālüftesidür bir boyı āzādenüñ

209

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ol dil-ārām olmadı gördük dil-ārāmuñ senüñ
Kalmadı şabr u qarāruñ gitdi ārāmuñ senüñ
- 2 Ruĥlaruñ mihr-i cihān-ārā meh-i nev қаşlaruñ
Gün yüzüñ nev-rūzdur zülf-i siyeh şāmuñ senüñ
- 3 Sīm-tenlerle meger germ olduñ ey ĥammām sen
Pīr-i çarĥa gör diyu gözlük tutar cāmuñ senüñ
- 4 Ğonca[y]ı dil-teng idüp şermende kıldı gülleri
Ey gül-i gülzār-ı cennet la' l-i gül-fāmuñ senüñ
- 5 Vāmıķ u Ferhād u Mecnūnı Şerīfī kim añar
İlde dilde söylenür şimdi ser-encāmuñ senüñ

210

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 54b 1 Ye' cüc-ı şebe ğālib olur rüz-ı cemālüñ
Ey şüh-ı 'Acem ireli nev-rüz-ı cemālüñ

- 2 Zībālīga ol sâ' id-i sîm oldı müsâ' id
Gün gibi 'ayân ʔâlî' -i firûz-ı cemâlûñ
- 3 Pervâne gibi yandı yakıldı dil-i 'uşşâķ
Rüşen ideli dehri dil-efrûz-ı cemâlûñ
- 4 Keşşâfa ھاtuñ ھاşiyedür ey yüzi muşhaf
Nür âyetine keşf ola mermûz-ı cemâlûñ
- 5 Ey kaşı kemân sîne siper itdi Şerîfî
Deldi dili ol nâvek-i dil-dûz-ı cemâlûñ

211

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

- 1 Döne döne çekerüz çünki ğamın gerdünuñ
Ya neden böyle belâsın çekerüz her dünuñ
- 2 'Âķıbet ھاke defîne gibi defn olmağı añ
Kendüñi mâlik-i gencînesi tut Ƙârünuñ
- 3 Cüylar gibi şehâ oldı sirişküm cüyân
Oldı iki gözüm 'aynı Ceres ü Ceyhünuñ
- 4 Baķmaduñ bu dil-i dîvâneye göz ucıyla
Var iken ülfeti âhûlar ile Mecnünuñ
- 5 Baķmaz olduñ yüzine çıķdı gönülden gözden
Bu Şerîfî-i rübüde olalı meftünuñ

212

Mef' ulü Fä' ilätü Mefä' ilü Fä' ilün

- 1 Devlet degil mi eyleye ' aşkuñ beni helāk
طوبى لمن يموت و فى قلبه سواك
- 2 Medh-i lebüñle āteş-i ' aşkı yaqup göñül
Vaşf-ı ruhuñda yazdı çoğ eş' ar-ı sūznāk
- 3 Seyr-i cemāl-i yār ne ğam eylesem heves
Pāy-ı ħabībe şu gibi aqđı bu qalb-i pāk
- 4 Ya qasuñ ile ğamzeñ oqından çevirmezem
Cānā ten-i nizārumı eylemse çāk çāk
- 55a 5 Hāk-i tenümi bāda viren ğam ğubārıdur
Oldı Şerīfī derd-i firāq-ı ħatıyla ħāk

213

Fe' ilätün Mefä' ilün Fe' ilün

- 1 Bīd öyküñdi qadd-i yāre diyu
Yirlere şaldı bād idüp taħrīk
- 2 Şeb-i ğam gitdi şubḫ olup nezdīk
فاح ریح الصبا وصاحّ الديك
- 3 Pīr-i ' aşkuñ olursa iḥsānı
Gelmeye genc-i ğamda ğam bize dik
- 4 Lafz-ı aġyārı aġzuña alma
Bozar ey yār nazm-ı lafzı rekīk

- 5 Ol Şerîfiye hādî ‘ aşk içre
يا دليلا لمن تحب فيك

214

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Fe‘ ülün

- 1 Meded cān cāmesini kıldı ğam çāk
Yetiş ey arzū-yı cān-ı ğamnāk
- 2 Tutuldu dām-ı zūlfine dil-i zār
Egerçi olmuş idi cüst ü çālāk
- 3 Ne rif atdür Ta‘ ālallāh bu rif at
Ayağı tozına yüz sürdi eflāk
- 4 Sürerler na‘ line rüyın melekler
Anuñ tāt-ı serīridür sırr-ı levlāk
- 5 Habır olmaz hüviyyet-i vaħdetinden
Şerīfī her kişide yoħdur idrāk

LAM

215

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Geç serīr-i şāh-ı hūsne hūbluħ buldı kemāl
Ser-fürü itdi nigārā hūsrev-i mülk-i cemāl
- 2 Sāyeñüñ üftādesi ey serv-ķāmet servler

- Buldılar neşv ü nümā yüzüñ şuyıla her nihāl
- 55b 3 Māha beñzetmek cemālün hayli eksüklük dürür
Nice beñzer āf-tāb aña bilür her gün zevāl
- 4 Şem^ç veş sūzān firākuñla dil ü cān sīnede
Eyledi қаşuñ gamı bu cismi fānūs-ı hayāl
- 5 Halka-i zūlfüñ gamıyla dil neler çekdüğini
Kıl nazar bir dem қad-ı ham-küştem oldu aña dāl
- 6 ^ç Arz-ı hāl itmek dilerdi ol perīşāne varup
Sünbül-i zūlfın görüp nā-geh perīşān oldu hāl
- 7 Ruğlaruñ Beytü'l-Haramdur dāne-i hālün Bilāl
Kıble haqqı reşha-i la^ç l-i lebün āb-ı zülāl
- 8 Meşq iderse nice biñ yıl şafha-i gerdūnda
Kātib-i devrān yazamaz hüsnuñe beñzer mişāl
- 9 Bāğ-ı hüsñ içre şikār eyler hezārān dilleri
Şāh-bāzum per büküp pervāz açsa per ü bāl
- 10 Cānı teslīm eyleyüp baḥş itme ey dil bir nefes
Uymaz ādāb-ı tarīk-i ^ç aşka hiç ceng ü cidāl
- 11 Ehl-i diller kıl ü kālī terk idüp cān virdiler
Yoluña cān virmedür ^ç aşk içre çün şıdқ-ı maқāl
- 12 Dil nice zindān-ı ^ç ālemde çeke habs-i medīd
Burcı cān imiş müheyyā eyledi ol bī-mecāl

- 13 Eyle âdemlik gözet şeydâñı ey nūr-ı başar
Merdüm-i dīdem nazardan düşmesün eşküm mişāl
- 14 Dil sa' âdet kıur' asın şaldı recā-yı luḫfuña
Geldi ' izzet āyeti ey ḫal' ati ferḫunde-fāl
- 15 Ey Murād Ḥān-ı zamān zıll-ı İlāh-ı lā-yezāl
Pādişāh-ı heft-kışver rüy-ı devlet üzre ḫāl
- 16 Pādişāhum buldı kuvvet dergehüñ çākerleri
Yok mecāl a' dāda rāḫat bulması emr-i müḫāl
- 17 Gitdi te 'şīrüm diyu küffāra yanup yaqılır
Āb-ı tīguñla sevindi var ise nār-ı ḫalāl
- 18 İntizām-ı nazmuña baḫr içre reşk eyler şādef
Ḥarc ider yoluñda dürler şarf ider māl ü menāl
- 19 Tīguñ āteş yağıdırur la' l-i Bedeḫşānlar kıalem
Cevher-efşān nazmuñ olursa revā siḫr-i helāl
- 56a 20 Himmetüñ esbine zeyn oldı sipihr-i nīl-gün
Mihr ber-çarḫī siper zerrīn rikābuñdur hilāl
- 21 Maḫḫa' -ı nazmum du' ā-yı devletüñdür dāyimā
Maḫḫa' -ı ' izzüñ du' āsına dil eyler iştiğāl
- 22 Bu Şerīfī muḫtaşar eyler du' ā-yı devletüñ
Ḥoş beyān oldı kelāmında ḫulūş-ı rüy-māl
- 23 Devlet istiḫbāl ü iḫbāl eyleye her ḫāl ile
Pāydār-ı ' ömr ü devlet ol ilā-yevmi's-sü 'āl

216

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rūy-ı zülfüñ yādına 'ıṣ-ı müdām ister gönül
Devr-i ḥüsnüñde şafā-yı şubḥ u şām ister gönül
- 2 Düşdi efvāha miyānuñ ḥasretiyle çekdüğüm
Sır nedür bilmem dehānuñdan ne kām ister gönül
- 3 Ay efendī 'aks-i la' lüñsiz leb-ā-leb sāğarı
İstemez mihrüñle şimdi özge cām ister gönül
- 4 Görmege düşde cemāl-i pāküñ eyler arzū
Dāyimā fikr-i ḥayālüñle niyām ister gönül
- 5 Degme bir serve Şerīfī bende itmez ilticā
Müntehā ḳad cilveger sidre ḥırām ister gönül

217

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bāğ u bostāna gelüp ḥayli bahār itdi nüzül
Düşürüp ḥayme-i berfīni şitā itdi üfül
- 2 Oldı reyḥān ile eṭrāf-ı çemen māl-ā-māl
Ḥaḍr-ı vaḳt oldı fezālar eseli bād-ı ḳabül
- 3 Servler per-i 'anādilden ider mūsīḳār
Gülşen içre çemene ḡonca gelüp buldı vuşül

- 4 Sebze çignenmez olur geysel yeşil cāmesini
Çemen-i dehr kadar olmadı mı āl-i resūl
- 5 Vech-i pākūne nazār eylese göñli açılır
Bu Şerīfī umaram olmaya maḥzūn u melūl

218

Mef' ulū Fā' ilātūn Mef' ulū Fā' ilātūn

- 56b 1 Vaşf-ı cemāl-i pākūñ ey yār-ı hoş-şemāyil
Her kim işitdi didi lillāh dürr-i kā' il
- 2 Gördikde vech-i pākin ol cān-ı 'ālemūñ ben
Teslīm-i rūh iderdüm ten olmasaydı ḥāyil
- 3 Ādemler öldürici bir şūḥa düşdi göñlüm
Andan zuhūra geldi ḥübāndaki ḥaşāyil
- 4 Akıtdı eşk-i çeşmüm mānend-i āb-ı Ceyḥūn
Alçaqlara o māhum şu gibi oldı mā' il
- 5 Tūfān-ı Nūḥa ḥaldum yaşumla ben Şerīfī
Kılımadı levḥ-i sīnem nakş-ı nigārı zā' il

219

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Sāyeveş kalur ayakda şā' ir-i rengīn-maḥāl
Pāy-māl olur dem-ā-dem düstlar ehl-i kemāl
- 2 Ger kalursa ehl-i dünyā böyle kibr ü 'ucb ile

Yok yire zahmet çeker yok rahmete hiç ihtimāl

- 3 Degme kimse ma' rifet ehline olmaz dest-gir
El virür devlet edāniye e' āli pāy-māl
- 4 'İlm ile cānā tevāfuḡ itdügüñe ḡāni' ol
Şimdi kāmīl olanuñ olur yiri şaff-ı le' āl
- 5 Ey Şerīfi yoḡdur evlād-ı Resūle ihtirām
Görinür ehl-i şeref çok kimseye düşmen mişāl

220

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Eşḡ-i çeşmüm gibi cūş idüp dola deryā-yı Nīl
Mihr-i ḡüsn içre olur göñlüm gibi yāra sebīl
- 2 İçmezem Kevşer şuyın şunmazsa la' lüñ şerbeti
Leblerüñ bahrı ile çıḡdı gözinden selsebīl
- 3 Gezmede bī-iḡtiyār idi irişdi pīre dil
Er ocaḡı oldu cismüm penbe-i dāḡum fītil
- 4 'İzzet ü rif' at gerekmez baña sensiz dünyede
Ḥoş gelür olmak ser-i kūyuñda sulḡānum zelīl
- 5 Pīrden yaḡdı hidāyet şem'ini durmaz yanar
Dāḡlardur 'aşḡ rāhında Şerīfiye delīl

221

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 57a 1 Ol leyālī-i Qadir kim bulmuş anı ehl-i cān
Ehl-i zāhir bilmedi qadrini itdi qıl ü qāl
- 2 Gün gibi 'ālemlere zātı ziyā-güster olur
Māh-ı nev gibi iden t̄ā' at ile qaddini dāl
- 3 Hāk-i pāyıdur 'uyūn-ı 'āleme kuhl-ı cilā
Tāc-ı hırşide deger sümm-i semendinde ni'āl
- 4 Şiddet-i deşt-i gam-ı 'aşkuñla Mecnūnvār olup
Derdnākem bī-nevāyem 'āşıkam şūrīde-hāl
- 5 Ğam yime her dem olursuñ pāy-māl-ı derd ü gam
Şimdi mi düşdi Şerīfī ayağa ehl-i kemāl

222

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 'Uşşāka t̄ā' n iderse n'ola şūfi muttaşıl
المرء لا يزال عدوً لما جهل
- 2 Rūşen-dil oldı nūr-ı şafā-baḥş ile şehā
Sāyeñle olalı bu cihān ḥalkı müstaḫıl
- 3 Gel gör qazā-yı şāhid olup ḥālūñe riyā
'Ārifler itdi şūfi senūñ cehlūñi sicil
- 4 Dīdār-ı yāre 'āşık olan n'eylesün güli
Bāğ-ı cihāndan ey gül ü goncā yūri açıl

- 5 ‘ Āşık Şerîfî bād-ı belā esse hoş gelür
 ‘ Aşkuñ hevāsı gelmedi nā-dāna mu‘ tedil

223

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Bāl açup bāğ-ı vücūda eyledi pervāz gül
 Āl ile bülbüllerine kılmag için nāz gül
- 2 ‘ Andelīb-i cāna Feyyāz-ı ezel feyzı irüp
 Bāğbān-ı bāğ-ı vahdet şundı bir mümtāz gül
- 3 Bī-vefā hercāyīdür ‘ ömrüm gibi kılmaz vefā
 Dāmenin hāra viren ağıyār ile hem-rāz gül
- 4 Gülşen-i rāzı daği ey gonca ‘ ārif açmadan
 ‘ Āşıkā nuṭk-ı hezār ile açardı rāz gül
- 5 Midḥat-ı hünkār ile umar Şerîfî ihtirām
 Luṭf-ı ṭab‘ indan ider bülbüllere ağırāz gül

224

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 57b 1 Baña müyesser olsa ser-i kūyuña vuşul
 ‘ Uşşāk ile terennüm ide nağme-i uşul
- 2 Gīsularuñ gözinde iki sünbül-i laṭif
 Bābuñ türābın eyleye kuḥl-ı nazar fūḥul

- 3 Me'lûlumuz şükûfesi ğamlardan açıla
Şalsa nesîm-i luţf u kerem sâye-i ğabûl
- 4 Şabrum dükendi ğanda gidem n'eyleyem n'idem
İde zamâne ħâţırumuz nice bir melûl
- 5 Vîrânedür Şerîfî cihânda mekân-ı kec
Meydân-ı dilde ğurdı ğam-ı ħayme-i nüzûl

225

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ey siyeh ħâkûl ruĥ-ı gül saçlarıñ çöz sünbül ol
Ey dil-i şürîde gör yârüñ cemâlin bülbül ol
- 2 İde hoş-büyuñ dimâĝını mu'atţar 'âlemüñ
Bâĝ-ı ħüsne ol ħaranfûl ya ħabîbe kâkûl
- 3 Şafĥa-i dîdâruñuñ 'arz it beyâz u ħumretin
Şafvetüñ göster eyâ ruĥsâr-ı dil-ber gül gül
- 4 Ur Muĥammed birle Ħaydârdan demi ey esb-i nâz
Ya Burâĥa hem-cenâĥ ol ya 'Alîye düldül
- 5 Gösterüp şan'at fenâ dârında cânâ bir iş aş
'Aşĥa Manşûr olmaĥ isterseñ Şerîfî yan gel

226

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

- 1 Cānān ğamı kıldı dil-i bīmārına müşkil
Ser-keşlik ide zülf-i siyeh-kārına müşkil
- 2 Mañşür olayın yāre didüm dār-ı cihānda
Dar itdi dile ‘ālemi dildārına müşkil
- 3 Üftādeleri durmayup aġyār ider ārāz
Cānānuñ ola ıurrası ıarrārına müşkil
- 4 Pul yirine naġd-ı dili lu‘b ile çürütüdi
Nerrād-ı felek kıldı dil-i zārına müşkil
- 58a 5 Dil baġlu Şerīfī şacı tārına nigāruñ
Her şeb gözüme oldu cihān tārına müşkil

227

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 ‘Aşķ-ı pāküñdür ġayāt-efzāmuz ey ġadr-i celīl
Saña cān virmez mi ‘āşık *انه شىء قليل*
- 2 Tekyegāh-ı sīneme dāġum çerāġ abdālıdur
Mürşid-i ‘aşķam aña dāġum fītilidür delīl
- 3 Ey ġasen-şüret aķar şu idi göñlüm pāk ü şāf
Ben erenler cānyüñ kıldum reh-i ‘aşķa sebīl
- 4 Māl ü ‘asker birle maġrūr olmadandur inhizām
Ehline zāhir bu ‘ibret n’olduġı *aşķāb-ı fīl*
- 5 Cān nişār itmek Şerīfī yoluña kim pāyesi
Ehl-i ‘aşķ evvel ġademde ‘aşķ ile olur ġatīl

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 Ey ser esenlik iste güftār uzatmasun dil
Dillu ceresden oldı küffār umūrı müşkil
- 2 Cū deñli 'ayb-ı nāsı görme cevābum esle
Bu ħarman-ı cihānda andan saña ne ħāşıl
- 3 'Aql u ħıred irişmez dehrüñ nihāyetine
Ṭayy eylese menāzil alsa nice merāhil
- 4 Ma' mūr eyle gönüm zūlmüñle oldı vīrān
İhsān senüñ efendī gel cevre olma kâ'il
- 5 Şād eyle ħandeñ ile çoğ ağladı Şerīfī
Ey şūĥ-ı nāz-perver dildār-ı ħoş-şemāyil

MİM**Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

- 1 Zūlfine rū-māl idüp kıldı ruĥına iltiyām
Mülk-i ħüsne server oldı kākül-i müşgīn-meşām
- 2 Serv-i bāğa gösterür ħaddüñ kıyāmetden nişān
Ķāmet-i bālāñ ile Ṭübāya gösterseñ kıyām
- 58b 3 Ķaṭṭ-ı kudret yazduğı mışra' zenaĥdanda budur

Şad-hezār üftādeye oldı bu çāh ey gül maķām

- 4 Hāke düşdi lem[‘] a-i mihr-i ruķuñla āf-tāb
Açdı alnuñ neş[’]esi māhiyyet-i māhı tamām
- 5 [‘]Arz-ı ruhsār it hırām eyle şehā gūlzāra gel
Ehl-i [‘]aşķa gūlşen içre ruķlaruñ görmek merām
- 6 Ey hayāl-i sāye-i zūlfı bahār-ı cān olan
Bülbülüñ hoş tüt ki olmaz dām-ı gūlşende devām
- 7 [‘]Āşık-ı üftādeler çekdiklerin bil çeke tüt
Elde iken esb-i hüsnüñden şehā sīmīn licām
- 8 Hayliden var şevķumuz hātır-nişān olmuş durur
Tālī[‘] olmadı müsā[‘] id tal[‘] atüñ görmekdi kām
- 9 Bir günüñ biñ ola şad-sāl deger ān-ı ruķuñ
Vaşf-ı dendānuñla cānā buldı nazmum intizām
- 10 Ey Süleymān mülkinüñ hān-ı şehen-şāh-ı cihān
Hāzret-i sulţān Murād Hān-ı zamān-ı hoş-hırām
- 11 Döndürüp tolab-ı dehri nice demdür cūyveş
Ola cārī āb-ı tıǵı āl-i [‘]Oşmānuñ müdām
- 12 Kātib-i ķudret muzaffer yazdı tıguñ levhine
Gördiler āyāt-ı sātı[‘] rāyetüñ nev[‘] -i kirām
- 13 Nūr-ı inşāfuñ şehā mihre nice teşbīh idem
Rūz u şeb gördi meşāhir şems-i [‘]adlūñ hāş u [‘]ām

- 14 Heft-kışver táb-ı hüsnuñden alur nūr u ziyā
Sen şeh-i mülk-i cihāna oldu dārālar ğulām
- 15 Eylerin nām-ı şerīfūñ dāyim ‘ünvān-ı kelām
Eylesün erbāb-ı dīvān-ı sa‘ ādet ihtirām
- 16 Saña şıhhatler sezādur pādişāhum çok yaşa
Devletūñ yār eyleye Bārī ilā yevmi’l-kıyām
- 17 Gül gibi ra‘ nālar ile ‘işret it lāyık saña
Meclis-i ins ile nāzük hem-dem-i ‘ış şubḥ u şām
- 18 Ey meşāriqla meġāribde olan ḥāmī-i şer‘
Zıllısın āfāka Hāq a‘ dāña eyler intikām
- 19 Server-i ser-nāme-i iḳbāl ü şāhib-iḫtişām
Mefḥar-ı ‘Oşmāniyān u ‘ālī-ḳadr u nīk-nām
- 59a 20 Tekye-i ‘ālemde her bir kūşe[y]i ma‘ mūr idüp
Ḳıldı ecdād-ı ‘izāmuñ ‘adle ḥānum ihtimām
- 21 Oldılar şer‘-i şerīfi ḥāmī eslāfuñ şehā
Himmetūñ raḥşına şundu dest-i Hāq şimdi zimām
- 22 Vaşf-ı pākūñ nitekim virdi Şerīfi nazmına
Pādişāhum oldu ‘adlūñ mülk-i dünyāda niżām
- 23 Sālīm ol ğamdan sürūr ile selāmet ol yūri
Olsun āsūduñ ser-ā-ser mülk-i dünyā ve’s-selām

Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün Müstef ilün

- 1 Çanlu yaşımla mā-cerā^ç arz eylese bu dil n'idem
 Hāndān olur ol ğonca-fem gūyā nesīm-i şubḥ-dem
- 2 Ey tāze ğonca gel açıl görsün yüzüñ erbāb-ı dil
 Ağyārı ile münfa^ç il ^ç aşıkıların çoğ çekdi ğam
- 3 Beytü'l-Harām ola ḥarām ḳaddüñsüz eylersem ḥırām
 Sensin şeh-i ^ç ālī-maḳām kim ḥādimüñ sīḥu'l-ḥarām
- 4 Cān olmadı āsūde-ḥāl şabr u sükün emr-i muḥāl
 Dil hicr-i ğamda bī-mecāl ḳurtar eyā ^ç ālī-himem
- 5 Ey şehryār-ı kām-rān vey mālīk-i mülk-i cihān
 Sultān Murād Hān-ı zamān ey şāḥib-i seyf ü ḳalem
- 6 Şāḥib-ḳırān-ı baḥr u ber şāhen-şeh-i vālā maḳar
 Kemter ḳuluñ Hüsrev ḳadar kim baḥşışüñ ḥabl u ^ç alem
- 7 Hānum ḥayāt-ı nev bulur nev-bāde güller açılır
 Bendi gider cūlar gelür her bāğa kim başduñ ḳadem
- 8 Āfāḳa ^ç arz eyle hüner ^ç ārifler oldı cilveger
 İster Şerīfī şī^ç r-i ter devr-i şeh gerdün-ḥaşem
- 9 Eş^ç āruñı ta^ç yīn ider rindān olup tedvīn*
 Güftāruña taḥsīn ider erbāb-ı ^ç irfān-ı ^ç Acem

* Mısra vezin bakımından tamamlanmış değildir. İki hcelik bir kelimenin eksik olması gerekir.

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 ' Aql-ı selīm ü luṭf-ı hoşı ṭab' -ı müstaḳīm
Oldı libās-ı salṭanatuñ yārcuñ ḳadīm
- 2 Alduñ sipāh-ı ' aşḳ ile dünyāyı ser-te-ser
Şāhā ulaguñ oldı gezer dāyimā nesīm
- 59b 3 Mülk-i cihānı seyr-i seferle güzār idüp
Devlet ḳapuñda oldı şehā ' āḳıbet maḳām
- 4 Ser-geşte-i bāğ medḥüñ ile ravza-i cinān
Oldı küşāde lutfuñ ile gülşen-i ni' am
- 5 Bābuñ degül Şerīfi senüñ ğayrı āstān
Ğayrı ḳapuya bende m'ider bendesin kerīm*

232

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

- 1 Ey sa' ādet āf-tābı mazḥar-ı raḥm-ı Raḥīm
Mazḥar-ı şer' -i Muḥammed sāye-i Ḥayy-ı ḳadīm
- 2 Mālik-i mülk-i cihān u kām-rān ' ālī-himem
Mefḥar-ı ' Oşmāniyān Sulṭān Murādü'bn-i Selīm
- 3 Ol sa' ādetlerle dāyim ay ḳuşağına ṭolu (?)
Ḥaşre dek Ma' būd-ı ' ālem ide ' ömrüñ müstedīm
- 4 Kāğıduñ şubḥ-ı sa' ādet vaşfi ağardur yüzün

* Mısra vezin, bir hece fazla geliyor.

Lezzetindendür kalem medhinde olduğı dü-nīm

- 5 Dā' i-i kemter kuzātuñdan Şerīfī-i haķır
Pādişāhum bī-riyā eyler şenāñı Haķ ' alīm

233

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Hākden ref' a nebī geldi niye cānānum
İrdi rāhat ten-i pejmürdeye geldi cānum
- 2 Dişi dürdür lebi ter ' aşığı dir dir ditrer
Cān tabībi durur ol haste-dile dermānum
- 3 Düstlar tāb-ı dilümle yedi düzağ yandı
Çekse deryāları kanmaya dil-i ' atşānum
- 4 Şāneñe zülf-i perişānuña el kardırma
Şānuña düşmez eyā dil-ber-i ' ālī-şānum
- 5 İrdi ey serv-i revan āh-ı Şerīfī çarha
Aña yirden göge zulm itme meded sulţānum

234

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hūdāyā olsa ol günler ruğ-ı yāri ' ayān görsem
Yıķık göñlümde cān çeşmi ile genc-i nihān görsem
- 60a 2 Meh-i nev rüyına bakmazdum ey gerdün naşīb olsa
O māhuñ sümm-i esbinden zemīn üzre nişān görsem

- 3 H̄ayāl-i ebruvān ile meded zār u nizār oldum
Hilāl ebrūyı bir kerre kucağumda hemān görsem
- 4 Beni bāğ-ı cihānda bī-nişān itmek imiş kaçdı
Raḳībi jāle gibi gülşen içre bī-nişān görsem
- 5 Ümīd idüp Şerīfī ḡamzesi tīḡın o ḥun-rīzūñ
Siperveş açarum sīnem kaçan tīr ü kemān görsem

235

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 N'ola irürse vücūdum ' ademe sulṭānum
Dehenūñ fikri ile aḡzuma geldi cānum
- 2 Dil-rübālar yolına varını ḥarc eylemege
Sīm-i eşki ile dīdem pür ider dāmānum
- 3 Devlet-i dünya gibi el virüp aḡyāra saḡın
Pāy-māl eyleme üftādelerūñ sulṭānum
- 4 Dil göze baḡdı diyu göz de dile aḡdı diyu
Mā-cerāsını oḡur dīde-i ḥun-efşānum
- 5 Aḡladup eşki Şerīfīyi gel itme lāle
A benim saçları sünbül yanaḡı reyḥānum

236

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Girdi tīḡuñ qanuma top etmedüñ başum benüm
Hākümi ber-bād iderdüñ irmese yaşum benüm
- 2 Māder-i ' aşkuñ gözüm yaşında bir ferzendidür
Cān u dille qan yalaşdı oldı qardaşum benüm
- 3 Derd-i ' aşkuñla teferrüd qaşd iderdüm dil-berā
Rāh-ı miñnetde ğam olmasaydı yoldaşum benüm
- 4 Sem şunarsañ şehd ü şekkerden lezīz olur baña
Telğ olur sensüz nigārā sükkerī aşum benüm
- 5 Seyl-i eşkümlə Şerīfī gibi ben nālān iken
Ya niye qanum döker çeşm-i güher-pāşum benüm

237

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 60b 1 Ağlasa tañ mı benüm dīde-i hūn-efşānum
Güle baqmaz yüzüme āh o gül-i handānum
- 2 Kōlına ben quluñuñ yaralar açmazsañ eger
Qan idersin olurın boynuña olur qanum
- 3 Ol yüzi māhum içün yanmağa ğāyet mumın
Bezmine şem' olalı nār-ı dil-i sūzānum
- 4 Aldı bir yanımı nār-ı elem-i hicr-i ruḡı
Ġam hem yaqduğı yitmez mi idi büryānum

- 5 Hāneden çıkmadı ol cān u cihān eglendi
İntizār ile Şerīfī çıkayazdı cānum

238

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Kātī üftādeyem serv-i hırāmānumdan ayrıldum
N'ola āh-ı hezār itsem gülistānumdan ayrıldum
- 2 Ye ben bir zerreyem mihr-i cihānından cüdā düşmiş
Ye bir pervāneyem şem' -i şebistānumdan ayrıldum
- 3 Mesīhāsā ider ihyā-yı mürde küt-ı cāndur şan
Hayāt-ıkrā lebi yāķūt u mercānumdan ayrıldum
- 4 Nedür hūr u cinān için dem-ā-dem ağlamak şūfī
Benümçün ağla ağlarsañ ki rıdvānumdan ayrıldum
- 5 Şerīfī zülfine bağlandı dil-i Mecnūn-ı vaķt oldum
Meded bir kākūli Leylī perīşānumdan ayrıldum

239

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Virmege ben hāksāruñ cism-i hākin bāda ğam
Maşıb aldum evvelā geldi mübārek bāda ğam
- 2 Bu dil-i āvāre de kılımışdı hayliden karār
Gelmedin mülk-i kademden 'ālem icāda ğam

- 3 Almam dest-i sitemden dūstlar dāmānumı
Hiç ne virdi alımaz bilmem dil-i nā-şāda ğam
- 4 Ğuşşadan olmazdı şāhān-ı cihān hātır-nişān
Ser-te-ser aḥkāmın icrā itnese dūnyāda ğam
- 5 Yār aġyār ile ʿiṣretde şafāda rūz u şeb
Ey Şerīfī hūn-ı dille ben yerüm tenhāda ğam

240

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 61a 1 Hıaḥ belürdi ruḥa kıı sāye-i zülfinde maḳām
ظهر الفتنه في الروم عليكم بالشام
- 2 Vaşf-ı ruḥsārını yazmaḳda idüm ol māhuñ
Gün ğurūba irüşüp geldi hıaḥ oldu aḥşam
- 3 Hıaḥḥ-ı sebzüm gele gün gibi toġa üstümüze
Ḳanı ol gice ki rüşen ide ol māh tamām
- 4 Ḳoyılır başına ḳaynar şular ʿāşıḳlarıñuñ
Seni ey sīm-beden ḳoynına ḳoysa ḥamām
- 5 Benüm ārām dilüm ġayrılara rām olmış
Bu Şerīfī idemez dūnyede aşla ārām

241*

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

* Bu gazel sayfa kenrındadır.

- 1 Fenā-ı gülşen-i bāğa dil-i dānā olup a‘lem
Bu ‘ālem gülleri hārına degmez bir pula almam
- 2 Elif kadlerle dem ‘ālem sürerdüm bāğ-ı ‘ālemde
Daği insān şeklinde cihāna gelmedin Ādem
- 3 Ne deñlü hāksār isem belā fenninde üstādum
Benümle bağş-i ‘aşk itse olur ‘allāmeler mülzem
- 4 Zā‘ıfı’l-hāl iken şīr-i Hūdāya intisāb ile
Zebūn itdi nice pīr-i felek-fersāları pençem
- 5 Dil-i āzādesi sensüz düşüp kayda Şerīfünñ
Perīşān zūlfünññ hicriyle kıldı der-be-der ‘ālem

242

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Bezl itmek ile eşk-i revānum yoluñda sīm
İrgürdi būy-ı zūlf-i dilā gibi vir nesīm
- 2 La‘l-ı lebün firākı ile ağlayanlaruñ
Her kaçre-i sirişki olur bir dürr-i yetīm
- 3 Şakla cemālün āyīnesin şūfī görmesün
Şeytān gibi şakın ki görür kendin ol le’īm
- 4 Seyr-i sefer hevāsını şabr ile terk ider
Kūyuñda ‘āşık olan olur dil-berā muķīm
- 5 Çeşmüm yaşı Şerīfī dönüp baħr-ı kulzūme

Sūz-ı dilümden oldı kabes āteş-i caḥīm

243

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Şikārın şayd-ı ' aşk itmiş ' aceb şehbāzdur gönlüm
Sa' ādet evcine irmiş hümā pervāzdur gönlüm
- 2 İmām-ı Faḥr-ı Rāzīden rümüz-ı ' aşka a' lemdür
Niyāz erbābına yār olmuş ehl-i rāzdur gönlüm
- 3 Ser-efrāz olduḡuñ serv-ḡadāndan gün gibi zāhir*
Anuñçün ' aşk-ı pākūñle şehā mümtāzdur gönlüm
- 4 Benem ey serv-i āzādum giriftār oldı cān ' aşka
Esīr-i bend-i zülfüñdür ne çekse azdur gönlüm
- 61b 5 Vefā farz eylemek cevr ü cefā-yı yāri vācibdür
Şerīfīveş niyāz eyle bu saña nāzdur gönlüm

244

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Dehenüñ ḡoncası hicri ile ey verd-i na' im
Kim ki dil-teng ola açar dem-i enfās-ı nesīm

* Mısrada ikinci tefilenin sonunda bir hece eksiktir.

- 2 Maraz-ı ‘aşka düşen geçdi şifâ kaydından
Nice dermân ola ‘uşşâka müdâvâ-yı hakîm
- 3 Cevher-i ma‘rifeti kesb idegör bile gider
‘Âkıbet gayrılara kâlsa gerekdür zer ü sîm
- 4 Eşkümüñ katreleri Nîl ile Ceyhûn u Aras
Süzümüñ kıt‘alarıdur benüm envâ‘-ı cahîm
- 5 Olmaz ‘irfân Şerîfiye zer ü sîm bedel
Devleti luţf-ı sühândur düreri tab‘-ı selîm

245

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 Tevbe-i ‘aşka dilerdüm istiḥâre eyleyem
Geldi eyyâm-ı bahâr andan ne çâre eyleyem
- 2 Rûyuña bir pâre ârâm eyleyüp baḡsam eger
Sîne-i zâr u nizârum pâre pâre eyleyem
- 3 Gülsitân içre hezârân bûlbülün ḡâmüş idüp
Derd ile âh-ı hezâr ol gül-‘izâra eyleyem
- 4 Göreli deryâ-yı eşküm baḡr-ı ‘ummân acıdı
Cüy-ı eşkümden selâsil cüybâra eyleyem
- 5 Tîḡ-ı dil-berden Şerîfi sînemi döndürmezen
‘Aşq-ı yâre ḡâyeti bir nice yâre eyleyem

246

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Hayli demlerdür olur hūnıyla ālūde gözüm
 Hūn-ı luṭfa iremez olmadı āsūde gözüm
- 2 Eşk-i gül-gūnumı gör baña ' adū eyledi āl
 Rūyuñ al olduđını añlama bī-hūde gözüm
- 3 Görmeye kimse ḳarasını iki merdümümüñ
 Ola bir dem ağara zūlf-i semen-būda gözüm
- 62a 4 Sīm-i eşküm ile cevherleri dökdi saçdı
 Cūda cevdet görelı ḳıldı meyl-i cūda gözüm
- 5 Rūy-ı dildāra Şerīfī nażar eyler şeb ü rūz
 Derd ile yandı yürek olsa n'ola şuda gözüm

247

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 İrmedüñse İrem-i vaşlına yārüñ yime ğam
 Gelmedüñ ṭut bu vücūd ' ālemine çekme elem
- 2 Gör ne ' ālemdeyin ölülere ḳan ağlayanı (?)
 Yārsız ' ömr-i ' azizümde dilā yoḳ ' ālem
- 3 Dem mi var çekmez elif sīneye tīğ-ı hicrūñ
 Ādem-i ' İsi ile eyleyen iḫyā ādem
- 4 Bāda virdi sem-i hicrūñ ğam-ı ser ser ber-dür (?)
 Meded ey yār seri eyledi sevdā sersem

- 5 ʿ Aşk-ı gencini Şerîfî kıdılar dâğ degül
Mühr-i mihriyle tenüm üzre uruldı hâtem

248⁸⁵

Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilün

- 1 Yir yanar nâleme geşt itdi hevâyı âhum
Bir ünüm yirde bir ünüm göge irdi şâhum
- 2 Ay u yıl geçdi añar yoq bu faķiri bir kez
Yıldızı düşkün olur gibi ġarîbüñ mâhum
- 3 İrmesün ol yüzi ġün serv-ķade naķş u zevâl
Bu belâyı baña gösterme meded Allâhum
- 4 Yūsuf-ı cān-ı ʿ azîzi gele şanma çâha
Mâlikem ʿ aşķa işigüñ taşu yeter cāhum
- 5 Bî-ħaber itdi Şerîfî[y]i ġamuñ kendinden
Yoķdur aġyâr sözinden ġaberüm âġâhum

NUN

249

Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilâtün Feʿ ilün

- 1 Kıldı cellād-ı müjeñ tıġını sînemde nihân
Gömdi ġâke kılcın eyledi beñzer biñ ġan

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 2 Dutup aġyār sözün qullaruñı red itdüñ
Didiler yine mi hicrān şehā ehl-i dilān
- 3 Ey şeh-i mülk-i melāḥat yine göster yüzüñi
Pādişehlerden olur qullara dāyim iḥsān
- 4 ‘ Āşık olan ġam-ı ferdāyile olmaz ġamnāk
Zāhidā sen de bize olma iñen bār-ı girān
- 5 Düstlar bu ten-i ḥāki nice baġrına çeke
Atduġı tīri düşürmez* yire ol qaşı kemān
- 6 Serseri olmadı cānān ġamı serde ser-ber (?)
‘ Āşık-ı şādık olan dāyim olur ser-gerdān
- 7 Beni sāyem gibi yirden yire çalsun devrān
Sāye şalmazsa eger ol şehe gerdūn gerdān
- 62b 8 Zülfi ucından aña çok kişi baġladı göñül
İtdi āvāre nice dilleri ol mūy-miyān
- 9 Niye iñler idüġüm baġrı delikler añlar
Zīr ü bem gibi olaldan beri nālem nālān
- 10 Yanmadan nāryile büryān dilüñ bir yanı
Mürşid-i kāmile aḥvāl-i dili bir bir yan
- 11 ‘ Adl ile ‘ ālemi irşād idici zāt-ı şerīf
Şeh Murād Ḥān-ı zamān olduġı gün gibi ‘ ayān

* Metinde “درشورمز” şeklinde imla edilmiştir.

- 12 Selef-i t̄ahirine hayr-1 halef k̄an-1 şeref
Mesned-i p̄adişeh̄an z̄übde-i āl-i ‘Oşm̄an
- 13 ‘Ömri çoğ ola dura haşre degin erk̄anı
Nār-1 t̄iğı yaq̄up a‘ dā ilin ide v̄ir̄an
- 14 Gün gibi l̄ami‘ olup nūr-1 sa‘ ādet anda
Reşk ide kevkeb-i iqb̄aline m̄ah-1 t̄ab̄an
- 15 Serv-k̄ametler ile ‘işreti mümted olsun
Bāğa h̄üb̄an ile şular gibi kılsun cevel̄an
- 16 Şöyledür anda ma‘ ārifle ‘av̄arif el̄t̄af
Haşre deg halk-1 cih̄an yazsa bulımaz p̄aȳan
- 17 H̄ami-i şer‘-i nebī n̄aşır-1 d̄in-i İsl̄am
Melce‘-i halk-1 cih̄an k̄āhir-i ehl-i tuğȳan
- 18 Bu ‘aȳan t̄iğ̄uñuñ ās̄üdesidür halk-1 cih̄an
Ey sa‘ ādet güneşi ‘āleme z̄ıll-1 Yezd̄an
- 19 Ehl-i im̄ana şeref z̄āt-1 şeref-bahşuñdur
Yok ‘adil̄uñ iderin ben buña h̄anum im̄an
- 20 Devr-i ‘adl̄üñde meger iñleye ḡah̄i t̄olab
Def d̄ürür bes dökilen ney d̄ürür ancaq n̄al̄an
- 21 Bāğ-1 medh̄üñde Şer̄if̄i de hez̄aruñ biridür
Yiridür gülşen-i me‘m̄ulı iderse h̄and̄an
- 22 Ola ‘ömr̄üñ güli her b̄ar-1 şük̄üfte h̄anum
‘Aks-i r̄üȳuñla muṭarr̄a ola gül-z̄ar-1 cih̄an

- 23 Mihr-i ‘adlũñle cihān haşre degin rüşen ola
‘Ākıbet menzilũñi ide Hūdā bāğ-ı cinān

250

Mef’ ulü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

- 63a 1 Ey yār u şūḡ u nāzük ü dildār u dilsitān
Rūḡ-ı revān u cān u cihān bāğ u büstān
- 2 Şermende oldı ruḡlaruñı gördi dil-berā
N’ola kızarsa ḡaclet ile naḡl-ı erguvān
- 3 Hük-m-i cihāna seyf müjeñ kaşlaruñ kalem
Şāhā berāt-ı ḡusne hilāluñ yeter nişān
- 4 Ey lāle-ruḡ firāḡuñ ile dāğ olalı ten
İñler benümle tağla taş eylesem figān
- 5 Kılmaz Şerīfi cānı ser-i mü kadar dirīg
İnce bilũñe varımı ol kıldı der-miyān

251

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

- 1 İşiden nāle-i ṭanbūr ile şiven neyden
Didi billāh neyiki yine bu söz ü süḡan
- 2 İki ra’ nā iki zība iki şūḡ u şengül
Biri gül gülşene bostāna biri serv-i semen

- 3 Seyr-i gülzâr-ı çemen eyledi her bir gonca
Güller açıldı yine buldı şafâ şahñ-ı çemen
- 4 Dil-i ‘âşık gibi cānā göreli ruħlaruñı
Gitdi göz yaşı gibi āb-ı revān kendinden
- 5 Bülbül olalı Şerīfî ruħ-ı gül-gūnuñ için
‘Āşıkūñ irdi hezāra yine ey gonca-dehen

252

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 İtdi gül-geşt-i çemen nāz ile ol serv-i revān
Kıldı Tūbā kadi şahñ-ı çemeni bāğ-ı cinān
- 2 Yokdur ağızında o gonca-dehenüñ va‘ d u vefā
Cevre bil bağladı bükdi bilüm ol müy-miyān
- 3 Revişi hūblaruñ ‘âşıkā yā Rab bu mıdur
Geçdi şiveyle baña baķmadı dün cilve-künān
- 4 Ser-te-ser gezdi vücūdıyla ‘adem illerini
Bu dile zerrece keşf olmadı esrār-ı dehān
- 5 İrişe gün gibi eflāke Şerīfî başum
Eger üstüme döne ol meh-i gird ü gerdān

253

Mef‘ ulü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

- 63b 1 Dil-berler içre ‘işveler ile güzīdesin

Maḥbūb-ı cān mūnis-i ḳalb-i remīdesin

- 2 Ay āf-tāb-ı mülk-i ḥüsün nūr-ı her ‘uyūn
Çeşm-i çerāğ-ı ḥalḳ-ı cihān nūr-ı dīdesin
- 3 Senden irişdi bŷy-ı leṭāfet güzellere
Gŷlzār-ı ḥüsn içinde gül-i nev-resīdesin
- 4 Rām olmadı baña o perī diyu ğam yime
Ey dil ḥayāl-i yār ile ḥoş-āremīdesin
- 5 Ḳılsun o māh-ı ḥüsn-i Ḥudā dādına nazar
Görsün Şerīfi rŷy-ı cihān-āferīdesin

254

Mefā‘ ı lŷn Mefā‘ ı lŷn Mefā‘ ı lŷn Mefā‘ ı lŷn

- 1 Ḥaṭuñdur sŷnbŷl-i zıbā muṭarrā yāsemen sensin
Nihālŷñde sefīd-i verd-i ter serv-i semen sensin
- 2 Ye ey ḥaṭṭ-ı leṭāfet bŷstān-ı ḥŷsne sŷnbŷlsin
Melāḥat bāğı içre ya yeni bitmiş çemen sensin
- 3 Der-āğuş itmege sımın beden dildārı ditrersin
Be ‘āşıḳ pīrehenāsā meger serden geçen sensin
- 4 Beyāzŷñ ḥalḳı penbeyle boğazlar ey ecel her dem
Ezelden gerden-i merdāna aşılımış kefen sensin
- 5 Eşer ḳoduñ seḥer bādın yirŷñde ey şabā zāhir
Şerīfıye getürdüñ bŷy-ı zŷlfin şağ esen sensin

255

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Āşıkın olunca terk-i 'aşk-ı dil-ber itmezin
Şābitin kavlımde Mevlā haqqı diger itmezin
- 2 Cennetün hūrında Tübāsında buldı göz kuşūr
Hāk-i kūy-ı yāre vezn itdüm ber-ā-ber itmezin
- 3 Ol şeker-leb yāre 'ahdum ser fedā itmek dūrür
Tañrı bir güftārumuz birdür mükerrer itmezin
- 4 Kimse ibrām itmesün geçmem hevā-yı yārdan
'Aşk-ı pāküñ terki müşkildür birāder itmezin
- 64a 5 'Aşk-ı dil-berdür Şerīfī kişver-i 'uşşāka şāh
Taht-ı dilde ben ğamından özge server itmezin

256

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Va' de itmişdük vefāya 'ahde tur ey meh-cebīn
Va' demüz yitdi meded katlanmaz 'ömr-i nāzenīn
- 2 Sāye şaldı kāmētüñ aġyāra oldı hem-demüñ
Ġālib ey servüm kıyāmet kopması oldı yaķın
- 3 Ġonca[y]ı dem-beste gördi 'andelībi haste-dil
Anları açmaġa gül geldi açıldı yāsemin
- 4 Āf-tāb-ı 'adlünün bir zerresi şems-i cihān

Heft-kişver bāğ-ı ʿadlũñde şehā bir şeh-nişin

- 5 Nağd-ı cān ile havāş-ı ʿaşkı itdi iltizām
Eyledi Hāğ maʿden-i ʿaşka Şerīfī[y]i emīn

257*

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Hırz-ı cān irgürdi haṭṭ-ı müşg-bār-ı yārdan
Bu yeter peyk-i saʿādet müjdesi dildārdan
- 2 Gün gibi ʿarz-ı cemāl it idelüm seyr-i çemen
Ay efendī şimdi ʿālem hālīdür ağıyārdan
- 3 İşigüñüñ iç yüzine rü-māle cān atar
Dil-berā Manşūr-ı dāruñ yüz çevirmez dārdān
- 4 Göz göz itdüm ser-be-ser tūr-i güle cism-i zārumı
Ey kaşı ya cāna feyz irsün (.....)
- 5 Āyet-i ruhsār-ı dil-berden Şerīfī şevk alup
Kesb-i nūr itdi bu maḡṭaʿ (.....)

258

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Yüz cefā görse çevirmez yüz cemāl-i hūbdan
Olmayınca vāz gelmez rind olan maḡbūbdan

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 2 Gāhī gey serv-i çemen gibi yeşil key yaraşur
Hızr-ı devrān ol görün* ‘ uşşāka bu üslūbdan
- 3 Umaram yād idesin mektūb ile ben bendeñi
Çünkü maḥrūmuz efendī ol ḥaṭ-ı merġūbdan
- 4 Ol ṭabīb-i meh-cemālūñ ḥaste-dil maḥzūniyam
Şabr-ı miḥnet eylemekde ġālibin Eyyūbdan
- 5 Kālb-i mecrūḥ-ı Şerīfi nice bir āzār olur
Kıl ḥazer cānā dil-i dīvāne-i Mecnūndan

259**

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

- 1 Ağladum çok kāmēt-i kadd-i bülend-i yār için
Seyle virdüm [m]ālümü bir serv-i ḥoş-reftār için
- 2 Her gün altun deñlü dāġ urur şeh-i sīmīn-beden
İstesem tīmār eger çeşm-i nizār-ı zār için
- 3 Ağlamaz zaḥm-ı muġeylāndan gidenler Ka‘ beye
Ger hezār olsa gülüm ‘ āşık (.....)
- 4 Cenneti ey cennetī şūfi bilür erbāb-ı ḥāl
Kendü ḥālūñ gör kıрма ‘ āşık (.....)
- 5 Yār efgānumla incindi Şerīfi n’ eyleyem

* Metinde كورون şeklinde dil özelliklerine aykırı olarak imlâ edilmiştir.

** Bu gazel sayfa kenarındadır.

Oldı cān-ārezde hāl(.....)

260

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Dil mülkini var ise haṭı* itdi şebḥūn
Öñince yanar meş' aledür bu meh-i gerdün
- 2 Her servine bostān-ı cihānuñ nazar itdük
Ol kāmēt-i bālā gibi yoḡ bir ḡad-i mevzūn
- 3 Fetḡ idemedi māl ile gencīne-i ' aşḡı
Yirden yire girdi anı bulam diyu Ḳārūn
- 64b 4 Anuñdur ezelden bilürüz anı efendī
Ruḡsāruña ' arız diñile ' arız-ı gül-gūn
- 5 Leylīye ezel oldı ise bir deli şeydā
Oldı bu cihān ḡalkı Şerīfī aña Mecnūn

261

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

- 1 Bu göñlüm oldı ḡāk-i rāh-ı ḡübān
Ḥarīm-i sīne menzilḡāh-ı ḡübān
- 2 Reh-i ' aşḡuñda olmışdur fütādeñ
Kimine çākerūñ ey şāh-ı ḡübān

* Metinde kelime şeddeli imlâ edilmesine karşı bu durum vezne uygun değildir.

- 3 Tolu şevk ile pür-nür oldı ʿ âlem
Togunca nā-gehān ol māh-ı hūbān
- 4 Güzergāh olımaz yolsızlara ol
Dil-āver merd içündür rāh-ı hūbān
- 5 Bu devlet-ḡāhuñuz olan Şerīfī
Olur rindāna devlet-ḡāh-ı hūbān

262*

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Seni ey ḡulḡ-ı ḡasen şāḡibi çoḡdan severin
ḡāfız-ı ḡüsn olan ol şāribi çoḡdan severin
- 2 Şanmañ ol tāze nihāle yeñi ʿ aşık oldum
Ey (.....) ol ān u ruḡ-ı cāzibi çoḡdan severin
- 3 Bir perī ʿ aşığıyın gözde ḡayāli ḡāzır
Diyemem adını bir ḡāyibi çoḡdan severin
- 4 Lebi üstinde o ḡaşı gelen içsün bāde
ḡayliden vālihin ol şā(.....)
- 5 Şerḡalar cism-i Şerīfide ḡüseyn ʿ aşkıında
Ben ʿ Alī ālāyın ebī ḡālibi çoḡdan [severin]

263

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 1 Gün gibi rüşen bilürken düstlar mâhiyyetin
Nice teşbîh ideyin mâha nigāruñ tal‘ atüñ
- 2 Kāse-i rindān şımıkdur diyu taḥfif eylemek
Her biri itmiş dürür cām-ı cihān-bîn ḥidmetin
- 3 Dāstān-ı ‘aşk-ı şūr-engîz dilden şemmedür
Ḥüsrevā añma baña Ferhād u Şîrîn ḥāletin
- 4 Gerçi ğamzeñ tîri göñlümden geçer her dem benüm
Çok çeker cān ey kaşı ya zülf ü ḥālūñ ḥasretin
- 5 Terk-i tedbîr it Şerîfi irişür ḥükm-i ezel
Kimse tağyîr idemez sulṭān-ı ‘aşkuñ ḥikmetin

264

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün

- 1 Sensin ey serv-ḳad ü server-i mülk-i ḥübān
Şāh-ı şımşād-ḳadān ḥüsrev-i şîrîn ü mâhān
- 2 Eyle şāhāna nazar her biri dervîşüñdür
İtdiler çeşm-i çerāğı seni nev‘-i rindān
- 65a 3 Zerd rüyuñla yaşuñ sîmini şarf it ‘aşıḳ
Oldı altun ile aḳçe sevicî sîm-tenān
- 4 Durma yap ḥātır-ı ‘uşşāḳı cihāndur geçirür
Devr-i ḥüsnüñi şehā çarḫ uraraḳ devr-i zamān
- 5 Ḳıl ‘ināyet bu Şerîfi ḳuluña sulṭānum

Olur insān olan elbette ‘ abīdü’l-iḥsān

265

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Hārmēn-i dehr-i denīnūñ baña ekmek ğallesin
Aç olursam da kıomam kıāf-ı kıanā‘ at kıullesin
- 2 Sikkessin urdı zer üzre ol şeh-i mülk-i ḥüsün
Rüy-ı zerdümde ğörün yārūñ nişān-ı sillesin
- 3 Görme kendūñ küleh olma kıapdı ‘ ayyār-ı felek
Efser-i ğarrāyile Cemşid ü Dārā kellesin
- 4 Aldı kıünküml zülfi-pür-çinūñ perīşān ğönlümü
Çin ü Māçine ğidenler ğibi kıalsun yellesin
- 5 ‘ Arz-ı ḥālūñden Şerīfi dāl ola ḥayrū’l-kelām
‘ Ārifūñ mengüş-ı cān it cevher-i mā-kıllesin (?)

266

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün

- 1 Dehr āğarda ğözümüz dem ola mānend-i semen
Şāķal āğardı dilā ğerdene kıaķıldı kefen
- 2 Cāna ğülzār-ı şafā boyımı irişdürdük
Dāyimā olasın ey bād-ı şabā şağ u esen
- 3 Dem sürüp lāle-şifat eyleyelüm ‘ işe şitāb
Seyr-i şahrā idelüm ḥayli ğüzelleşdi çemen

- 4 Pīrehen gibi ezilmek dileyen ‘aşkuñ ile
Başdan geçdi seni ıocmağa ey sīm-beden
- 5 ‘Ālemüñden bulamaz kimse vefā fāsını
‘Ālemüñden bu Şerīfī geçer ey çarḫ-ı kühen

267

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün

- 1 Nice bir silsile-i manşıb için kayd-ı cünün
Leylī-i zülfine yārüñ yeter olduñ Mecnün
- 65b 2 Kāküli ‘aşkı ile oldu müselsel şevķum
Ser-i sevdā-zedem olmadı hevādan bīrün
- 3 Şūfīnüñ debdebesi ḫālet-i ‘aşka uymaz
Vā‘ izā şanma ki efsāneñe beñzer efsün
- 4 Vāmıķı Ƙaysı vü Ferhādı olup devrānuñ
Gösterür bu dil-i dīvāne cününında fünün
- 5 Rūzgār aldı kararını Şerīfī kuluñuñ
Baḫr-ı ‘aşka düşene yār olımaz şabr u sükün

268

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Mihr ü mehden ḫūbdur ruḫsār-ı yār yarın (?)
Ay ü günden sonra baķ ruḫsārına * gelsün yaķın

* Metinde رحسار şeklinde, noktasız imlâ edilmiştir.

- 2 Kākülün büyin şabâyile şehâ irgürmege
 Äyet-i hüsnün ile bād-ı şimāl itdi yemin
- 3 Hulf idüp va' d u vefāya ' aşkuma inkār ider
 Baña ol kâfir teraḥḥum eylemez yâ müslimîn
- 4 Bu dil-i şeydâ gibi oldu perîşân rûzgâr
 Sünbül-i bâğı ' aceb sevdāya şaldı zülf-i çîn
- 5 Gâlibâ kıldı ğam-ı dehri Şerîfî iltizâm
 Dil-rübâlar eylemez bir gün beni ğamdan emîn

VAV

269

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Dil virüp dîdâr-ı yâre olalı âvâre şu
 Bî-karâr olmağda döndi ' aşık-ı dîdâra şu
- 2 Cüy-ı eşke ger Aras beñzerse vech-i mâ şehâ
 Öykünüp ' aynı geçinsün tal' at-ı dildâra şu
- 3 Ehl-i diller gönlünü aldı ağıtdı kendüne
 Rüy-mâl idüp şafâ gösterdi rüy-ı yâre şu
- 4 Şubḥ-dem her jâle güyâ sünbül-i terdür hemân
 Ruḥları devrinde saçsa turra-i tarrâra şu
- 5 Rüy-ı yâre ' aşık olmışdur meger kim kendüyi
 Yardan yara urup yüzler sürer kuhsâra şu

- 66a 6 Kerbelā-yı ‘aşkuñ içre teşne leb dil cān virür
Reşha-i la‘l-i lebüñ virmezse ger bir pāre şu
- 7 Nev-bahār irdi bezendi bāğ u şahrā cümleten
Viridi gülşende hayāt-ı nev yine eşcāra şu
- 8 Nār-ı āhumla halel-gīr olduğın bildi meger
Şubh-dem bīmār eşcāra gelür tımāra şu
- 9 Kim görse pāyine seyl-i sirişküm aқduğın
Didiler yüz sürdi pāy-ı serv-i hoş-reftāra şu
- 10 Şerbet-i la‘l-i lebüñ umar tabībüm hasteler
‘Ādet olmışdur virürler muhtaşar bīmāra şu
- 11 Yād-ı la‘lünle şu deñlü ağladum gülzārda
Gözlerüm yaşıyla döndi lāle-i hūn-bāra şu
- 12 Şāne-i meşşāṭi-yi zülfinde yād eldür diyu
Ġam çeküp hayli bulandı ‘āşık-ı bī-çāre şu
- 13 Sāde-rū bir ter ışık maḥbūb-ı āb-efşān olur
Şaçsa gülzār içre şāhum sāha-i ebrāra şu
- 14 Vara vara hicr-i la‘lünle sirişküm cem‘ olup
Key hazer kıl ‘ālemi ġarq eyleye elvere şu
- 15 Gösterür dīdār-ı yār ‘aks-i ‘adālet devridür
‘Āşıkān-ı sīne-i şad-çāk-i bī-miқdāra şu

- 16 H azret-i Sult an Mur ad H anun cem al-i p akini
G rmek ister g alib  her g n gel r g lz ra Şu
- 17  s-m n  zre kev kib g llerid r b gınu n
Oldı g y  devhasına enc m-i seyy re Şu
- 18 Yardan yara d Ő p Őanma n  nilder c ylar
Geldiler Őahen-Şehi medh itmege g ft ra Şu
- 19  b-1 tıg n k fir-i  sl mdan  ılmaz dirıg
Demlerin seyl itmege her dem vir r k ff ra Şu
- 20 Olduğıy n p y-1 dild ra rev n diller gibi
Boynı zenc r-i hev da   arz olur h nk ra Şu
- 21 Reşha-i   adl n re  ay yı dutar devh nde ter
T zelens n c y-1 inŐafu la d k eŐm ra Şu
- 22 C y-1 luŐfu la du   -g y anu nı  andırmağa
Girdi Şekl-i Ő ret-i Őak ka Şaf-1 devv ra Şu
- 66b 23 Be zed rler c du nu n c yına oldı Őerms r
H yret aldı servveş d Ő di nice efk ra Şu
- 24  oğ olup    mr n Őeh  n Ő idesin Kevşer Şuyın
Olısar  arınca (?) y rinden cin nda  are Şu
- 25 H Őre dek p yinde ola devlet-i   OŐm niy n
P diŐ hum ağduğı yire açar her y ra Şu
- 26    mri  oğ ola Őerif  vire yarın a a c m
Ol   al  kim viriser Kevşer ile ebr ra Şu

- 27 Keffe-i a^c dāsı taş altında kıalsun isterüz
Çıkduğınca dāyimā mīzān ile mi^c yāra şu

270

Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün

- 1 Ruĥlaruñdur düstum gülzār-ı dehre āb-ı rü
Olımaz sen mihr-i çār-ebrüyile meh rü-be-rü
- 2 ^c Ārız-ı dīdār-ı yār āvāresidür var ise
Gitdi cūlar kendiden geşt itdi dehri sū-be-sū
- 3 Diñledi āh-ı hezārı ĥalk-ı ^c ālem şad-hezār
^c Andelīb-i dil gül-i ruĥsāruñ eyler ārzü
- 4 Bildi gün eksikligin māh-ı felek noķşānını
Biri rü-māl itdi ol şāha birisi ser-fürü
- 5 Gözleri yaşına raĥm eyle Şerīfinüñ diyu
Yalvarup düşdi o serv-i kıametüñ pāyına cū

271

Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün

- 1 Kıldı rüya zülf ü kākül rüy-māl u ser-fürü
İtdi şan sünbül kıaranfül rüy-māl u ser-fürü
- 2 Ĥāl-i miskīnūñle oldı ģoncaña ālüfteler
Eyledi ^c aşıkla bülbül rüy-māl u ser-fürü

- 3 Muṭrib u gūyende kūyında alınca ıldılar
Ol leb-i la' le g l   m l r y-m l u ser-f r 
- 4 Bir yaña Őeyd ları bir c nibe h b n durup
İtdi y re Őaqla Şol r y-m l u ser-f r 
- 5 C n u dille y z s r p ıldı ayaguñ tozına
Bu Őer f  ile bir ul r y-m l u ser-f r 

272

Fe' il t n Fe' il t n Fe' il t n Fe' il n

- 67a 1 Oldı c n almaqa t ri m je yası ebr 
Dilleri z lfine bend eyleyli ol bili m 
- 2 Yire geğs n g ge ıksa ruhuña denk olımaz
İner ey Y suf-ı g l-Đehre ter z yile Şu
- 3 D n   g n g nli per Ő n u yaşı seyy re
Y z Şuyı hicr-i ruhuñla başa  Őmek aygu
- 4 K k l ñ fikri ile ŐaĐuña bend oldı k k l
Hicr-i z lf ñle olur p diŐeh m bendeñe b 
- 5 Yime ğam giy yaraşur al ile zerr n c me
Bu Őer f n ñ olursa yaşı an beñzi Őaru

273

Mef'  l  F ' il t n Mef'  l  F ' il t n

- 1 Yaşumla  hum artar r y-ı nig ra arŐu

Bārān u bād olur çok evvel bahāra karşı

- 2 ‘Uşşāk ile hevāmuz başda kavağ yilidür
Berg oldı lerze-i ten bu rüzgāra karşı
- 3 Bülbül misin nesin sen nālūñ nedür be ‘āşık
Āh-ı hezār idersin ol gül-‘izāra karşı
- 4 Dil mülkine hayāli geldikçe eyle iqbāl
Çık ‘izzet ile cānā şāh-ı diyāra karşı
- 5 Kıldıñ nağar raķıbe yüz sürdi hāk-i pāye
Cānā Şerīfī olan bu hāksāre karşı

274

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Deler bağrum sihām-ı ğamzelerle ol kemān-ebrū
Siper idüp kıllur cism-i nizārumda nişān-ebrū
- 2 Felek reşk eyledi māh-ı nevāsā kaşına yārūñ
Verāsında hilāli kıldı tāk-ı āsmān ebrū
- 3 Hām-ı zülfi ile dil rüy-ı āteşnāke yüz tutdı
Çevirdi kıbleden mihrābın anuñ dilsitān ebrū
- 4 Ruḥı küşe-nişīnānuñ gülistān-ı cināmıdur
Yürekler ditredür olsa çemenzāra çemān ebrū
- 67b 5 Şerīfī dir görenler toğdı vallāhi hilālū’l-ḥağ
Meh-i nevden nişān virür görünse nā-gehān ebrū

275

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Burc-ı hüsniñ güneşi başuma şaldı pertev
Serde āhum 'alevin eyledi devrān meh-i nev
- 2 Yār ebrūsına beñzetedüğüme mäh-ı nevi
Haylice ğurrelenüp geydi külāhın kec-rev
- 3 Şöyle cevritdi baña ol şeh-i iqlīm-i cemāl
Oldum üftādelere mülk-i belāda hüsrev
- 4 Nice bir nāleler ile inilersin şeb ü rüz
Dimedüm saña göñül derde düşüp dil-ber sev
- 5 Yār ğayr ile revişlerde Şerīfī her gün
Ne aceb geçdi felek lu' bede-bāzı nere-rev

HE

276

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Göñül kul oldı cān ile yine bir şāh-ı hūbāna
Şeh-i mülk-i ğam oldı baş u cānla girdi meydāna
- 2 Hayāt-efzā-yı nuḡkuñla dem-ā-dem zindedür 'İsī
Lebūñ ser-çeşmesinüñ feyzı cārī āb-ı hayvāna
- 3 Yiri bellü iken şadrumda hayli dem geçer gelmez
Fırāḡ-ı tūr-i müjgān geçdi ey kaşı kemān cāna

- 4 Rübūde ideli bālā ḳadūñ düşdi belāya dil
Ḳatī üftādedür sen ḳāmeti serv-i ḥırāmāna
- 5 Ferāḡat künci dünyāda olur ‘āşıḳlaruñ genci
Olur mülk-i ferāḡat şāhı mālīk ‘aşḳ-ı cānāna
- 6 Cemālūñde olan nūr āyetin tefsīr ider ‘āşıḳ
‘Aceb zulmetdedür vā‘ız söz atar ehl-i ‘irfāna
- 7 Şafā-yı ‘aşḳı cennetdür diyu cennet diler şūfī
Ol ebleh añlamaz bilmez nedür efsūn-ı efsāne
- 8 Egerçi la‘lūñe emsem dimek ḥaddüm degül ammā
Ṭabībüm derd ü miḥnet çok ‘ināyet eyle dermāna
- 68a 9 Gürūh-ı ehl-i irfān içre mümtāz-ı cihān oldum
Dil ü cānla şenā-ḡān olalı Sulṭān Murād Ḥāna
- 10 Vücūd-ı pākidür şer‘-i şerīfī eyleyen ihyā
N’ola vaşfında bir āl-i Muḥammed irse Ḥassāna
- 11 İderdi āle ‘izzetler ezelden cümle ecdādı
Selāṭīne yeter cüz’ī bahane luṭf u iḥsāna
- 12 Serīr-i devlet üzre ber-ḳarār ola sa‘ādetle
Cihān durduḡca yār ola beḳā-yı ‘izzet erkāna
- 13 Vaḳār u şevket ü ‘izzetle şāhāna sa‘ādetle
Dil-āverlikle ḡarbı rüy-māl itdürdi şāhāna
- 14 Olur ḡālib zamānuñ şehlerine ḳulları bī-ḥad

- Kimisi mîr-i mîrândur kimi bekler emîrâne
- 15 Sarâyınuñ alur hûbânı pertev şem‘ -i devletden
Didi her birisi doğmazsa doğdum mâh-ı tâbâna
- 16 Kaşı yalar olur ol şeh-süvâr-ı dehre terkeş-keş
Şabâ bî-gâne hizmetler ider şaydında peykâna
- 17 Hedâyâ itdiler evşâfuñı fağfûr u hâkâna
Şehâ şâh-ı ‘Acem nâmuñla hüküm eyler Hôrâsâna
- 18 Revâ mîl ol göze hânım nazardan sürmese lâyıķ
Koyup hâk-i derüñ meyl eyleye kuhl-ı Şıfâhâna
- 19 Bahâr u ‘ömr ü kâdrüñ ola her dem tâze sulţânım
Hayât-efzâ ola şâhum cemâlüñ bâğ u bostâna
- 20 Ezelden hânedür vîrâne gönülüm bir güzel hâna
Du‘ â-gü olmuşam *Ķālū belâdan* âl-i ‘Oşmâna
- 21 Ķuzâtuñ içre ihlâşum degüldür zâhirî hânım
Haķîķatde du‘ â-güy-ı kadîmüz zıll-ı Yezdâna
- 22 Şerîfî hâk-i pâ-y-ı ehl-i ‘irfân olmağa sa‘ y it
Du‘ â-gü olduğum rüşen şehen-şâh-ı cihânâna
- 23 Serîr-i salţanatda ‘ömr ü ‘adli ber-ķarâr olsun
Sa‘ âdetlerle dâ-yim mażhar ola fażl-ı Yezdâna

- 1 Minşaf ol sa‘y eyle h̄ānum ‘adli maḏhar kıılmağa
 aşd it ‘irfān ehlini iḥsāna maḏhar kıılmağa
- 68b 2 Pādişāh-ı ‘aşq olan ‘ālī-cenāba bende o
 ‘Ār ider kemter ğulāmın şāh-ı hāver kıılmağa
- 3 Kūşe-i mihrāb-ı ebrūsında dil tıtdı mekān
 Ders-i ‘aşkı şubḥ u şām ol yirde ez-ber kıılmağa
- 4 Hānde-i la‘lūñ ğöreldeñ gitdi dilden kııl u kıāl
 ‘Aklı yoq ey mū-miyānum fikr-i diger kıılmağa
- 5 Cennet-i dīdāra vāşıldur Şerīfi hāliyā
 Zāhidā ol istemez ferdāñı bāver kıılmağa

278

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Şanma beñler ğörünen ‘arız-ı mehtāb üzre
 Geldi hindū beçeler oynamağa āb üzre
- 2 Dehen-i ğonca-i dil-berdeki büt-hāneleri
 Jālelerdür şanurın ğonca-i sīr-āb üzre
- 3 ğörinür ‘aks-i ḥayāl-i kıad-i cānāne baña
 Bir ğümüş serv gibi dīde-i ğaraq-āb üzre
- 4 Kıaşı üstinde cebīniñ ğörüñ ol māh ruḥuñ
 Sīmden levḥa durur kūşe-i mihrāb üzre
- 5 Ey Şerīfi iderin bir nice kez taḥsīni

Kim nazîre dise bu maṭla^ç -i nâ-yâb üzre

279

Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilâtün Fâ^ç ilün

- 1 Bilmezem ḥâki mi ya şuyı mı çekdi kūyuña
Göz kararup ḥaṭ gibi baqmağa geldüm rüyuña
- 2 Söylenür bāzār-ı ^ç aşk içre miyānuñ riḳḳati
Dil-rübālar dil-berā şatılsa degmez müyuña
- 3 Bir dil-āversin ser-i mū deñlü gelme ^ç aynuña
Bağlamaḳ dīvāne göñlü kākül-i ḥoş-būyuña
- 4 Bāde nūş olduḳca olur ruḥlaruñ ğarḳ-ı ^ç araḳ
Pādişāhum ben senüñ ḳul olayın ol ḥūyuña
- 5 Dil-rübā eşk-i Şerīfi gibi kendinden geçer
Cūş idüp baḳdıḳca deryā ^ç arız-ı dil-cūyuña

280

Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilâtün Fe^ç ilün

- 69a 1 Şalmaduñ gūş-ı hezār āh iden ehl-i nefese
Ḳorḳarun ey yüzi gül üstüne yavuz yil esse
- 2 Döndi fānūs-ı ḥayāle ten-i zārum giceler
Murğ-ı dil zār u tenüm döndi şebekk-i ḳafese
- 3 Cenneti dāne-i gendümle deġişmiş Ādem
Hem-dem olmazsa Ḥalīl almam anı bir ^ç adese

- 4 Ehl-i diller ne delîle ‘acabā beñzetmiş
Dir ‘ālemde dilā nālemi bāng-i cerese
- 5 Esdi başumda kavağ yilleri berk oldı hevā
‘Aşğ düşürdi Şerīfīyi hevā vü hevese

281

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Per-i pervāne-i şem‘ üñ döneli ‘anķāya
Bağr-ı kılzüm görünür oldı yaşum deryāya
- 2 Ey güneş yüzlü saña zerre-i nāçiz olalı
Eşkümuñ topı döner mihr-i cihān-ārāya
- 3 Āb-rūsın bu cihāna baña da eyle nazār
Çünkü a‘lā güzelüm māyil olur ednāya
- 4 Dest-gİR olmağıla irgürür eflāke serin
Ehl-i ‘irfāna olanuñ ‘ārif ‘ālī-pāye
- 5 Özenek kadd-i bülendine Şerīfī yārūñ
Meyl-i serv-i çemenüñ olsa n’ola bālāya

282

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 N’ola ‘āşıklarūñ ayva dir ise yanūnda
Dāyim ağıyār gözi sīb-i zenağdānuñda

- 2 Ger kesilmezse raķı̄bũñ eli dāmānuñdan
Yarın olsun elũm ey māh girı̄bānuñda
- 3 Gũl-i bĩ-ķār dir idũm saña eyā ğonca eger
Olmasa yol dikenĩ nāşĩ ğũlistān[ũñ]da
- 4 Dil-berā şānuña dũşmez ki diye bād-ı şabā
Şānenũñ vardur anı zũlf-i perĩşānuñda
- 5 Bu Şerĩfĩ ķuluñuñ yaşı ‘ aķıķe dũndi
Bir kez ۆpince seni la‘ l-i Bedeķşānuñda

283

Fe‘ ilātũn Fe‘ ilātũn Fe‘ ilātũn Fe‘ ilũn

- 69b 1 Gۆreyin ‘ arz-ı cemāl eyle didũm ol şāha
Didi var-a ne virũrler bu ķadar ilķāha
- 2 Geldi cān ağzuma teng oldu gۆzũme ‘ ālem
Dũşdi ey ğonca-dehen la‘ l-i lebũñ efvāha
- 3 Bilmeyũp dāyiresin rũyuña beñzetmiş ۆzin
Ya neden geldi bu eksũklũk efendĩ māha
- 4 Gۆricek ķāh-ı zeneķdānuñı gۆnlũm dũşdi
Meded ey Yũsuf-ı Mısrĩ beni şalma ķāha
- 5 Yār işigine Şerĩfĩ ķaberin ilte diyu
İderin minneti yirden gۆge peyk-i āha

284

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Yār zülfi gibi cān oldu perīşān gam ile
Gam meger böyle sirişt olmuş imiş Ādem ile
- 2 ' Ārif olan kişinüñ zāhir olur āşarı
Ehl-i ' irfān bilinür pādişehüm hem-dem ile
- 3 Hār-ı gāyret delinür bağr-ı ney ey gonca-dehen
Gül ' arūsın görelî bülbül-i nā-maḥrem ile
- 4 Ol kadar pāreledi sīnemi tīg-ı firḫat
Mümkün olmaz ki ' ilāc ola añna merhem ile
- 5 ' Ālem-i vaşla Şerīfī irişe demler ola
Nice ālūde ola gözleri yaşı dem ile

285

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 İstemez gün pertevin ḳāni' cemāl-i yār ile
Şem' a ḫācet mi olur müstağraḳa envār ile
- 2 Dil perīşāndur gam-ı zülf ile yārüñ her gice
Ben iletdüm işi başa kākül-i dildār ile
- 3 Hürmeti ' ālīdür ' aşḳuñ baḫr-ı gāyetde ' amīḳ
Düşdi istiğrāḳa ' aşıḳ rü'yet-i dīdār ile
- 4 Başına ' aşıḳlaruñ ḳopar ḳıyāmetler yine

Haşr olursuñ dil-berā bu kāmēt ü ref̄tār ile

- 70a 5 Kadd ü dendānın Şerīfī şī' r ile medḥ eyledük
Tā kıyāmet zindesin bu nazm bu eş'ār ile

286

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Zāhidle nazār eyledük ol kaşı kemāna
Ben sīne siper eyledüm ol düşdi gümāna
- 2 Bağrına başār işigüñ[üñ] taşını anlar
‘Uşşākuñ ider seng-i gāma sīne nişāne
- 3 Geşt itme beyābānı raķīb ile didüm çok
Dutmadı sözüm n'eyleyeyin gitdi yabāna
- 4 Devründe edānīde durur lezzet ü ‘izzet
Dānāları zilletde ķoduñ hāy-ı zamāna
- 5 Her cevr ü cefāsını Şerīfī baña itsün
Bir daḥi gelürsem ben eger köhne cihāna

287

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ārzüyla tütulsa nice biñ ger rüze
Beñzemez ‘īd şehā vuşlatuñ olan rüze
- 2 Āsmāna atılır nice hevāyīlerdür
Nazār eyle bu gice āh dil-i pür-sūza

- 3 İricek kanlu yaşum ka' bına ol hūnīnūñ
Şandılar ayağına geydi bir al ser-mūze
- 4 Kōşar aġyār yanınca o şeh-i hūsn-i cemāl
Çignedür ' aşıkını atın alur mahmūza
- 5 Ey kaşı ya bu Şerīfī[y]i açar yāreleri
Dil virelden berü peykānuñ olan dil-dūza

288

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Pāyāna ire bu şeb-i firķat nice kıala
Bir dem ire ey dil iresin şubh-ı vişāle
- 2 Taşlara çalarmış serin oldum diyu aġyār
Döndürür anı ezgiye bir gün çala çala
- 3 Tīr-i müjeñ ile yine derdi yeñilendi
Ey kaşı kemān māh-ı felek döndi hilāle
- 70b 4 Merdümdür aña ' ayn-ı ' ināyetle nazar kııl
Yavuz nazar irişmeye ol tāze nihāle
- 5 Ebrūlarına rā didüğüm gördi didi yār
Düşdüñ be Şerīfī n'aceb egri hāyāle

289

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Merdüm-i dīdem baķup mir ’āt-ı rüy-ı yārına
Gördi ‘ aks-i ‘ aşık oldu hāl-i ‘ anber-bārına
- 2 Va‘ de-i vaşla hicāb oldu şeb-i firķat meded
Şaldı ferdāya hābībüm ķaldı şoķbet yārına
- 3 ‘ Arz-ı dīdār eyler ise gülistān olur caķīm
Kūyı hāristānını virmem cinān gülzārına
- 4 Pāre pāre eyledüm yine göñül āyīnesin
Tā baķam nice şuverden ol mehūñ dīdārına
- 5 Nāvek-i dil-düz ile şad-pāre itdüm cismümi
Tā Şerīfī nice biñ gözle baķam ruķsārına

290

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Yazaldan ol şeh-i hūbān dili deflerle dīvāne
Müselsel alınup zülf ü ruķına oldu dīvāne
- 2 Cemāl-i mehveş-i dildāra baķ mülk-i melāķatda
Dilā āyīn-i ‘ uşşāķı temāşā eyle rindāne
- 3 Benefşe haķtına şeydā saçına sünbül āvāre
Giriftār-ı belā olmuş çoğ ol zülf-i perīşāna
- 4 Göñül ālüfte oldu rüy-ı pür-envārına yārūñ
Görenler beñzedür pervāne-i şem‘ -i şebistāna
- 5 Şerīfī goncadur dil-ber leķāfet būsātında
Geleden gül yüzi reşķ ‘ arız oldu verd-i hāndāna

291

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gösteren māl ü menāl ile şafā iqbālde
Hāl-i mevti emr-i hāzır görmez istiqbālde
- 2 Naqd-ı 'ömr olup telef āvān-ı fırsat geçmede
Hı'ace-i dehrüñ dün ü gün fikri cem 'i mālde
- 71a 3 Zāhir ü bātin mürīd-i pīr-i 'aşkam baş açuq
Serverā destār olur sır ber-ser-i abdālde
- 4 Meclis-i 'irfāna gel taḥşīl-i 'irfān it gönül
Maqşadına dest-res bulmaz kılan ihmālde
- 5 Başıñı meydān-ı mihr-i yāre gālṭān it Şerīf
Ḳo heves çevgānını Ḳalsun yed-i cūhhālde

292

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Beşlenüp şerḫa ağız açsa n'ola her yāre
Ġaraż-ı Ġarż itmeğedür derd-i derūnum yāra
- 2 'Āşıḳuñ başına ol gün doğa gün ey yüzi meh
Yılduzı düşkün olup ola işi seyyāre
- 3 Dermendüñe devā itme ṭabībüm kerem it
'Āşıḳa çāre mi var olmamağa bī-çāre

- 4 Yüz virür gördügi ağıyāra dilā meh-rūlar
Göñlümi kıldı şanevber gibi ğam biñ pāre
- 5 Cānına geçdi cefā cevre taħammül eyler
Bu Şerīfī diyemez ħāl-i dili dildāra

293

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 Tır-i müje revişde yār el urur kemāna
Göñlüm ħalāş ola mı diyu düşer gümāna
- 2 Devr-i ħadüñde sidre ğāyetde müntehādur
Başı irişdi cānā sāyeñde āsmāna
- 3 Ğoncayla gül ne beñzer gülzār-ı 'ālem içre
Şāhen-şeh-i cihāna sulţān-ı kām-rāna
- 4 Feyz al revāyi' inden ğuş it bedāyi' inden
Geldi ma' ānī ile söz gevheri beyāna
- 5 Ben nā-tüvāna itsün her cevrini Şerīfī
Bir daĝı ger gelürsem bu bī-vefā cihāna

294

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Rū-māl ideli sidre Tübā ħademüñde
Eflāke irişdi ser-i dānā ħademüñde
- 71b 2 Ayaĝuña güller dökilür gördi çemende

Bülbüller olursa n'ola güyâ kademünde

- 3 Her dem ser-i küyünda yaşın al idüp ey gül
Düşer ruḥ-ı zer ʿāşık-ı şeydâ kademünde
- 4 ʿUşşâkuña aḡyâr hırıldar işigünde
Eksük mi olur ceng ü temâşâ kademünde
- 5 Kendüne çeker yâr tolusını Şerîfî
Pâyın alur ey sâķî-i zîbâ kademünde

295

Meʿ ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Bâlâ kadüñ belâsı düşürdi belälara
Cânâ belâ mı eksük olur mübtelälara
- 2 ʿĀşık odur ki yâri göre ayaḡa düşe
ʿAşķ olsun aña el uzada merḡabälara
- 3 Yâd eyle mübtelâñı iñen gezme yâd ile
Bî-gâne gibi baķma şehâ âşinälara
- 4 Resm-i na' alçeñ öpmeḡedür ʿālî himmetüm
Yüz sürdüḡüm efendî budur ḡâk-i pälara
- 5 Dîdâr-ı yârı vaşfa Şerîfî gibi daḡı
Ķâdir mi var zamânede ḡüsn-i edälara

296*

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Sā‘ at ile naẓar iden güzer-i a‘ māra
Gözi açuqlar ile beñzer ulü’l-ebşāra
- 2 Luṭf ile eyle naẓar ey gözi şāhin bir kez
Murğ-ı cānı uçururken bu dil-i āvāre
- 3 Diñ ṭabīb-i dil ü cān dil-ber-i çār-ebrūya
Çār-yār ‘ aşkına ben ḥasteye itsün çāre
- 4 Tīr-i ğamzeñ gibi bir merd-i dil-āver ister
Müjeñüñ tūrine yararsa ten-i şad-pāre
- 5 Görmege yāri vücūhıyla Şerīfī eyle
Sınık āyīne gibi cismüñi pāre pāre

297

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Neme yarar dime bu çeşmüñi nemnāk eyle
Yarasın yāre diyu cismüñi şad-çāk eyle
- 2 Kūy-ı dildāra revān eyle ider mişl-i mā
Mā-sivā naqşını bu yaşuñ ile pāk eyle
- 3 Mihr-i luṭfuñdan idüp ‘ avnüñi yā Rabb fāyiz
Dil-i fersūdemi āyīne-i idrāk eyle
- 4 Rūşen it zerre-i mihrüñle göñül ḥānesini
Ḥāk-i rāy ile reh-i yāre tenüm ḥāk eyle

- 5 Niye döğündüğünü def gibi derd ehli bile
Maḥremüñ ile Şerīfiyi ʔarabnāk eyle

298*

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 ʕ Aşkuña çekse devrān ey dād-ger-i piyāle
Sen dāyim eyle diyu devlet olur ḥavāle
- 2 Bir ölmez oğul ola nām-ı kerīm zātuñ
Şīt u şadā-yı luḫfuñ ire hezār sāla
- 3 (...)yı ḫūn-ı luḫfuñ müstağraḫ ide her dem
Ḳara göñüllü düşmen ḫūn içre ola lāle
- 4 (...)n nevā-yı medḫūñ mevlāylar ider gūş
[Dö]ne döne semā' ı ḫussāda vire nāle
- 5 Ḥüccet yeter bu şi' ri oldı Şerīfi bendeñ
Şāhidler oldı ḫübān gül gibi bu ḳabāle

299

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 72a 1 Ḥayli istiğnādayın iksīr-i ʕ aşḳ-ı pāk ile
ʕ Aşıḳın ben sīm ü zer birdür Yemende ḫāk ile
- 2 Her elif serv-i ḫırāmān dāğlar güller dūrür

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Büstān-ı ʿaşk-ı pākin sīne-i şad-çāk ile

3 Göz dile aķduñ diyu bu dil göze baķduñ diyu
Mā-cerā eksük degüldür dīde-i nemnāk ile

4 Ol baña sehm-i belālar gönderür ben tūr-i āh
Bir ʿaceb ceng ü cidālüm var benüm eflāk ile

5 Cām-ı Cem hālātını sāgar Şerīfī ʿarz ider
Dūr-bīn-i ʿālemüz āyīne-i idrāk ile

LAMELİF

300

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 ʿĀşıkın her dem aķarsa çeşm-i giryānum n'ola
Subh-ı mihr-i yāre çāk olsa girībānum n'ola

2 Cevri çok hercāyīdür ol mülk-i hüsnuñ mālīki
Nīlveş taşsa ʿazīzüm eşk-i cüyānum n'ola

3 Hıaıt-ı zülfin görmeyüp muğber müşevveş oldu hāl
Tārmār oldu ʿaķıl hāl-i perīşānum n'ola

4 Ref ʿ için zerrātveş ʿāşıklarını hākden
Tālī ʿ olsa tālī ʿümde mihr-i raşşānum n'ola

5 Cüy-ı eşkümle dil-efrüz oldılar serv-ķadān*
Şu görüp dil-şād olursa şāh-ı hūbānum n'ola

* Vezinde bir açık hece eksiktir.

- 6 Cān u dil tenden müberrā ḥāna tenhā gel dimem
Meyl-i ḥāk idüp didi mihr-i dirāḥṣānum n'ola
- 7 Sāye ṣalduñ ey güneş yüzlü raḳībūñ başına
‘Āleme virse ḥarāret āh-ı sūzānum n'ola
- 8 Ğamzeñe ğamz ideli ṭarrār-ı zülfüñ göñlümi
Ḳaşduñ aĝmāz itmeden ey çeşm-i fettānum n'ola
- 9 Gün gibi rif' atdedür itmez tenezzül ol melek
Göklere nālem kemendin şalsa efgānum n'ola
- 10 Nice bir çīn eyleye ḥışm ile ḳaşın ol perī
Eylese bir kez tebessüm verd-i ḥāndānum n'ola
- 72b 11 İller içre yaşum āhum ṭaşmasa açılmasa
Genc-i ‘aşḳı ḥāfız olsa rāz u pinhānum n'ola
- 12 Ḥazret-i Sulṭān Murād Ḥāna du‘ ā-gū eyledi
Luṭf-ı bī-hemtāsını feyz itse sübhānum n'ola
- 13 Pādişāh-ı ‘ālemüñ meddāḥı kıldı Ḥaḳ beni
Olsa ‘izzet bā‘ işi naẓm-ı süḥan-dānum n'ola
- 14 Şāh-ı ‘aşḳ emri ile evşāfuñuñ meddāḥıyın
Midḥat-ı pāküñ ser-āmed kılsa ‘ünvānum n'ola
- 15 Cedd-i pākünden naẓar eşrāfa mevrūsuñ durur
İhtiyār elde degül ḥānum çok söylesem n'ola
- 16 Bu Şerīfī bendeñe iḥsānuña olsa sebep

Pādişāhum alayın maḥbūb-ı Yezdānum n'ola

- 17 Fażl u 'adlūñ eyledi āfākı rüşen rüz u şeb
Genc-i luţf itse 'imāret kalb-i vīrānum n'ola

301

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ehl-i diller cem' ola meclis-nümā cānān ola
Yağa per pervāneler şeydāları sūzān ola
- 2 Olalı rüsvā-yı 'aşkı ḥālūme itler güler
Böyle olur her kimūñ dildārı 'ālī-şān ola
- 3 Ğonca keşf-i rāz idüp nā-dānlara açıldığın
Görse ger yaşum gibi çeşm-i felek giryān ola
- 4 Ḥākden ref' eyler iseñ 'āşık-ı āvāreñi
Döne döne şevķ ile zerrātveş raķşān ola
- 5 Āteş-i āh-ı fūrūzānı Şerīfiden yine
Derd ile mihri sipihrūñ ḥaşre dek sūzān ola

302

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ğamzeñ āfet ḥaţ belā kākül belā üzre belā
Cān u dil zülfūñ hevāyile müşevveş mübtelā
- 2 Kayddan 'ārī olan 'ārī n'ider gelsün berī
Vir muḥabbet deyri içre şavt-ı nākūsu'ş-şalā

- 3 Oldı zencir-i cününüm eşküm ey serv-i revân
‘ Āşıka āzâdelikden yegdür ‘ aşka ibtilâ
- 73a 4 ‘ Āşıkuñ zecriyle ğam derd elemdür münisi
Terk-i nāmūs eylemekdür şart-ı ‘ aşkuñ evvelâ
- 5 ‘ Ār idüp dil-ber dimiş nemdür Şerîfî yaşuma
Dem ola ide nazâr iki gözüm yollar şula

303

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

- 1 ‘ Arz-ı ruhsâra cemâlün kıldı ‘ uşşâka şilâ
Ehl-i diller zülf ü hâlünle giriftâr-ı belâ
- 2 Vaqt-ı ‘ iş ü mevsim-i şādî vü hengam-ı bahâr
Eyle ‘ işret kim bilür eyyâm-ı fırsat fevt ola
- 3 Pend ile küy-ı harâbâta gelüp şüfî bugün
Fâş olup tâc-ı riyânuñ terkini ur evvelâ
- 4 Ol belâlar ki çeker ‘ aşıklarunñ cânı eli
Görmemişdür öyle derdi teşnegân-ı Kerbelâ
- 5 Pâyunuñ öpmek Şerîfiye ger olursa naşîb
Hâşıl olur iki ‘ âlemde aña ‘ izz ü ‘ alâ

YE

304

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Kılup alb-i seliminden  ayān sırr-ı Süleymānı
Cihāna pādişāh itdi Hūdā Sultān Murād Hānı
- 2 Şafā-yı cūy-ı elāfı iāta itdi eknāfi
Yedi ilīme şaldı sāyesini zıll-ı Yezdānı
- 3 Murād oldı cihān āsūde olma ikmet-i Hāqla
Ziyā şaldı  adālet mülkinūñ şems-i dirahşānı
- 4 Güni todı yine  Osmāniyānuñ evc-i  izzetden
 Ayān oldı sa ādet tahtınuñ baht-ı firāvānı
- 5 Virüp el sā id-i devlet müsā iddür sa ādetler
Nümāyān oldı gün gibi cihāna  avn-ı Sübhānı
- 6 Cihāna āsımu'l-erzā olup isān-ı mün imle
Simā-ı lufinuñ oldı bu  ālem halkı mihmānı
- 7  Adāletle ma ārifle sa ādetle  avārifle
Mükemmel eylemiş zāt-ı şerīfin şun -ı Rabbānı
- 73b 8 Murādı  ālemūñ görmek yüzini nice biñ gözle
Ser-ā-ser çeşm iden bu ārzūdur cism-i rindānı
- 9 Erenler gözcisi olup nigezbānı durur merdān
Ol insān-ı  ayındur gözler anı  ayn-ı insānı
- 10 Eālīmūñ şehen-şāhı penāhı pādişāhidür
Dilīrān-ı şehen-şāhānuñ oldur şāh-ı merdānı

- 11 Yazup zāt-ı şeref-bağşını ‘ ünvân-ı sa‘ âdetde
Çekildi nāmına tuğrā-yı ‘ ālī-şân-ı ‘ Oşmānī
- 12 İrişdi Çār-yārūñ himmeti oldı daği ber-ter
Egerçi muhkem idi kaçır-ı ‘ adlūñ çār erkānı*
- 13 ‘ Adālet ehli şehlerdür ola ğufrānları efvn
Hudā ‘ Oşmāniyāna eyledi işnā ‘ aşerānı
- 14 Hadīs-i seyf-i ‘ Oşmānı virür zann-ı yaqın kaçı
Zihamdan sürh ile şerha çekelden tīg-ı Kirmānī**
- 15 Daği feth itmeden Rūmı şehen-şehlerdür ecdādı
Cem ü Cemşide irince müselsel ‘ izzet ü şānı***
- 16 ‘ İbād āsūde-ħālīdür kāmusını görüp gözler
Daği görmiş degül gözler anuñ gibi kerem kānı
- 17 Ter ü taze olur ‘ ālem ne deñlü yağsa yağmurlar
Cihānı kandırur ihsān u cūda luğf-ı bārānı
- 18 Dil-āver kulları cānlar virür rezm-i şafā-bağşa
Muķābil olmağa gelsün kimüñ kim var ise cānı
- 19 ‘ Adū cisminde nev-bāde қaranfüller kesüp nīze
Ye açdı devħa-i şevketde güller zaħm-ı çevgānı
- 20 Semendi sümmini ‘ aynıyla serde tāc-ı zer kıldı
‘ Acem şāhına baş egdürdi đarb-ı tīg-ı bürrānı

* Bu beyit sayfa kenarındadır.

** Bu beyit sayfa kenarındadır.

*** Bu beyit sayfa kenarındadır.

- 21 Şehā şahib-kırānsın ҡullaruñ ehl-i şecā' atdür
Kimisi Ҙahramān-şavlet kimi dehrüñ Nerīmānı
- 22 Bugün sırr-ı Süleymānsın vezīr Āşaf nazīrūñdür
Niğīnuñla mü' eşşerdür şehā mühr-i Süleymānı
- 23 Penāh-ı dīn ü dünyā pādīşāh-ı 'ālem-ārāsın
Nişīmen eyleseñ lāyık serīr-i kāh-ı eyvānı
- 24 Süleymān şevketi zāt-ı şerīfūñde zühūr itdi
Ferāset kānı destūruñ cihāna Āşaf-ı şānı
- 25 Ser-efrāz olduğıñ altun ҡalemlerle yazılmışdur
Zer üsküfler ser-i derbānlaruñda tāc-ı hāķānı
- 26 Ҙul oldı dergeh-i 'ālīñūze āhır hārāc ile
Benādıķ bānınuñ lerzān idi cān-ı gürīzānı
- 27 Şecā' at-şavlet ü şevket şehā nev' üñde 'ādetdür
Sezāvār-ı sa' ādetdür bu āyīn-i cihānbānı
- 74a 28 Bu hāķūñ baħr-ı medhūñden olup bir ҡatreye mālīk
Getürdüm cūşa nazm u vaşfuñ ile baħr-ı 'ummānı
- 29 Yeñilendi ħasen nazmı şehā ħüsn-i kemālümle
Selāsetlerle ihyā itdi nazmum rūh-ı Hāssānı
- 30 Belāgatla beyāna başlasa dil pīr-i dānāveş
Şenā-yı devlet-i şāhuñ olur tıfl-ı sebaķ-ı ħ'ānı
- 31 Teferrüd eyledüm cünd-i du' ā içre Şerīfīyem

Şenâlarla semend-i şab^ç-ı çâbük aldı meydânı

- 32 Ser-efrâz ile yâ Rabbî serîr-i ^çizz ü devletde
Ziyâde eyle ^çömrin rüşen eyle nûr-ı ihsânı
- 33 Ziyâ raşşân ola burc-ı şerefde âf-tâbâsâ
Ola tâ kaçır-ı ^çadli haşre dek eyvânı keyvânı
- 34 O baht-ı taht-ı ^çOşmân-ı veliyyü'l-emr-i ^çâlemdür
Kılup himmet kılûb-ı evliyâ olsun nigezbânı
- 35 O ^çirfân kânını fażluñla yâ Rabbî qarîn eyle
Kâbü'l it feyz-ı luţfuñla du^ç â-yı ehl-i ^çirfânı

305

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Ey yaşum durmaz aşarsın cüya beñzetedüm seni
Ey dil-i şeydâ bulanuğ şuya beñzetedüm seni
- 2 Ol güneş yüzlü burayı tuymasun ey mâh-ı nev
Ya kaçsın vehm eyleyüp ebrüya beñzetedüm seni
- 3 Ey miyânı ince ben ortaya atdum kendümi
Kıl ü kâl erbâbı gibi müya beñzetedüm seni
- 4 Bilmem ey zer sîm-ten dil-berlerle ^çâşık mısın
Derd-i ^çaşk ile şararmış rüya beñzetedüm seni
- 5 Ben Şerîfiye uyup ey zülf-i yâr itdüm haţâ
Key perîşân hâţırum şeb-büya beñzetedüm seni

306

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Hayfā ki beni yār ğamında ƣodı gitdi
Derdā teb-i hicrān eleminde ƣodı gitdi
- 2 Gönlümde ƣaƣ-ı sebzi gibi bülbülin ol gül
Unutdı ƣemen baƣr-ı Yemende ƣodı gitdi
- 74b 3 Şoƣbetden ayağı götüren pīr-i ƣarīƣat
‘Uşşāƣı muħabbet ƣemeninde ƣodı gitdi
- 4 Yanında otursa daƣı ƣanum ƣurudurdu
Dildār raƣībānı deminde ƣodı gitdi
- 5 ‘Ahdinde Şerīfiye vefā va‘ din iderdi
Ĥalf itdi vefāya siteminde ƣodı gitdi

307

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Feyz-ı devlet kime kim ola ezel erzānī
Tā-ebed cām-ı şafādan ire ƣuvvet cānı
- 2 Bu fenā mülki dilā ‘ālemümüz olmadan
Var idi yār ile ƣoş ‘ālemümüz rüħānī
- 3 Ƣehre-i cāna ğubār-ı teni nefis itdi ƣicāb
Beni bu perde-i ten ‘aşƣuñ ider nālānī
- 4 ‘Ayn-ı ‘ibretle nażar ƣıl ƣanı şāhān-ı cihān

Kime kaldı saña qala bu cihān-ı fānī

- 5 Bu Şerīfī[y]i dilā bebr-i felek-fersā tūt
Pençe-i şīr-i ecelden alıma dāmānı

308*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 'Āşıkuñ nāle vü āh-ı serdi
Çıkar eflāke gör ey m(.....)
- 2 Gezme nāşī ile ey nūr-ı başar
Görmesün göz dimez ol(.....)
- 3 Muntazır zülf-i semen-sīmāya
Yāsemen gibi göz m(.....)
- 4 Şarf olur sīm-i tene dil virenüñ
Dürer-i eşk ile rüy-ı z(.....)
- 5 Yāri gör[ince]Şerīfiyle raķīb
Yüregi ağrıdı burdı [şardı]**

309***

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Kırb-ı (...) āteş ü miħnet-i bu' dı
Kıldı ħam kıddümi zülfı (.....)

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

** Kelimenin üzeri karalanmış.

*** Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 2 Dirhem-i encüm ile (...)i şehe
Görürüz müşterî şekl-i (.....)
- 3 Nāle-lerzem (.....)
Patladur reşk ile gökde (....)
- 4 Gülsitān oldı hezār eş'arum
Medh-i hünkār ile oldum s(....)
- 5 Şu'arā-yı zamān Şerīfīnūñ
Oldılar pādişehüm mā-ba' dı

310*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün

- 1 Müşterî t̄ali' i şekl-i sa' dı
Pür-ziyā eyledi kurb u bu' dı
- 2 Rif'ati topı dönelden mihre
Oldı çevgāna meh-i nev cu' dı
- 3 'Aşk ile āh u figānum reşki
Çatladursa n'ola gökde ra' di
- 4 Gülsitān oldı cihān nazmumla
Yeñilendi yine tarz-ı Sa' dī
- 5 Oldı 'irfān-ı Şerīfī hānum
Kudemā-yı selefūñ mā-ba' di

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

311

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Bağmadı rüyuma dildâr yaşum çağladı
Yüz şuyın dökdi bu gözler nice dem ağladı
- 2 Ğayra dâğ urduğınî tıydum o yalıñ yüzlü
Nâr-ı ğayret beni yaqdı yüregüm tağladı
- 3 Bağlamalu delüdüür 'aşq ile āzāde iken
Kim ki zülf-i siyehkāra gönül bağladı
- 4 O cefālar kılcı kesdi raķīb-i zāğı
Şan ki bir merd-i dil-āver kılcın zağladı
- 5 Düş şabā pāyine yalvar yaqar ey āh-ı seher
Bu Şerīfî haberin yāre ilet çağladı

312

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Qorqarın ğarq eyleye eşk-i revānum 'ālemi
İñlerin tolabveş güş eylemezler nālemi
- 75a 2 Meyl-i hālî kūy-ı dil-berden beni dūr eyledi
Dāne-i gendüm çıkardı meskeninden Ādemi
- 3 Eşq ile demler iderdüñ şimdi gel qan ağlama
Ey cihān-dīde gözüm ğam çekme hoş gör bu demi

- 4 Kākülün oldu dil-āvīzi perīşān dillerün
Şad-hezārān ehl-i ‘aşkı bağladı zülfün ħamı
- 5 Derdnāk oldu Şerīfiye hücüm itdi hümüm
Hiç ne virdi alımaz bilmem aña dünyā ħamı

313

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Māh-ı nev ‘īde şafā devrin beşāret eyledi
Merĥabāya sākī ‘uşşāka işāret eyledi
- 2 İrdiler bu rūza ĥacc u rüz ĥayrın buldılar
Yine rindān meykede ĥākin ziyāret eyledi
- 3 Qoşulup gönlümle eşküm kūyuña oldu revān
Göz yaşı meydān alup ‘aynum cirā’et eyledi
- 4 Gerçi cem‘ itmişdi zülfinün perīşān dilleri
Çeşm-i tātāruñ göz açdurmadı ġāret eyledi
- 5 Dürr-i eşkin eyledi cān-ı ĥāķiriyle nişār
Baķmayup dil-ber Şerīfiye ĥāķāret eyledi

314*

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Gör ruĥında o mehün mihr-i cihān-ārāyı

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Ṭālib-i 'īd olanlar gözedürler ayı

- 2 Sāde-rūlar şu gibi meyl ider alçaqlara hep
Pāk-dāmānlarımız oldu meded (.....)
- 3 Dāstānı okunur şimdi bu dīvāne delinūñ
Gör beni görmege Ferhada bedel (.....)
- 4 Ya қаşuñ ğamzeñ oқın egrilere gönderdi
Ṭođrı 'uşşāқа nazar yok k(.....)
- 5 Oldı Mecnūn perīşānı olalı zūlfūñ
Yeñemez kimse Şerīfi bu dil-i rūsūvāyı

315*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ruḥ-ı yār ile benüm gerçi gecem Kadr oldı
Şandılar ḥalk-ı cihān māh (.....)
- 2 Қamerine felegūñ eylemez 'uşşāқ nazar
Buldı şöret ruḥ-ı dildār (.....)
- 3 Kendümi 'īd-i cemāline iderdüm ḳurbān
Virmedi yār rızā yum(.....)
- 4 Tīrini kıldı mu 'aḥḥar o қаşı ya tenden
Ṭālib-i cān u dil olu(.....)
- 5 'İlm ü 'irfān u şerefle ḳalup ayaklarda

** Bu gazel sayfa kenarındadır.

Devr-i 'adlinde Şerîfiye 'aceb ğ(.....)

316*

- 1 Şemsi idüp muzayyā ol Lā-yezāl
Māh-ı nevi muḥayyel kıldı (.....)
- 2 C(.....)ḫ kitābı gösterdi āf-tābı
Mişbāḫ-ı tābı şunula kā.....
- 3 Ey [sid]re-ḳad çenaruñ her bergi bir açık el
Rif' at-i du'āsın eyler (.....)
- 4 Olurdu yirde Tübā mevzūn ḳadd-i nigāruñ
Olmağa ḳābil (.....)
- 5 Bir ḫüsn-i ber-kemāli sevdi Şerîfî n'ola
Şi' rinde zāhir olsa Rūm il(.....)

317

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ey perī maḫrem idüp kendüñe her ehremeni
Ḳılma nevmîz-i kerem luḫf ile iḫsān umanı
- 2 Rūzgārın geçirür ehl-i şafā 'ālemde
Yem-i ahḫar gibi mevc urdı bu dünyā çemeni
- 3 Evvelā Yūsuf-ı şānī didi her kim gördi
Ğonca vezninde dehān ile vü zülfi semeni

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 4 Dökdi gül-gün yaşumı la^ç l-i lebüñ devrinde
Rūmda n'ola düğüm olsa ^ç aqıq-i Yemeni
- 5 Bülbülüñ kıldı hezārını Şerīfi hāmūş
Bu şeb encüm gibi cem^ç oldu hezār encümeni

318

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 75b 1 Beni mest-i müdām eyler nesīm-i ca^ç d-ı gīsūsı
Hārāb eyler dili her dem firīb-i çeşm-i cādūsı
- 2 İrem mi bir gice kadre diyu yaqđum yürek yağın
Tek itsün dīdemi rūşen çerāğ-ı tāk-ı ebrūsı
- 3 N'ola merdümleri ^ç aynuñ ^ç azīz olsa benüm rūhum
Ki anuñ naqşı ^ç aynıdur hayāl-i hāl-i Hindūsı
- 4 Kimisi cān virür aña kimisi ruha feyz alır
Revā ol kākülün bağlarsa yüz biñ cānı her mūsı
- 5 Çalınmağ ^ç aşq-ı nāqūsı revādur deyr-i ^ç aşq içre
Şerīfi n'eylesün ^ç aşık olanlar ^ç ār u nāmūsı

319

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Şehā gördüñ ruhuñ āyīnesinde mihr-i revānı

Žiyā-baḥş eyleyen mehveş cemālūñdür şebistānı

- 2 Dem olur gerdeni sīmīnūñi gül-gūn reng eyler
Şehā boynuñadur öldürdüğüñ üftādeler anı
- 3 Yaup bāl ü perini sūz-ı mā-fi'l-bāli şerḥ eyler
Diler yanmaa dil pervānesi şem^ç -i şebistānı
- 4 Hıaḫı hıaḫrıyla zūlfi şalamışdı çeşme-i femde
Ararken zulmet-i amda Sikender āb-ı hayvānı
- 5 Şerīfi mūntehā addine sidre ser-fürū eyler
Şalınsın bā-ı nāz ire hıramānı hıramānı

320

Mefā'ılūn Mefā'ılūn Fe'ūlūn

- 1 Ser-i mū deñlü yo iken miyānı
Düşürdi yolua ḫalkı dehānı
- 2 Lebi sırrını dirdi yo dimezdi
Veli dil sodı azına zebānı
- 3 Yüzüñ Muşḫaf başuñna and ierler
Ruḫuñda mūnderic seb^ç a'l-meşānı
- 4 Benem Yūsufcuum redd it raıbi
Sen anı o baña gönder sinānı
- 5 Benān-ı yār ile buldum ta^ç ayyūn
Şerīfi bilürem dimiş ben anı

321

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 76a 1 Seyre gel bâğa kim bahār oldu
Çemen eṭrāfı lālezār oldu
- 2 Gül-‘ ızārum gelür diyu bâğa
Bülbülün nağmesi hezār oldu
- 3 Semen ü nergis oldu üftāde
Yolına sīm ü zer nīşār oldu
- 4 Bitdi ūftāluler ūeker mānend
Naḥl-ı ḳaddün ki mīvedār oldu
- 5 Yār terk eyledi ūerīfiyi
‘ Aceb kimler ile yār oldu

322*

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Daḫı yoḳ mı benüm ḥānum baña bu cevrün uranı
Nice bir aḡladursın ben faḳīr-i zār u giryānı
- 2 Dönerken nār-ı hicrünle kebāb-ı bezmüne baḡrum
Ḥarāretten ciger sūz ile cānā yandı büryānı

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 3 Yağup ʔolab-ı ʕ uşşāķı doķınma ʕarħuma şāyed
Döner ʕarħ āsiyābīnūñ yaşum seyliyle devrānı
- 4 Vefā yok vaʕ dine hergiz inanma ʕ ahdine yārūñ
Baña cevri v(...)ler cefā yetmez mi iħsānı
- 5 Ğam-ı hicrānda aşħāb-ı belā bulmuş nice ħālet
Şerīfī ehl-i ħāl añlar yine bu sırr-ı nihānı

323

Feʕ ilātün Feʕ ilātün Feʕ ilātün Feʕ ilün

- 1 Görmedüñ ħaste-i ʕ aşķuñı görüp ağyārı
Bārīden ķorķup efendī beni de gör bārı
- 2 Varı gör kūyına ey dil gice gündüz yārūñ
Kim bilür luţf u vefā eylese varı varı
- 3 ʕ Aşķ-ı yār olmasa bir kimsede anuñ mişli
Beñzer ol ħāneye ki olmaya şitāda nārı
- 4 Yine dildārı güneş görmişe döndi cānā
Göricek burc-ı saʕ ādetde ruħ-ı dildārı
- 5 Virdi şeftālu nihālinde Şerīfī dildār
Bāğ-ı ħüsnüñ göreyin kim ola ber-ħurdārı

324

Faʕ ilātün Faʕ ilātün Faʕ ilātün Faʕ ilün

- 1 Düstlar bezm-i elestüñ olmışuz mestānesi
Ol zamāndan kim şunulmuşdur ezel peymānesi
- 2 Ğuşşadan kırtulmağa kūy-ı ħarābāta iriş
Görince ‘ālī sa‘ ādet menzidür ħānesi
- 3 Ĥālikuñ ‘ālemlerin seyr eyle ey dil aç gözün
Cümle-i emlākinüñ dünyādur eñ vīrānesi
- 4 Rūz-ı rūy-ı yār için bīdārı itdüm leylinüñ
Kays-ı Mecnūnı henüz toğurmamışken anesi
- 76b 5 Tīşe-i ğamla Şerīfī yapıdı nice bī-sütün
Olmadı Şīrīne şeydā bī-sütün-ı dīvāsası

325

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

- 1 Ĥākden ref‘ a beni ħāneye cānum geldi
İrdi rāḫat ten-i pejmürdeye cānum geldi
- 2 Nice gün gerçi revān oldı revānum gitdi
Geldi cānum yirine rūḫ-ı revānum geldi
- 3 Mum itdi yanmağa pervāne gibi bezminde
Bu göñül yana durur mihr-i cihānum geldi
- 4 Raḫm idüp nāleme ra‘ d inledügin virdi ḫaber
Ey Şerīfī bilüp ol kaşı kemānum geldi
- 5 Sehm-i hicriyle benüm bağrumı ħūn eyledügin
Çıķup eflāke yine āh-ı fiğānum gitdi

326

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ruḥuñ 'aynına almaz zerrece mihr-i dıraḥşānı
Cemālūñ müstefād itdi bu rüşen mäh-ı tábānı
- 2 Ḥabībūñ ṭal'atın gördüm leṭāfet büstānında
Belāgat bāğınuñ kılsun terennüm murğ-ı hoş-ḥ'ānı
- 3 Melāḥat mülki serḥaddini ebrūlar beyān eyler
Cebīninde yed-i ḳudret ne zībā çekmiş 'ünvānı
- 4 'Aceb mi eşk-i cüyānı aḳıtsa her yaña 'āşık
Ḳatı hercāy oldı mülk-i ḥüsnūñ şāh-ı ḥübānı
- 5 Olur bu cāna gāretler Şerīfī çeşm-i tātārı
Dili ḳıldı müşevveş bir yaña zülf-i perīşānı

327

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Dil-i 'āşık gibi eyle perīşān nāfe-i çīni
Mu'anber kākülūñ göster şehā ref' it 'araḳçīni
- 2 Güzellik mülkinūñ sensin şehi ey server-i ḥübān
Cemālūñ gösterür mihr ü mehe erkān u āyīni
- 3 Meh-i nev ser-fürü eyler hilālūñe güneş ammā

İder hüsni-ı cihân-efrûzuña şâbâş* u taḥsîni

- 77a 4 ‘Uyûn-ı encüm ile görmege ruḥsâr-ı zîbâñı
Sipîhr âyîne idindi felek farḳında ayını
- 5 Nazar kııl kûşe-i çeşm ile gâhî ‘ayn-ı ‘âlemsin
Revâdur iltifâtuñla Şerîfî bulsa ta‘ yîni

328

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

- 1 ‘Adâlet âf-tâbıyla cihânı eyle nûrânî
Şehâ inşâf ile rûşendür âyîn-i cihânbanı
- 2 Melâ’ik ḥaşletin cem‘ eyleyen zât-ı şerîfûñdür
Cemâlûñi gören görür ḥavâşş-ı nev‘ -i insânı
- 3 ‘Adâlet maḳşad-ı aḳşâdur evvel pâdişâhâna
Şehâ naşş-ı Ḥudâ farz eylemişdür ‘adl ü iḥsânı
- 4 Gice gündüz revân eyle şehâvet çeşmsârını
Şükûfe zâr idüp dehri gözet erbâb-ı ‘irfânı
- 5 Şerîfîyem Hüseyñiyem Hasendendür yanan şem‘ üm
Şenâ-ḥ’ânûñdur uyardı çerâğ-ı rûḥ-ı Ḥassânı

329

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

* harfinin noktası eksik

- 1 Māzīden ʿibret al it hem-demüñ ehl-i ḥālī
 Kılma müstaḳbel için maḥrem-i cān iḳbālī
- 2 Himmetüñ ḳāmet-i dil-berüñi bālā eyle
 Pīr-i ʿaşḳuñ saña tā keşf ola mā-fi'l-bālī
- 3 Taʿnı ḳo ʿāşıḳ-ı şeydālara zāhid naḳar it
 Ḥālden ol güzelüñ ḥālī degüldür ḥālī
- 4 Şubḥ-ı şādıḳla ṭulūʿ itdi güneş ḳurʿa mıdı
 Geldi āyāt-ı cemāliyle saʿādet fālī
- 5 Bu Şerīfī gibi āzāde-dil-i ʿuşşāḳ ol
 Ehl-i dūnyā gibi gel çekme ḡam āmālī

330

Meʿūlü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿūlün

- 1 Üstād-ı cihān olduğın iʿlām idi ḳaşdı
 Mañşūr fenā dārına geldi bir iş aşdı
- 2 Ya ḳaşlaruñuñ oldı sitem dīdesi Rüstem
 Ya oldı ḳadi atdı oḳın yayını yaşdı
- 77b 3 Ol ḥırḳa riyā ile tenin ḥırḳa sebebdür
 Ḳalkırsa n'ola şūfī tācı başını şıḳdı
- 4 Meftūn idiyor gördi güzel ḥalkı atıldı
 Ya ḳaşuñ ile tīr-i müjeñ fitne[y]i başdı
- 5 Bir serv-i dil-ārāyı Şerīfī gibi ḳocdı

Her kim o kaşı yanuñ oqın bağrına başdı

331

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 İden ra' nā gül-i zībā ruḡ-ı rengin cānānı
Periṣān eyledi zülfe dil-i miskin-i nālānı
- 2 Dilüñ āh-ı hezārını vişālüñ eylemez teskīn
Güle bülbül ta' yin olduḡça artar āh-ı efgānı
- 3 İremde zāhidā görmek dilerseñ serv-i hoş-reftār
Bu 'ālem büstānında gör ol sev-i hırāmānı
- 4 Şu kim gīsūña öğretti cefā vü zulmı sulṭānum
Ruḡuñla eylesün rüşen bu ben gāmgin hicrānı
- 5 Şenā-yı 'izzet-i dāreynini eyle Murād Ḥānuñ
Şerifi ḥazret-i bār-i Ḥudā olsun nigeḥbānı

332*

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ḥ'āb-ı 'izzetde şu kim elde piyāle gördi
Dindi ta' bīri sa' ādetli ḥavāle gördi
- 2 'Āşık-ı pāk-dile kıldı erenler himmet
Cām-ı zevḡ ile mey-i 'aşık-ı dü-sāle gördi

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

- 3 Bahte bu puhte gönül nāfe murād itmişdi
 ʿAzm-i çīn eyledi müşgīn kelāle gördi
- 4 Yaşumuñ kaçreleri oldı şakāyık deşte
 Ey gözüm arta demüñ çok kişi lāle gördi
- 5 [F]āl-i pāşada görüp tercümemi aḥbābı
 Ey Şerīfī şanasın nice risāle gördi

333*

Fa' ilātün Fa' ilātün Fa' ilātün Fa' ilün

- 1 Muḥlişi olanlar oḡur bu du'ā-yı devleti
 Maḥlaşı ola devām-ı ḡadr ü ḡurre rif' ati
- 2 Devlet aña hem-niṣīn olsun sa'ādet hem-demi
 (.....) belerle eylesün bāḡ-ı şafāda ʿiṣreti
- 3 (.....) ḡüsni eyledi ʿulyā serīrin mestiyiz
 (.....) oldı sa'īd olsun ziyāde ʿizzeti
- 4 (.....) ferr-i cemāli cennetāsā kaçırını
 (.....) nev-rüz ola bāḡ-ı cihānuñ zīneti
- 5 (.....)n erbāb-ı muḡabbetle şafāsın ʿālemüñ
 (.....) Şerīfī dāyimā a' dāsı çeksün mhneti

[ḤĀTİME]

Ḥamd-ı Ḥaḡ vaşf-ı şehen-şāh-ı cihān

* Bu gazel sayfa kenarındadır.

Ac[z] ile olmağa fi'l-cümle beyân

Evvelâ ed' iye-i şânîşi

Hâlet-i vâkı' adur şânîşi

Minnet ol şâh-ı ezel ü lâ-yezâl-i vehhâb 'ale'l-ıtlâk ve pâdişâh-ı ebedî-i tevvâb ve hâllâk u rezzâka ki verâ-yı setr-i tutuğ-ı ihtifâ-i 'âlem-i ğaybdan kudreten kâmile-i lâ-rayb ile temevvüc-i teferrüd u baħr-ı tecerrüd-i vaħdâniyet ve ulûhiyyet-i 'âlem-i 'ulvî ve süflî mebd-e-i pertev-i ğurre-i ğarrâ mu'arrâ ve tulû' -ı şubħ-ı şems-i sa'âdet-i 'âlem-nümâdan ki meşâriğ-ı inâyet-i ilâhîdür lâmi' -i kulüb u nidâ-ı vücüd u 'ademi besâtîn-i bâğ-ı kıdemden mesâmi' -i ins ü cân ve ma' den ü nebât u hayvân mengüş-ı güş-ı cân oldı.

HİLYE-İ RESÛL

Bismillāhirrahmānirrahīm

Hāzā Risāle-i Hilyetü'r-resûl

1. (S1b) İlahî cân-bahş-ı rūh-ı 'ālem
Hadîş-āmûz-ı 'aql-ı pāk-i ādem
2. İki harf ile kıldı 'ālemi vār
Yoğ iken eyledi bu resme āşār
3. Kılup evvelde kudret ile tıynet
Bir avıç āb u hāke virdi şuret
4. Cihānı döndürüp naqş-ı nigāra
Ziyā virdi güneşle her diyāra
5. Esüp luḡ-ı nesīmi ki cihāna
Cihānı döndürür rüy-ı cināna
6. Şükûfe şöyle eyler arzı tezyīn
Gören eydür hezārān taḡsīn
7. (S2a) Çemen düşer yeşil aḡlas zemīne
Cihānı döndürür huld-ı berīne
8. Giyer her şāḡ-ı gül bir tāc-ı gül-gūn
Ṭutar şāhāna nergis cām-ı altūn

9. Ṭonanup cāme-i sebz ile her an
 Ṭurur ḥidmet için serv-i ḥırāman
10. Olur sūsen urup el tīḡa ḥāzır
 Diler ola ʿ adūsı dine ḡāhır
11. Yūzin ḡāke sürer şu yāre ḡarşu
 Mūdām çağlar aḡar dīzāre ḡarşu
12. Açup gül şafḡa-i rengīnini ter
 Oḡur bu nazmı bülbul dilde ez-ber
13. İdüp āvāz ile tenzīh-i maʿ būd
 Dir oldur şānīʿ -i envāʿ -ı mevcūd
14. Muʿ arrādur didüğinden ḡamūdun
 Taʿ ālā şānuhu ʿ ammā yaḡulūn
15. Kemāl-ı ḡāyetine irmez ādem
 İrişmez künhüne dānā-yı ʿ ālem

(S2b) Mūnācāt-ı Ḳāziyü'l-Ḥācāt

16. Ḥudāyā ḡālik-i kevn ü mekānsın
 Ṭolu dehre velīkin bī-mekānsın

17. Ser-ā-ser ullaruñdur alk-ı ālem
Muārin cūd u lufuñla dem-ā-dem
18. Umarsam n'ola bir adre imāyet
apuñdur unki deryā-yı ināyet
19. erīfī-i faır u rū-siyāhı
İrişdür fazl-ı lufuña ilāhī
20. Olursañ cümle alkuñ dest-gīri
Nete marūm idesün bir faır
21. udāyā kibriyāñuñ ürmetiyçün
abībūñ Muafānuñ izzetiyçün
22. Gürūh-ı enbiyānuñ ürmetine
Ser-ā-ser evliyānuñ izzetine
23. Dem-ā-dem luf u fazl u rametüñle
Cemī -i müslimīne ramet eyle
24. (S3a) ün evvel bī-sebeb ıldıñ udāyā
Cemī -i ullara luf u aāyā

25. Kerem deryāsı bî-ḥadd ü nihāyet
N'ola ḳullaruña ḳılsañ ' ināyet
26. Cehennem odı virmez bir zaḥmet
İderseñ nokṫa deñlü luṫf u raḥmet
27. İrür dest-i tazarru' rif' atüñe
Budur dāyim niyāzum ḥazretüñe
28. Füzün it ' ömr-i Sulṫān Bāyezīdi
Serīr-i salṫanat olsun mezīdi
29. Olinca ' ömr yā Rab ṣāhuñ āḫir
Budur saña niyāzum evvel āḫir
30. Ḳılup ḥayrū'l-ḥalef ṣāh-ı cihāna
Niṫām ü intizāma ḳıl bahāne

Der Na' t-ı Resül-i Faḫr-i Kāināt ve Eṣref-i Eṣrāfi'l-Mevcüdāt

31. (S3b) Nice vaṣf olına dille o merḡüb
İdendeñsün anı yā Rab maḥbüb
32. Anı zākir sen olduñ yā İlāhī
Nice zıkr idem anı ben kemāhī

33. Anuñ keşşâf-ı kâşif rif' atini
Nice medh eyleyem ben hâzretini
34. Anuñ fazlına şâhiddür bu bürhân
Anuñçün indügi âyât-ı Qur'ân
35. Cemî' -i enbiyâya pîşvâdur
Kamû reh-bîn olana reh-nümâdur
36. Muhaqqak ol durur sulţân-ı kevneyn
Temâşâgâh oldı *kâbe kavseyn*
37. Başına tâc-ı 'izzet oldı *levlâk*
Ayağı tozına yüz sürer eflâk
38. 'Urûc eylediğiçün pâdişâhı
Hemân tutdı semâya karşı râhı
39. Mübârek cism ile ol merhem-i cân
İki sa'atde kıldı kaţ' -ı seyrân
40. (S4a) Odur şâh-ı serîr-i mülk-i keşret
Hümâ-yı ser-ferâz-ı evc-i vaḥdet

41. Ğubār-ı pāyı kuḥl-ı çeşm-i cāndur
Anuñ vaşfi sürür-ı cāvidāndur

42. Nice ulūdur ol şāh-ı güzīde
Olur fi'l-cümle müş'ir bu қаşīde

Қаşıде

(43) 1. Gün gibi 'ayān olalı dīdār-ı Muḥammed
Zeyn eyledi 'ālemleri envār-ı Muḥammed

(44) 2. Biñ gülşen-i cān zāhir olur şāhn-ı şafāda
Çün zeyn ide dil ravzasın efkār-ı Muḥammed

(45) 3. Cennet ḥarem-i 'izzetinūñ bir gülidür pes
Fehm it nicedür ziyinet-i gülzār-ı Muḥammed

(46) 4. Mezmūm-ı dü-'ālem olup irmez ḥaқа hergiz
Her kimde ki var zerrece inkār-ı Muḥammed

(47) 5. Oldı şadef-i lü'lü-i esrār-ı İlähī
Şol dil ki mekān eyledi güftār-ı Muḥammed

(48)6. (S4b) Қуṭbem diyene zerrece nāқış göre ger şer'
Red it anı kim kem didi mi'yār-ı Muḥammed

- (49) 7. Ta' n ile nice ağız açar düşmen-i bed çün
Te 'yîd-i Hudâyı olsa eṭvâr-ı Muḥammed
- (50) 8. Her dem ruḥınuñ sevķına ağla saña tâ kim
Hem-dem ola cennetdeki enhâr-ı Muḥammed
- (51) 9. Qaldı ebedî sıḥḥat ile şadr-ı şafâda
Derdine düşüp kim ola bîmâr-ı Muḥammed
- (52) 10. Qıldı nazâr it sidre vü Tübâyı ḥacel
Ol kâmet-i ra' nayile reftâr-ı Muḥammed
- (53) 11. Her pāk güher ümmeti olmağa virür cân
Tâ pür olalı ' âleme âşâr-ı Muḥammed
- (54) 12. Hurşîd-i şafâ burc-i Şerîfi ola zâhir
Zerrâta yetişirse ger enzâr-ı Muḥammed

Der Zîkr-i Çâr Yâr-ı Güzîn Rahmetullâhi ' Aleyhim Ecma' ın

55. Huşûşan çâr yâr-ı bâ-şafâsı
Olardur dîn ü şer' üñ pîşvâsı
56. (S5a) Hüseyin ile Ḥasandur nür-ı ' ayneyn
Fezâ-yı Kerbelâ içre şehîdeyn
57. Dilerün eyleyüp âḥir muḥarrab
Oları pîşvâ kııl bize yâ Rab

Sebeb-i Tahrîr-i Risâle vü Mücib-i Takrîr-i Maqâle

58. Elâ ey ‘âşıkân-ı gülşen-i cân
‘Anâdilveş kılanlar her dem efgân
59. Cihân içre koyanlar hoş nişâne
İrişürler hayât-ı cavidâne
60. Var idi bir kişi gâyetde ‘âkıll
Taşavvufda tarîk-i Hâkda kâmil
61. Didi nazm id Habîbüñ hilyesini
Yazup evşâf-ı pāk-i nâzenîni
62. Çü sen âl-i Resûl-i bâ-şafâsın
Gerek evşâf-ı ceddüñi yazasın
63. Resûl-i muqtedâdur çünki ceddüñ
N’ola gelse zuhûra cehd ü ciddüñ
64. (S5b) Daği eyle du‘â Şeh Bâyezîde
O şehdür Âl-i ‘Oşmânda güzîde
65. Didüm yokdur ‘azîzüm iktidârum
Bu emrûnden geri ‘afvüñ umarum
66. Bilürsin bir fakîr ü hâksârem
Belâ râhında ser-gerdân u zârem

67. Gözüm yaşın ‘ arz itsem puñara
Taḥayyürden dönerdi sengsāra
68. Didi hiç söyleme ‘ özr ü bahāne
Muṭi‘ oldum o şeyḫ-i kām-rāna
69. Umaram kim kı lup manzūriña gāh
‘ Uyūbın setr ide luṭf-ı şehen-şāh

**Der-medḫ-i Şāh-zāde Cihān-dār Şeyyedallāhu ‘ İzzetehu İlä Yevmi’i-
karār***

70. Ne hoş şehzādedür ol şāh-ı ‘ ālī
Olupdur bendesi cümle e‘ ālī
71. (S6a) İlähī her zamanda kām-rān it
Qazā-i nāgehānīden nihān it
72. Dilerün anı luṭfuñla İlähī
Cihānuñ idesin ‘ ālem-penāhı

* F nüshası, aşağıdaki bölümle başlar. Biz düzenli olan S nüshasını bozmamak için söz konusu bölümü buraya almayı uygun gördük.

1. Ey kerem kāmı luṭuf ıssı sa‘ ādet gülşeni
Devletüñi ‘ ömrüñi kılsun ziyāde ol Ğanī	6. Ben gedāya nola iḥsān eyler isen ey Kerīm
Qa‘ r-ı deryāda güneşden ferr alur dürr-i yefīm
2. Hüs-n-i luṭfuña muḳārin olalı ḫalk-ı cihān
Dā‘ im eylerler du‘ āi devletüñ vird-i zebān	7. Dāyimā kı lup du‘ āyī ḫazretüñçün dilerem
Dü-cihān içinde etsün Ḥaḳ Ta‘ ālä muḫterem
3. Çün ḫarīm-i pādīşāhuñ ḫāfızıdur ḫazretüñ
Ṭāḳ-ı ‘ ulyādan nola ‘ ālī olursa rif‘ atüñ	8. Yüz urup bāğ-ı cihānda pāyiñe serverān
Her cihetle ‘ izzet itsün pādīşāh-ı dü-cihān
4. Şöyle olduñ ‘ aql u tedbīr ü ferāsetde ferīd
Cān u dilden ‘ aql-ı evvel görse olurdu merīd	9. Āfitāb-ı devlet olduğñ çün ey zıll-ı Ḥudā
Mīhr ile māh āsitānıñ öñine ? rüyın sürer
5. Luṭfi iḫyā etdi ḫalkı ḫazret-i sultānımuñ
Nola olsa cān-baḫş bu ten-i bī-cānımuñ	10. Tütüyā-yı ḫāk-i pāyuñ çeşm-i āfāka kuḫl
Zerre-i mehtāb iderdi eyleseñ şāha nazār
	11. Ḥaşre dek dükenmez idi pādīşāhum bu du‘ ā
Devletüñ ed‘ iyesin kılsa Şerīfī muḫtaşār

73. Şorarsañ kim dūrūr ol zıll-ı Yezdān
Dirüm Şeh Bāyezīd bin Hān Süleymān
74. Yüzinüñ şu‘ lesi nūr-ı seḡergāh
Cemāli çeşm-i āfāka nazargāh
75. Şulansa cūy-ı cūdı ile eşcār
Olurđı gün gibi nūrānī eşmār
76. Virüp ‘ aks-i ruḡı āşār-ı rahmet
Cihānı eyledi mānend-i cennet
77. Olur yolında ḡāzır ḡonca-i ter
Nişār itmek diler ayaḡına zer
78. Niyāz ‘ arz itmek için aña her an
Ḳıyām üzre turur serv-i ḡıramān
79. (S6b) Sen ol şehsin ki ey şāh-ı dilāver
Ṭoludur nāmuñ ile baḡr ile ber
80. Görür rüşen şehā dünyā serābı
Güneş rüyuñdan umar rüşenāyī
81. Şerāb-ı ‘ ayşuña sākī vü sāḡar
Dem-ā-dem olmaḡ ister mihr-i enver
82. Gedānuñ āşikāren ü nihānī
Du‘ ādur pādişāha armaḡanı
-

83. Devām-ı devletiyle müstedām ol
Dem-ā-dem ʿ izzetiyle şād-kām ol
84. Selāṭīn içre bī-miṣl ü nazīr ol
Cihān durdukça dur dāyim emīr ol
85. Hūṣūṣan kim sen ey sulṭān-ı ʿ āqıl
Olursun şerʿ-i Aḥmed birle ʿ āmil
86. Cihānda olmağa mesrūr u ḥandān
Sebeb olur duʿ ā-yı ḥayr-i insān

Der-Beyān-ı Vaṣiyyet’r-Resūl bā ʿ Alī Kerremellāhü Vecheh

87. (S7a) Resūlullāh nūr-ı faḥr-ı ʿ ālem
(F2a) Güzīn ü ser-firāz ü ibn-i ādem
88. ʿ Aliyy-i murtażā şīr-i Ḥudāya
Mürüvvet maʿ deni kān-ı sūḥāya
89. Didi ey zümre-i merdānda mümtāz
Benüm evşāfumı ser-tā-ḳadem yaz
90. Göricek mü ʾminīn evşāfum el-ḥak
Beni görmiş gibi olur muḥaḳḳaḳ

89. (a) evşāfumı ser-tā-ḳadem: bu ḥilyemi sen cümleye F

90. (a) evşāfum:vaşf-ı F

91. İdenler hilyemi dillerde evrād
Cehennemden olurlar anlar āzād
92. Şuya ğarķ itmeye hıfz ide Mevlā
Ola menzilleri bī-şibh me`vā
93. Olup mażhar `aṭā-yı dest-gīre
Vebā varmaya oldukları yire
94. (F2b) Olur ni` metleri her gün ziyāde
Reh-i ` izzetde olmaya fütāde

***Der Zıkr-i Evşāf-ı Resūl-i Bā-şafā**

95. (S7b) Elā ey şādıkān çü şubḥ-ı şādık
Açayın maḥzen-i dūr ü ḥaķāyık
96. İşit kim nicedür esrār-ı vaḥdet
Anuñla def` olur ğavġa-yı keşret
97. Ne yüzden gösterür gör ` ayn-ı ma`nī
Ḥaķīķat baḥrinüñ dürrini ya`nī

91. İdenler ...evrād: Görüp evşāfımı her kim ola şād F // olurlar anlar: olur bī-şüphe F

92: F nüshasında şu şekildedir: Ve oda yanmayup tırduġı me`vā
Şuya ğarķ etmeden hıfz ide Mevlā

93: F nüshasında şu şekildedir: Ve ṭā`ün ırmeyüp olduġı yire
Ola mażhar `aṭā-yı dest-gīre

94. olur... ziyāde: Olup gündün güne ni` met ziyāde F

95: F nüshasında bu beytin yerinde şu beyit mevcuttur: Gel ey pervāne-i şem`-i münevver
Yaķarsın cāniña odlar muķarrer

* F nüshasında böyle bir başlık yok.

98. Ser-ā-ser cümle-i insān ey cān
Hemān deryā durur bī-ḥad ü pāyān
99. Bu baḥr içre fe-emmā bir güher var
Odur maṭlūb-ı ʿālem añla ey yār
100. Muḥammedür o faḥr-ı dü-cihāndur
Anuñ vaşfı sürür-ı cāvidāndur
101. Ne ḥurşīd-i cihān-ārādur āyā
Dü-ʿālem lemʿasından oldı peydā
102. Şorarsañ nicedür ol şüret-i ḥüb
Bilinür vaşf-ı pākiyle o mergüb
103. Müdevver idi reʿs-i nāzenīni
Küşāde idi hem mehveş cebīni
104. (S8a) Hilāl-ebrū idi ol mihr-i enver
Çatık kaşlu idi ol ʿālī server
105. (F3a) Siyeh-çeşm idi ol nūr-ı hidāyet
Verāydı çehresindeki şafāvet

98. cümle-i: şüret-i F

102. bilinür: biline F

103. mehveş: rüşen F

104: S nüshasında şu şekildedir: Çatık kaşlu iken ol ʿālī server
Hilāle benzedür anı görenler

105: F nüshasında şu şekildedir: Siyeh-çeşm idi ol nūr-ı bihān-bīn
Görenler eylemiş bu resme taʿyīn

106. Şu deñlü idi kim bî-miñl ü ğarrā
Dehānı ğonca-i ter idi ğūyā
107. Anuñ lü 'lü dişi seyrek idi hem
Virürdi meh gibi fer geldüğü dem
108. Teni māyildi ağā buğday eñlü
Olurdi ehl-i ğam gördükde hoş-rū
109. Ser-ā-ser nūr idi ol şāh-ı manzūr
Şeb-i Kadr içre raḥşān idi şan nūr
110. Tamām olmışdı ḥüsninde melāḥat
Ki olmaz vaşfına ḥad ü nihāyet
111. Miyāne ḳad idi ol ḥūb u ra'na
Nihāl-i cān gibi mevzūn u zībā
112. Ten-i pākinde ḳıl yoğ idi bî-şek
Meger bir ḥaṭ göğüsden nāfeye dek
113. Ḳulağı küçük idi saçı sünbül
Nihāl-i cānda bitmiş şan iki gül
114. (S8b) Eli irişür idi dizlerine
Uyardı ' uzv-ı pāki birbirine

107. anun:daği F

109: F nüshasında 106. beyitte şu şekilde geçmektedir:

110:-S

' Aceb şehdi o şāh-ı ravza-i ḥūr
Şeb-i ḳadr içre Raḥşān idi şan nūr

115. Degirmen çekmeden şāh-ı cihānuñ
Yarıqlar var idi destinde anuñ
116. Yamardı eskise esbābın ol şāh
Kılurdı faqrına ol fahr-ı her gāh
117. (F3b) Riyāzet çekmeden ol şāh-ı ʿālem
Degerdi qarnı arqasına her dem
118. Şalınmasun diyu açlıqdan ol māh
Yüregi üzre taş bağlardı her gāh
119. Yazılmışdı ten-i pākinde rüşen
Bu beytüñ maʿnāsı ber-vech-i ahsen
120. Yüri her qanda isterseñ habībā
Ki sen Maşūr sen her yirde cānā
121. Nübüvvet hātemin zāhrında zāhir
Görürdi nūrveş kim olsa nāzır
122. Resülüñ vaşfına terğib idenler
Olurlar mülk-i ʿuqbā içre server
123. (S9a) Anuñ evşāfına kim olsa rāğib
Olur ʿuqbāda kendiyle muşāhib

117. ʿālem: ʿuqbā F // her dem: ayā F

121: F nüshasında şu şekildedir: Mübārek zāhrına ey kān-ı ʿirfān
Yazılmışdı nübüvvet mühri ey cān

122. olurlar: olardur F

122.evşāfına: hilyesine F

124. ‘ Aceb mi hilye-i Maḥbūb-ı Raḥmān
 Ḳılursa rāġıbın mesrūr u ḥandān
125. Ḳılan Ḥaḳdan ümīd-i faẓl u raḥmet
 Bu vaşf-ı pāki itsün cānla ‘ izzet
126. Şafāvetle bulan īmān-ı kāmīl
 Sever zıkr-i Resūli şūphesüz bil
127. Ḥudā ister bahāne çün ‘ aṭāya
 Ne ‘ aczi var ola nāzır behāya
128. (F4a) Bir avıç topraġa luṭf ile baḳdı
 Sa‘ ādet bezmine şem‘ itdi yaḳdı
129. Odur lāyık ḥaḳıḳat ululara
 Baḳup sengi ḳılalar la‘ l-i pāre
130. Ululuḳ ḥod hem ana Zül-celālūñ
 Celīl ü bī-zevāl ü lā-yezālūñ
131. N’ola bir zerre ḥāk-i bī-vücūdı
 Baḳup āyīne ḳılsa luṭf u cūdı

125. // pāki: pāke F / canla: canlar F

132. Olınmaya anuñ elṭāfı taqrır
İrince haşre olunursa taqrır
133. Anuñçün oldı Ādem luṭf irüp ḥāk
Ana niyyetden itmişdi özin pāk
134. Niçün ḥāk oldığın insān dilerseñ
Bu ma' nā cevherin cānā ararsañ
135. Qılayın cümle-i aḥvāli taqrır
Açuḳ tut cān ḳulağın añla bir bir

(S9b) *Resül (a.s) ' Ālem-i Ervāḥda ' Anāşır ile Muşāḥabetdür

136. Daḫi ḥalḳ olmadın Ādem cihānda
Yed-i ḳudretde turtuğı zamānda
137. Bu dünyā olmadın Ādemle ma' mūr
Degilken nām-ı insān şey²-i mezkūr
138. Perīler gelmedin ' izz ile nāza
Niyāz ehli daḫi şevḳ u niyāza
139. (F4b) Ğam-ı ' aşḳ eylemezken ḳulm-ı bī-dād
Muḳārin olmadın ' uşşāḳa feryād

132:-S

133:-S

134:-S

135:-S

139. Muḳārin olmadın ' uşşāḳa: Firāḳ içre muḥabbet ehl-i

* F nüshasında böyle bir başlık yoktur. Onun yerine söz konusu başlığa geçişi yapan üç beyit vardır.

140. Yüzin yüz nâz ile ‘ arz itmedin gül
Cihāna ʔolmadın āvāz-ı bülbül
141. Cihān hālī iken ‘ ayş u ʔarabdan
Yüzi gül nāzenīn ü gonca lebden
142. Müzeyyen olmadın hūsn ile āfāk
Yoğ iken dünyede feryād-ı ‘ uşşāk
143. Hudā emriyle rūḥ-ı faḥr-ı ‘ ālem
Çerāğ-ı nūr-ı Hāk cān-ı mükerrem
144. Merām idindi seyr-i kā ’inātı
Gülistān-ı sarāy-ı şeş-cihātı
145. (S10a) Süvār oldı diyār-ı lā-mekāndan
Fezā-yı pür-şafā-yı bī-nişāndan
146. Yetişdi evvelā eflāke ol şāh
Sarāy-ı ‘ arş añā oldı nazargāh
147. Didi ol şāh-ı dīn idüp sü ’ālī
Senüñ şānuñ nedür ey çarḥ-ı ‘ ālī
148. Dem-ā-dem emr-i Hākla devr idersin
Ser-ā-ser necm ile pür-zīb ü fersin

140 F nüshasında 142. beyitten sonra geliyor.

149. (F5a) Bu zīb ü zeynilesin sen müretteb
 Hāḫīḫat ḫālūñi ṣerḫ idevüz hep
150. Didi çarḫ-ı muʿ allā-yı pür-envār
 Benüm ṣānum budur ey kān-ı esrār
151. Refīʿül-ḫadr u ʿ āliyem ḫamūdan
 Hevā vü āteṣ ü ḫāk ile ṣudan
152. İrür terbiyyetüm eṣyāya cemʿ ā
 Olur terbiyyetümden cümle peydā
153. Benüm ger ḫuvvetüm ḫılmasa te ʿ ṣīr
 Sarāy-ı kā ʿ ināt olmazdı taʿ mīr
154. (S10b) Felek bu nevʿ a çün ḫıldı tekellüm
 Didi var sende benlik fikri bildüm
155. Dönüp rūh-ı mükerrem geldi nāra
 ḫamū eṭvārına ḫıldı nazara
156. Didi luḫ ile ey nār-ı ser-efrāz
 ʿ Anāşırdan merātib üzre mümtāz
157. Seni sen nice fehm itdūñ ḫāḫīḫat
 Baña bu maʿ nadan ḫıl naḫṣ-ı ṣüret
-

158. Didi ey bihter-i pākān-ı  alem
Cemālũñden vucũdum bāġ-ı ħurrem
159. Bũlendem ben hevā vũ āb ũ kilden
Ĥaġıġat ercũmemdem cũmlesinden
160. Ĥarāret irmese eŖyāya benden
Ĥerāġ-ı bezm-i dehr olmazdı rũŖen
161. (F5b) Didi ey nāz-ı bĩ-Ŗũphe  ayāndur
Bu sũzler cũmle benlikden niŖāndur
162. Dũnũp andan daġı ol rũġ-ı mũmtāz
Varup Ŗaġn-ı hevādan istedi rāz
163. (S11a) Hevānuñ ġıldı eġvārın temāŖa
Nice yaratmıŖ anı Ŗun  -ı Mevlā
164. Ayıtdı ey hevā-yı rāġat-ı cān
Dimekle fetġ olur ebvāb-ı reyġān
165. Seni sen nice añlarsın  ayān it
FeŖāġatle bu ma  nāyı beyān it
166. Didi ey cān-baġŖ-ı rũġ-ı  ālĩ
Ŗorarsın ġũnki benden iŖbu ġālĩ
-

167. Vücūd-ı āb u gülden ‘āliyem ben
Merātibde ḥaḳīḳat bellüyem ben
168. Demümden büstānuñ şaḥn-ı ḥurrem
Müzeyyen sebzezār-ı bāğ-ı ‘ālem
169. Nihāl-i serv-i gül benden ḥırāmān
Ben açmayınca olmaz ğonca ḥandān
170. Benem tezyīn iden gül bezmgāhın
Benefşe şāhidinüñ şeb-külāhın
171. Dehānın açdı didi aña da şāh
İdindük sende benlik yolını rāh
172. (S11b) Dönüp rüh-ı Muḥammed geldi āba
(F6a) Didi var mı cevābuñ bu ḥiṭāba
173. Nice kılduñ‘ aceb kendüñi idrāk
Ḥaber vir kıılma bu ma‘ nayı imsāk
174. Didi ey dü-cihānuñ yüz-i şuyı
Senüñle ‘ālemüñ açıldı rüyı
175. Vücūd-ı ‘āleme āyineyem ben
Cihānuñ naḳdine gencīneyem ben
-

176. İrür benden hayāta cümle eşya
Bulur zīver vücūdum ile şahrā
177. Sürüp yire yüzümi yāre karşı
Akarın çağ çağ dīzāre karşı
178. Olur ğamdan berī vechüm görenler
Benümle sünbül-i ‘ālem mu‘ attar
179. Didi āba bunı bildüm o server
Ki vardur sende de benlik muḳarrer
180. Dönüp rüh-ı Resül irdi türāba
Yüzi dönmişdi rüy-ı āf-tāba
181. (S12a) Didi ey ferş-i arzuñ yigreki ḫāk
Nice kılduñ seni sen söyle idrāk
182. (F6b) Didi ey şehryār-i cümle ‘ālem
Senüñle ‘arş u ferş oldu mu‘ azzam
183. Ḥaḳīr ü kemterem ben bir siyeh-rū
Vücūdum yok durur gün gibi bellu
184. Za‘īf ü derdnākem bī-mecālem
Faḳīr ü ḫāksārem pāy-mālem

177. sürüp yire: yire sürüp F // çağ-ı çağ dīzāre: çağlarım dīdāre F

180. rü-yı: şanki F

185. Benüm şānum degil miḳdār-ı erzen
 ˆ Anāşır ḫaylinüñ ednāsıyam ben
186. Be-ġāyet kemterem cānā ziyāde
 Cihānda yoḳ durur benden fütāde
187. Sözin ḫāküñ işidüp rüḫ-ı Ekrem
 Didi kim oluram ben saña hem-dem
188. Çü sende görmedüm benlik nişānın
 Olurum yaraşur saña muḳārin
189. Anuñçün ḫalk olup topraḳdan insān
 Nihāl-i cān gibi oldı ḫırāmān
190. (S12b) Ne ˆ ālī şāh imiş fehm eyle ey cān
 Resül-ı genc-i sırr-ı nūr-ı Raḫmān
191. Ne sulṫān imiş añla bu aradan
 Nice ˆ ālī imiş fevḳal-ˆ alādan
192. O şāhuñ rifˆ atından zerredür bu
 Kemāl-i gülşeninden şemmedür bu
193. Ḥabībüm didi aña çünki Mevlā
 Ne ḳaldı arada pes daḫi cānā
-

(F7a) *Mev' iza

194. Çü hāk imiş bülendi aşı-ı âdem
Tevāzu' ile aşıluñ gibi her dem
195. Enāniyyet yolın tutma gel ey dil
Bilürsin hāk olur insāna menzil
196. Yüri varını terk eyle cihānuñ
Behişt-i cāvidān olsun mekānuñ
197. Kerem kııl hāke varmagı unutma
Şabā gibi hevā yolını tutma
198. Gel 'ömrüñ hārmanını verme bāda
Yoğa varsa gerek āhir fenāda
199. (S13a) Ne deñlü geldise hārman cihāna
Fenāya vardı āhir dāne dāne
200. Beķā olsaydı dünyāda ger 'ādet
Resūlullāh ebed olmaz idi fevt
201. Ölümünden nefret itmez bil ki cānā
Ṭarīķ-ı Hāķda olanlar tūvānā
202. Fenā üzre yine olmasa 'ālem
Olunmazdı behiştle âdem ekrem

195. olur insāna: olısar āhir çü F

198. // fenāda: fütāde S

* Bu başlık S nüshasında mevcut değildir.

203. İrişmez her gezen mü'min fenāya
Meger rıhlet ide dārü'l-beķāya
204. (F7b) Żarūrīdür cihānda çünki rıhlet
Yaraķda ol günehden eyle 'uzlet
205. Ki tā mevtüñ günü irdükde nā-gāh
Diyār-ı raķmete yol vire Allāh
206. Refiķüñ rehberüñ olmasa ammā
Bulınmaz ol diyārüñ rāh-ı cüdā
207. 'Ayān rehber o mülk-i nāzenīne
Ĥarīm-i pür-şafā ĥuld-ı berīne
208. (S13b) Resūlullāh nūr-ı aşfiyādur
Güzīn ü reh-nümā vü pīşvādur
209. O şehdür menba'-ı 'ayn-ı 'ināyet
Emīn-i meş'al-i nūr-ı hidāyet
210. Kelāmı içre her bir ĥarf-ı ekber
Sa'ādet bezmine bir şem'-i enver
211. Sözi ĥatıında her bir noķta gūyā
Sipih-r-i raķmet üzre necm-i ra' nā

204. günehden eyle: menāhīden id S

212. Ĥadīsi ĥaṭṭınuñ her saṭrı ey cān
Leṭāfet bāğına serv-i ĥırāmān
213. Kelāmı naḳş olan kāğıd ĥaḳīḳat
‘Ayān verd-i güzīn-i bāğ-ı cennet
214. İşid kim nicedür ey kān-ı ‘irfān
Kelām-ı cān-fezā-yı naẓm-ı sulṭān
215. (F8a) Buyurmuşdur ĥadīşinde o mergüb
Cihāna cān olan Allāha maḥbüb

قال النبي عليه السلام

من اكرم اولادي فقد اكرمني ومن اكرمني فقد اكرم الله⁸⁶

216. (S14a) İden evlāduma ‘izzet cihānda
Baña ikrām ider taḥḳīḳ anda
217. Şu kim ger eyler ise baña ikrām
Cinānı aña Allāh eyler in‘ām
218. Aña ikrām ider her vech ile Ĥaḳ
Behişt-i cāvidāna eyler elyaḳ

214. işid...‘irfān: Ki ĥaṭṭı bir güher güftār-ı Raḥmān F // kelām:ĥıṭāb F / naẓm-ı: luṭf-ı F

⁸⁶ Tercüme: Peygamer (a.s): “Kim benim evladımı yüceltirse beni yüceltmiş olur; kim de beni yüceltirse Allah’ı yüceltmiş olur.” dedi.

219. Şu kim ihsān ide sādāta cānā
İki ʿālemde ol olur tüvānā
220. Anuñ evlādına eyleñ riʿāyet
Mükāfātı ola Hāqdan hidāyet
221. Şeref bol eyleyüp eşrāfa ʿizzet
Vucūhıyla ire saña saʿādet
222. Füzūn it ʿömr-i şāhen-şāh ey Hāq
Riʿāyetler ider eşrāfa el-ḥāq
223. Resūl-i bā-şafānuñ ʿizzetiyçün
Cemīʿ-ı enbiyānuñ ḥürmetiyçün
224. Qalup dünyāda vü ʿuqbāda mesʿūd
Ḥudāyā kendi zılluñ eyle memdūd

(F8b),(S14b) Der-ḥātīme-i risāle

225. Elā ey ibn-i sultān-ı muʿazzam
Şehen-şāh-ı cihān ḥāqān-ı aʿzam
226. Felek-şavlet melek-siret güneş-fer
Qapuñ beklese lāyık mihr-i enver

220. evlādına: ensābına F

225: F nüshasında şu şekildedir: Alāy-ı pādīşāh-ı heft-kişver

Şehen-şāh-ı cihān ferḥunde-aḥter

226. güneş-fer: kamer-rū F // qapuñ...Enver: Ziyā bulur cemālūñ ile her sū F

227. Sirācuñdan yanar kandīl-i māhuñ
Güneş yolında olur hāk-i rāhuñ
228. Sa' ādetle cihānda müstedām ol
Devām-ı devlet ile ber-devām ol
229. Murād olan du' ādur devletüñe
N'ola lāyık cihānda hāzretüñe
230. Tapuñdur ber ü baħruñ pādişāhı
Gözümüñ yaşına eyle nigāhı
231. Olur halk-ı cihān luḫfuñla mesrūr
N'ola bu ' arz-ı hālüm olsa manzūr
232. Şehā olmuş durur hālüm diger gün
Tapuña ' arz-ı hāl itdüm anuñçün
233. Müderris dā' ilerden bir naḫīfem
Ḳavī bī-çāreyem mest ü za' īfem
234. Tarīk-i ' ilme çok yıl ḫālib oldum
Fünümü nice yıl kāsib oldum
235. Mevālī-i ' izāmıyla nice yıl
Medārisde iderdim ' ilmi taḫşīl

229:-S

230:-S

231: F nüshasında bu beyit şu şekildedir: Olup halk-ı cihān erbāb-ı hācāt
İderler hāzretüñe ' arz-ı hācāt

232:-S

233:-F

234:-S

235:-S

236. (F9a) Olup baħr-i ma' arif ire pür-süz
Geerdi ' ilm ile ' ömrüm Şeb u rüz
237. Tarıķumla varup müfti-i dehre
Bu ķaķre ħālüm irdi ya' ni baħre
238. Dem-ā-dem keşf ile keŐŐāf elümde
Şeb u rüz nazm-ı Ƙur'āndur dilümde
239. Daħi virdüm du' ādur hazretüñe
Devām-ı devletüñe rif' atüñe
240. Őehā āl-i resül-i bā-Őafāyın
Ki ya' ni nesl-i maħbüb-ı Ĥudāyın
241. Güzīn-i enbiyā nesline Őāħān
Ƙadīmden idegelmişlerdür iħsān
242. (S15a) Őehā ün cümle ecdād-ı ' iźāmuñ
Yapıpdur göñlün evlād-ı kirāmuñ
243. Umaram ben de sulķānum ' ināyet
Ki zira luķfuña yoķdur nihāyet
244. Murādum budur ey kān-ı sa' ādet
İdüp mektüb-ı mergübuñ ' ināyet

236:-S

237:-S

238:-S

239:-S

240. bā-Őafāyın: müctebāyın F // ki...Ĥudāyın: Mülāzım olmağı luķ it sezāyın F

244:-F

245. Virûñ haqq-ı ganimden diyu defter
Buyur ey ibn-i şâh-ı heft-kışver
246. Güneş çün zerre[y]i eyler hüveydâ
N'ola ben hâksârı itseñ ihyâ
247. Ziyâde eylesün ' ömrüñi Allâh
Cihân turduqca tur ' âlemde ey şâh*
248. Edâ'-ı deyn idüp tâ ben kemîne
Du'âlar eyleyem şâh-ı güzîne
249. Du'â eyler iken ey şâh-ı güzide
Hemân geldi zuhûra bu kaşide

KAŞİDE

- (250) 1. Qaldırıp bālın-i maşrıqdan seherde ser güneş
Ėarba dek şaldı zemîne nürdan pister güneş
- (251)2.(S15b) Zülmet-i zulmı şeb-i ye'cûcdan def' itmege
Çekdi seddi nürdan mænend-i İskender güneş
- (252) 3. Geh taqar murğ-ı semâya bāl-i sîmîn mäh-ı nev
Şâhbâz-ı çarğa olur gâh zer şehber güneş

245:-F

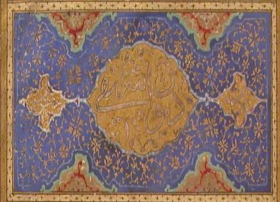
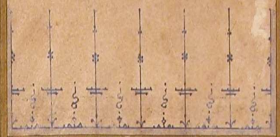
248:-F

249:-F

* F nüshası burada sona ermektedir, dolayısıyla bundan sonraki bölümler S nüshasından alınmıştır.

- (253) 4. Geh yazup gerdün-ı gerdân gerdenine tavk ider
Nür ile kavş-i kızağdan heykel-i pür-zer güneş
- (254) 5. Fülk-i sîme bâdbân idi siyâh atlas hilâl
Zer hümâya sürh vâlâ eyledi ya per güneş
- (255) 6. Nâme-i çarhuñ seher dîbâcesin tezhîb idüp
Nâm-ı şâhı anda ‘ünvân eylemek ister güneş
- (256) 7. Mühre-i mâh ile virüp şafha-i çarha cilâ
Hayt-ı zerrîniyle çekdi üstüne mıştar güneş
- (257) 8. Ya‘ni ibn-i şâh Sulţân Bâyezîd Hân kim anuñ
Gösterür ‘aks-i cemâli ‘âlemi yek-ser güneş
- (258) 9. Bir felek-şavlet melek-sîret kamer-şüretdür ol
Nür-ı ruhsârından anuñ rüşenâ umar güneş
- (259) 10. Ey simât-ı ni‘metinde kırş meh encüm nuğul
Vey serâb-ı ‘işveñe sâkî dağı sâğar güneş
- (260) 11.(S16a)Çarğ bir şofra durur kim hünına ihsânuña
Şahn-ı semîni anuñ meh kâsesidür zer güneş
- (261) 12. Düşdi şem‘üñden şehâ gerdüna çün iki şerer
Meh biriyle buldı revnağ birisiyle fer güneş
- (262) 13. Kîmyâ-yı hâk-i pâyüña irişmişdür eli
N’ola la‘lîn püte içre kaynadursa zer güneş
- (263) 14. Hükümüni boynına tavk-ı sîm idüp çün mâh-ı nev
İşigüñ tîğ-i zer-endüzı ile bekler güneş

- (264) 15. Halka-i bāb-ı refī' üñ şöyle maḥcūb itdi kim
Māh-ı çarḥuñ ğurresini ḳoynına gizler güneş
- (265) 16. Āsmān üstünde ḳadrüñ ravzası gülzārınuñ
Her güli bir necm olur her necm bir enver güneş
- (266) 17. Hāk-i rāhuñdur Şerīfī n'ola iḥyā eyleseñ
Zerre-i nā-çiz-i ḥākden çünki refī' eyler güneş
- (267) 18. Zıll-ı Hāḳsın sāye-i luḫfuñda olup müstezıl
Āstānuñda olur her zerre-i kemter güneş

بسم الله الرحمن الرحيم
 محمد رسول الله الملك الغلب
 اذ كان لا يزال من هذه الدنيا
 والارض والسموات والارض والسموات
 ما لا تحصى من خلق الله
 حاشا لله ان يكون له
 عجز او ضعف او كثر
 عليه العجز والضعف
 والكل في حلاله حلال
 وحرامه حرام
 اذ لا اله الا هو
 الصمد لا يلد ولا يولد
 لا ياله اولاد ولا ياله
 اولاد ولا ياله اولاد
 لا ياله اولاد ولا ياله
 اولاد لا ياله اولاد
 لا ياله اولاد
 لا ياله اولاد
 لا ياله اولاد

نشره سیمانجرات علمی و فنیک الیه سینه
 جزئی و کلک کلمات تسلسله جاری و دایر مکرر
 الرحمن الرحیم اوداد از باب علمیه

اوداد از رحم الرحیم	ابا و پدر امیر
صلواته جبا و کلدی پر	کلای اوزر

نشر و بعداً توفائی و فلانیک کنیا
 دایر اولان قلی کریمین مالک یوم اربعین

خانق درازق و کاک بار	اوداد برده
دین ارام شریف	بلور و پیر
کرتو شرح و تقریب	انوار

نشر و بعداً ناص القواد عالم خمین اعیان
 تین ابروین و ستمین نظر یکا یکا

بویله خصیص اید	استانده
بی شوا بر شهمه	فصله

نشر اول پادشاه نازین اید
 اعانه سوال الیه و فی شتابه

الصرط المستقیمه
 بویله بوعلیه

تو گزین ایست خرد اوم • ای که نه قدر جسم و خطا
 بسوالی ایروز در جبهه • کوسترن بودی خاییز بسیل
 عاشره نهمه ایوه و بسیل شتر المی که هایت ای که شمره
 ایثار نهمه علی الاطر اسناط در که وان لغه و نهمه اند لاخصه
 معنای شتر نهمه عطا ته کی لغه لایه ایده اسناط سور لب است
 سینه سلطن ای که رو بسیلین جبهه چون تور تو قصور جمله
 سالیان انبیا عتین در که عنایت صریح مشا را ایهم خواسی لطیف
 صراط الدین لغت جیم • در کشته نهمی غده نه یکیم قار در
 ماسوی عاجزی در عزاد • ناضک لغتی بی منت اولور
 فضل ناضده عدد عمره اولور • تور تو قصور او طریوم نشور
 ایوه و ز جبهه عبودیت شتر بود لغت علیه اولمه غضب
 خلافتن ایمین اولم عهت ایمان موامین و سلامت اسلام
 سلطن استقامت معصوم شرف غیر المعصوب علیهم ولا
 الضیال از این فیض کرم فایق در • رنگ خود غضبه سالی
 منحصه لطف جمال ایبری • فضله تو لکر کلا این در
 شتر لایب شکر شکر مکرز و در در ذکر غفور موفور و منور
 اولم زبور جزا خیر اوقات اصحاب دولت و غر قنار موفور

عیان

3

عیان ابواب نهمه • لایق ترین برین مران و برین جمع انجان
 که که کشته جملی خطری ایده هم در زبان • باغ گلایه به در کین
 عقل قاصر نولا در که کتبه در • ایده اباب نزه در در ذکر علی
 انیساز مسک فضله نهمه • کاسر ناک ویدی حقه نظر قوتین

شتر جناب رب الارباب و مالک الاربابک در کاه و رفیع الا	شبهه بی ششمان رجاء زمره و جانان • و عا در قوتین
فضل بی امتنان ساج کاندن حرم و تجرد و منوم و مظهر	اولمه در که راه شایسته شمس و کوا که رضا امتدادن سالی اول
کیف که نهمی عام و فضل عالی و جزئی و کل ای عده نورانی	متعالی در • باطله حمد نام محمد و نام شاهی لازمه عطا یاسی
استان خان • مطایبی ایمان اوله لیس فان در کاه	اکهن و در دین کرک در کشته دوریوب قد خدا ایبیه لم
شکر حالی و ایبیه لم	سین اسکیله ششوب جاعلیما
تولیز تو لگو غیب اعظیم	شکر شکر ف اوان لولم
که لوم کل کی خندان اولم	ویردی اسلامه عالی نعمت
ایدهی خجص نه انت	شمس احمد دن الوب نزه
یازده بن عدت پاک اولی ز سر • چکه توایات برین ابا عا	

عیان

و مینت بینه الامتياز سبحانی یعنی حضرت سید الشان و انتم
 فرقی با و اساس و ادرات ربانی و اکثری با نفس الشانی و ادا
 اول در فی حضرت رسالت پناه و سلطان سیر علی مع انهدا چو
 شوی به ای بشتباه اولاد او شش کوه در **بشمه**
 فصل اولت قلند کونک
 کندی سیر علی اولاد کونک
 چار بار عشق حب نبوی
 ایلدی نور هدایت علوی
 اولاصدق حبیب حق
 حق یولی طالبه ولدی طبعی
 تا ییا حضرت فاروق عمر
 روز به شمش اولدی شهبه قمر
 یازده شایه یوز عثمانی
 ایلدی نور علی انور انانی
 شیرین قلند کونک
 ایلدی نام علی حیدر
 مستر خصوصاً در اولاد ان محقق ربانی صحیفه وارده
 اولاد انی نسخ و شرح شیرینی بازا کرم او یانی نسخ ایدوب
 سر سرفا قده فرجهان و سر تا سر لهری اشواقه ماه بهر زمان
 و هموار اولدن نهتا و ابره وار بنجه و مقوره وجودن مطبوره عهد
 ایر بنجه سبب وجود دوران آدمیان اولدوغنی همین سبب کونک
 و همین کاطقت الافکار در **بشمه** ای اوجدهم ایدوسن نیز اول
 بلسون تصانیف نغمه نغمه و اصول در کاشی کونک کونک کونک کونک

عزیز

عشقان عشقه با ذلال کونک مستر او اصدد شین کرده اصطفا
 و سر و سره قانق کار بان احبنا انتظام سلسله موجوده و اعلت
 غالی و جام جهان نامی حقیقتی او شهود جمال الیه می حسن
 مرالی و نض خائیت و نض خائیتی اما حاصل لواء الله آدم و من
 تحت لوائی در اصابتن اقلن ما ذلال لطفندان بر پیش وید
 قدرته نظیر یک قریش ایدی قلمه نگر کینه نشان اوردی شوقه غا
 کنج شرح اولاد اننده الی علم اولاد
 کوه شرب رقی بقدرت اقدری
 عاجزانی بخرا کینک حضور جبر
 ایدیه فرجهان قد الی انی
 ادم اولادی ایدر شکر و ایدر شکر
 علیه صلوات و صلوات
 مایه نض الی الله الاصلون و الاصلات بر نسل الصلوات و الصلوات
 و کل کان مشوبا الیهم سلام الله جبر علیهم **بشمه**
 اولدوسن با تبه یوزیک سلام
 صدر و دید الی یوم القیام
 مع و ضعیف در اول حضرتنا
 خان مراد بن مسلم بن سلمان
بشمه اول بر پادشاه ملک فصلت و فرشته صورت در ضحاک
 کلینه و قدسی می ایدر بشهر ایدر موصوف در در ملک پاکیزه و
 در کاشیه و صبح سعادتی تو صلاح ایدر مالف در اول انسان

آنکه در اعلام اعلام خود دولت و احکام احکام خود نمود و انت و انت
 علم از بی سراسر سراسر و جوازی اولش در خلافت و ان سراسر
 علیه الرحمه النفس من زمانه قضایا در باین مقدمه اولان برضا
 خدمت تقاضا اولوب شمع اصول شرایع و دعاوی و فصول فصول
 انعام مستوای یاری کار زمانه شمسالاه گاه مولانا کاظمی
 دیوانی حسب حال و ثوب حقیقت سیرت و جواز صورت فرموده بگرد
 مع و ساد حضرت سلطان مراد خان اینجهت مدالت عثمان
 بل اجتناب تقاضا و غرور و ثوب جج ایامت و اشخاص و فصول
 اولین تمیز تقاضا بشوایامت و غرور تقاضا ایامی مولانا کاظمی

که اگر کشتی سیمانی باشد	چه خاصیت در بعضی کشتی
ثوابت با نهانی درای	اگر جمعی کشتی بر خورشید چینی
نمی بینمش طویش در کس	بدرمان ولی نه در دینی

مروت که چه نام بی نشانت
 نیازی عرض کن بر نام زینبی

سلیماک اولو کشتی خانم	سبب خاصیت نفس تکلیف
ثوابت که کمالی شمس سنی	ترتیب سیمای بر خورشید چینی
نشانی حقیقتی سیمای است	اگر کل درمانی ایام در دین

نشان

نشان نامه در کرب دست
 در پیش نهضت نیاک نیاک
 سیرت و کلام با دشا اسلام هر حرف اوله دست
 بخش و عنوان مقام اولدی

مستقیم

صفت سیمای اولدی	کلمه تمیز اولوب اولدی
قال اولان روی در کشتی	پوسته تقدیر کربان اولدی
صفت اوله اولدی	ذکر نام شمس علی الصبیح اولدی

مستقیم
 هر چه بخت کرد که زیور حسن ایله راسته اولدی
 طبع و فضل پرور ایله پیراسته اولدی و نور فضل حسن اولدی
 اصحابه صالح نظر لایوب من نصف فقه استمدت
 و من نصف فقه استمدت ایله عمل و تصحیح مواضع عمل بود
 که که تصور نشان ایله بوسه بزم هم یعنی توصیف تمام بنام
 اقدام واجد مشایخ نشان تریا و انزلی و النعمان اولدی در

ذکر نام سیمای اولدی	و حقیقت اولدی
مهرکسک قدری قدری قدری	معدنه معدنی قدری قدری قدری
ایله حضرت خندان یه کربانی	حده اوقش اولدی اولدی
سزا فلکله یه توفی اوماغی چکله	عالم خاکه قولدی قیوم بالا چادر
دایم حضرت سلطان چکله	اکله و غم بوسه یعنی اولدی اولدی

7

<p>بشیر اولی ملک حسن بچو کجده بلبل مچر اغنی بی جا کندن تیر ای تیب قامت بالا کنبست ایلین اولدی ۶۶ ای کی کیمیکه عدول اولدی با کورستیرده قهرای اولدی خسته نشا بهر لری ایله ده بی غرک او تی وویو به صده ده بیس اولسا دم تده بیرین نکست شماندن سوزیه لایقده حضرت سلطان درین سیدخان اولسه فخره غزده سما دهم دورده لنده مراده ایو علی ایله رضای کنی باجهب تی قاسم الاراقین تی عالم جاده</p>	<p>کون کی مشور اولان نیه عالم مهره غالب بر توک نورالسن سوزو قلمخلی سده اولدی سوز بو کهنه سده سوز لولا با صبا صالی بظنقش صبح صبح بر سلی ایله اوستا تاتی بملک ایتم خرم نگه کاشی رحما و موبالی خوی کجی قیلر خالی یک کلس غیر تویا نور عدلندان بر عالم کوزینه ایلی شنان عالم سیه سیه ایردی یا مضا ایشدی مهر عدلی بر تو بر سمش اسی غرافه کله کله اولدی</p>
---	---

۸

<p>بویله کیم نظر خیر شامده زمازل اولسه نه شامجهان مکه عجب خاک وی زجان مریب و صفت نظر قوی صادق خان قول اولدی خاک یکا کیم خسته شامان دورک ای کیم خسته شامان کارا کیمه عدو کارای تویا سا ایکن اولم نظری سا که لایق قدر و عزت ایکی کیمه ایزد ماتشیه بر ایک یوزله شدر ایکن دهره دانگ مهر و شدر چه شکله یی بچر ایچده بیک ادرین ایسان با تیر کالی کوکون ایچور بو شیره می ده ملام استور ایله بنای مسرانی</p>	<p>ایلی یور ازان کلسن خسته جان کی بهر لری ایچور اولدی ای سیلیان مطرت و عزت دوردی قول لر خدی قول لر ای سلیان جهان خسته عالم صبر و جودک ایسون غازی قول لر کیمیا در خاک رامک جیمی خسته یق اولدی خسته تا زین سجا ک التفات ایچون سور استناک فیتی دوشونک بوز نه چالری مستنما خالص لری ایبرین خان خلیل کچه خاتم در بی ریا اولر</p>
--	---

کیوم برین نامی که در دهم تا هفتاد و یک که در سی و هفتم آفتاب بر آن که در سی و هفتم اول پنج که در آن که در سی و هفتم که در آن که در آن که در آن که در آن	چون حق اول را بر آن که در دهم صفت ششمان سواد تمام با طریق اولش در اول تمام در آن که در آن که در آن که در آن با دهم و هفتاد که در آن که در آن
ای که در آن که در آن که در آن بردم اولی که در آن که در آن نام نیا که در آن که در آن بردم اولی که در آن که در آن طریق حیات آن که در آن که در آن	با اولی که در آن که در آن اولی که در آن که در آن آن که در آن که در آن است که در آن که در آن روشن است که در آن که در آن
کلیه چنان که در آن که در آن زلفا که در آن که در آن تیره که در آن که در آن خبر که در آن که در آن	تیره که در آن که در آن بر روی آن که در آن که در آن سینه که در آن که در آن زلفی که در آن که در آن

عاشقانه در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن	عاشقانه در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن
عاشقانه در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن	عاشقانه در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن
عاشقانه در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن	عاشقانه در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن در آن که در آن که در آن

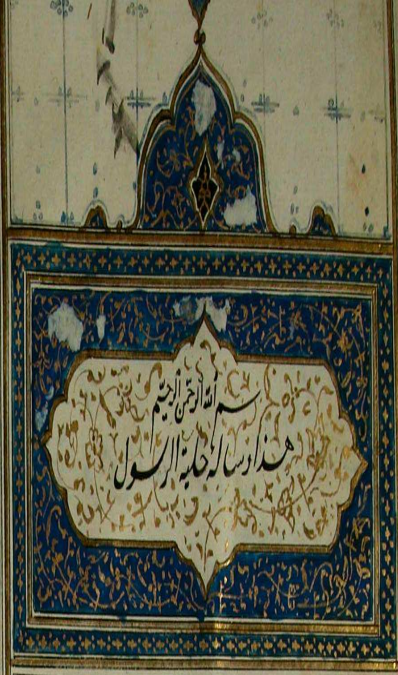
۹
بسیار است که در آن که در آن
بسیار است که در آن که در آن
بسیار است که در آن که در آن
بسیار است که در آن که در آن
بسیار است که در آن که در آن

اولی

بنی قریظ کشت و اولین کوشش کوسر شمشیر کا بڑا شمشیر کمان	باغ و نیک صلیبی مروغان که کز کون کبی اول مروغان
بنی و ناز بوج بر ما شمشیر اول بلیق آسا و آله آله مراد بر کمانی	دشت جرانه صوبه کلین بنی و ناز وار سر کز نیت حسن آسمانی کل
کمان تاج و تاج و تاج و تاج دایما طرز غنچه آینه کمانی	اشبه بنی زلفک نه لیلیه تاج و تاج طالع و قدر تامل غیر بنی کمان
شاهما لطفه لاله شیرینی کمانی	صید کمانک ساحه لیل دلاجر
قاضی الطاعت قدس کمانک اول بنی کل غنچه غنچه غنچه	بوا و اسیر در سن ایروغ لاله کوسر تاجی کمانک
استه سم بنی اول در او شمشیر دولت کمانی و در او شمشیر	چو غنچه کمانک رادت و در یون کمان بازیر در دهم کمانک
تقی و نوز شمشیری یا قضا کمان	باله او وادی سیراه و نوز قضا
بر نمان تازه کردی اولدی اول کمان اول شمشیر شاهی چنان بنی کمان	او یزوب غنچه تراس کمانک تعب کمانک اولدی اولدی بنی کمان

10

یاد بوی سینه زده تری اول نفس امروده باره کمانک بنی کمان	فشنک در سیرینی کل اولدی و غنچه کمان
حسن مدینه تیرینی اولدی کمان	علم بنی کمان
تیرینک تیر کمان بنی کمان کجی بر لوان بره پامال اولدی	دویدری جان بودا قضا اولدی اولی کمانت بلا لیلیه کمان
منقل ز دست نه سیرینی کمان باله بوی غنچه کمان کمان	صوبی کمانک اولدی کمان حکام اولدی کمان کمان
عاشق آزار اولدی کمان کمان	آشما کمانک کمان کمان
ای کور شمشیر کمان کمان دولت اولدی کمان کمان	اولدی کمان کمان کمان سولدی کمان کمان کمان
بک کمان کمان کمان کمان یوز اولدی کمان کمان کمان	کمان کمان کمان کمان اولدی کمان کمان کمان
سر کمان کمان کمان کمان	دکمان کمان کمان کمان
کجی کمان اولدی کمان کمان	یک کمان کمان کمان کمان

الهی جان خست روح عالم	حدیث امور عظمی با کلام
ای که خریف قلبی عالمی دار	یو بخین ایله کور سیمه نامار
قلوب اولد قدرت بلطینت	بر اوج اب خاکه یوزدی صورت
جهانی دوندور دست کلان	ضیا و یردی کفایت اهر بیان
اسبوب لطفی کی جهانان	جهانی دوندور درو جی جانان
شکوهت و تبلیله ارض ترین	کورن ایله زفر ازان که تری بن

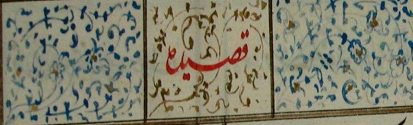
جهانی دوندور زرخلد تریک	جهن دوت بخت لطللس زمینه
طوت شام از ترک جام النون	گیر هفت خ کلر تاج گلگون
طور ز خدمت بچون بروی خمانا	طو مانوب جامه شبر نیکر ان
در اوله عدوی دینت قاهر	اولور سوسون بر بال بجه خافر
مدام چغیر اقره بدان و تریک	یوزین خاکه سور ز صویان کوشو
او قور بو نظم بلب الله ازر	اجوب کل صفحی ز نکیسین تریک
دیر اولدر صانع انواع موجود	ایدوب اولد اولت بیز نیکر بود
تسایلت ز غم بقولسون	معه از دیدر و کندن قودونان
ایر شتر کهنه دامای عالم	کمالی غایت بیز اهر فر آدم

درماجات فی فضیلت الحجاب	
خدا یان اللع کون و مکان سن	طولودر سه و لیکن زین مکان سن
سرا بر قول که در خلق عالم	مقارن جود و لطف که دمادم
او در سه نوبه بر قدر و مراتب	طیبه که در چونکه در بای عنایت
شرفی و نفی و روسیای	ارشد در فضل لطف که ایلی
اولور سن چنانکه کسبگری	نه شرم این سن بر فقیری
خدا یا که با کله هر سچون	هیچک مطف آنکه غیر سچون
کروه انبیا که هر متین	سرا بر اولیا که غیر متین
دمادم لطف و فضل و حسنکله	جمع مساین رحمت ابله

۳

چون اول نیاس بیکه خدا یا	جمع قولره لطف و عطایا
کرم در باسی یه حد و مخاین	نولا قولره که خاک عنایت
جهتم اودی و بر غیر جزمت	اید رسک نقطه اکلوا لطف و حمت
ایر دست تضرع فرستو که	بودر ایم نیازم حضرتو که
فرمودن اید عیسی سلطان با نیریدی سرا بر لطف اولیا که نیریدی	
اولی غیر برابرت حکم آنم	بود رس که نیازم اول آخر
قلوب خیر لطف شای جهان	نظام و انتظام قلین محنه
در لغت رسول خیر کائنات و انزف الشراف الموجودات	

۴

او دژشاهی سریری ملک گرفت	همای سفره از اوج وحدت
غبارهای کج چشم جاندر	انوک صفتی سرور جاوداندر
نیجه اولودر اول شاهی کز بدیع	اولونی بلبل شمشیر تو تصدیق
	
کون بگی عیان اوله یله دیدار نمده	زین ایلدی عالمگیری انوار نمده
پیک کلاش جان ظاهر اولور حریفه	چون زین ایلد دل روغرا کجا نمده
جنت حرم عزت نو کبه کلدر کس	فصلت نیجه در زینت کلدر اتمده
مذموم دو عالم اولوب ایزد خرم	هم کسبده کی وارد زجا کجا نمده
اولدی صرف لولو انوار ایلدی	شول دله کجا ایلدی کجا نمده

ایندک سن لایار بخت بوی	بخه وصف اولور دله او مریخ بوی
نیجه ذکر ایدیم انی بن کس	ایندک سن اولور کویا ایلدی
نیجه مدح ایلیم نین حضرت نین	ایندک شایه کاشف رفعت نین
انگجون اندو کلیات قرآن	ایندک فضیله شایه ربوبان
تقویر همین اولاندر رحمت در	جمع انبیای پیشوا در
تمامت کاه اولدی تاج سلیمان	حقیق اولور در سلطان کونین
ایمانی تو زنه یوز سور انفاک	بیشتر تبار عزت اولدی لولاک
همان طوتدی سیمایه نور ایلدی	عروج ایلدی چنگ یازت ایلدی
ایکی سینه قلدی قطع بران	بهار کن جمل اولور همی جان

قطب دینی دوزخ ناقص کون کبر شرف	ردایت لاکم ددی عباد محمد
طفت یاری آنجا چه دست بر جویا	تا ناید خدای اول الطوار محمد
هر دم در خفا نشو ز غافلگانم	مهدم اول خبیث کای خا رفتند
قلدی بدی محتلمه صد رصف ده	در دین و شو کیم اول بر محمد
قلدی نظرات سدر و طوی خجل	اول قامت رعنا بل رفت رفتند
هر یک که گم اتقی اول اندر جان	تا بود اولی عالمه است رفتند
خشت بد مغایر نهی اول ظاهر	ز رات بر شکر بر نظر محمد
در ذکر چهار بار که زین رحمت الله علیهم اجمعین	
حدوس چهار بار با مصفا	اول ز دین و شکست خواسی

حسین ابلیس ندر نور عین	فضای کربلا چه شایسته بدین
دلرون ایلبی با خرم قرب	اولادی پریش و اقلین به بار با
سب خرم بر رسا و مومن تقیر به مقام	
الای عاشقان گلشن جان	عنادن ش قتل مدم درم افغان
چهران چه قوی از خون نماند	ایریش سر احیات جاودانه
وار پدی بر کشی غایت عاقل	تصفون طریق حق کامل
دیدنی نظرم ای جیب کجاست	بر زوبیا و صاف با کازین
چو سن آل رسولان صفایان	گرگ و صاف جد و کی با سن
رسول منت داد چون کجاست	نوا کلب ظهور هر کجاست

<p>در حالیکه دعاست با پریدن اورش در آل خاندان کوبین</p>	
<p>دیدم بودم عزیزم اقتدارم بوامر و کن کبری غفوک اومارم</p>	<p>بزار اهنه مکره دان زارم بازرسن بر فز و خاک روم</p>
<p>کوزم باشی عفر انیم کجان خیزدن دوزخه استکسان</p>	<p>دیدم هیچ سبب عذوبه جان مطیع اولدم او شیخ کاسران</p>
<p>اومارم کیم قلوب منظور کگاه عیون ستر این لطف شهنشاه</p>	<p>در مدح شاه زاده جهاندار است بید الله عزت الیوم الفراز</p>
<p>خوش شهنشاه در اول نشای علیا اول بدر بنده سی جبار عالی</p>	

۶

<p>العسر زمانه کامران اید تقصانی ناکه ایندن نماند</p>	<p>دیدم انی لطف کل لطف جهان کوبین سن عالمینا</p>
<p>صورت سلوکم در اول ظلم نردان درم شت با پرید بن خان بیگمان</p>	<p>بوزنیک شعلس نور کجگاه صونسه جوی بودی بله اشجار</p>
<p>بهر لب چشم آفاقه نظر کاه اولردی کن کچه نورانی انشار</p>	<p>ویرو ب عک زنی آثار رحمت جهانی بیلدی مانند جنت</p>
<p>اولور بولند حاضر عجزت نشار لنگ یلر ایام غن زور</p>	<p>نیاز عرض تکلی چون اگر حیران قیام اوزن طور در روی آمانا</p>